

<u>Číslo oznamu</u>	<u>Obsah</u>	<u>Strana</u>
	I <i>Informácie</i>	
	.....	
	II <i>Úvodné akty</i>	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	424. plenárne zasadnutie v dňoch 14. a 15. februára 2006	
2006/C 88/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúci akčný program Spoločenstva v oblasti zdravia a ochrany spotrebiteľa (2007-2013)“ KOM(2005) 115, <i>konečné znenie 2005-0042 (COD)</i>	1
2006/C 88/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie Rady (ES) č. 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v občianskoprávných a obchodných veciach“ KOM(2005) 305, <i>konečné znenie – 2005/0126 (COD)</i>	7
2006/C 88/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha železničných staníc v aglomeráciách a mestách rozšírenej Európskej únie“	9
2006/C 88/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o veterinárnych požiadavkách pre živočíchy akvakultúry a produkty z nich a o prevencii a kontrole niektorých chorôb vodných živočíchov a návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 90/424/EHS o výdavkoch na veterinárnom úseku“ KOM(2005) 362, <i>konečné znenie – 2005/0153 a 2005/0154 CNS</i>	13

2006/C 88/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: — „Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre utečencov na obdobie rokov 2008 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov“ — „Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje fond pre riadenie vonkajších hraníc na obdobie rokov 2007 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov“ — „Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na obdobie rokov 2007 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov“ — „Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre riadenie návratov na obdobie rokov 2008 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov“ (KOM(2005) 123, konečné znenie – 2005/0046 (COD) – 2005/0047 (COD) – 2005/0048 (CNS) – 2005/0049 (COD))	15
2006/C 88/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa medzinárodnej mobility v rámci Spoločenstva na účely vzdelávania a odbornej prípravy: Európska charta kvality mobility“ KOM(2005) 450, konečné znenie – 2005/0179 (COD)	20
2006/C 88/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o implementácii, výsledkoch a celkovom zhodnotení Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím 2003“ KOM(2005) 486, konečné znenie	22
2006/C 88/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, ktorým sa otvára diskusia o prístupe Spoločenstva k schémam udeľovania environmentálnej značky produktom rybných hospodárstiev“ KOM(2005) 275, konečné znenie	27
2006/C 88/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zastúpenie žien v rozhodovacích orgánoch hospodárskych a sociálnych záujmových skupín Európskej únie“	32
2006/C 88/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení Agentúry Európskej únie pre základné práva – Návrh rozhodnutia Rady o splnomocnení Agentúry Európskej únie pre základné práva na výkon činností v oblastiach uvedených v hlave VI Zmluvy o Európskej únii“ KOM(2005) 280, konečné znenie – 2005/0124-0125 (CNS)	37
2006/C 88/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Reprezentatívnosť európskych organizácií občianskej spoločnosti v rámci občianskeho dialógu“	41
2006/C 88/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie podnikov v EÚ“	48
2006/C 88/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Energetická účinnosť“	53
2006/C 88/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu“ KOM(2005) 87, konečné znenie 2005-0020 (COD)	61
2006/C 88/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilnenie hospodárskeho riadenia – reforma Paktu stability a rastu“	68
2006/C 88/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku na roky 2005 – 2008“	76
2006/C 88/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi Európskou úniou a Mexikom“	85

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

424. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 14. A 15. FEBRUÁRA 2006

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúci akčný program Spoločenstva v oblasti zdravia a ochrany spotrebiteľa (2007-2013)“

KOM(2005) 115, konečné znenie 2005-0042 (COD)

(2006/C 88/01)

Rada Európskej únie sa 2. júna 2005 podľa článkov 152 a 153 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 23. januára 2006. Spravodajcom bol pán J. PEGADO LIZ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 130 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Komisia predložila svoj návrh na vytvorenie jednotného integrovaného programu na úrovni Spoločenstva v oblasti verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa na obdobie 2007 až 2013 v strategickom dokumente, ktorý pozostáva z oznámenia a rozsiahlej dôsledkovej štúdie v priloženom pracovnom dokumente.

1.2 Komisia prvýkrát definuje všeobecnú stratégiu pre politiky verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa a navyše na také dlhé obdobie (7 rokov). EHSV oceňuje snahu Komisie dať týmto dvom politikám, ktoré spravuje jedno Generálne riaditeľstvo, nový podnet.

1.3 Komisia sa snaží zdôvodniť túto inováciu právnymi, hospodárskymi, sociálnymi a politickými argumentmi a EHSV pozitívne vníma všetky poskytnuté informácie a dôraz, ktorý Komisia v dôsledkovej štúdií kladie na detailné spracovanie všetkých možných riešení.

1.4 Rozsiahle vypočutie s účasťou mnohých zástupcov z danej oblasti, reprezentujúcich hlavné záujmy, ktoré organizoval EHSV ako aj viaceré iniciatívy Komisie alebo Európskeho

parlamentu, dali priestor zainteresovaným stranám predniesť svoje názory týkajúce sa znenia, obsahu, formy a argumentácie návrhov Komisie.

1.5 Na základe podrobnej analýzy predložených dokumentov a dodatočných vyčerpávajúcich informácií predložených Komisiou, po zvážení pripomienok zástupcov občianskej spoločnosti, ktorí sú priamo zainteresovaní v oblasti verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa a vzhľadom na viaceré písomné pripomienky, ktoré výbor dostal od rôznych reprezentatívnych organizácií zastúpených z danej oblasti, EHSV vyjadruje názor, že návrh rozhodnutia týkajúci sa všeobecného akčného programu Spoločenstva v oblasti verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa nie je dostatočne zdôvodnený ani vysvetlený vo viacerých aspektoch. Predložené argumenty nedostatočne zdôvodňujú zvolené riešenie.

1.6 EHSV je toho názoru, že aj napriek spoločným a navzájom sa dopĺňujúcim bodom v oboch uvedených politikách Spoločenstva nenastáva želané prepojenie a súčinnosť. Politiky verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa by nebolo možné rozvíjať a implementovať prostredníctvom spolupráce a koordinácie, ako je to v prípade politiky životného prostredia, pretože obe politiky sú horizontálnej povahy.

1.7 Právne povahy oboch politík, ktoré sú definované v článkoch 152 a 153 Zmluvy o založení Spoločenstva, sú úplne odlišné. Preto je potrebné zabrániť týmto neželaným účinkom. Na jednej strane by sa presadilo podriadenie politiky ochrany spotrebiteľa kritériám striktnej komplementárnosti a subsidiarity platným pre politiku verejného zdravia a EÚ tým stratí svoje právomoci v oblasti ochrany spotrebiteľa. Na strane druhej táto snaha môže viesť k neželanej „spotrebnosti“ verejného zdravia zámenou pojmov „užívateľ“ a „spotrebiteľ“, tým, že sa budú spájať ako všeobecné aspekty „občianstva“.

1.8 Z pohľadu EHSV môže byť politika ochrany spotrebiteľa znevýhodnená pri všeobecnom výpočte rozpočtu na jednotnom základe. Ďalej si myslí, že oddelené rozhodovanie o každej z politík EÚ, ako doteraz, by prinieslo výhody pre obe oblasti, a to najmä v súčasnej situácii inštitucionálnej krízy a znepokojujúcej neistoty v oblasti finančného výhľadu.

1.9 EHSV je toho názoru, že návrh rozhodnutia jednak neuvažuje o niektorých základných aspektoch oboch politík, pričom nie je zabezpečené ich adekvátne financovanie, ale že zrejme neboli zohľadnené ani skutočne rozhodujúce, podstatné a aktuálne otázky. Návrh by mal byť inovatívnejší a ustanovenia pre jeho implementáciu, monitorovanie a hodnotenie by mali byť sformulované dôraznejšie a presnejšie.

1.10 EHSV požaduje, aby Inštitút spotrebiteľa nebol pričlenený len ako nesamostatná organizačná súčasť Výkonnej agentúry pre verejné zdravie, ale aby mu boli udelené presnejšie definované právomoci a úlohy. Len za týchto predpokladov bude môcť prispieť v požadovanej miere k zlepšeniu uplatňovania existujúceho práva a k lepšej informovanosti a vzdelávaniu spotrebiteľov.

2. Úvod: zhrnutie oznámenia a návrhu rozhodnutia Komisie.

2.1 V oznámení na tému „Zdravší, bezpečnejší a dôverujúcejší občania: Stratégia pre zdravie a ochranu spotrebiteľa“ Komisia navrhuje Parlamentu a Rade, aby prijali rozhodnutie s cieľom definovať akčný program Spoločenstva v oblasti zdravia ochrany spotrebiteľa na obdobie 2007-2013.

2.2 Komisia prvýkrát predkladá novú stratégiu a akčný program Spoločenstva na obdobie 2007-2013, ktorý navrhuje spojenie politiky zdravia a politiky ochrany spotrebiteľa.

2.3 Komisia vo svojom oznámení vysvetľuje dôvody nového spracovania problematiky a vyzdvihuje všeobecné ciele oboch

politik a úlohu, ktorú zohrávajú v každodennom živote občanov. Komisia ďalej predstavuje výhody nového programu na úrovni súčinnosti, ktoré môžu prispieť k rozpočtovým a administratívnym úsporám a viesť tak k väčšej efektívnosti.

2.4 Strategické rozhodnutie Komisie v podstate spočíva v potrebe vytvoriť spoluprácu medzi spomínanými dvoma politikami, ktorá by vo veľkej miere umožnila dosiahnuť úspory z rozsahu a hospodárnosť pri riadení finančných zdrojov. Zvýšila by sa efektívnosť postupov, zabezpečila väčšia koherentnosť prijímaných opatrení a daná problematika by dostala väčší priestor v politickom programe.

2.5 Podľa Komisie sa navrhujú nasledovné všeobecné ciele tejto spoločnej politiky:

- Ochránovať občanov pred rizikami a hrozbami, ktoré jednotlivci nedokážu sami kontrolovať.
- Zvyšovať schopnosti občanov prijímať lepšie rozhodnutia o svojom zdraví a spotrebiteľských záujmoch.
- Zaradiť ciele politiky zdravia a ochrany spotrebiteľa medzi ďalšie politiky Spoločenstva.

2.6 Z pohľadu politiky zdravia sa navrhujú nasledovné ciele:

- Ochránovať občanov pred ohrozením zdravia.
- Presadzovať politiky, ktoré vedú k zdravšiemu spôsobu života.
- Prispievať k znižovaniu výskytu vážnych chorôb.
- Zlepšiť účinnosť a hospodárnosť zdravotných systémov.
- Viac a lepšie informovať o otázkach týkajúcich sa zdravia.

2.7 Z pohľadu politiky ochrany spotrebiteľa by boli ciele nasledovné:

- Zabezpečiť vyššiu úroveň ochrany rovnako pre všetkých spotrebiteľov v EÚ.
- Zlepšiť schopnosť spotrebiteľov brániť si vlastné záujmy.
- Rozšíriť pôsobnosť Výkonnej agentúry pre zdravie, aby mohla zriadiť Inštitút spotrebiteľa.

3. Hodnotenie oznámenia a návrhu Komisie

3.1 Vo všeobecnosti: program ako celok

3.1.1 Povaha právnych základov politiky Spoločenstva na ochranu verejného zdravia a politiky Spoločenstva na ochranu

spotrebiteľa je celkom odlišná. Politika ochrany verejného zdravia spočíva v podstate na rozhodovaní členských štátov, pričom zásahy EÚ sú prípustné len, ak dopĺňajú národné politiky v špecifických aspektoch, ktoré vymenúva čl. 152⁽¹⁾. Politika na ochranu spotrebiteľa získala v Zmluve o založení Spoločenstva, a to najmä po Zmluve z Amsterdamu, charakter politiky Spoločenstva s cieľom zabezpečiť ochranu práv a záujmov spotrebiteľa hlavne v prípade aktivít na vnútornom trhu⁽²⁾.

3.1.2 Nezdá sa preto legitímne hovoriť o právnej „identite“ článkov 152 a 153 pri vytváraní základu stratégie a integrovaného akčného programu v oblasti verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa.

3.1.3 Ďalej je potrebné poznamenať, že v členských štátoch je ústavnoprávna povaha práva na zdravie úplne odlišná od práv spotrebiteľa a ich ochrana má tiež odlišnú podobu.

3.1.4 Neznamená to ale, že EHSV nepovažuje problematiku verejného zdravia za dôležitú. Samotná problematika by mohla opodstatnene podnietiť potrebu vytvorenia silnej európskej politiky verejného zdravia, ktorá by tiež mohla slúžiť ako nástroj v boji proti chudobe a vylúčeniu a je smutné, že neschválenie textu návrhu Zmluvy o ústave pravdepodobne spôsobilo, že sa v tomto zmysle nepodnikli ďalšie dôležité kroky.

3.1.5 EHSV preto zdôrazňuje, že pojmy „spotrebiteľ“ a „pacient“ nie sú zameniteľné a ich charakteristika nie je zhodná. „Spotrebiteľia“ nie sú len súkromné osoby, riadia svoje rozhodnutia na trhu najmä z ekonomických dôvodov, zatiaľ čo pacienti nemôžu byť považovaní len za čistých spotrebiteľov liekov a služieb lekárskej pomoci. Ich práva majú odlišných charakter, nie len ekonomický a sú porovnateľné len s právom na spravodlivosť alebo s právom na vzdelanie. Preto členské štáty poskytujú služby všeobecného záujmu.

⁽¹⁾ Ako poznamenali riaditeľ GR SANCO, Robert MADELIN počas otvárania „Otvoreného fóra o zdraví 2005“ (7. a 8. novembra 2005 v Bruseli) alebo poslanci Európskeho parlamentu Miroslav MIKOLASIK (ELP) a Dorette CORBEY zo skupiny socialistov vo svojich prejavoch na zasadnutí, ktoré prebiehalo paralelne s fórom.

⁽²⁾ Pozri: VANDERSENEN, DUBOIS, LATHAM, Van den ABEELE, CAPOUET, Van ACKERE-PIETRY, GÉRARD a AYRAL, v *Comentaire Mégret*, č. VIII, 2. vydanie, 1996 str. 16 a nasl. a 41 a nasl.; situácia bola ešte viac objasnená v texte návrhu Zmluvy o ústave (Ú. v. C 169 z 18. júla 2003), porovnajme ustanovenia čl. III-132 o ochrane spotrebiteľa v kapitole III hlavy III o „politikách v špecifických oblastiach“, ktoré sú postavené na rovnakú úroveň ako sociálna politika, poľnohospodárska politika a politika životného prostredia a ustanovenia čl. III-179 o verejnom zdraví, ktorý sa nachádza v kapitole V týkajúcej sa oblastí, kde EÚ „môže podniknúť len koordináčne, doplnujúce alebo pomocné kroky“ v činnosti členských štátov, rovnako ako v politike kultúry, mládeže a športu alebo v politike civilnej ochrany.

3.1.6 Výbor uznáva, že tieto dve politiky majú spoločné aspekty, ale nemyslí si, že je to tak iba v prípade daných politik⁽³⁾. Komisia naopak jednoznačne nepoukázala na skutočnosť, že spoločné aspekty krokov, ktoré je potrebné podniknúť v rámci oboch politik možno realizovať len vytvorením a uplatnením jednotného integrovaného programu alebo, že toto je pravdepodobne najvhodnejší a najvýhodnejší spôsob⁽⁴⁾.

3.1.7 Tento integrovaný prístup prináša podľa názoru organizácií na ochranu spotrebiteľa viaceré problémy, čo je v niektorých prípadoch odôvodnené. Napríklad pre tieto argumenty:

- možnosť, že politika ochrany spotrebiteľa nebude dostatočne viditeľná a účinná, pretože bude na jednej úrovni alebo dokonca vo vzťahu podradenosti k politike zdravia alebo bude len dopĺňať politiku členských štátov⁽⁵⁾,

- ťažkosti pri vedení dialógu a spolupráci s organizáciami a zodpovednými národnými orgánmi, ktoré vo veľkej väčšine prípadov nespolupracujú v dvoch spomínaných oblastiach,

- mimovládne organizácie v ktorejkoľvek oblasti môžu mať ťažšiu pozíciu pri rokovaní o pridelení finančných prostriedkov alebo o spolufinancovaní činnosti v daných oblastiach, pretože prostriedky sú obmedzené, resp. pridelené iným subjektom.

3.1.8 Na druhej strane, ani jeden zo základných dôvodov spomenutých v hodnotení dôsledkov (str. 6 a 7) nie je rozhodujúcim dôvodom pre spoločné vykonávanie uvedených politik. Riešením by mohla byť ich vhodná koordinácia, konkrétne uplatnenie výbornej iniciatívy Komisie v oblasti administratívnej spolupráce medzi národnými orgánmi⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Preukázalo sa, že v politike ochrany spotrebiteľa a politike verejného zdravia sa vyskytujú spoločné prvky s ostatnými oblasťami ako životné prostredie, cestovný ruch, hospodárska súťaž, vnútorný trh alebo justícia, čo by teoreticky tiež mohlo byť dôvodom pre spoločný postup.

⁽⁴⁾ Odvolávanie sa iba na „Finančný výhľad 2007-2013“ [dok. KOM(2004) 487, konečné znenie, 14.7.2005, bod 3.3, str. 24] v súčasnej patovej situácii nie je presvedčivým argumentom, poukazuje len na konzistentnosť návrhu Komisie, čo nie je to isté, ako odôvodnenie alebo preukázanie vhodnosti riešenia. Naopak, výsledky „Otvoreného fóra o zdraví 2005“ jasne preukázali potrebu vytvoriť samostatnú a nezávislú politiku verejného zdravia na európskej úrovni.

⁽⁵⁾ Ako sa hovorí vo vyjadrení Komisie: *Navrhnutá stratégia a program sú zamerané na implementáciu čl. 152 a 153 Zmluvy .... doplnením činnosti na úrovni štátov prínosnými opatreniami, ktoré nie je možné prijať na národnej úrovni.* (Legislatívny finančný výkaz, str. 41).

⁽⁶⁾ Nariadenie 2006/2004, Ú. v. L C 364, 9.12.2004.

3.1.9 Komisii sa ďalej nepodarilo preukázať dlhodobý reálny štrukturálny súlad, ktorý by takáto harmonizácia mohla vytvoriť ani dosiahnuť vyššie úspory z rozsahu. Naopak, podľa dôsledkovej štúdie, súčasné riešenie neovplyvňuje náklady, pretože jednoduché spojenie dvoch politík by vytvorilo úplne rovnaký finančný rámec ⁽⁷⁾.

3.1.10 Naopak, v obzvlášť kritickej situácii finančného výhľadu EÚ, oddelenie týchto dvoch politík by mohlo byť výhodné v tom, že by sa vytvorili dve rokovacie polia. Podľa príslušných zastupujúcich organizácií by sa tak dosiahli lepšie výsledky v oblasti prostriedkov pridelených každej z politík

3.1.11 EHSV so znepokojením vníma možnosť výrazného zníženia finančného výhľadu na obdobie 2007-2013, ktoré ak úplne nezastaví tento program, s už aj tak malými zdrojmi, minimálne prinesie potrebu jeho úplnej reformulácie a zmeny. Bude potrebné vytvoriť nové poradie priorit a činností. Nemalo by zmysel len percentuálne znížiť rozpočet podľa celkového zníženia všeobecného rozpočtu.

3.1.12 Niektoré aspekty právom označované ako spoločné pre obe politiky môžu podliehať spoločným dohodnutým krokom, či už na úrovni Spoločenstva alebo na národnej úrovni, rovnako ako je to v iných oblastiach politiky Spoločenstva, napríklad životné prostredie, hospodárska súťaž, vzdelávanie a kultúra. Obe politiky majú horizontálny charakter, a preto musia byť povinne zohľadnené vo všetkých ostatných politikách, ako to nakoniec uznala samotná Komisia vo viacerých príkladoch uvedených v Prílohe 2 svojho oznámenia (str. 16).

3.2 Konkrétne pripomienky

3.2.1 Verejné vypočutie s hlavnými zástupcami občianskej spoločnosti, priamo zainteresovanými v programe Komisie, na ktorom sa zhromaždilo približne 70 účastníkov, významne prispelo k analýze súčasného oznámenia a návrhu Komisie. Aj napriek tomu, že obmedzené podmienky neumožnili hĺbkovú analýzu viacerých aspektov a prvkov, cieľom bolo zhodnotiť ciele a zábery, prostriedky a ich vhodné využitie a opatrenia, ktoré sa majú uplatniť s využitím týchto prostriedkov na dosiahnutie stanovených cieľov.

3.2.2 Ochrana spotrebiteľa

3.2.2.1 Komisia správne vyzdvihla niektoré opatrenia, ktoré je potrebné prijať, aby bolo možné dosiahnuť vyváženejšiu

⁽⁷⁾ V bode 4.4 hodnotenia dôsledkov (str. 32) sa uvádza: Z pohľadu čisto finančného, výhody dosiahnuté zvýšením rozpočtových výdavkov pridelených osobitne dvom programom alebo jednému kombinovanému programu sú prakticky rovnaké.

ochranu spotrebiteľa v EÚ, aj keď navrhuje len minimálnu ochranu. Túto orientáciu konkretizovala už vo svojich posledných legislatívnych návrhoch, kde uprednostňuje úplnú harmonizáciu s nízkou úrovňou ochrany. EHSV chápe systematické využívanie princípu uplatnenia práva krajiny pôvodu a upozorňuje na nebezpečenstvo prijatia zúženej koncepcie ochrany spotrebiteľa, ktorá sa obmedzí len na informovanie o tovaroch a službách ⁽⁸⁾.

3.2.2.2 EHSV je toho názoru, že návrhy Komisie by mohli byť inovatívnejšie ⁽⁹⁾ a konkrétnejšie ⁽¹⁰⁾. Pri vypracovaní svojho stanoviska k stratégii na obdobie 2002-2006 ⁽¹¹⁾, EHSV už mal možnosť upozorniť na niektoré pretrvávajúce nedostatky. Neskôr schválil stanovisko z vlastnej iniciatívy, v ktorom sa touto problematikou hlbkovo zaoberal a odvoláva sa na prijaté závery ⁽¹²⁾.

3.2.2.2.1 EHSV navrhuje zaradiť do súčasného programu viaceré témy, o.i.:

- problém prílišného zadĺženia domácností,
- revízia ustanovení o zodpovednosti výrobcu, ukončenie revízie smernice o nevýhodných podmienkach a oživenie CLAB,
- návrat k téme zodpovednosti poskytovateľa chybných služieb,
- posilnenie bezpečnosti elektronického obchodu,
- potreba zlepšiť prístup k spravodlivosti a konkrétne opatrenia pre kolektívnu ochranu práv spotrebiteľa,
- podpora spolupráce medzi spotrebiteľskými organizáciami „starých“ a „nových“ členských štátov,

⁽⁸⁾ Príkladom takéhoto prístupu je smernica o nečestných obchodných postupoch, ako aj návrh o spotrebnom úvere, ktorý bol následne prepracovaný a nahradený lepším návrhom a smernica o predaji spotrebného tovaru a zárukách vzťahujúcich sa na spotrebný tovar.

⁽⁹⁾ Ako to uznáva samotná Komisia: *Hoci nedôjde k závažnejším zmenám v týchto cieľoch v porovnaní so Stratégiou politiky ochrany spotrebiteľa 2002-2006.* (Legislatívny finančný výkaz, str. 58).

⁽¹⁰⁾ Je potrebné zmieniť sa o dvoch veľmi dôležitých otázkach v tejto oblasti, jednej pozitívnej: skutočnosť, že nový návrh smernice o spotrebnom úvere už bol publikovaný [KOM (2005) 483, konečné znenie z 7. 10. 2005] a druhej negatívnej: rozhodnutie stiahnuť návrh nariadenia o obchodných akciách [KOM(2005) 462, konečné znenie z 27. 9. 2005].

⁽¹¹⁾ Ú. v. C 95 z 23. 4. 2003

⁽¹²⁾ Ú. v. C 221, z 8. 9. 2005.

— posúdenie konkrétnej situácie v členských štátoch, ktoré nedávno vstúpili do EÚ, ako aj v tých štátoch, ktoré pristúpia v priebehu vykonávania programu ⁽¹³⁾,

— začlenenie celého programu do perspektívy udržateľnej spotreby a spravodlivého obchodu.

3.2.2.3 Čo sa týka plánovaných iniciatív, ktoré výbor víta a podporuje, v mnohých prípadoch chýba určenie formy akou sa konkrétne zamýšľa ich realizácia a časové plánovanie. Napríklad:

— vytvorenie všeobecného referenčného rámca európskeho zmluvného práva, bod 4. 2. 2,

— vytvorenie systému rýchleho varovania na odhalenie nečestných obchodníkov a podnikateľov, bod 4.2.3,

— záruka vypočutia spotrebiteľov a posilnenie ich možností združovať sa do organizácií, body. 4.2.2 a 4.2.4,

— a samotné horizontálne začlenenie politiky ochrany spotrebiteľa do ostatných politík, body 4.1 a 4.2.2, ale chýba upresnenie spôsobu, akým to dosiahnuť.

3.2.2.4 EHSV poznamenáva, že v prípade cieľov na zvýšenie zapojenia občianskej spoločnosti a zainteresovaných strán do vypracovania politík a začlenenie politiky ochrany spotrebiteľa do ostatných politík Spoločenstva, ukazovatele určené pre monitorovanie a hodnotenie spolupráce v rámci programu nie sú, okrem prvého, vhodne prispôbené politike ochrany spotrebiteľa.

3.2.2.5 EHSV je toho názoru, že by bolo vhodné určiť iné ukazovatele hodnotenia, aby sa zvýšila dôveryhodnosť a priama návaznosť na ciele stanovené v Prílohe 3 programu.

3.2.2.6 Aj napriek stanovenému „ročnému plánu práce“ na realizáciu programu určeného na nasledujúcich sedem rokov, zdá sa, že nie je určené využitie nástroja, ktorý vyplynul z programu 2002-2006, a to revízie prebiehajúceho akčného programu ⁽¹⁴⁾, ktorá je potrebná najmä preto, že časové obdobie realizácie programu sa zvýšilo na 7 rokov.

3.2.2.7 Vzhľadom na skutočnosť, že ešte nie je definovaná štruktúra a spôsob fungovania Inštitútu spotrebiteľa pričleneného v Výkonnej agentúre pre zdravie, EHSV odporúča, aby bola zaručená jeho nezávislosť a autonómia prostredníctvom jasne stanovených úloh a právomocí, čím by sa zabránilo vzniku neželanej byrokracie.

⁽¹³⁾ Táto téma je predmetom zaujímavého návrhu správy EP, spravodajca: poslanec Henrik Dam KRISTENSEN [dok. 2004/2157(INI) z 31. 5. 2005].

⁽¹⁴⁾ Vypracovaný 15. septembra 2003 [dok. SEK(2003) 1387 z 27.11.2003].

3.2.2.8 Objem finančných prostriedkov určených pre politiku ochrany spotrebiteľa predstavuje menej ako 20 % celkových prostriedkov, čo nie je viac ako 7 eurocentov na spotrebiteľa na rok počas siedmich rokov trvania programu. Vzhľadom na predchádzajúci program sa objem prostriedkov zjavne zdvojnásobil, no je potrebné vziať do úvahy rozdielne trvanie programu, ktoré sa predĺžilo zo 4 na 7 rokov.

3.2.2.9 Je potrebné dodať, že ďalšie rozšírenie o nové členské štáty by sa tiež malo premietnuť do nového návrhu rozpočtu, väčšmi proporčne prispôbeného trvaniu programu. Ako sa už preukázalo, financovanie nie je dostatočné na uskutočnenie plánovaných krokov, pričom väčšina prostriedkov je určená na fungovanie Inštitútu.

3.2.3 Verejné zdravie

3.2.3.1 EHSV chce ďalej zdôrazniť pozitívne aspekty programu Komisie, konkrétne úmysel podporiť politiku verejného zdravia, ktorú zaradila medzi svoje priority a snaží sa o jej zviditeľnenie a využitie efektívnejších nástrojov, pretože je to nevyhnutne potrebné. Odhliadnuc od hrozby vzniku pandémie moru hydiny, je nutné uznať potrebu rozvinúť spoluprácu na úrovni Spoločenstva v dôležitých otázkach verejného zdravia, ako to Komisia správne zdôrazňuje ⁽¹⁵⁾.

3.2.3.2 EHSV preto víta široké usmernenia týkajúce sa verejného zdravia, najmä myšlienku začleniť problematické otázky v tejto oblasti do ostatných politík Spoločenstva, dôraz na prevenciu, analýzu informácií, posilnenie spolupráce a výmeny poznatkov, ako aj zlepšenie informovanosti.

3.2.3.3 EHSV ďalej oceňuje, že Komisia sa zamerala na boj proti nerovnosti v dostupnosti zdravotnej starostlivosti všetkým občanom, na potrebu podporiť zdravotnú starostlivosť o deti a na situácie, ktoré vznikli starnutím populácie ešte aktívnej na pracovnom trhu.

3.2.3.4 Na druhej strane, výbor zdieľa obavy Komisie v oblasti globálneho ohrozenia zdravia a rastúceho počtu civilizačných ochorení a víta stratégiu stanovenú v programe, ktorou chce podporiť konanie v oblasti rozhodujúcich faktorov, ktoré majú vplyv na zdravie.

⁽¹⁵⁾ A je to uvedené aj v rozhodnutiach v tejto oblasti, ktoré Komisia prijala a publikovala [Rozhodnutia C(2005) 3704 a 3705 zo 6. októbra, 4068 z 13. októbra, 3877 a 3920 zo 17. októbra, 4135 a 4163 z 19. októbra a 4176 z 20. októbra, 4197 a 4199 z 21. októbra, publikované v Ú. v. L 263 z 8. októbra, 269 z 14. októbra, 274 20. októbra, 276 z 21. októbra a 279 z 22. októbra].

3.2.3.5 EHSV tiež podporuje úsilie Komisie pomáhať organizáciám pracujúcich v oblasti zdravotnej starostlivosti a posilniť ich účasť na dialógu, zabezpečiť mobilitu pacientov, posilniť spoluprácu medzi národnými zdravotnými systémami s cieľom prekonať ťažkosti, ktorým čelia a podporiť mechanizmy výmeny informácií v oblasti verejného zdravia.

3.2.3.6 EHSV tak uznáva, že otázka verejného zdravia získala zo strany Komisie adekvátnejšiu pozornosť vzhľadom na potreby daného sektora, či už pri určovaní cieľov, pri opise krokov alebo prostriedkov pridelených na ich realizáciu – takmer trikrát viac ako sa predpokladá v predchádzajúcom programe a štyrikrát viac ako je navrhnuté pre otázku ochrany spotrebiteľa.

3.2.3.7 Dokonca ani tu EHSV nevidí žiadne výrazné zmeny⁽¹⁶⁾ vo vzťahu k podstate predchádzajúcich programov. Pripomienky EHSV k programu 2001-2006 a európskemu projektu „Životné prostredie a zdravie“ 2004-2010 ostávajú teda platné hlavne čo sa týka pretrvávajúceho nedostatku konkrétnych cieľov, ktoré je možné objektívne zhodnotiť a presne stanoveného časového plánu na ich vykonanie⁽¹⁷⁾.

3.2.3.8 Výbor by si želal stanovenie konkrétnych cieľov vzhľadom na určité aspekty, ktoré vyplývajú z predchádzajúceho právneho textu a neobjavujú sa v súčasnom texte. Sú to napríklad aspekty spojené s bojom proti nerovnosti v oblasti zdravotnej starostlivosti, konkrétne nerovnosti medzi mužmi a ženami, ale aj situácia, v ktorej sa nachádzajú starší ľudia, znevýhodnené skupiny a komunity žijúce na okraji spoločnosti,

nedotknuteľnosť osobných údajov, osobné a biologické faktory, negatívne účinky radiácie a hluku alebo rezistencia voči antibiotikám.

3.2.3.9 EHSV by tiež privítal, keby niektoré naozaj dôležité témy ako napríklad obezita, HIV/AIDS, duševné zdravie⁽¹⁸⁾, zdravotná starostlivosť a choroby detí alebo starnutie, boli koherentne zahrnuté do programu. Aj napriek tomu, že boli spomenuté v opisných častiach programu, nie sú adekvátne spracované v právnom texte návrhu rozhodnutia.

3.2.3.10 Prekvapuje aj spôsob akým Komisia odsúva bokom niektoré zo súčasných dôležitých otázok verejného zdravia, napríklad zdravotná starostlivosť o chrup, zrak, paliatívna starostlivosť a uvoľnenie bolesti.

3.2.3.11 Výbor by vo všeobecnosti ocenil, keby sa Komisia viac zaujímala o otázky ako kvalita informácií na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, globálna prevencia rizík, partnerstvo medzi súkromnou a verejnou sférou, a spolupráca medzi členskými štátmi na národnej úrovni.

3.2.3.12 V konečnom dôsledku by EHSV uprednostnil, keby program stanovil praktické kroky, ktoré by navzájom priblížili zdravotné systémy v rámci EÚ⁽¹⁹⁾, podporili ochranu pacientov, keď sa nachádzajú v inom členskom štáte (zdravotné poistenie EU), výraznejšie podporili prijatie kódexu overených postupov a založenie a rozvoj expertíznych ako aj epidemiologických centier.

V Bruseli, 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ Porovnávací analýza programov 2007-2013 a 2001-2006 odhaľuje, že obsah bodov 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 5.4, 5.6, 5.7 a 6 súčasného návrhu je zhodný s predchádzajúcim programom, aj keď číslovanie je iné. Bod 1.5 obsahuje určitú zmenu, rovnako ako bod 2, hoci obsah reakcie na núdzové zdravotné situácie sa nachádza už v predchádzajúcom programe v bodoch 3.5, 3.6 a 3.7, v celom bode 4, ktorý bol len okrajovo načrtnutý v oznámení Komisie dopĺňajúce predchádzajúci program, a v bodoch 5.1, 5.2, 5.3, 5.5 a 5.8. Naopak, zmienka o činnosti v oblasti spolupráce s kandidátskymi krajinami a tretími krajinami sa v súčasnom programe už nenachádza a je spomenutá len v bode 2.2 oznámenia Komisie, z ktorého vychádza.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. C 116, z 20. 4. 2001. Ú. v. C 157, z 28. 6. 2005.

⁽¹⁸⁾ Táto skutočnosť prekvapuje ešte viac pri zistení, že Komisia práve vydala výbornú zelenú knihu o stratégii týkajúcej sa duševného zdravia v Európskej únii (KOM(2005) 484, konečné znenie z 14. októbra 2005). Zelená kniha vznikla na základe celého radu aktivít vyzdvihnutých od roku 1997, ktoré vo svojej správe uviedol prof. VILJE LEHTINEN v decembri 2004. Dokazuje to schopnosť Komisie z vlastnej iniciatívy rozvíjať vysoko kvalitné aktivity v dôležitých oblastiach verejného zdravia, ktorá nemá nič spoločné s politikou ochrany spotrebiteľa.

⁽¹⁹⁾ Jej potrebu zjavne preukázal Dr. Yves CHARPAK z WHO, počas „Otvoreného fóra o zdraví“.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie Rady (ES) č. 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v občianskoprávných a obchodných veciach“

KOM(2005) 305, konečné znenie – 2005/0126 (COD)

(2006/C 88/02)

Rada sa 1. septembra 2005 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou podkladov na túto tému, prijala svoje stanovisko 23. januára 2006. Spravodajkyňou bola pani SANCHEZ MIGUEL.

Na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza z 14. februára) Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal nasledujúce stanovisko 134 hlasmi za, pričom 2 členovia sa zdržali hlasovania.

1. Závěry

1.1 EHSV blahoželá Komisii za obsah navrhovanej reformy, ktorá uľahčuje a objasňuje dodržiavanie nariadenia, ktoré je veľmi dôležité na realizovanie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v EÚ. Napriek tomu niektoré zo znení nových článkov prinášajú nejasnosti pri ich výklade. Osobitne je to tak v prípade článku 8 ods. 3 *in fine*, ktorý zavádza výnimku pri stanovení lehoty v prípade, keď nastane odmietnutie zo strany adresáta z dôvodu neznalosti jazyka, v ktorom je dokument vypracovaný, pre ochranu navrhovateľa podľa vnútroštátnych predpisov.

1.2 To isté platí o článku 14 *in fine* v mieste, kde sa zmieňuje o „rovnocenných“ spôsoboch potvrdenia prijatia. V tomto prípade by sa mali byť bližšie určené tieto iné spôsoby dokladovania, platné pre doručenie a zasielanie pomocou poštových služieb.

1.3 Bolo by potrebné objasniť oba prípady, a najmä overiť jednotlivé jazykové verzie, ktoré sa v mnohých prípadoch od seba líšia. Problém sa dá vyriešiť skôr, než bude nariadenie uverejnené, pretože treba brať do úvahy, že každý členský štát uplatňuje príslušnú jazykovú verziu.

1.4 EHSV vyjadruje svoju obavu nad skutočnosťou, že Komisia nezhodnotila situáciu dostatočne na to, aby bola uplatniteľná v nových členských štátoch, napriek tomu, že prispôbila prílohy v súvislosti s touto novou situáciou.

1.5 V každom prípade EHSV oceňuje adekvátnosť zvoleného postupu pri reforme, keďže boli zohľadnené všetky zainteresované strany. Okrem iného treba vyzdvihnúť využitie Európskej súdnej siete – jedného z nástrojov, ktoré boli pre tento cieľ vytvorené – čo umožnilo zohľadnenie problémov, ktoré boli zaznamenané pri uplatňovaní oboch postupov.

2. Úvod

2.1 Európska komisia predkladá tento návrh nariadenia podľa ustanovenia článku 24 nariadenia (ES) 1348/2000⁽¹⁾,

v ktorom sa uvádza, že po prešetrení žiadosti v stanovenej lehote do 1. júna 2004 Komisia prispôbi ustanovenia svojich noriem k vývoju spôsobov doručovania. Avšak navrhovaná zmena predstavuje viac jednoduchú, formálnu revíziu, nakoľko k nej dochádza v rámci procesu legislatívneho zjednodušenia, ktorý začal prebiehať v EÚ. Taktiež je potrebné vziať do úvahy množstvo predpisov, ktoré boli navrhnuté v tomto období, s cieľom splniť uznesenie Rady z Tampere o vytvorení priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorého cieľom je umožniť voľný pohyb osôb v rámci EÚ.

2.2 Úloha tohto nariadenia je veľmi dôležitá v rámci riadneho fungovania vnútorného trhu. Cezhraničné transakcie a zmluvy, a to najmä nové spôsoby uzatvárania zmlúv využívajúce nové technológie, poukazujú na potrebu stanovenia postupu pri zasielaní a doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov medzi jednotlivými štátmi. V tomto zmysle treba pripomenúť, že EHSV sa už vyslovilo⁽²⁾ za to, aby právny nástroj upravujúci tento postup nebola navrhovaná smernica, ale nariadenie, keďže cieľom je dosiahnutie úplnej harmonizácie.

3. Obsah návrhu

3.1 V rámci zjednodušovacieho procesu, o ktorý sa snaží navrhovaná reforma, sa uvádzajú zmeny zvyšujúce právnu istotu navrhovateľa aj adresáta. Cieľom je zachovanie základného princípu udržania dôvery vo vnútorný trh.

3.2 V prvom rade sa stanovujú jasné pravidlá pre výpočet lehôt (článok 7 ods. 2) a predchádzajúce ustanovenia budú nahradené lehotou jeden mesiac od prijatia, pričom iba vo vzťahoch medzi správnymi orgánmi jednotlivých krajín bude uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v jednotlivých prípadoch. (článok 9 ods. 1 a 2).

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 160, 30.6.2000

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 368, 20.12. 1999 (bod 3.2)

3.3 Objašňuje sa odmietnutie prijať dokument z dôvodu neznalosti jazyka zo strany príjemcu, v ktorom je daný dokument napísaný. Uvádza sa možnosť vykonania prekladu do jazyka, ktorý príjemca ovláda, pričom lehota začne ubiehať od momentu vykonania prekladu (článok 8.1). Avšak v novom odseku 3 sa ustanovuje výnimka pre prípad, keď právne predpisy členského štátu stanovujú určité lehoty, aby sa zachovali práva navrhovateľa. V takomto prípade deň doručenia považovaný deň doručenia pôvodného dokumentu.

3.4 Taktiež je dôležitá navrhovaná zmena týkajúca sa nákladov spojených s doručovaním a zasielaním (článok 11 ods. 2). Navrhuje, aby každý členský štát vopred určil pevne stanovený poplatok.

3.5 Čo sa týka doručovania a zasielania poštovými službami (článok 14), stanovuje sa možnosť, aby každý členský štát vyžadoval potvrdenie o prijatí alebo rovnocenný doklad, bez toho aby tým bola obmedzená možnosť osoby zainteresovanej v súdnom konaní doručiť alebo zaslať súdne dokumenty prostredníctvom súdnych úradníkov, úradníkov alebo iných kompetentných osôb v prijímajúcom členskom štáte (článok 15).

4. Pripomienky k návrhu zmeny

4.1 EHSV považuje za kladný akýkoľvek legislatívny návrh, ktorý bude v súlade s princípom zjednodušenia⁽³⁾ a ktorý zároveň zabezpečí právnu istotu v danej oblasti. V tomto prípade konštatuje, že Komisia prijala správu o uplatňovaní nariadenia tak, ako sa predpokladá v článku 24 tohto nariadenia. Okrem toho na schôdzach Európskej súdnej siete⁽⁴⁾ boli preštudované a prerokované skúsenosti s jej uplatňovaním. Po zhromaždení potrebných informácií a vykonaní štúdií Komisia prijala správu⁽⁵⁾, ktorá poslúžila ako základ pre prerokovaný návrh.

4.2 V tomto smere je treba uznať, že zahrnutím výpočtu lehôt na doručenie a zasielanie dokumentov do práva Spoločenstva sa výrazne pokročilo na ceste k zjednodušeniu. Pri predošlom stave dochádzalo k súbežnej regulácii viacerými vnútroštátnymi normami, čo spôsobovalo prieťahy v konaniach.

Súčasný stav umožňuje zainteresovaným stranám poznať týchto lehôt, bez toho, aby museli zisťovať lehoty platné v jednotlivých štátoch. Avšak je umožnené uplatnenie vnútroštátnych predpisov na medzištátne vzťahy, tak ako je stanovené v zmenenom a doplnenom článku 9 bez toho, aby boli dotknuté záujmy jednotlivcov.

4.3 Nový návrh znenia článku 8⁽⁶⁾, t.j. „odmietnutie prijatia dokumentu zo strany príjemcu“ z dôvodu neznalosti jazyka, v ktorom je daný dokument napísaný, ako aj povinnosť vykonania jeho prekladu, zabezpečuje ochranu záujmov zainteresovaných strán vo väčšej miere, ako súčasné znenie. Táto lepšia ochrana bola umožnená tým, že nedošlo ku skráteniu stanovených lehôt, ale k odloženiu začiatku odpočtu lehoty od momentu vykonania prekladu. Avšak znenie článku 8 ods. 3 prináša vážny problém pri uplatňovaní členskými štátmi v spojení s vyššie uvedeným, pretože ustanovuje výnimku prostredníctvom uplatňovania lehôt stanovených vo vnútroštátnych predpisoch, čo by mohlo viesť k právnej neistote u príjemcu dokumentu

4.4 EHSV kladne hodnotí zahrnutie vopred pevne stanoveného poplatku každým členským štátom, pretože v mnohých prípadoch prichádza k nedôvere medzi stranami z dôvodu nejasnosti nákladov. Zároveň sa týmto spôsobom posilňuje priehľadnosť konania.

4.5 V súlade so stanoviskom EHSV⁽⁷⁾ chápeme potrebu preskúmania využívania, doručovania a zasielania súdnych a mimosúdnych dokumentov v občianskoprávných a obchodných veciach, technických inovácií a nových prostriedkov povolených prijímajúcimi a zasielajúcimi orgánmi, ako sú elektronická pošta alebo internet, pričom však musí byť zaručená právna istota zainteresovaných strán.

4.6 Ďalšou otázkou, ktorou je potrebné sa zaoberať, je forma vypracovania formulárov uvedených v prílohách. Tieto sú určené súdnym orgánom členských štátov, t.j. ich príjemcom a odosielateľom. EHSV sa nazdáva, že okrem zohľadnenia záujmov príjemcu a adresáta, ich znenie by malo byť zjednodušené a vypracované v zrozumiteľnejšej forme pre strany zainteresované v súdnych a mimosúdnych konaniach.

V Bruseli, 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 24, 31.01. 2006

⁽⁴⁾ Európska súdna sieť v občianskoprávných a obchodných veciach. Ú. v. EÚ C 139, 11.5.2001

⁽⁵⁾ Správa uplatňovaní nariadenia Rady (ES) č. 1348/2000 z 1. októbra 2004 - KOM(2004) 603, konečné znenie.

⁽⁶⁾ Nový návrh znenia článku 8, týkajúci sa odmietnutia prijatia dokumentu z dôvodu jeho nevypracovania v úradnom jazyku členského štátu, kde sa nachádza miesto doručenia, vychádza z judikatúry ESD. Pozri nedávne rozhodnutie ESD C-443/03 z 8. apríla 2005.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 368, 20.12.1999

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha železničných staníc v aglomeráciách a mestách rozšírenej Európskej únie“

(2006/C 88/03)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. januára 2006. Spravodajcom bol pán TÓTH.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 139 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor žiada, aby bol obsah tohto stanoviska začlenený do dokumentu, ktorý vzíde z aktuálnej revízie bielej knihy na tému „*Európska dopravná politika do roku 2010: čas na rozhodnutie*“ (KOM(2001) 370).

1.2 Miestu medzinárodných železničných staníc pre osobnú dopravu v rámci železničnej siete treba venovať veľkú pozornosť, keďže nie sú len súčasťou železničnej infraštruktúry, ale zároveň aj tvoria aj časť služieb, ktoré poskytuje mesto a súčasť architektonického dedičstva Európy.

1.3 Mala by sa rozprúdiť široká diskusia medzi odborníkmi ako aj verejná diskusia, v rámci ktorých sa budú naďalej posudzovať požiadavky, ktoré by mali spĺňať železničné stanice vzhľadom na technologický a technický pokrok tretieho tisícročia. Je nutné definovať existujúce alternatívy v oblasti predpisov, vychádzajúce z reálnych požiadaviek, a to na európskej, národnej a regionálnej úrovni, pri rešpektovaní princípu subsidiarity.

1.4 Pri vypracúvaní právnych predpisov Spoločenstva sa v oblasti požiadaviek na medzinárodné železničné stanice pre osobnú dopravu nesmie zabúdať na celkové zlepšenie bezpečnosti cestujúcich a na ochranu pred terorizmom.

1.5 Osobitnú pozornosť treba venovať zveľadovaniu železničných staníc, keďže môžu zohrávať významnú úlohu aj pri zabezpečovaní sociálnej a ekonomickej súdržnosti v nových členských krajinách.

1.6 Takisto je nevyhnutné uvažovať nad možnosťami financovania štruktúrovaného rozvoja medzinárodných železničných staníc pre osobnú dopravu s príspevom Európskej investičnej banky (EIB) v rámci partnerstiev medzi súkromnou a štátnou sférou či iných vhodných mechanizmov.

1.7 Treba dbať na to, aby železničné stanice plnili prednostne funkcie spojené s ich prvotnou úlohou, t. j. s dopravou a nevyvíjali iné činnosti, ktoré by z nich urobili komerčné a konzumné centrá.

1.8 Treba klásť dôraz na to, aby zmeny pri rozvoji železničných staníc jednak prispeli k zachovaniu existujúcich pracovných miest a aby takisto pomohli vytvárať nové miesta. Pri

hodnotení dosahu takéhoto vývoja sa netreba obmedziť len na priame dopady, ale treba vziať do úvahy aj sprievodné účinky.

1.9 Údržba a rozvoj železničných staníc by nemali predstavovať prioritu iba ak ide o infraštruktúru vo veľkých mestách s medzinárodnou dopravou, ale aj v prípade staníc, ktoré využíva obyvateľstvo a cestujúci z najväčšími znevýhodnených regiónov.

2. Úvod

2.1 O železničných staniach možno v skratke povedať, že sú „vizitkou“ železničnej dopravy.

2.2 Biela kniha na tému „*Európska dopravná politika do roku 2010: čas na rozhodnutie*“ vydaná v roku 2001 zachováva všeobecné ciele politiky Spoločenstva a ešte väčšmi poukazuje na skutočnosť, že na odľahčenie cestnej dopravy je potrebné rozvíjať vo väčšej miere ostatné druhy dopravy, ako aj na potrebu existencie dopravnej politiky zameranej predovšetkým na používateľa dopravných služieb.

2.3 Železničné stanice zohrávajú významnú úlohu pri naplnení cieľov voľného pohybu tovaru, osôb a služieb. Môžu prispieť k bezproblémovému priebehu dopravy osôb, no aby mohli túto úlohu plniť, musia mať oporu v riadne fungujúcom jednotnom trhu, zrušení administratívnych prekážok a spravodlivej hospodárskej súťaži.

2.4 Dopravná politika Únie je takisto dôležitým nástrojom realizácie hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Osobitný význam sa v nej venuje voľnému priebehu spravodlivej hospodárskej súťaže, zvyšovaniu bezpečnosti dopravy, otázkam životného prostredia a dopadov naň.

2.4.1 V otázke znovuoživenia odvetvia železničnej dopravy sa v bielej knihe poukazuje na určité nelogické prvky vyskytujúce sa v tomto sektore. Na jednej strane totiž nachádzame vysokorýchlostné siete s vysokou kapacitou a modernými stanicami a na druhej strane sú cestujúci často nútení využívať aj zastarané a zanedbané spojenia. Stretávajú sa napríklad so stanicami neudržiavanými až do tej miery, že tu cestujúcim hrozia riziká, a kde sa osobné vlaky prelínajú s preplnenými rýchlikmi a dochádza k meškaniam.

2.4.2 Biela kniha poukazuje na nevyhnutnosť stimulovať prostredníctvom investícií prepojenie medzi vysokorýchlostnou železničnou sieťou a leteckou dopravou, pričom treba venovať osobitnú pozornosť železničným staniciam, ktoré zabezpečujú spojenie s letiskami. Dokument Komisie sa viackrát vracia k významu železničných staníc v súvislosti s ponukou služieb uľahčujúcich presun cestujúcich, najmä čo sa týka prepravy batožiny.

2.5 Prijatím prvého a druhého železničného balíka⁽¹⁾ Únia postupovala cestou liberalizácie pohybu tovaru a neskôr pokračovala unifikáciou požiadaviek na kvalitu. EHSV vyjadruje nádej, že tretí železničný balík prinesie podobné výsledky. Čo sa týka ukončenia a realizácie jednotlivých etáp v oblasti pohybu osôb, tu ešte Úniu čaká dlhá cesta. Toto stanovisko sa zaoberá stanovením noriem kvality v medzinárodnej osobnej doprave a ich rozširovaním v členských krajinách.

3. Právna úprava

3.1 V oblasti železničnej dopravy existuje viacero nariadení a smerníc Európskeho spoločenstva. V tejto súvislosti si dovoľujeme poukázať na nariadenie, ktorým sa zriaďuje Európska železničná agentúra⁽²⁾, na smernice týkajúce sa bezpečnosti železničnej dopravy⁽³⁾, železničnej infraštruktúry⁽⁴⁾, rozdelenia kapacít v železničnej doprave⁽⁵⁾, interoperability európskeho železničného systému⁽⁶⁾ a rozvoja železníc Spoločenstva⁽⁷⁾. Z uvedených predpisov vyplýva, že právne úpravy sa úlohou železničných staníc zaoberajú len okrajovo.

3.2 Komisia sa najprv usiluje vytvoriť zjednotiť technické požiadavky. Sem patrí napríklad snaha zjednotiť výšku nástupišť, aby ich mohli používať aj osoby so zníženou pohyblivosťou (smernica 2001/16/ES). Opatrenia ako zjednotenie železničných elektrických sietí, bezpečnostných systémov

(1) Prvý železničný balík: smernica 2001/12/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 1 (stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22); smernica 2001/13/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 26 (stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22); smernica 2001/14/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 29 (stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22).

Druhý železničný balík: smernica 2004/51/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 164 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131); smernica 2004/49/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 44 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131); nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131); smernica 2004/50/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 114 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

Tretí železničný balík: KOM(2004) 139, konečné znenie, KOM(2004) 142, konečné znenie, KOM(2004) 143, konečné znenie, KOM(2004) 144, konečné znenie, KOM(2004) 140, konečné znenie a SEC(2004) 236.

(2) Nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

(3) Smernica 2004/49/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 44 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

(4) Nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

(5) Smernica 2001/12/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 1 (stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22) a smernica 2004/51/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 164 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

(6) Smernica 2004/50/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 114 (stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131).

(7) KOM(2004) 139 ; konečné znenie, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/440/EHS.

a ostatných technických parametrov sa zasa spájajú s podporou interoperability. To isté možno povedať o harmonizácii v oblasti vydávania oprávnení na vykonávanie činnosti rušňovodičov. Súčasná nižšia konkurencieschopnosť železničného sektora vyplýva jednak z dlhých čakacích dôb na hraniciach s určitými krajinami, ktoré sú spôsobené rozdielmi v technických parametroch (napr. rozchod koľajníc, nutnosť vykonávať technické úpravy na lokomotívach a meniť rušňovodičov).

3.3 V oblasti železničných staníc ide najmä o smernice podporujúce bezpečnosť cestujúcich a ich práva (napr. smernica 2001/16/ES). V tejto oblasti je charakteristický tretí železničný balík, ktorého cieľom je uplatňovať v praxi práva cestujúcich. Na jednej strane sa usiluje zabezpečiť pre cestujúcich možnosť zakupovať cestovné lístky načas, jednoducho a mať pritom prístup k potrebným súvisiacim informáciám, ako aj možnosť lístky v rámci možností meniť. Na strane druhej sa usiluje zabezpečiť, aby cestujúcich boli informovaní o podmienkach použitia cestovných lístkov. Ďalšia skupina smerníc sa týka zvyšovania bezpečnosti na železničných staniciach. Často, najmä v čase slabšej premávky, dochádza na železničných staniciach vo veľkých mestách a niekedy aj vo vlakových súpravách k násilným činom. Zavedenie prísnejších bezpečnostných požiadaviek, ako aj vedomie, že cestujúcemu v prípade neželaného incidentu pomôže personál stanice alebo vlaku, by určite priaznivo ovplyvnili záujem ľudí o tento druh dopravy.

3.4 EHSV v rámci svojej činnosti podrobne sleduje práce Komisie týkajúce sa tejto problematiky. V oblasti železničnej dopravy doteraz vypracoval napríklad stanoviská na tému sociálnych hľadísk, financovania, európskych metropolitných oblastí a transeurópskych dopravných sietí⁽⁸⁾.

4. Železničné stanice a intermodalita

4.1 Železničná stanica ako intermodálny uzol

4.1.1 Vďaka nástupu vysokorýchlostných sietí (TGV, HST, ICE), ktorý bol v Európe sprevádzaný vytváraním transeurópskych sietí, vzrástol význam dovedy upadajúcich železničných staníc v mestách. S postupným zavádzaním železničnej dopravy na vzdialenosti, ktoré boli pred tým zabezpečované iba letecky (600 – 800 km) sa nielen zvýšil objem cestujúcich využívajúcich železničné stanice, ale došlo aj k zmene profilu tejto skupiny, čo viedlo k nárastu významu železničných staníc v centrách miest.

4.1.2 Ďalší faktor, ktorý viedol k zmene vnímania železničnej stanice ako dopravného uzla, nesúvisí priamo s úlohou vysokorýchlostných sietí, ale skôr so zmenou spôsobu využívania predmestí a aglomerácií, ktoré sa z jednodielových „noclahární“ môžu vyvinúť na viacfunkčné urbánne celky. Všetky uvedené zmeny, ako aj poznanie, že v konečnom dôsledku nie je možné držať krok s nárastom objemu automobilovej dopravy ľudí dochádzajúcich do miest z predmestí

(8) CESE 130/2005, CESE 131/2005, CESE 119/2005, CESE 120/2005, CESE 257/2005, CESE 1426/2004, CESE 225/2005, CESE 968/2004.

a stavať ďalšie cesty, zvýraznili nevyhnutnosť vytvoriť spojenie medzi mestskou a prímestskou dopravou, rozvíjať spoluprácu medzi dopravnými združeniami, zharmonizovať cestovné poriadky, cenníky a systémy predaja cestovných lístkov, ako aj spoločne využívať infraštruktúru osobnej dopravy. Nepokoje v spoločnosti, ktoré otriasli parížskymi predmestiami koncom roka 2005, poukázali na potrebu využívať naraz viacero nástrojov na podporu sociálnej súdržnosti a potvrdili skutočnosť, že procesy, ktoré prispievajú k nastolovaniu sociálnej súdržnosti, nemožno považovať za ukončené.

4.1.3 Spoje premávajúce na predmestia tvoria významnú časť uvedených sietí, pričom v niektorých prípadoch predstavujú dokonca podstatný prvok ich štruktúry. Z tohto hľadiska zohrávajú železničné stanice v týchto zložitých a vzájomne prepojených dopravných sieťach úlohu centier mobility a kľúčových súčastí informačných systémov pre cestujúcich, keďže sú na tento účel obzvlášť vhodné.

4.1.4 Napriek skutočnosti, že vlaky premávajúce na predmestských tratiach väčšinou neobsluhujú stanice, v ktorých zastavujú rýchlovlaky, sa obidva procesy navzájom približujú vďaka prevládajúcemu duchu integrácie a pri obnove alebo výstavbe nových staníc sa ako základná požiadavka uplatňuje záruka zabezpečiť modernú intermodalitu na vysokej úrovni, a to jednak navzájom medzi medzinárodnými a národnými spojeniami a taktiež medzi nimi a mestskou dopravou.

4.2 Uplatňovanie európskych noriem intermodality

4.2.1 V oblasti železničných staníc sa postupne vytvárajú normy a požiadavky. Železničné stanice vytvárali kedysi spojivo medzi príslušníkmi národa a prispievali k vytváraniu národnej identity. Spoločnú identitu nevytvárala infraštruktúra ako taká (napriek tomu, že koľajnice a trate boli potrebné na jej budovanie), ale železničné stanice, pravidlá, modely a normy.

4.2.2 V súčasnosti nie je cieľom uniformizovať železničné stanice, ktoré sú súčasťou transeurópskych dopravných sietí. Budovanie železničných staníc vyjadrujúcich európsku identitu by dnes nemalo prebiehať prostredníctvom určovania architektonických noriem, ale stanovením noriem pre služby. Jedna z najdôležitejších noriem tohto typu by sa mala týkať rozvoja intermodálnych vzťahov takým spôsobom, ktorý by zachoval rôznorodosť miestnych nástrojov, no zároveň by splňal kvalitatívne požiadavky v oblasti informovania, orientácie a pomoci cestujúcim pri cestovaní v mnohojazyčnej Európe. Treba rozlišovať tri oblasti: normy informovanosti cestujúcich, normy intermodality a realizáciu funkcie železničnej stanice ako centra mobility.

4.2.3 Bolo by vhodné, keby sa zo spomínaných požiadaviek súvisiacich s vytváraním dobrých podmienok pre cestujúcich na železničných staniaciach, ktoré sú súčasťou transeurópskych dopravných sietí, stali odporúčania či európske usmernenia. Nemali by však byť formulované ako výsada transeurópskych dopravných sietí a pri ich uplatňovaní by sa mal prísne dodržiavať princíp subsidarity. Preto by sa tieto navrhované normy mohli jednoducho uplatňovať aj na ostatných železničných staniaciach a uzloch – kvalite cestovania by to neškodilo, ba naopak – napomohlo by to jej zvýšeniu.

5. Modely rozvoja železničných staníc

5.1 Ak sa pozrieme na rozvoj železničných staníc v jednotlivých štátoch, zisťujeme, že takmer v každej krajine sa vychádzalo z iného pohľadu (podľa toho, či bol motivovaný záujmami rozvoja dopravy alebo mesta, či išlo o iniciatívy verejného alebo súkromného sektora, prípadne o kombináciu uvedených prvkov). Vo Veľkej Británii, kde sa výstavba a rozvoj železničných staníc riadili len trhovými mechanizmami, sa vývoj obmedzil na: a) priestory patriace k železnici, b) centrálny Londýn, c) obdobie rozvoja trhu s nehnuteľnosťami, d) (takmer výlučne na) výstavbu kancelárskych priestorov.

5.2 Vo Švajčiarsku vznikol národný program modernizácie železničnej siete a siete hromadnej dopravy, pri vypracovaní ktorého sa uplatnili aj environmentálne hľadiská a boli doň zahrnuté aj systémy prímestských železníc (*S-Bahn*: v Zürichu, Bazileji a Berne). Napriek tomu, že kvôli finančným problémom švajčiarskej železničnej spoločnosti bolo nutné ísť cestou komerčného využitia priestorov v blízkosti železničných staníc, nepostupovalo sa cestou obvyčajnej predajnej operácie, ale bol vytvorený program v spolupráci so železnicami (tak sa mohli naplniť nielen záujmy investorov ale aj predstavy miest, verejných orgánov a železničnej spoločnosti).

5.3 Vo Švédsku tento proces iniciovala železničná spoločnosť, ktorá bola pred tým sprivatizovaná, no nerozdelila sa na menšie jednotky. Jej partnermi boli miestne samosprávy. Cieľom bolo vybudovať pod jednou strechou moderné centrá pre cestujúcich používajúcich rôzne druhy dopravy – vlak, autobus, taxi a vystavať parkoviská. Výsledky tohto projektu sa teda týkali miestnych samospráv, ako aj rozličných spôsobov dopravy.

5.4 Vo Francúzsku bola hlavným impulzom výstavba rýchlovlaku TGV – o ktorej bolo rozhodnuté centralizované – a takisto tu išlo aj o vytvorenie spojenia s Parížom. Úloha miestneho stupňa správy v tomto procese spočívala najmä v lobovaní za „prídelenie“ stanice vlaku TGV.

5.5 V Holandsku vyhlásili v roku 1986 ministerstvá dopravy a životného prostredia a železničná spoločnosť program sústreďovania aktivít do okolia železničných staníc, v súlade s kompaktným rozvojom miest a podporou hromadnej dopravy. Miestnym samosprávam a železničnej spoločnosti sa pred jej privatizáciou len veľmi ťažko hľadali ďalší partneri.

5.6 Z uvedených príkladov vyplýva, nakoľko je dôležité, aby sa už pri vytváraní projektu zohľadňovali hľadiská a záujmy dopravného uzla (dopravný rozmer) ako aj miesta, kde sa nachádza (urbánny rozmer), aby neprevládol iba jeden pohľad. Takisto treba dbať na to, aby trhové a finančné aspekty boli postavené na rovnakú úroveň s globálnejšími záujmami zástupcov miest a dopravných sietí, aby pri rozhodovaní neprevládali výlučne krátkodobé komerčné záujmy či naopak, aby sa nepresadzovali príliš ambiciózne projekty bez ohľadu na ich realizovateľnosť a finančnú životaschopnosť. Odborné publikácie uvádzajú, že spoločné riešenie sa nachádza ľahšie, ak sa železničná stanica buduje na „zelenej lúke“ (napr. v Lille), keďže v opačnom prípade dochádza k stretu záujmov, čo už mnohokrát skomplikovalo napredovanie prác.

6. Hlavné smery napredovania v rámci Únie

6.1 Bolo by prospešné, keby sa v Európskej komisii rozvíjala horizontálna spolupráca, ktorá by poskytla úradníkom prehľad o projektoch financovaných zo štrukturálnych fondov v jednotlivých sektoroch. Pomocou takéhoto hodnotenia by následne bolo možné určiť rozsah pomoci Spoločenstva pridelenej na konkrétne aktivity podľa jednotlivých sektorov.

6.2 Taktiež by sme nemali spustiť zo zreteľa problematiku úlohy vysokorýchlostných sietí najmä v súvislosti s aktuálnymi spornými otázkami ako je napr. kombinácia tradičných a moderných prvkov. Výstavba týchto železničných sietí sa dostala do popredia záujmu, keďže medzičasom sa vyčlenili z tradičného železničného systému. Vzhľadom na obrovské výdavky, ktoré si rozvoj vysokorýchlostných sietí vyžaduje, možno povedať, že jednoznačne odobrali finančné zdroje ostatným projektom. Napríklad vo Francúzsku viedol rozvoj siete TGV k zanedbaniu niektorých častí tradičnej siete v takom rozsahu, že bolo treba na mnohých miestach zaviesť veľké obmedzenia rýchlosti. To spôsobuje obrovské časové straty pre užívateľov (cestujúcich či objednávateľov v prípade nákladnej dopravy) a možno si položiť otázku, nakoľko táto strata vyváža úsporu času užívateľov vysokorýchlostných spojov.

6.3 Z pohľadu politiky posilňovania sociálnej súdržnosti a integrácie najmenej prosperujúcich regiónov sa rozvoj a demokratizácia tradičných železničných tratí javí ako oveľa užitočnejšie než zameriavanie sa na vysokorýchlostné spoje, ktoré týmito regiónmi iba „preletia“ a nestávajú sa súčasťou ich dopravnej siete. Možno by bolo niekedy rozumnejšie venovať popri budovaní vysokorýchlostných tratí väčšiu pozornosť aj obnove tradičných tratí spolu s infraštruktúrou. Železničné stanice predstavujú prvý kontaktný bod medzi uvedeným vývojom a obnovou na jednej strane a cestujúcimi na strane druhej.

7. Rozvoj železničných staníc

7.1 Existuje tu vážne nebezpečenstvo, že pod vplyvom rozsiahlych investícií (prípadne aj kvôli špekuláciám s nehnuteľnosťami) sa presadia krátkodobé záujmy a prideme o očividný prínos, ktorý železnice poskytujú cestujúcim a mestu. V praxi by mohlo napríklad dôjsť k predaju lukratívnych pozemkov v centre mesta (odôvodnenému deficitmi železničnej spoločnosti), na ktorých by sa následne namiesto železnice vybudovali kancelárie a obchodné centrá. V tomto smere by sme sa mali zamerať na nasledujúce úvahy:

7.2 Vytvorenie priameho spojenia medzi centrami miest je prínosné nielen pre vysokorýchlostné železničné spojenia, ale aj všetky medzinárodné železničné spojenia, teda vrátane všetkých prvkov transeurópskych sietí.

7.3 Práve v centrách miest je potrebné vytvárať hustú sieť hromadnej dopravy zabezpečujúcej kvalitné spojenie medzi železničnou stanicou a ostatnými časťami mesta.

7.4 Železničná stanica je centrom mobility, centrálnym informačným bodom pre rôzne druhy dopravy, ktoré tvoria dopravnú sieť.

7.5 Takisto treba vytvárať spojenie medzi železničnými stanicami v centrách miest a príslušnými letiskami.

7.6 Železničné plochy by sa nemali zhodnocovať oddelene – naopak, treba zvýrazniť ich dôležitosť pre mestské prostredie a ich logistický význam, s cieľom dosiahnuť čo najväčší dlhodobý prínos pre mesto.

7.7 Z doterajších skúseností vyplýva, že jasné hranice, ktoré existujú medzi funkciami mestského prostredia a železničných staníc sa postupne stierajú a práve tým, že železničné stanice na seba preberajú rôznorodé služby tradične poskytované mestom, stáva sa z nich rentabilný verejný a zároveň príťažlivý priestor.

7.8 Napriek tomu treba pripustiť, že jestvujúce veľké železničné stanice nemusia byť najvhodnejšou lokalitou na výstavbu budúcich nových staníc pre rýchlovlaky. Ak sa pozrieme na aktivity, ktoré doteraz zožali najväčší úspech, zistujeme, že impulzy z rozvoja železničnej siete a energiu vloženú do mestského rozvoja je možné najúčinnejšie spojiť a využiť vtedy, ak sa v meste vybuduje nové centrum, predstavujúce alternatívu k tradičnému centru. (Netreba však zabúdať na skutočnosť, že najčastejšie uvádzané príklady, okrem iného aj mesta Lille, sú výnimočné a treba na ne hľadieť ako na jedinečné situácie, ktoré je ťažké napodobniť).

7.9 Z uvedených prípadov vyplýva, že štát, miestne samosprávy a investorské spoločnosti, v spolupráci so železničnými spoločnosťami, sú schopné realizovať projekty rozvoja, v rámci ktorých je možné prostredníctvom modernizácie uvedených staníc pre medzinárodnú osobnú dopravu uskutočniť zámery a záujmy viacerých strán.

V Bruseli 14. februára 2006.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o veterinárnych požiadavkách pre živočíchy akvakultúry a produkty z nich a o prevencii a kontrole niektorých chorôb vodných živočíchov a návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 90/424/EHS o výdavkoch na veterinárnom úseku“

KOM(2005) 362, konečné znenie – 2005/0153 a 2005/0154 CNS

(2006/C 88/04)

Rada sa 15. septembra 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. januára 2006. Spravodajcom bol **pán Fakas**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006), 145 hlasmi za, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV považuje predložený návrh za krok správnym smerom a podporuje odporúčané opatrenia prevencie a kontroly niektorých chorôb vodných živočíchov.

2. Dôvodová správa

2.1 Akvakultúra je z hľadiska Spoločenstva veľmi dôležitým odvetvím najmä vo vidieckych a prímorských oblastiach. V roku 2004 vyprodukovalo odvetvie akvakultúry ryby, mäkkýše a kôrovce v hodnote viac ako 2,5 miliardy EUR. Finančné straty v dôsledku chorôb (úhyn, znížený rast a nižšia kvalita) sa však odhadujú na 20 % celkovej vyprodukovanej hodnoty. Návrh má za cieľ zaviesť moderné právne predpisy zamerané na zníženie týchto nákladov. Pokiaľ by sa podarilo znížiť ich len o 20 %, výsledkom by bolo zvýšenie hodnoty o 100 miliónov EUR ročne.

2.2 V súčasnosti platná legislatíva bola vypracovaná pred dvomi desaťročiami, keď mala EÚ len 12 členov. Bola vytvorená najmä na ochranu hlavných druhov akvakultúry v EÚ v tom čase, teda chovu lososovitých rýb (pstruh a losos) a ustríc. V súčasnosti je však potrebné legislatívu aktualizovať tak, aby odrážala širší rozsah postupov v oblasti akvakultúry a väčšie množstvo druhov chovaných v rozšírenej EÚ, a aby zároveň zohľadňovala významný vývoj v priemysle, skúsenosti nazbierané počas uplynulých 15 rokov uplatňovania súčasných právnych predpisov, ako aj vedecký pokrok v tejto oblasti. Predpisy musia byť tiež aktualizované tak, aby predpisy EÚ zodpovedali medzinárodným dohodám a normám (ako napríklad dohode Svetovej obchodnej organizácie o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach a Svetovej organizácie pre zdravie zvierat).

3. Zhrnutie

3.1 Návrh ruší platnosť existujúcich základných právnych predpisov (smerníc Rady 91/67/EHS, 93/53/EHS a 95/70/ES) a nahrádza tieto tri smernice jednou novou smernicou. Cieľom novej smernice je aktualizácia, nové predloženie a konsolidácia predpisov o veterinárnych požiadavkách týkajúcich sa obchodu s produktmi akvakultúry, vrátane prevencie a kontroly chorôb, v snahe zvýšiť konkurencieschopnosť producentov akvakultúry v EÚ.

3.2 Obsahuje všeobecné požiadavky vzťahujúce sa na podniky akvakultúrnej produkcie a spracovateľské závody, ako napríklad schvaľovanie a ustanovenia týkajúce sa ich činnosti.

3.3 Ustanovuje veterinárne požiadavky, ktoré upravujú uvádzanie živočíchov akvakultúry a produktov z nich na trh, ako aj veterinárne požiadavky pre dovoz živočíchov akvakultúry z tretích krajín do Spoločenstva.

3.4 Navrhované sú ustanovenia oznamovania a kontroly niektorých chorôb, ako aj ustanovenia pre vyhlasovanie oblastí bez výskytu chorôb.

3.5 Rovnako majú byť zavedené požiadavky týkajúce sa zodpovedných orgánov v jednotlivých členských štátoch a laboratórií, v prílohách sú taktiež uvedené usmernenia.

3.6 Právnym základom návrhu je článok 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Má sa uplatňovať princíp proporcionality a očakáva sa, že návrh bude mať len obmedzený dosah na rozpočet Spoločenstva.

3.7 Vplyv predloženého návrhu na rozpočet sa bude týkať najmä dvoch oblastí:

- a) hospodárska kompenzácia súvisiaca s kontrolou chorôb, a
- b) uplatňovanie prvotnej legislatívy a prijímanie a riadenie druhej legislatívy.

3.8 Návrh rozhodnutia Rady sa zameriava na potrebné zmeny a doplnenia v súčasnosti platných postupov týkajúcich sa výdavkov na veterinárnom úseku, stanovených rozhodnutím Rady 90/424/EHS, s cieľom zohľadniť návrhy na novú smernicu o veterinárnych požiadavkách pre vodné živočíchy a Európsky fond pre rybné hospodárstvo.

3.9 V rámci druhého z návrhov sú členské štáty oprávnené využívať rozpočet stanovený v rámci operačných programov v súlade s ustanoveniami hlavy III Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo na boj s určitými chorobami živočíchov akvakultúry a ich eradikáciu.

3.10 Postup pre priznanie finančnej pomoci musí zodpovedať v súčasnosti platným postupom, ktoré sa uplatňujú pre priznanie finančnej pomoci na kontrolu a eradikáciu chorôb suchozemských živočíchov.

3.11 Princíp proporcionality sa vzťahuje aj na druhý návrh, a jeho právnym základom je taktiež článok 37 Zmluvy.

3.12 V rámci druhého návrhu by mali byť v budúcnosti finančné príspevky Spoločenstva na eradikáciu chorôb vodných živočíchov dostupné prostredníctvom Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo (článok 32, KOM(2004) 497). Je preto ťažké odhadnúť dosah tohto návrhu na Európsky fond pre rybné hospodárstvo, keďže bude závisieť od veľkosti postihnutých fariem, hodnoty zvierat atď.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Existujúca legislatíva Spoločenstva zahŕňa len chov lososa, pstruhov a ustríc. Od jej prijatia sa priemysel akvakultúry výrazne zmenil (chov kôrovcov, mušlí, šklábiek, atď.). EHSV sa preto domnieva, že je vhodné a potrebné zmeniť a doplniť túto legislatívu tak, aby pokrývala aj ostatné vodné živočíchov chované producentmi akvakultúry.

4.2 EHSV víta tieto návrhy, pretože predstavujú dôležité úsilie o prevenciu a kontrolu chorôb vodných živočíchov.

4.3 EHSV sa domnieva, že na to, aby bolo možné zabezpečiť racionálny rozvoj odvetvia akvakultúry a zvýšiť produktivitu, by mali byť veterinárne požiadavky pre vodné živočíchov stanovené na úrovni Spoločenstva. Tieto požiadavky sú potrebné pre dokončenie vnútorného trhu a zabránenie šírenia infekčných chorôb. Legislatíva by mala byť pružná a zohľadniť ako vývoj v odvetví, tak aj jeho rôznorodosť.

4.4 EHSV je toho názoru, že opatrenia na úrovni Spoločenstva by malo sprevádzať aj úsilie o zvýšenie informovanosti a pripravenosti príslušných orgánov členských štátov vzhľadom na prevenciu, kontrolu a eradikáciu chorôb vodných živočíchov.

4.5 Súčasný systém udeľovania osvedčení v EÚ je obzvlášť prísny a stanovuje požiadavky, ktoré sú náročnejšie než požiadavky konkurentov EÚ. To má vplyv na životaschopnosť odvetvia. EHSV sa domnieva, že tieto požiadavky sú zahrnuté v navrhovanom registri podnikov, ktorý obsahuje podrobnosti o systéme spracovania, prevádzkovateľovi podniku akvakultúry a platnom akvakultúrnom osvedčení.

4.6 Je dôležité zaručiť, aby sa choroby vodných živočíchov nešírili na úrovni Spoločenstva. Preto je veľmi dôležité, aby boli ustanovené harmonizované požiadavky pre uvádzanie výrobkov akvakultúry na trh a aby bol vypracovaný zoznam ochorení a náchylných druhov.

4.7 EHSV sa domnieva, že na to, aby sa zabezpečilo včasné zistenie možného vypuknutia chorôb vodných živočíchov, je potrebné uložiť všetkým, ktorí majú kontakt s vodnými živo-

čochmi náchylných druhov, povinnosť oznámiť akýkoľvek podozrivý prípad príslušným orgánom.

4.8 V členských štátoch by mali byť vykonávané pravidelné, náhodné a mimoriadne inšpekcie, aby sa tak zabezpečilo, že všetci prevádzkovatelia podnikov akvakultúry sú oboznámení so všeobecnými požiadavkami kontroly chorôb a uplatňujú ich.

4.9 Naše vedomosti o dosiaľ neznámych chorobách vodných živočíchov sa neustále prehlbujú. EHSV sa preto domnieva, že pre všetky členské štáty a Komisiu je dôležité, aby boli informované, ak sa niekde vyskytne alebo predpokladá začínajúca choroba, a aby boli oboznámené s opatreniami uskutočnenými na jej kontrolu.

4.10 V snahe zachovať situáciu v oblasti zdravia vodných živočíchov v Spoločenstve je potrebné zabezpečiť, aby zásielky živých vodných živočíchov prechádzajúce cez Spoločenstvo zodpovedali príslušným veterinárnym požiadavkám. Taktiež je nevyhnutné zabezpečiť, aby vodné živočíchov dovážané z tretích krajín a produkty z nich neboli nakazené infekčnými chorobami.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV súhlasí s názorom, že by nemali byť stanovované osobitné ustanovenia týkajúce sa uvádzania okrasných a iných vodných živočíchov, ktoré sú chované v kontrolovanom prostredí (akváriá alebo jazierka), na trh. EHSV sa však domnieva, že v prípadoch, keď sú takéto vodné živočíchov chované mimo uzavretých systémov a akvárií, alebo keď sa dostávajú do kontaktu s prírodnými vodami Spoločenstva, všeobecné veterinárne požiadavky by mali byť uplatňované. Toto platí najmä pre kaprovité ryby (Cyprinidae), keďže obľúbené okrasné ryby, ako napríklad koi, sú náchylné na určité choroby.

5.2 Členské štáty musia stanoviť pravidlá sankcií, ktoré môžu byť ukladané v prípade porušenia ustanovení smernice. EHSV sa domnieva, že tieto sankcie musia byť účinné.

5.3 Článok 5 ods. 2 stanovuje, že pred tým, ako členské štáty odmietnu schváliť podnik akvakultúrnej produkcie podľa ustanovení článku 4, mali by zvážiť prípadné stratégie na zníženie rizika, vrátane možnosti presídlenia príslušnej aktivity. EHSV si však uvedomuje, že takéto presídlenie nie je uskutočniteľné v prípade nádrží, kde sa nachádzajú pôvodcovia zoonotických chorôb medzi populáciou divých rýb. EHSV sa domnieva, že riziko takýchto chorôb sa dá znížiť dobrým riadením, držaním takýchto populácií v uzavretých a kontrolovaných systémoch, dodržiavaním vhodnej hygieny, uplatňovaním systému na monitorovanie zdravia zvierat a dodržiavaním všetkých ostatných opatrení navrhovaných súčasnou smernicou Rady.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému:

„Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre utečencov na obdobie rokov 2008 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov““

„Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje fond pre riadenie vonkajších hraníc na obdobie rokov 2007 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov““

„Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na obdobie rokov 2007 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov““

„Návrh na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky fond pre riadenie návratov na obdobie rokov 2008 – 2013 ako súčasť všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov““

(KOM(2005) 123, konečné znenie – 2005/0046 (COD) – 2005/0047 (COD) – 2005/0048 (CNS) – 2005/0049 (COD))

(2006/C 88/05)

Rada sa 20. júla 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. januára 2006 (Spravodajkyňou bola: pani LE NOUAIL-MARLIÈRE).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 125 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Návrh Komisie a ciele oznámenia

1.1 Toto oznámenie, ktorým sa zriaďuje rámcový program „Solidarita a riadenie migračných tokov“ je súčasťou navzájom súvisiacich návrhov⁽¹⁾ zameraných na uplatňovanie finančného výhľadu na obdobie rokov 2007/2013⁽²⁾ „a opatrení stanovených v oznámení o politických výzvach a rozpočtových prostriedkov rozšírenej Únie na obdobie rokov 2007 – 2013“⁽³⁾ (pozri stanovisko EHSV, spravodajca: pán Dassis⁽⁴⁾), ktoré navrhujú finančnú podporu v celkovej výške 1 381 miliónov eur pre európsky priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v roku 2006 (Kapitola 3: Občianstvo, sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť), ktorá sa do roku 2013 postupne zvýši na 3 620 miliónov eur.

1.2 Tieto tri hlavné ciele, sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť, sa musia rozvíjať paralelne a do rovnakej miery, aby sa dosiahol vyvážený prístup, založený na princípoch demokracie, úcty k základným právam a slobodám.

1.3 Z celkovej predpokladanej sumy navrhutej na začiatku (9 500 miliónov eur) čiastka určená na rámcový program „Solidarita a riadenie migračných tokov“ predstavovala 5 866 miliónov eur na obdobie rokov 2007-2013, z ktorých bolo 1 184 miliónov eur určených na oblasť azylu, 759 miliónov eur na fond návratov, 1 771 miliónov eur na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín a nakoniec 2 152 miliónov eur na riadenie vonkajších hraníc. Sumy pridelené členskými štátami

⁽¹⁾ KOM(2005) 122, KOM(2005) 124.

⁽²⁾ KOM(2004) 487 zo 14. júla 2004 (v súčasnosti stále neprijaté Radou).

⁽³⁾ KOM(2004) 101 z 10. februára 2004.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV z 15. septembra 2004 k „Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament - Budovanie našej spoločnej budúcnosti: politické výzvy a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie na obdobie rokov 2007-2013“ (KOM(2004) 101, konečné znenie) (Ú. v. EÚ C 74, 2005).

a na priame aktivity Spoločenstva (NGO a projekty) sú neprenosné z jedného fondu do druhého.

1.4 Rámcový program „Solidarita“ nezahŕňa agentúry a ďalšie nástroje Spoločenstva používané v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ako napríklad Európska agentúra pre operatívne riadenie a spoluprácu na vonkajších hraniciach, ktorá pôsobí v oblasti navrhovaného rámcového programu a nových finančných výhľadov, systém Eurodac (na porovnanie digitálnych odtlačkov), vízový informačný systém a Schengenský informačný systém druhej generácie (SIS II). Tieto informačné systémy predstavujú dlhodobé záväzky, a teda ani ich ustanovujúce právne predpisy neobsahujú ustanovenia o ich dĺžke.

1.5 Rámcový program sa usiluje zabezpečiť najmä potrebné prepojenie medzi zásahmi v jednotlivých politických oblastiach, jasne spájajúc politické ciele a zdroje podpory. Komisia sa snaží zjednodušiť a zracionalizovať súčasnú finančnú podporu. Snahou tohto rámcového programu je aj posilniť transparentnosť a zlepšiť pružnosť pri určovaní priorit.

1.6 Podľa tohto návrhu Komisie by mala finančná súdržnosť Európskej únie prispieť k podpore štyroch pilierov celkového a vyváženého prístupu k migračným tokom:

— zavedením spoločného integrovaného systému pre riadenie hraníc členských štátov v rámci Schengenskej dohody: „Fond pre riadenie vonkajších hraníc na obdobie rokov 2007 – 2013“,

- prijatím akčného európskeho programu pre riadenie návratov, o ktorom sa rozhodlo v roku 2002 ⁽⁵⁾: „Európsky fond pre riadenie návratov na obdobie rokov 2008 – 2013“,
- vytvorením „vierohodnej odpovede“ na viacrozmernú otázku „integrácie“ štátnych príslušníkov tretích krajín: „Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na obdobie rokov 2007 – 2013“,
- vyvážením úsilia členských štátov pre prijatie utečencov a vyhnanco: „Európsky fond pre utečencov 2008 – 2013“.

1.7 Návrh Komisie bol predmetom vypracovania štúdie dosahu ⁽⁶⁾, ktorá je k nemu priložená.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Hoci sa program odvoláva na koherenciu vytvorenú summitom v Tampere a Haagskym programom, rovnako ako na články 62 a 63 Zmluvy, programový rámec sa napriek úsiliu Rady prijať niekoľko spoločných opatrení v rámci programu z Tampere iba sčasti opiera o zosúladenú legislatívu ⁽⁷⁾. Európska rada prijala na svojej schôdzke 4. a 5. novembra 2004 druhý viacročný program pre vytvorenie spoločného priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, pod názvom Haagsky program.

2.2 Výbor konštatuje, že napriek „Haagskemu programu“ k dnešnému dňu nejestvuje spoločné skutočne uspokojivé politické riešenie. Vo svojom stanovisku na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Haagsky program: Desať priorít na nasledujúcich päť rokov – Partnerstvo pre európsku obnovu v priestore slobody“ ⁽⁸⁾, výbor podrobne uviedol svoj názor na akčný plán Komisie, súvisiaci s Haagskym programom. Vzhľadom na zemepisnú polohu sa postupy členských štátov výrazne odlišujú. Výsledkom sú rozdiely medzi členskými štátmi v oblasti opatrení a zodpovednosti voči ostatným občanom Spoločenstva alebo štátnym príslušníkom tretích krajín, následkom čoho je niekedy protichodná a občas nezjednotiteľná politika v rámci Spoločenstva, v závislosti od toho, či príslušné štáty sú alebo nie zmluvnými stranami (úplne alebo sčasti) Schengenských dohôd I. a II., Dublinských dohôd I. a II. ⁽⁹⁾ alebo napríklad programov Spoločenstva pre trvalé riešenia začlenenia utečencov ⁽¹⁰⁾. Skúsenosti ukazujú, že

⁽⁵⁾ Rozhodnutie Rady z 28. novembra 2002.

⁽⁶⁾ SEK(2005) 435 zo 6. apríla 2005.

⁽⁷⁾ Závery predsedníctva, Európska rada v Tampere 15. - 16. októbra 1999.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV z 15. decembra 2005 „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Haagsky program: Desať priorít na nasledujúcich päť rokov – Partnerstvo pre európsku obnovu v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.“ (CESE 1504/2005) (Spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS)

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV z 20. marca 2002 „Návrh nariadenia Rady ustanovujúci kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov“, spravodajca: pán SHARMA (Ú. v. EŠ C 125, 25.5.2002).

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV z 15. decembra 2004 o „Oznámení Komisie Rade a Európskemu parlamentu týkajúce sa riadeného vstupu osôb do EÚ, ktoré potrebujú potrebných medzinárodnú ochranu a posilnenie ochranných schopností oblastí ich pôvodu - zlepšenie prístupu k trvalým riešeniam“, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL-MARLIÈRE (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005).

pre politiku zlepšenia postupov na jednej strane a zároveň vyrovnaného rozdelenia a vzájomného prepojenia zodpovedností pre spoločný cieľ na strane druhej, nestačí iba zriadiť nové fondy a finančné nástroje.

2.3 V humanitnej a azylovej oblasti je vytvorenie zoznamu „bezpečných“ tretích krajín je naďalej kontroverznou otázkou najmä v rámci uznaných mimovládnych organizácií (NGO) v oblasti ľudských práv, ktoré sú aktívne činné v oblasti ľudských práv a humanitnej pomoci. Výbor nepovažuje za náležité riešiť otázku azylu a prisťahovalectva v rovnakom kontexte, keďže existujú značné rozdiely v obmedzeniach a ich riešeniach.

2.4 Hoci si výbor uvedomuje všestranný a holistický cieľ programu, má výhrady voči spôsobu, akým sú riešené, v rámci rovnakej iniciatívy, otázky ochrany hraníc a integrácia prisťahovalcov. Zastáva však názor, že je potrebné riadiť tieto fondy koordinovaným a logickým spôsobom a to z nasledujúcich dôvodov:

- Po prvé, inherentné ciele týchto dvoch programov nie sú rovnaké. Navyše aktéri ich uplatňovania (verejné orgány, poskytovatelia verejných služieb a združenia pre pomoc prisťahovalcom, atď.) to znamená príjemcovia fondov, sú rozdielny. V prípade, že štáty nemajú v úmysle zveriť kontrolu vonkajších hraníc súkromným agentúram, ktoré by tak nahradili poskytovateľov verejných služieb, čomu by musela predchádzať príslušná demokratická diskusia, nemalo by sa nimi zaobchádzať rovnakým spôsobom.
- Po druhé, integrácia prisťahovalcov sa týka štátu nielen ako nositeľa verejnej moci, ale aj občianskych zložiek niektorých aktérov organizovanej občianskej spoločnosti (združení) a v konečnom dôsledku, samotných občanov. Kvôli týmto rozdielnym úrovňam pokrytia a rôznym príjmom prostriedkov z rámcového programu je potrebný diferencovaný prístup a rôzne riešenia a záruky.

Na druhej strane, berúc do úvahy všeobecný cieľ programov, výbor trvá na dostatočnej jasnosti a zrozumiteľnosti oboch programov, ktoré nesmú byť vzájomne zamieňané.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Výbor zdôrazňuje, že obsah dokumentu Komisie bude možno musieť byť zmenený v závislosti od skutočnosti, či bude Zmluva o Ústave pre Európu prijatá a či bude Charta základných práv **začlenená** do Zmluvy.

3.2 Hoci je výbor za zriadenie fondov solidarity nabáda Komisiu, aby, berúc do úvahy stanovisko EHSV ⁽¹¹⁾, prispôbila celý proces Haagskemu programu.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 8.

4. Súvislosť návrhu

Pokiaľ ide o ciele navrhnuté v oznámení, výbor si kladie otázku v súvislosti so zlučiteľnosťou povinností členských štátov stanovených medzinárodným právom, stupňa harmonizácie európskej legislatívy a navrhovaného rámcového programu.

Prepojenie rôznych aspektov narúša vierohodnosť návrhu oznámenia a rámcového programu.

4.1 Oznámenie

4.1.1 Azyl, imigrácia, integrácia, viacrozmerný aspekt, trvácne riešenia sú súčasťou stanovených cieľov. Avšak na doplnenie ekonomického prístupu Komisie v Zelenej knihe o prístupe EÚ k riadeniu ekonomickej migrácie⁽¹²⁾ by bolo dobré, aby Komisia prehľadila aspekty individuálnych a všeobecných práv v oblasti prisťahovalectva. Prepojeniami na všeobecný program „Základné práva a spravodlivosť“ by mala nadviazať na Medzinárodný dohovor o ochrane prisťahovalcov a ich rodín⁽¹³⁾.

Výbor takisto nabáda Komisiu, aby venovala väčšiu pozornosť hodnotiacej správe, ktorú každé štyri roky vypracúva nezávislý výbor právnych expertov a ktorá sa predkladá medzivládnejmu výboru – ktorý predstavuje inštitučnú kontrolu opatrení k Európskej sociálnej charte, revidovanej Radou Európy – a zahrnula tieto poznatky do dopĺňujúcich návrhov.

Výbor konštatuje, že prostriedky štrukturálnych fondov sú, v rámci princípu subsidiarity, z veľkej časti spravované členskými štátmi. Pokiaľ ide o princíp proporcionality, ako to už bolo zdôraznené v hodnotiacom stanovisku Haagskeho programu a jeho akčného plánu, výbor je názoru, že „pre Haagsky program je zavedenie mechanizmov hodnotenia jestvujúcej politiky jasnou prioritou. Pred prijatím týchto iniciatív je treba pristúpiť k podrobnému rozboru, nezávislému od účinku, prínosu, proporcionality a legitimity (v zmysle rešpektovania ľudských práv a verejnej slobody)“⁽¹⁴⁾.

Výbor má rovnako záujem o pokračovanie verejných diskusií mimovládnych organizácií (NGO) a asociácií organizovanej občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov zo 14. júna 2005,

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV z 9. júna 2005 na tému „Zelená kniha o prístupe EÚ k riadeniu ekonomickej migrácie“ (KOM(2004) 811, konečné znenie), spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005).

⁽¹³⁾ Stanovisko z vlastnej iniciatívy EHSV z 30. júna 2004 na tému „Medzinárodný dohovor o migrujúcich pracovníkoch“, spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS (Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004).

⁽¹⁴⁾ Bod 3.2.20 zo stanoviska EHSV z 15. decembra 2005 „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Haagsky program: Desiat priorit na nasledujúcich päť rokov – Partnerstvo pre európsku obnovu v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti“ (CESE 1504/2005) (Spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS).

týkajúcich sa už spomínanej Zelené knihy, v ktorých sa veľmi veľa organizácií vyjadrilo proti uprednostňovaniu ekonomického prístupu pred ľudskými právami a za potrebu porozumenia ľudských, kultúrnych, sociálnych a právnych dôsledkov pre všetkých utečencov a hostiteľské krajiny.

4.1.2 Na záver by bol výbor uvítal, keby bola Komisia v iniciatíve použila podnety, ktoré už v minulosti vypracoval.

4.1.3 Výbor zdôrazňuje, že k otázkam súvisiacim s prisťahovalectvom osôb netreba vopred pristupovať ako ku problému. Prisťahovalectvo dneška vytvára dodatočne k staršej imigrácii novú politickú, ekonomickú a sociálnu skutočnosť, ktorú musí niesť celá spoločnosť s vedomím, že dotknuté osoby majú právo vybrať si svoj osud v medzinárodnom, európskom a národnom právnom rámci prijatom členskými štátmi⁽¹⁵⁾.

4.1.4 Návraty ako „riešenie“ Komisie, by nemal stavať do protikladu práva „legálnych“ a „nie nelegálnych/iregulárnych“ prisťahovalcov. Táto iregulárnosť nie je permanentný, uvážene zvolený stav na využitie predpokladaného štatútu. Existuje niekoľko typov a príčin iregulárnosti: výbor vypracoval viacero stanovísk, v ktorých sa snažil objasniť európskym inštitúciám realitu ekonomickej a životnej situácie obetí⁽¹⁶⁾. Každá politika návratu musí rešpektovať ľudské práva a základné slobody.

4.1.5 Ochrana hraníc a vízová politika nesmú byť nadradené humánnym, sociálnym, politickým a právnym aspektom.

Dlhotrvajúce príčiny migrácie ako napríklad sucha, ktoré zúri v subsaharskej Afrike si žiadajú väčšie prostriedky rozvoja, spolupráce a boja proti klimatickému otepľovaniu než uvádzaných 750 miliónov eur určených na nútené návraty a 2,15 miliárd eur na riadenie vonkajších hraníc v konzulárnej oblasti. Namiesto toho si vyžadujú politické uznanie a silnú dlhodobú

⁽¹⁵⁾ Tento právny rámec zahŕňa najmä Medzinárodnú chartu ľudských práv (Všeobecná deklarácia ľudských práv) v článkoch 13 a 14, medzinárodné zmluvy a regionálne protokoly o politických občianskych právach z roku 1996 a ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach rovnako z roku 1996, ktoré sú prekladom druhotného právneho predpisu Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Zmluvy o EÚ v článkoch 6.1 a 6.2 (konsolidovaná verzia zmluvy z Nice: článok 6.1: „Únia je založená na princípoch slobody, demokracie, rešpektovania ľudských práv a základných práv slobody, ako aj právneho štátu, teda princípoch, ktoré sú spoločné pre všetky členské štáty“), Dohoda z Cotonou, článok 13 a Ženevská dohoda z roku 1951 o práve na azyl.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV z 18. septembra 2002 k „Zelenej knihe o politike Európskeho spoločenstva o vrátení ilegálne sa zadržujúcich osôb“ (spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003) a stanovisko EHSV z 11. decembra 2002 na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o politike Európskeho spoločenstva o vrátení ilegálne sa zadržujúcich osôb“ (spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS) (Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003).

angažovanosť. Hoci boj proti hladu a suchu nie je bohužiaľ medzi cieľmi milénia, výbor nabáda Komisiu a Radu, aby sa aktívne zaoberali touto otázkou a:

1. prijali politiku nápravy následkov (pomoc pri miestnom rozvoji vidieka) najmä v príslušnom rámci Dohody z Cotonou a politiky pre rozvoj a spoluprácu,
2. vypracovali prípadne nové návrhy a podporili v rámci medzinárodnej spolupráce jestvujúce návrhy, spojením boja proti znečisťovaniu životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja.

Výbor nepovažuje prenos zodpovednosti za repatriáciu na tranzitné krajiny za vhodné alebo prijateľné riešenie. Považuje za potrebné zlepšiť koordináciu medzi inštitúciami Európskej únie na jednej strane a na strane druhej orgánmi tretích krajín, z ktorých pochádzajú prisťahovalci. Otázka prisťahovalectva by mala tiež tvoriť súčasť politiky vonkajších vzťahov Únie.

4.1.6 Volný pohyb osôb nemôže byť *riadený*, ak použijeme výraz oznámenia, ako finančné transakcie alebo služby.

4.1.7 Štyri finančné nástroje navrhnuté Komisiou na podporu činnosti členských štátov v otázke prisťahovalectva by sa mali prejavovať zavedením riadenej politiky v tejto oblasti, ktorá zahŕňa okrem vhodného riadenia migračných tokov aj integráciu príslušníkov tretích krajín v jednotlivých členských štátoch, ktorí tu žijú legálne a za rovnakých podmienok ako občania tohto štátu.

Výbor využíva príležitosť na varovanie pred nebezpečenstvom sociálneho dampingu, ktorý vzniká v súvislosti s poskytovaním cezhraničných služieb. Keďže tento sektor tvorí hlavnú cestu legálneho prisťahovalectva, tento problém sa kvôli prechodným normám týka aj pracovníkov z nových členských štátov Európskej únie.

Práve tu zohráva hlavnú úlohu práca sociálnych partnerov a organizácií organizovanej občianskej spoločnosti, ktorú je potrebné podporiť a vziať do úvahy.

„Druhotný iregulárny pohyb“: na základe veľmi obmedzujúceho nariadenia a skutočnosti, že smernica o vstupe do EÚ nebola Radou v roku 2002 prijatá (napriek podpore výboru a Európskeho parlamentu), je druhotný „legálny“ pohyb v skutočnosti mobilita osôb, ktoré pobývajú v EÚ dlhšie ako

päť rokov, osôb, ktoré žiadajú druhýkrát o pobyt v inom členskom štáte, resp. mobilita osôb, ktoré pobývajú v EÚ menej ako 5 rokov a žiadajú o povolenie krátkodobého pobytu v inom členskom štáte. Výbor preto predpokladá, že pod pojmom „druhotný nelegálny pohyb“ Komisia rozumie premiestňovanie osôb, ktoré sa na území EÚ zdržujú nelegálne a žiadateľov o azyl, ktorých žiadosť bola zamietnutá prvou hostiteľskou krajinou. Tieto osoby však majú nielen právo požiadať o pobyt, čo im nebolo vždy povolené vo všetkých členských štátoch, ale takisto majú právo na individuálne preskúmanie a odročujúce odvolanie. V niektorých členských štátoch takéto odvolania neexistujú, sú znemožnené, alebo nemajú odročujúci vplyv. Výbor sa domnieva, že zavedenie Dublinských dohôd I. a II., ku ktorým sa už vyjadroval, by malo byť uľahčené použitím finančného nástroja. Hoci má Komisia zaručiť spravodlivé rozdelenie fondov a prispieť k spravodlivému rozdeleniu zodpovednosti, mala by tiež venovať osobitú pozornosť členským štátom, ktorých sa tlak prisťahovalectva týka najviac, berúc do úvahy ich hraničnú pozíciu a takisto aj ich rozlohu (napríklad: Cyprus, Malta) a ich všeobecnú kapacitu príjmu (azyl, presťahovanie, prisťahovalectvo) a ich osvedčené postupy pri plnení povinností. Oznámenie neurčuje presne spravodlivé rozdelenie zataženia. Nemalo by udeliť finančnú podporu členským štátom, ktoré zatvárajú alebo znižujú kapacitu svojich prijímacích centier.

4.1.8 Postupy „integrovaného riadenia návratu“: výbor vo svojej striktno poradnej úlohe ako zástupca občianskej spoločnosti zdôrazňuje, že v tomto návrhu ide o ľudské bytosti resp. individuá. Bolo by potrebné rozvinúť stálu spoluprácu, bez násillia a určiť aké kritéria by mali byť zohľadnené pri určovaní stupňa dobrovolnosti návratu.

4.1.9 Výbor je prekvapený, že navrhovaný text v rámci konkrétnych cieľov Európskeho fondu pre návrat zahŕňa aktivity „konkrétnej pomoci pre slabšie skupiny ako sú deti a obeť týrania, znásilnenia alebo iných vážnych foriem morálneho, fyzického alebo sexuálneho násillia“. V každom prípade treba pripomenúť, že Ženevská konvencia uvádza postupy, individuálne prešetrovania a odvolania, na ktoré majú tieto osoby právo. Vzhľadom na prijatie smernice o postavení utečencov⁽¹⁷⁾ a skutočnosť, že členské štáty sú zmluvnými stranami Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd, výbor pochybuje, že by osoby v takejto situácii prejavili záujem o „dobrovolný návrat“.

⁽¹⁷⁾ Ženevská konvencia je v tomto zmysle veľmi jasná: („Podľa spomínaného dohovoru, štatút utečenca dostane každá osoba, ktorá sa kvôli oprávnenej obave, že bude prenasledovaná kvôli svojej rase, náboženstvu, národnosti, príslušnosti k sociálnej skupine alebo kvôli svojim politickým názorom, nachádza sa mimo krajiny svojej štátnej príslušnosti, a ktorá nemôže alebo nechce pre túto obavu požiadať o ochranu tohto štátu, alebo ktorá sa ako osoba bez štátnej príslušnosti nachádza z týchto dôvodov mimo krajiny svojho bežného pobytu, nemôže alebo zo spomenutých dôvodov nechce vrátiť do tejto krajiny.“), rovnako ako smernica Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečenci alebo osoby, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu a obsah poskytovanej ochrany.

4.1.10 Komisia by sa mala zamyslieť nad kritériami úspechu návrhu programu o dobrovoľnom návrate. Výbor chápe tento bod tak, že sa nejedná o spoluprácu, ani o rozvoj osobných projektov jednotlivcov, ale o repatriáciu v dôsledku právneho alebo administratívneho rozhodnutia resp. rozhodnutia o návrate a vyhostení. Výbor trvá na tom, že je potrebné rešpektovať a podporovať Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a Charte základných práv a dodržiavať jej princípy: nikto nesmie byť nútený k návratu, ak by návrat ohrozil jeho život. V tomto prípade by mal byť prístup k prostriedkom spravodlivosti prvoradý. Odvolania by mali byť vždy odročujúce. Podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rady Európy by mali byť prípady návratov iba výnimočné. Niektoré body návrhu však nenasvedčujú tejto skutočnosti (bod 5.1.3 finančné ustanovenia).

Komisia by mala navrhnúť detailnejšie ustanovenia pre uplatňovanie, ktoré by zaručovali poskytnutie poradenstva, materiálnej pomoci a ďalšie formy podpory pri návrate. Mala by tiež navrhnúť ustanovenia, ktoré zahŕňajú možnosti pokračovania a nezávislej a vierohodnej kontroly bezpečnosti, ochrany a pokojnej existencie repatriovaných osôb.

V Bruseli 14. februára 2006

5. Záver

Skutočne demokratický program EÚ, ktorý leží v rukách občanov, je v súlade s rozpočtovými pravidlami inštitúcií Európskej únie a založený na právach:

- Výbor podporuje návrh založenia európskeho fondu pre integráciu príslušníkov tretích krajín na obdobie rokov 2007 – 2013, európskeho fondu pre utečencov ako pokračovanie jestvujúceho fondu pre vonkajšie hranice.
- Znovu žiada Radu, aby prerokovala a prijala návrh oznámenia, ktorý určuje rámec všeobecného programu „Solidarita a riadenie migračných tokov“ spoločne s rozhodnutím o vytvorení konkrétnych fondov pre zavedenie všeobecného programu.
- Vyzýva Komisiu, aby vo svojom akčnom pláne k Haagskemu programu brala do úvahy odporúčania EHSV.
- Odporúča Rade a Komisii zabezpečiť transparentnosť fungovania nových štrukturálnych fondov jasné prepojenie Haagskeho programu a predloženého oznámenia.
- Vyzýva ku konkrétnym krokom v rozhodnutiach o zavedení fondov, aby boli nešťátni operátori začlenení čo najskôr do usmerňujúceho rámca, ktorý každoročne stanovujú členské štáty a samotná Komisia.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa medzinárodnej mobility v rámci Spoločenstva na účely vzdelávania a odbornej prípravy: Európska charta kvality mobility“

KOM(2005) 450, konečné znenie – 2005/0179 (COD)

(2006/C 88/06)

Rada sa dňa 10. októbra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. januára 2006. Spravodajcom bol pán CZAJKOWSKI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdzi 14. februára 2006) 144 hlasmi za, 0 hlasmi proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Výbor je toho názoru, že osobitná pozornosť by sa mala venovať:

- informáciám o programoch zo strany členských štátov, a to na národnej i miestnej úrovni,
- informáciám o rovnosti príležitostí uchádzačov,
- informáciám pre účastníkov programov o poisteniach, medzinárodných dohovoroch a o rozsahu poistných plnení v prijímajúcej krajine,
- jasnému, transparentnému a presne stanovenému postupu výberu účastníkov programu,
- dotazníku, ktorý budú účastníci vyplňať, aby bol po skončení programu k dispozícii jasný obraz a posúdenie zo strany účastníkov. Na základe výsledkov by sa dala ďalej zlepšovať akosť programov a rýchlosť reakcie Komisie a národných inštitúcií zodpovedných za programy,
- osobitnému dôrazu na zlepšenie znalostí cudzieho jazyka u účastníkov programov, aby mohli v plnej miere napredovať podľa navrhovaného učebného plánu,
- úlohe tútorov, ktorí účastníkom programov v zahraničí pomáhajú a venujú sa im, aby si mohli ľahšie zvyknúť na nové prostredie a lepšie sa prispôbiť,
- presnému stanoveniu príslušných oblastí zodpovednosti jednotlivých aktérov realizácie programov, aby sa predchádzalo rozdielnosti názorov resp. nedorozumeniam medzi vysielajúcimi a prijímajúcimi organizáciami atď.
- ďalšej koordinácii politiky mobility na európskej úrovni (a nie na úrovni jednotlivých členských štátov), aby sa mohli uskutočňovať zámery Komisie a aby bolo možné prispieť k účinnej realizácii cieľov formulovaných v rámci Lisabonskej stratégie.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa medzinárodnej mobility v rámci Spoločenstva na účely vzdelávania a odbornej prípravy: Európska charta kvality mobility“⁽¹⁾ predložený Komisiou. Navrhované zrušenie všetkých obmedzení mobility občanov Európskej únie v rámci členských štátov EÚ prispieva v súlade s cieľmi z Lisabonu k posilneniu konkurencieschopnosti Únie.

2.2 Výbor víta, že členské štáty, Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia sa snažia o odstránenie prekážok mobility v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy⁽²⁾.

2.3 Mobilita na účely odbornej prípravy jestvuje v EÚ už niekoľko desaťročí. Vďaka rozličným programom mobility mohli ich početní účastníci nazbierať nové skúsenosti a prekonať rečové a kultúrne hranice v Európe.

2.4 Výbor konštatuje, že vďaka vzdelávacím a výmenným programom Komisie, ktoré majú členské štáty k dispozícii, sa od roku 2000 strojnásobil počet občanov Únie, ktorí odchádzajú do zahraničia na účely vzdelávania.

2.5 Výbor zastáva názor, že tieto programy ponúkajú aj možnosť vybudovať v Európe spoločnosť vyznačujúcu sa tolerantnosťou, otvorenú ľuďom rozličných vierovyznaní, rôzneho etnického pôvodu, rôznej sexuálnej orientácie atď.

2.6 Výbor sa dôrazne prihovára za nové programy a možnosti vzdelávania navrhnuté Komisiou v roku 2004. Veľký záujem o tieto programy poukazuje na to, že mladí Európania už sprostredkovane realizujú ciele Lisabonskej stratégie.

⁽¹⁾ KOM(2005) 450, konečné znenie, 23.9.2005.

⁽²⁾ Správa výboru pre kultúru a vzdelávanie Európskeho parlamentu na tému „Vzdelávanie ako základný kameň Lisabonského procesu“ [2004/2272 (INI)], Spravodajca: Guy Bono, 19.7.2005. Rozhodnutie Rady a zástupcov vlád členských štátov združených v Rade zo 14. decembra 2000 týkajúce sa Akčného plánu pre mobilitu, zasadnutie Európskej rady v Nizze, 7. – 9. decembra 2000.

3. Osobitné poznámky

3.1 Podľa názoru Výboru by úlohou členských štátov na celoštátnej aj miestnej úrovni malo byť to, že sa budú starať o koordináciu jednotlivých programov.

3.2 Inštitúcie, organizácie, vysoké školy, iné školy a osoby poverené koordináciou programov mobility by mali urobiť všetko preto, aby sa zabezpečila transparentnosť výberových konaní na účasť na týchto programoch. V praxi sa osoby zodpovedné za výber účastníkov často pozerajú na účasť na medzinárodnom výmennom programe ako na odmenu za dosiahnutie určitých cieľov.

3.3 Výbor okrem toho odporúča uskutočniť informačné kampane so širokým záberom, aby sa oslovil čo najväčší počet potenciálnych účastníkov programov. Je náravné dôležité informovať podľa možnosti čo najviac mladých Európanov o cieľoch programov a možnostiach, ktoré sa im v tejto súvislosti ponúkajú.

3.4 Členské štáty by sa mali postarať o to, aby si účastníci mohli nechať započítať skúsenosti a kvalifikácie nadobudnuté v rámci týchto programov.

3.5 Okrem toho sa Výbor mimoriadne kladne pozerá aj na podporu programov pre dobrovoľníkov a mobility na účely odborného vzdelávania. Tieto programy majú nepochybne veľký zmysel pre rozvoj profesionálnej kariéry účastníkov, ako aj pre ich schopnosť pracovať v medzinárodnom prostredí.

3.6 Niektoré členské štáty, v ktorých sa realizácia jednotlivých fáz bolonského procesu v krátkom čase ukončí, už teraz

uplatňujú odporúčania Európskej charty kvality mobility na účely vzdelávania a odbornej prípravy. Ciele formulované v rámci charty a činnosti v nej navrhované treba hodnotiť kladne a majú umožniť lepšie využívanie programov poskytovaných Komisiou.

3.7 Výbor poukazuje na to, že návrh Komisie obsahuje výlučne také prvky, od uplatnenia ktorých možno na európskej úrovni očakávať len kladné účinky.

3.8 Pri návrhu Komisie, ktorým sa tu zaoberáme, hodno vyzdvihnúť, že nespôsobuje žiadne dodatočné finančné náklady v oblasti koordinačnej činnosti, takže odporúčania je možné bez problémov zrealizovať.

3.9 Výbor má obavy, že zásada dobrovoľnosti ohľadom prijatia Európskej charty kvality mobility skrýva nebezpečenstvo, že členské štáty sa budú medzi sebou preťahovať o ustanovenia v nej obsiahnuté, čím by sa mohlo ovplyvniť účinné uplatňovanie jej zásad a mohlo by dôjsť k oneskoreniam na úrovni jednotlivých štátov.

3.10 Výbor ďalej poukazuje na to, že občianske organizácie upozorňujú na skutočnosť, že vysielajúce a prijímajúce organizácie nie sú riadne pripravené na realizáciu programov, čo môže mať ten nemilý následok, že účastníci budú programy po ich skončení horšie hodnotiť.

3.11 Výbor zastáva názor, že Komisia by mala stanoviť dátum, kedy charta nadobudne účinnosť, aby boli členské štáty primárne rýchlo konať.

V Bruseli, 14. februára 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o implementácii, výsledkoch a celkovom zhodnotení Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím 2003“

KOM(2005) 486, konečné znenie

(2006/C 88/07)

Európska komisia sa 27. októbra 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. januára 2006. Spravodajkyňou bola pani Anca.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 147 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta oznámenie ako príležitosť na bilancovanie úspechov a nedostatkov Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím (ERLZP) 2003, následné vyvodenie poučenia pre prípravu ďalších európskych rokov a nadviazanie na iniciatívy uskutočnené počas ERLZP 2003

1.2 EHSV súhlasí s názorom, že úspech ERLZP 2003, v porovnaní s predchádzajúcimi európskymi rokmi, pramení z toho, že oň žiadali samotné organizácie zdravotne postihnutých a že sa tiež zapojili do jeho plánovania a realizácie. EHSV vyzýva Európsku komisiu a európske inštitúcie, aby v budúcnosti pri príprave podobných iniciatív uprednostnili prístup zdola nahor.

1.3 EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že oznámenie neobsahuje informácie o činnosti na národnej a regionálnej úrovni a domnieva sa, že v budúcnosti by sa mal vytvoriť rámec na zabezpečenie plynulého toku informácií, ako aj zhromažďovania a výmeny informácií o osvedčených postupoch.

1.4 Kroky podniknuté s cieľom zlepšiť všeobecné povedomie a mediálne pokrytie boli vyhodnotené z kvantitatívneho, nie však z kvalitatívneho hľadiska. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby sa touto otázkou zaoberala v budúcich iniciatívach.

1.5 EHSV sa domnieva, že úspech ERLZP 2003 by sa mal odraziť v politickej a legislatívnej oblasti, a že vzhľadom na očakávania, ktoré európsky rok vyvolal, bola politická reakcia neuspokojivá.

1.6 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby vo svojej budúcej dvojročnej správe o situácii ľudí so zdravotným postihnutím zhodnotila plnenie politických záväzkov prijatých počas európskeho roka a najmä činnosti nadväzujúcej na rezolúciu Rady o zamestnanosti, vzdelávaní, elektronickom prístupe a kultúre, a vyslovila odporúčania pre začlenenie problematiky zdravot-

ného postihnutia do metódy otvorenej koordinácie v rámci Lisabonskej stratégie.

1.7 EHSV taktiež vyjadruje ľútosť nad nedostatkom informácií o opatreniach, ktoré členské štáty prijali s cieľom presadzovať problematiku zdravotného postihnutia a vyzýva Európsku komisiu, aby vytvorila nástroj na zhromažďovanie a hodnotenie informácií o opatreniach členských štátov.

1.8 ERLZP 2003 podnietil výbor k vytvoreniu viacerých iniciatív: k vytvoreniu pracovnej skupiny (*task force*) pre zdravotné postihnutie vo výbere, k presadzovaniu otázky zdravotného postihnutia vo svojej práci, k prijatiu stanovísk z vlastnej iniciatívy týkajúcich sa ľudí so zdravotným postihnutím, k vyhoveniu požiadavke bezbariérového prístupu pri renovácii svojho nového sídla a k prijatiu zmien v služobnom poriadku, týkajúcich sa zamestnávania zdravotne postihnutých ľudí.

1.9 EHSV tiež žiada, aby sa otázka zamerania na problematiku zdravotného postihnutia začlenila do všetkých politík EÚ a aby sa rozvíjal štruktúrovaný dialóg s organizáciami zdravotne postihnutých, a to najmä v oblasti prípravy právnych predpisov pre vnútorný trh.

2. Úvod

2.1 EHSV s veľkým záujmom privítal Oznámenie Komisie o implementácii, výsledkoch a celkovom zhodnotení Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím 2003.

2.2 Európsky rok ľudí so zdravotným postihnutím oficiálne vyhlásila Rada EÚ 3. decembra 2001⁽¹⁾. Kampaň trvala takmer rok a pol, keďže prípravné práce sa začali v polovici roka 2002. Z rozpočtu EÚ bola financovaná sumou vo výške približne 12 miliónov EUR.

2.3 Hlavnými cieľmi európskeho roka bolo zvýšenie povedomia o právach ľudí so zdravotným postihnutím, podpora úvah a diskusií o opatreniach, potrebných na podporu rovnakých príležitostí, a boj proti mnohým formám diskriminácie,

⁽¹⁾ Rozhodnutie Rady 2001/903/ES.

s ktorou sa ľudia so zdravotným postihnutím v Európe stretávajú. Cieľom bolo taktiež podporiť a posilniť výmenu osvedčených postupov a stratégií vypracovaných na miestnej, národnej a európskej úrovni, rovnako ako zlepšiť komunikáciu týkajúcu sa postihnutí a podporiť pozitívny obraz ľudí so zdravotným postihnutím.

2.4 Európska komisia zdôrazňuje, že európsky rok bol výsledkom partnerského procesu medzi EÚ, členskými štátmi a organizáciami zdravotne postihnutých občanov, najmä Európskym fórom postihnutých, a inými zainteresovanými stranami občianskej spoločnosti.

2.5 Európska komisia vypracovala viacero aktivít na európskej úrovni, napríklad informačnú kampaň so sloganom „nastúpte“ a autobusom, ktorý premával po Európe. Taktiež boli vyčlenené prostriedky na financovanie programov, týkajúcich sa mládeže, vzdelávania a kultúry, ako aj iniciatív v oblasti výskumu a informačnej spoločnosti. V rámci Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím 2003 niektoré inštitúcie EÚ, ako Európsky parlament, Výbor regiónov a Európsky hospodársky a sociálny výbor, navyše zrealizovali aj špecifické iniciatívy.

2.6 Iniciatívy na národnej a regionálnej úrovni boli zamerané hlavne na zvyšovanie povedomia v oblasti práv, prístupnosti zastavaných území, informačnej spoločnosti, dopravy, vypracovania nových vnútroštátnych právnych predpisov, spravodajstva a podpory rodín. Komisia taktiež zdôrazňuje, že európsky rok prispel k tomu, že postihnutie sa stalo súčasťou politickej agendy.

3. Pripomienky a odporúčania k oznámeniu Komisie

3.1 EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že oznámenie hodnotiace ERLZP 2003 bolo prijaté takmer dva roky po jeho ukončení. Avšak výbor víta príležitosť na bližšie preskúmanie výsledkov ERLZP a vyzdvihnutie niektorých aktivít, ktoré naň nadviazali.

3.2 EHSV podporuje pozitívnu analýzu výsledkov ERLZP 2003, ktorý bol pravdepodobne najúspešnejším európskym rokom v zmysle zviditeľnenia a zapojenia verejnosti, ako aj tým, že bol hybnou silou pre vypracovanie opatrení a právnych predpisov v celej Európe.

3.3 Oznámenie ponúka hodnotný súhrn a analýzu činnosti vykonanej na európskej úrovni. Avšak o iniciatívach na národnej a regionálnej úrovni je len málo informácií. Bolo by užitočné upozorniť na významné projekty alebo aktivity, ktoré boli financované prostredníctvom ERLZP, aby sa tak posilnila výmena osvedčených postupov. Zároveň by sa na základe

týchto projektov či aktivít dalo určiť, ktoré iniciatívy by mohli pokračovať ako na národnej, tak aj na európskej úrovni.

3.4 Za zmienku stojí fakt zdôraznený externým hodnotením, že pilotný projekt, ktorý spustil Európsky parlament a ktorý mal nadväzovať na ERLZP 2003 nebol v súlade s aktivitami európskeho roka. EHSV je presvedčený, že ak by sa analýza zaujímavých aktivít a partnerstiev urobila ešte počas roku 2003, vyčlenené finančné prostriedky sa mohli využiť lepšie.

3.5 Rozhodnutie o ERLZP 2003 rátať s účasťou krajín EZVO/EHP, pridružených krajín strednej a východnej Európy, Cypru, Malty a Turecka, z ktorých väčšina buď už do EÚ vstúpila alebo na členstvo kandiduje. Avšak oznámenie neinformuje o činnosti organizovanej v týchto krajinách, bez ohľadu na to, či bola podpísaná konkrétna dohoda s Európskou komisiou.

3.6 V oznámení sa taktiež uvádza, že mediálne pokrytie problematiky zdravotného postihnutia sa v roku 2003 zvýšilo o 600 %. Stálo by za to porovnať tieto výsledky s mediálnou produkciou v rokoch 2004 a 2005, aby sa zistilo, aký bol strednodobý či dokonca dlhodobý vplyv týchto informačných kampaní.

3.7 Je potrebné dodať, že zatiaľ sa neanalyzovala kvalita týchto informácií. Jedným z cieľov európskeho roka bolo podporiť pozitívny obraz ľudí s rôznymi typmi zdravotného postihnutia. Na základe správy je ťažké určiť, či sa tento cieľ podarilo dosiahnuť a či bol vytvorený nový obraz zdravotne postihnutých.

3.8 Decentralizovaný spôsob viedol národné orgány a výbory k prijatiu širokej palety prístupov. Niektoré krajiny sa zamerali na obmedzený počet väčších projektov, zatiaľ čo iné uprednostnili podporu veľkého počtu malých iniciatív miestneho charakteru. Bolo by zaujímavé vedieť, do akej miery bol každý z týchto prístupov účinný v zmysle zviditeľnenia kampane, ale tiež trvalej udržateľnosti realizovaných iniciatív.

3.9 EHSV taktiež poznamenáva, že miera politickej angažovanosti v ERLZP 2003 na národnej úrovni sa v jednotlivých krajinách výrazne líšila. Výbor však vyjadruje poľutovanie nad tým, že nebola urobená žiadna analýza, ktorá by zisťovala, či táto skutočnosť prispela v niektorej krajine k vypracovaniu a realizácii ďalších politických iniciatív.

3.10 Na európskej úrovni bolo prijatých viacero politických záväzkov, konkrétne rezolúcie Rady o zamestnanosti a odbornej príprave, prístupe ku kultúrnej činnosti, vzdelávaniu, elektronickom prístupe⁽²⁾, ako aj iniciatívy inštitúcií EÚ napríklad v otázke dostupnosti⁽³⁾ a zamestnanosti.

⁽²⁾ Rezolúcia Rady z 15. júla 2003 o podpore zamestnanosti a sociálneho začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím (2003/C 175/01).

Rezolúcia Rady zo 6. mája 2003 o dostupnosti kultúrnej infraštruktúry a kultúrnej činnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím (2003/C 134/05).

Rezolúcia Rady z 5. mája 2003 o rovnakých príležitostiach v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy pre žiakov a študentov so zdravotným postihnutím (2003/C 134/04).

Rezolúcia Rady zo 6. februára 2003 „Elektronický prístup“ – zlepšenie prístupu k spoločnosti založenej na vedomostiach pre ľudí so zdravotným postihnutím (2003/C 39/03).

⁽³⁾ 2010 – Európa prístupná všetkým, skupina nezávislých expertov na problematiku dostupnosti, http://europa.eu.int/comm/employment_social/index/7002_en.html

3.11 Európska komisia by mala vo svojej budúcej dvojročnej správe o situácii zdravotne postihnutých preskúmať realizáciu týchto záväzkov, ako to bolo naplánované v rámci akčného plánu o rovnakých príležitostiach pre ľudí so zdravotným postihnutím.

3.12 ERLZP 2003 bol vynikajúcou príležitosťou na zvýšenie povedomia o významnej úlohe podnikov v sociálnom začlenení ľudí so zdravotným postihnutím, ako aj v ich integrácii na trhu práce. Jedným z výsledkov európskeho roka bol rastúci počet podnikov, ktoré zamestnávajú zdravotne postihnutých a svoje výrobky a služby prispôbujú požiadavkám všeobecnej dostupnosti. Mimoriadne prínosnou bola iniciatíva „European Year Corporate Partnership“ (Podnikové partnerstvo európskeho roka), ktorú predstavila Európska komisia, čo viedlo k vytvoreniu „Business and Disability Network“ (sieť „Podnikanie a zdravotné postihnutie“), jednému z dlhodobých výsledkov európskeho roka.

3.13 Podniky sociálneho hospodárstva boli počas európskeho roka mimoriadne aktívne – na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni zrealizovali stovky iniciatív. Nevšedný záujem vyvolala príručka, ktorú vydal CEP-CMAF (European Standing Conference of Cooperatives, Mutual Societies, Associations and Foundations – Stála európska konferencia družstiev, zdravotných poisťovní, asociácií a nadácií) v spolupráci s EHSV o spôsoboch, ako môžu podniky sociálneho hospodárstva prispieť k sociálnemu začleneniu ľudí so zdravotným postihnutím a ich integrácii na trhu práce.

3.14 Taktiež odbory sa v roku 2003 viac angažovali v otázke ochrany pracovných práv ľudí so zdravotným postihnutím.

3.15 ERLZP pomohol organizáciám buď získať alebo zlepšiť prístup k rozhodovaciemu procesu a mohol ľuďom so zdravotným postihnutím poskytnúť lepšiu príležitosť na ochranu ich práv.

3.16 Výmena osvedčených postupov a preskúmanie iniciatív v tejto oblasti musia byť zorganizované skupinou na vysokej úrovni pre veci, týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím. Táto skupina musí mať jasny mandát a pracovný program.

3.17 Navyše je rozhodujúce, aby sa otázka rovnakých príležitostí pre ľudí so zdravotným postihnutím presadzovala v rôznych procesoch EÚ, ktoré používajú metódu otvorenej koordinácie. Táto záležitosť je o to závažnejšia, že politika zdravotného postihnutia je naďalej z veľkej časti oblasťou v kompetencii jednotlivých štátov. Od ukončenia ERLZP sme bohužiaľ zaznamenali pokles odkazov týkajúcich sa ľudí so zdravotným postihnutím a cieľov vytýčených v tejto oblasti, ktoré sa vytratili z lisabonskej agendy.

4. Ponaučenie pre budúce Európske roky

4.1 ERLZP 2003 bol z veľkej časti úspešný vďaka zvolenému prístupu zdola nahor. Oznamuje, že európsky rok iniciovalo a podporovalo Európske hnutie zdravotne postihnutých, ktoré sa výrazne zapájalo do jeho prípravy a priebehu. S ľútosťou musíme konštatovať, že tento prístup sa neuplatňoval v rozhodnutiach týkajúcich sa ďalších európskych rokov, čo malo zjavný negatívny vplyv ako na mobilizáciu, tak aj na záujem cieľových skupín a širokej verejnosti.

4.2 Vzhľadom na rôznorodosť zainteresovaných strán je potrebné nadviazať na intenzívnu účasť organizácií zdravotne postihnutých pri realizácii informačnej kampane počas ERLZP 2003, či dokonca ju rozšíriť počas Európskeho roka rovnakých príležitostí 2007. Hlavným bodom je, aby cieľové skupiny cítili, že použité nástroje a rámec zodpovedajú ich potrebám a že im bola pridelená zodpovednosť pri plánovaní a organizovaní podujatí s cieľom zabezpečiť ich úspešný priebeh. Je taktiež dôležité, aby bol zabezpečený dostatočné časové obdobie na prípravu podujatí medzi rozhodnutím o organizovaní európskeho roka a jeho oficiálnym začiatkom.

4.3 Externí hodnotiaci zdôrazňovali, že dodržiavanie rozpočtových pravidiel bolo príliš ťažkým bremenom ako pre členské štáty, tak aj pre zmluvných partnerov, ale taktiež pre Európsku komisiu, ktorá by mohla venovať viac času ďalším iniciatívam. Európska komisia by mala túto skutočnosť zohľadniť v súčasnom preskúmaní rozpočtových pravidiel a pravidiel uplatňovania rozpočtu.

4.4 Navyše vypracovanie ukazovateľov a monitorovacieho systému by členským štátom umožnilo zaznamenávať údaje týkajúce sa ich činnosti, čo by bolo základom pre účinný monitoring a zhromažďovanie informácií o osvedčených postupoch.

4.5 Európske roky nesmú byť len príležitosťou na zvýšenie povedomia alebo na oslavu, ale tiež odrazovým mostíkom pre ďalšie iniciatívy. ERLZP 2003 vyvolal veľa očakávaní ako na národnej, tak aj na európskej úrovni. Je dôležité, že výsledkom týchto informačných kampaní je vytvorenie trvalých postupov a že existuje príslušná politika a právny rámec, na základe ktorých by bolo možné reagovať na výzvy, ktoré sa objavia počas európskeho roka. Dostupnosť zdrojov má tiež zásadný význam pre rozvíjanie partnerstiev a inovačných projektov, uzavretých, resp. vypracovaných počas európskeho roka.

5. Bilancia činnosti EHSV v rámci ERLZP 2003

5.1 EHSV sa počas ERLZP 2003 angažoval vo viacerých iniciatívach. Na základe tejto správy je možné zhodnotiť činnosť výboru a taktiež predložiť návrhy na určité opatrenia do budúcnosti.

5.2 EHSV zriadil pracovnú skupinu (*task force*), ktorú tvorili členovia a iní zástupcovia výboru, s cieľom pripraviť a realizovať aktivity EHSV, týkajúce sa európskeho roka.

5.3 EHSV súhlasil s princípmi Madridskej deklarácie a je odhodlaný šíriť ich ďalej⁽⁴⁾ EHSV prijal niekoľko stanovísk a poskytol niekoľko odpovedí týkajúcich sa prípravy na ERLZP 2003 a jeho pokračovania⁽⁵⁾, ktoré boli vo vysokom náklade distribuované v európskych inštitúciách a zainteresovaných organizáciách. Výbor navyše zorganizoval dva semináre – o zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím a zhodnotení ERLZP 2003.

5.4 EHSV sa zaviazal, že vo svojej práci bude presadzovať problematiku zdravotného postihnutia a vo všetkých svojich stanoviskách bude brať do úvahy záujmy, práva a povinnosti ľudí so zdravotným postihnutím. Hoci stále existuje priestor na určité zlepšenie, EHSV kráča správnym smerom. Čoraz viac stanovísk výboru obsahuje aspekt zdravotného postihnutia, čím EHSV zameriava pozornosť ďalších inštitúcií na problematiku práv ľudí so zdravotným postihnutím.

5.5 EHSV prijal stanoviská týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím jednak z vlastnej iniciatívy a jednak ako reakciu na oznámenia a legislatívne návrhy⁽⁶⁾. Konkrétne, EHSV vypracoval stanovisko, ktoré ponúka odborné rady pri presadzovaní problematiky zdravotného postihnutia a konzultáciách s organizáciami zdravotne postihnutých⁽⁷⁾. Mnohé stanoviská výboru zahrnujú otázku zdravotného postihnutia do kontextu

(4) Stanovisko EHSV zo 17. októbra 2001 na tému „Návrh rozhodnutia Rady o Európskom roku ľudí so zdravotným postihnutím 2003“ (KOM(2001) 271, konečné znenie – 2001/0116 (CNS)) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. ES C 36, 8.2.2002).

(5) Stanovisko EHSV z 26. marca 2003 na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – K vytvoreniu právne záväzného nástroja OSN na podporu a ochranu práv a dôstojnosti ľudí so zdravotným postihnutím“ (KOM(2003) 16, konečné znenie) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003).

Stanovisko EHSV zo 17. októbra 2001 na tému „Návrh rozhodnutia Rady o Európskom roku ľudí so zdravotným postihnutím 2003“ (KOM(2001) 271, konečné znenie – 2001/0116 (CNS)) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. ES C 36, 8.2.2002).

Stanovisko EHSV z 25. februára 2004 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Rovnaké príležitosti pre ľudí so zdravotným postihnutím: Európsky akčný plán“ (KOM(2003) 650, konečné znenie) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004).

(6) Pozri poznámku pod čiarou 5 a stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy zo 17. júla 2002 na tému „Začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti“ (spravodajca: pán Cabra de Luna) (Ú. v. ES C 241, 7.10.2002).

Stanovisko EHSV z 28. septembra 2005 na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“ (KOM(2005) 47, konečné znenie – 07/2005 (COD)) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006).

Spoločný pracovný dokument o situácii ľudí so zdravotným postihnutím v Turecku, 19. schôdza Zmiešaného poradného výboru EÚ-Turecko, spravodajcovia: pán Daniel Le Scornet, člen EHSV, pán Süleyman Çelebi, spolupredseda ZPV EÚ-Turecko (REX/194).

(7) Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy zo 17. júla 2002 na tému „Začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti“ (spravodajca: pán Cabra de Luna) (Ú. v. ES C 241, 7.10.2002).

zamestnanosti, sociálneho začlenenia či priemyslu⁽⁸⁾. EHSV sa taktiež zaviazal k pravidelnému hodnoteniu, ktoré bude v roku 2006 vykonávať pracovná skupina výboru.

5.6 Navyše EHSV vyhovel požiadavkám dostupnosti pri renovácii svojho nového sídla, ktoré bolo slávnostne otvorené v máji 2004. Nové sídlo EHSV umožňuje takmer rovnaký prístup pre členov a zamestnancov so zdravotným postihnutím. Vďaka bezbariérovému prístupu sa v budove EHSV konali semináre, na ktorých sa zúčastnili zástupcovia organizácií zdravotne postihnutých. To môže poslúžiť ako príklad pre ostatné inštitúcie a orgány EÚ.

5.7 EHSV berie na vedomie revíziu služobného poriadku ES, vypracovanú v roku 2003 a jej ustanovenia, ktoré podporujú zamestnávanie ľudí so zdravotným postihnutím. Avšak EHSV poznamenáva, že na zabezpečenie náboru vyššieho počtu ľudí so zdravotným postihnutím je potrebný proaktívnejší prístup.

5.8 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby v rámci Európskeho roka rovnakých príležitostí 2007 zhodnotila zmeny v služobnom poriadku, týkajúce sa zamestnávania zdravotne postihnutých.

5.9 EHSV tiež žiada zriadenie programu odborných stáží pre ľudí so zdravotným postihnutím. Tento krok by sa mohol podniknúť počas Európskeho roka rovnakých príležitostí 2007.

6. Pokračovanie Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím na úrovni EÚ

6.1 EHSV vo svojich stanoviskách vždy zdôrazňoval, že úspešnosť Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím by sa mala posudzovať podľa jeho konkrétnych výsledkov.

(8) Stanovisko EHSV z 28. septembra 2005 na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“ (KOM(2005) 47, konečné znenie – 07/2005 (COD)) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006).

Spoločný pracovný dokument o situácii ľudí so zdravotným postihnutím v Turecku, 19. schôdza Zmiešaného poradného výboru EÚ-Turecko, spravodajcovia: pán Daniel Le Scornet, člen EHSV, pán Süleyman Çelebi, spolupredseda ZPV EÚ-Turecko (REX/194).

Stanovisko EHSV z 1. júla 2004 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Modernizácia sociálnej ochrany pre viaceré a lepšie pracovné miesta - komplexný prístup prispievajúci k tomu, aby bola práca zaplatená“ (KOM(2003) 842, konečné znenie) (spravodajkyňa: pani St. HILL) (Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004).

Stanovisko EHSV z 29. októbra 2003 na tému „Trvalo udržateľný cestovný ruch prístupný všetkým“ (spravodajca: pán Mendoza Castro) (Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004).

Stanovisko EHSV z 26. marca 2003 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Budúcnosť Európskej stratégie zamestnanosti (ESZ): Stratégia plnej zamestnanosti a lepších pracovných miest pre všetkých“ (KOM(2003) 6, konečné znenie) (spravodajca: pán Koryfidis, Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003).

Stanovisko EHSV z 18. júla 2002 na tému „Návrh nariadenia Komisie o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES o štátnej pomoci pre zamestnanosť“ (Ú. v. ES C 88/2, 12.4.2002) (spravodajca: pán Zöhrer, Ú. v. ES C 241, 7.10.2002).

6.2 EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že EREZP 2003 nevedol k prijatiu komplexných právnych predpisov o nediskriminácii zdravotne postihnutých ľudí vo všetkých oblastiach politiky EÚ.

6.3 Vo svojom stanovisku z februára 2004 výbor privítal Európsky akčný plán 2003 o rovnakých príležitostiach. V tomto stanovisku EHSV tiež zdôraznil, že akčný plán je málo ambiciózný, a navrhol, aby Európska komisia zvážila ďalšiu činnosť v tejto oblasti ⁽⁹⁾.

6.4 EHSV berie na vedomie nedávne zverejnenie prvej dvojročnej správy o situácii ľudí so zdravotným postihnutím, ako aj nových priorít ďalšej fázy Európskeho akčného plánu ⁽¹⁰⁾.

6.5 Je potrebné vypracovať odporúčania, týkajúce sa vplyvu európskych stratégií sociálnej ochrany, zamestnanosti a celoživotného vzdelávania na ľudí so zdravotným postihnutím. Toto je mimoriadne aktuálne, keďže ľudia so zdravotným postihnutím nie sú spomenutí v novej zefektívnenej Lisabonskej stratégii a národných reformných programoch, ktoré boli predstavené v roku 2005. V tejto súvislosti EHSV víta pracovný dokument o presadzovaní problematiky zdravotného postihnutia v stratégii zamestnanosti ⁽¹¹⁾ a vyzýva Európsku komisiu, aby vyhodnotila realizáciu tohto dokumentu.

6.6 EHSV tiež víta návrh britského predsedníctva na organizovanie výročnej ministerskej konferencie o zdravotnom postihnutí za účasti zástupcov organizácií zdravotne postihnutých s cieľom podporiť politickú diskusiu na vysokej úrovni.

6.7 EHSV je presvedčený, že Európska komisia by mala v spolupráci s organizáciami zdravotne postihnutých vypracovať pre právne predpisy EÚ nástroj na posúdenie vplyvu zdravotného postihnutia a taktiež zaviesť školenia pre úradníkov z rozličných generálnych riaditeľstiev (DG) o spôsoboch jeho využitia.

6.8 Podľa Amsterdamskej zmluvy sa ES zaväzuje zohľadňovať ľudí so zdravotným postihnutím pri vytváraní opatrení týkajúcich sa vnútorného trhu. Vyhlásenie 22 sa žiaľ nezrealizovalo, keďže prekážok obmedzujúcich prístup k tovaru a službám je čoraz viac.

6.9 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby vypracovala iniciatívu, ktorá by spojila úradníkov zaoberajúcich sa otázkami vnútorného trhu s expertmi z organizácií zdravotne postihnutých s cieľom vypracovať strategický plán.

6.10 EHSV víta rýchle prijatie nariadenia o cestujúcich v leteckej doprave so zníženou pohyblivosťou, ktoré pomôže riešiť problém diskriminácie, ktorej čelia ľudia so zdravotným postihnutím pri ceste lietadlom, ako aj mnohých ďalších legislatívnych iniciatív v oblasti dopravy, ktoré taktiež podporujú práva zdravotne postihnutých.

6.11 EHSV žiada, aby boli požiadavky dostupnosti zahrnuté vo všetkých grantoch, ktoré EÚ poskytuje, ako aj v podmienkach uverejňovaných tendrov.

6.12 EHSV tiež dôkladne sleduje rokovania o Medzinárodnom dohovore o ľudských právach zdravotne postihnutých a víta návrh EÚ, aby sa Európske spoločenstvo k tomuto dohovoru pripojilo, a poskytlo tak ochranu ľuďom so zdravotným postihnutím žijúcim v EÚ a taktiež zabezpečilo tejto otázke primeranú pozornosť inštitúcií a orgánov EÚ.

6.13 EHSV sa domnieva, že na odstránenie diskriminácie vo všetkých oblastiach spadajúcich do kompetencie EÚ je potrebné prijať ďalšie právne predpisy a očakáva výsledky realizačnej štúdie týkajúcej sa ďalších legislatívnych iniciatív zameraných na nediskrimináciu. Navyše výbor je presvedčený, že návrh smernice týkajúcej sa zdravotného postihnutia bude predložený už na budúci rok.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV z 25. februára 2004 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Rovnaké príležitosti pre ľudí so zdravotným postihnutím: Európsky akčný plán“ (KOM(2003) 650, konečné znenie) (spravodajca: pán Cabra de Luna, Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004).

⁽¹⁰⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o situácii ľudí so zdravotným postihnutím v rozšírenej EÚ: Európsky akčný plán 2006 – 2007 (KOM (2005) 604, 28.11.2005).

⁽¹¹⁾ „Presadzovanie problematiky zdravotného postihnutia v Európskej stratégii zamestnanosti“, Európsky výbor pre zamestnanosť. EMCO/11/290605.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, ktorým sa otvára diskusia o prístupe Spoločenstva k schémam udeľovania environmentálnej značky produktom rybných hospodárstiev“

KOM(2005) 275, konečné znenie

(2006/C 88/08)

Komisia sa 29. júna 2005 na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor na danú tému.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, schválila svoje stanovisko 25. januára 2006 Spravodajca: pán SARRÓ IPARRAGUIRRE

Na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 100 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

Európsky hospodársky a sociálny výbor:

1.1 Víta otvorenie diskusie o prístupe Spoločenstva k schémam udeľovania environmentálnej značky produktom rybného hospodárstva.

1.2 Vyjadruje svoju ochotu aktívne sa zúčastňovať na ďalších prácach.

1.3 Komisiu odporúča, aby okrem potrebnej koordinácie medzi svojimi útvarmi, ktoré sú kompetentné v problematike udeľovania environmentálnych značiek, úzko spolupracovala s príslušnými medzinárodnými organizáciami, ako sú: FAO (Medzinárodná organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo), WTO (Svetová obchodná organizácia), OECD (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj), UNCTAD (Konferencia OSN pre obchod a rozvoj), ISEAL (Medzinárodná aliancia pre sociálnu a ekologickú akreditáciu a označovanie) a ISO (Medzinárodná organizácia pre štandardizáciu).

1.4 Európskej komisii navrhuje, aby zároveň udržiavala nepretržitý kontakt so zainteresovanými subjektami z oblasti životného prostredia, sociálnymi partnermi a hlavne s partnermi z príslušných odvetví (rybárskeho, spracovateľského a obchodného), ako aj so spotrebiteľmi.

1.5 Domnieva sa, že v tejto chvíli a vzhľadom na komplexnosť tejto problematiky je lepšie vybrať spomedzi možností uvedených v oznámení Komisie tretiu možnosť, t.j. stanovenie minimálnych požiadaviek dobrovoľným systémom udeľovania environmentálnych značiek.

1.6 Konštatuje však, že tieto minimálne požiadavky musia byť dostatočne dôsledné a musia byť posilnené pravidlami, ktoré budú zabraňovať ich porušovaniu a prípadné porušenia budú sankcionovať.

1.7 Upozorňuje na skutočnosť, že v každom prípade je potrebné dodržiavať environmentálne označenia už schválené regionálnymi organizáciami rybného hospodárstva, v súlade s nariadeniami schválenými samotnou Európskou úniou, (ako je napríklad označenie „Dolphin Safe“ podľa AIDCP – Agreement on the International Dolphin Conservation Program [Dohoda

o Medzinárodnom programe na záchranu delfínov] ⁽¹⁾) – a je potrebné zaviesť vykonávacie predpisy.

1.8 Žiada Komisiu, aby venovala zvýšenú pozornosť problémom spôsobeným výdavkami spojenými s environmentálnym označovaním produktov rybného hospodárstva, ako aj ich správnej distribúcií v rámci celého obchodného reťazca medzi výrobcov, spracovateľov, obchodníkov a spotrebiteľov.

2. Zdôvodnenie

2.1 Vo februári 2004 Rada Európskej únie v rámci svojho programu otvorila diskusiu na tému udeľovania environmentálnych značiek produktom rybného hospodárstva. V príslušnom oznámení sa vyjadrila, že navrhne podmienky na identifikáciu spôsobov rybolovu, ako aj metódy postupného sledovania produktu, od lode až po konečného spotrebiteľa, ktoré by zaručovali dodržiavanie metód zodpovedného rybolovu a obchodu.

2.1.1 Rada vtedy uviedla, že na čele týchto diskusií, ktoré prebiehajú na rôznych medzinárodných fórach, by malo stáť Spoločenstvo.

2.1.2 Prostredníctvom už spomínaného oznámenia Komisia nakoniec otvorila diskusie o prístupe Spoločenstva k systémom udeľovania environmentálnych označení produktom rybného hospodárstva a vyzvala ostatné inštitúcie Európskej únie, aby sa k tomuto vyjadrili, s úmyslom iniciovať legislatívne návrhy a ďalšie dôležité odporúčania.

2.1.3 Preto je úlohou Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, aby sa k tejto iniciatíve vyjadril a zaujal svoje stanovisko.

2.1.4 Odkazy na „produkty rybného hospodárstva“, uvádzané v tomto stanovisku, sa vzťahujú aj na produkty akvakultúry, pričom sa naďalej zohľadňujú špecifickosti týchto dvoch činností vo vzťahu k životnému prostrediu.

⁽¹⁾ Pozri KOM(2004) 764, konečné znenie z 29.11.2004, ktoré obsahuje návrh Komisie Rade a zmeny a doplnenia schválené Európskym parlamentom, kde sa doslovne píše: „(9a) Podľa ustanovení uvedených v predchádzajúcom odôvodnení osvedčenie „neohrozujúci delfíny“ uvedené v APICD predstavuje doteraz jediné osvedčenie, ktoré Spoločenstvo uznáva.“ (dokument A6-0157/2005 z 26.5.2005)

2.2 Predchádzajúce súvislosti

2.2.1 Spomínané oznámenie Komisie je výsledkom veľkého úsilia o syntézu celej situácie, komplexnej z hľadiska právneho i praktického a v tomto zmysle by chcel Európsky hospodársky a sociálny výbor predovšetkým poďakovať príslušnému útvaru za vykonanú prácu. Treba pripomenúť, že výbor sa už všeobecne zmienil o niektorých momentálne nastolených otázkach, tak ako to bolo v prípade udeľovania environmentálnych značiek produktom rybných hospodárstiev vo svojom stanovisku na tému: „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“⁽²⁾

2.2.2 Aby bolo možné začleniť diskusiu do správneho kontextu si je treba uvedomiť, že Agentúra OSN zaoberajúca sa záležitosťami rybného hospodárstva, príslušný výbor FAO, nedávno (11. a 13. marca 2005) schválil svoje vlastné „**Smernice pre udeľovanie environmentálnej značky rybám a produktom rybných hospodárstiev z morských zdrojov**“ ktoré boli podrobené konzultáciám s expertmi a navrhnuté v októbri 2004⁽³⁾. Diskusie v rámci FAO sa začali už v roku 1998.

2.2.3 Toto stanovisko nemôže podrobne rozoberať smernice spomínané v predchádzajúcom bode, ale treba zdôrazniť, že obsahujú minimálne základné požiadavky a kritériá, podľa ktorých sa určuje, či sa môže určitému produktu rybolovu udeliť environmentálne označenie, pokiaľ rybolov chápeme ako certifikovaný celok. Požiadavky možno zhrnúť nasledovne: súbor pravidiel, rámec administratívnej kontroly, spoľahlivé vedecké údaje o existujúcich populáciách rýb a o dôsledkoch rybného hospodárstva na príslušný ekosystém. Na druhej strane vypracovala organizácia FAO smernice pre stanovenie pravidiel udržateľného rybolovu a hlavne užitočné akreditačné a certifikačné mechanizmy. Obzvlášť treba upozorniť na skutočnosť, že smernice FAO zaraďujú medzi základné požiadavky na fungovanie systému udeľovania environmentálnych označení transparentnosť, účasť zainteresovaných subjektov, pravidlá oznamovania, vedenie záznamov, kontrola a prehodnotenie postupov a pravidiel, dostupnosť ľudských a finančných zdrojov, vykazovanie účtov a dostupnosť informácií a systémov pre ich zachovávanie, pozastavenie a odňatie akreditácie s príslušným právom na podávanie sťažností.

2.2.4 Zároveň si je treba uvedomiť, že udeľovanie environmentálnej značky je relatívne novou činnosťou, ktorá sa rozšírila hlavne v krajinách OECD⁽⁴⁾ a že v súčasnej dobe sa touto problematikou zaoberá Svetová obchodná organizácia. Medzinárodná organizácia pre štandardizáciu (ISO) tiež vypracovala svoje vlastné metodologické a koncepčné kritériá o riadení kvality životného prostredia pomocou noriem ISO 14000. Komisia bude musieť vynaložiť mimoriadne úsilie na

to, aby schválené normy boli jednotné a kompatibilné s existujúcimi medzinárodnými pravidlami a smernicami.

2.2.5 Niektoré členské štáty a regionálne orgány v súlade s vlastnými ústavnými modelmi, majú v tejto oblasti svoje právomoci, ktoré boli už v niektorých prípadoch rozvinuté a v iných sa ešte len rozvinú. Z tohto dôvodu existuje v rámci Európskej únie veľa rôznych druhov environmentálnych označení – verejných i súkromných, nadnárodných, národných a regionálnych, ktoré môžu u spotrebiteľov a subjektov pôsobiacich na rôznych trhoch vyvolávať zmätok⁽⁵⁾.

2.2.6 Kvôli očividnej legislatívnej nejednotnosti a nejasnostiam v oblasti environmentálnych označení, ktoré v súčasnosti existujú na rôznych trhoch, je potrebný multidisciplinárny a harmonizujúci prístup.

2.2.7 Európska únia stanovila harmonizujúci systém environmentálneho označovania po prvýkrát v roku 1992 prostredníctvom nariadenia Rady (EHS) 880/92 z 23. marca⁽⁶⁾. Revízia spomínaného nariadenia spred piatich rokov, realizovaná prostredníctvom aktuálneho platného nariadenia⁽⁷⁾, stanovila systém udeľovania environmentálnych označení rôznym kategóriám výrobkov, medzi ktorými nie sú zahrnuté produkty rybného hospodárstva. Komisia by preto mala detailnejšie preskúmať možnosť rozšírenia aktuálnych environmentálnych označení aj na produkty rybolovu a akvakultúry.

2.2.8 Nemalo by sa zabúdať na to, že rozhovory o systémoch udeľovania environmentálnych označení produktom rybného hospodárstva prebiehajú v kontexte súčasných politík Európskej únie. Konkrétne máme na mysli Šiesty akčný program Spoločenstva pre životné prostredie, prijatý rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES z 22.7.2002⁽⁸⁾, ako aj Akčný plán Spoločenstva o začlenení požiadaviek na ochranu životného prostredia do spoločnej politiky rybného hospodárstva⁽⁹⁾, v ktorom sa prieskum environmentálnych označení produktov rybolovu považuje za dopĺňujúce opatrenie.

2.2.9 Hoci je situácia v tejto oblasti dosť odlišná, výbor by chcel Komisiu i ďalšie inštitúcie a zainteresované subjekty upozorniť na existenciu systému na harmonizované, jednotného udeľovanie označení, ktoré možno bez pochyby považovať za ekologické, pretože zaručuje dodržiavanie smerníc o recyklácii obalov⁽¹⁰⁾. Hovoríme o tzv. „zelenom bode“, označení, ktoré sa pridružuje väčšine recyklovateľných obalov v krajinách Európskej únie. Toto označenie bolo registrovanou ochrannou známkou patriacou nemeckej spoločnosti, ktorá v roku 1996 presťahovala svoje sídlo do Bruselu a udeľovala

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 28, 23.2.2006.

⁽³⁾ Pozri dokument FAO TC EMF/2004/3, august 2004.

⁽⁴⁾ Pozri napr. COM/ENV/TD(2003)30/FINAL z 25.2.2004 o prístupe rozvojových krajín na trhy rozvinutých krajín vo vybraných programoch environmentálneho označovania. K dispozícii na stránke: www.oecd.org

⁽⁵⁾ Pre výlučne informatívne účely je možné nahliadnuť do zoznamu logotypov na stránke Európskej únie, ktorá sa venuje environmentálnym označeniam: (http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/other/int_ecolabel_en.htm)

⁽⁶⁾ Ú. v. ES L 99, 11.4.1992, s. 1.

⁽⁷⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000 zo 17.7.2000. Ú. v. ES L 237, 21.9.2000, s. 1.

⁽⁸⁾ Ú. v. ES L 242, 19.9.2002, s. 1.

⁽⁹⁾ KOM(2002)186, konečné znenie z 28.5.2002.

⁽¹⁰⁾ Konkrétne ide o smernice 94/62/ES a 2004/12/ES.

licenciu na používanie tohto označenia vo forme spolupráce s väčšinou členských štátov a tretích krajín, ako aj s hospodárskymi subjektami zapojenými do správneho riadenia recyklácie obalov. V súčasnosti je právny základ definovaný v smerniciach Spoločenstva a národných vykonávacích predpisoch a preto by v praxi mohlo byť prijateľné zavedenie jedineho loga, ktoré by nieslo jasný odkaz súkromnej organizácie (*Packaging Recovery Organisation Europe s.p.r.l.*, ktorá dohliada na harmonizáciu kritérií a ich uplatňovanie národnými inštitúciami vo väčšine členských štátov Európskej únie ⁽¹¹⁾).

2.2.10 Vzhľadom k uvedeným okolnostiam si výbor myslí, že diskusie o udeľovaní environmentálnych označení produktom rybolovu a akvakultúry prebiehajú v Európskej únii vo vhodnom čase, a preto by nemalo dochádzať k odkladom, ani by sa nemali predlžovať dôležité konečné termíny na riešenie tejto komplexnej problematiky. Spomínané rozhovory by sa mali riadiť smernicami FAO, pričom sa nesmie zabúdať na vlastné kritériá Európskej únie a v prípade možnosti ich treba vylepšovať, s multidisciplinárnym prístupom a kritériami pre harmonizáciu, pričom hlavným cieľom by mala byť ochrana životného prostredia, zdrojov a služba spotrebiteľovi.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Rôzne prístupy

3.1.1 FAO – organizácia kompetentná v problematike rybolovu, na ktorú sa preto obracajú rôzne regionálne organizácie zaoberajúce sa rybolovom, v činnostiach ktorých sa uplatňuje aktuálne morské právo, vychádzajúce z Dohovoru OSN o morskom práve – sa pri označovaní produktov rybného hospodárstva sústreďuje na ochranu oblastí rybolovu a iba nepriamo odkazuje ďalšie fázy marketingu produktu.

3.1.2 Na druhej strane iné medzinárodné organizácie, hlavne WTO ⁽¹²⁾ a UNCTAD, sa v rámci Dohody o technických prekážkach obchodu sústreďujú na to, aby systémy udeľovania environmentálnych označení nevytvárali nelegálne prekážky medzinárodnému obchodu, ani aby neznevýhodňovali rozvojové krajiny ⁽¹³⁾. Tieto organizácie sa snažia zosúladiť doplnujúce opatrenia v oblasti zodpovedného rybolovu, ako je napríklad udeľovanie environmentálnych označení, s medzinárodnými normami, pričom sa berie do úvahy aj potreba spolupráce, aby krajiny s menšími technickými a finančnými zdrojmi, potrebnými na zavádzanie environmentálnych označení, mohli získať potrebnú pomoc. V tomto zmysle si výbor myslí, že environmentálne označovanie produktov rybného hospodárstva samo o sebe nepredstavuje

⁽¹¹⁾ Pozri: <http://www.pro-e.org>

⁽¹²⁾ Podrobné informácie o postoji WTO k téme obchodu a životného prostredia je možné nájsť na stránke: http://www.wto.org/spanish/tratop_s/envir_s.htm (verzia v angličtine: http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/envir_e.htm; verzia vo francúzštine: http://www.wto.org/french/tratop_f/envir_f/envir_f.htm).

⁽¹³⁾ Pozri dokument TD/B/COM.1/EM.15/2. Napriek tomu, že sa v podstate zaoberá poľnohospodárstvom, vzťahuje sa i na všetky extrakčné odvetvia, ako je rybolov. (<http://www.unctad.org/en/docs/cleml5d2.en.pdf>)

prekážku medzinárodnému obchodu, pokiaľ sa dodržiavajú potrebné mechanizmy transparentnosti a mechanizmy rovnakého prístupu.

3.1.3 Na druhej strane sa ISO a iné organizácie pre štandardizáciu sústreďujú skôr na metodológiu a osvedčené postupy pri riadení životného prostredia a príslušnom udeľovaní environmentálnych označení; nejestvujú žiadne dokumenty, ktoré by sa zaoberali špecifickosťami produktov rybného hospodárstva.

3.1.4 Udeľovaním environmentálnych označení sa výlučne zaoberá iba organizácia FAO, ale súhlasíme s názorom Komisie, že všetky prijaté rozhodnutia by sa mali zakladať nielen na súlade s rozhodnutiami medzinárodných organizácií, ale aj na harmonizácii ich rôznych prístupov, vyplývajúcich z ich rôznych pováh a úloh.

3.1.5 Kvôli vyššie spomínaným dôvodom si EHSV myslí, že medzinárodné aktivity i legislatívny návrh, ktorým sa bude Komisia riadiť, bude musieť vziať do úvahy základné *acquis communautaire* a skúsenosti, ktoré ponúka súčasný systém environmentálneho označovania v rámci samotnej Európskej únie (ako aj skúsenosti s tzv. „zeleným bodom“) a kompetentné útvary Komisie zodpovedné za rybolov budú koordinovať svoju činnosť s útvarmi zodpovednými za životné prostredie a harmonizáciu trhu, aby sa zabránilo neželanej nefunkčnosti alebo nežiadúcemu šíreniu environmentálnych označení, čo by bolo len zdrojom väčšieho zmatku a odklonenia sa od napĺňania svojej úlohy voči subjektom trhu a voči konečným spotrebiteľom. Napriek ťažkostiam, ktoré sú s týmto spojené, by mala Komisia stanoviť harmonogram, aby bol jej legislatívny návrh predložený najneskôr v prvom polroku 2006.

3.2 Rôzne situácie týkajúce sa udeľovania environmentálnych označení produktom rybného hospodárstva

3.2.1 Keďže neexistuje žiadne základné nariadenie, ktoré by dostatočne dôsledne harmonizovalo kritériá, ako je vysvetlené v dokumente Komisie, nastali rôzne situácie, z ktorých niektoré môžu poslúžiť ako dobrý príklad, iné skôr ako príklad nie hodný nasledovania.

3.2.2 Po posúdení dostupnej literatúry ⁽¹⁴⁾ a platných medzinárodných predpisov si je treba všimnúť rôznorodosť situácií, ktoré nie vždy zodpovedajú požiadavkám transparentnosti a spravodlivosti, najdôležitejším pre systém udeľovania environmentálnych označení.

⁽¹⁴⁾ Pozri napr. Správu Carolyn Deere pre FAO a IUCN: „*Eco-labelling and sustainable fisheries*“, str.9 a Správu EVER (http://europa.eu.int/comm/environment/emas/pdf/everinterimreport_en.pdf).

3.2.3 V určitých prípadoch sa stretávame s dobrovoľnými mechanizmami, ktoré vznikli zo spolupráce medzi subjektami pôsobiacimi na trhu a organizáciami občianskej spoločnosti. Takéto organizácie vlastnia akreditačné a certifikačné normy a normy na používanie environmentálnych označení, ktoré sú jasné, a spravodlivé a verejne dostupné a platia v rôznych oblastiach rybolovu v rôznych krajinách sveta. Tieto organizácie majú adekvátne poradné výbory a kontrolné mechanizmy.

3.2.4 V iných prípadoch (ktoré cituje Komisia v už spomínanom oznámení) sa stretávame jednoducho so súkromnými „logami“, pre ktoré buď nejedná o právne predpisy, alebo nie sú zverejnené a ktorých praktické uplatňovanie sa veľmi vzdaluje od dodržiavania zásad správnych postupov pri udeľovaní environmentálnych označení. Jeden z týchto prípadov môže slúžiť ako ilustratívny príklad negatívnych dôsledkov určitého environmentálneho označenia, aplikovaného na produkty rybného hospodárstva, pretože je v rozpore s medzinárodným právom, vytvára nežiadúce prekážky medzinárodnému obchodu a je založený na metódach, ktoré sú úplne v rozpore s odporúčaniami pre udeľovanie environmentálnych označení, a tak podľa nemenovaného vysokého úradníka EÚ vytvárajú „skutočný monopol výrobku“.

3.2.5 Takéto príklady poukazujú na skutočnosť, že súčasná situácia, v ktorej je možné vytvárať environmentálne označenia bez právneho základu a dokonca v rozpore so súčasnými medzinárodnými predpismi a predpismi Spoločenstva, nemôže ďalej pokračovať, pretože škodí výrobcom, spotrebiteľom a ostatným zainteresovaným subjektom.

3.2.6 Predovšetkým v prípade tuniaka pochádzajúceho z východného Tichého oceánu príslušná regionálna organizácia rybného hospodárstva, to znamená Medziamerická komisia pre tropické tuniaky podporila prijatie Dohody o medzinárodnom programe na záchranu delfínov (AIDCP) ⁽¹⁵⁾, ku ktorej dobrovoľne pristúpila Európska únia prostredníctvom rozhodnutia Rady 1999/337/ES z 26. apríla 1999 ⁽¹⁶⁾. Touto dohodou sa riadi environmentálne označenie, ktoré podporuje samotné Európske spoločenstvo a o ktorej sa práve diskutuje v Európskom parlamente ⁽¹⁷⁾.

3.2.7 Túto špecifickú situáciu treba mať na pamäti pri štúdiu a návrhoch nariadení o tejto problematike, aby v prípadoch, keď regionálna organizácia zaoberajúca sa rybným hospodárstvom, kompetentná v určitej oblasti rybolovu, presadzuje v súlade s princípmi FAO svoje vlastné environmentálne označenie, sa Európska únia mohla po prvé: zúčastňovať tejto činnosti, aby metodológia certifikácie a udeľovania takýchto environmentálnych označení spĺňala nevyhnutné požiadavky a po druhé: aby zvažovala používanie takýchto označení

vo svojich vlastných predpisoch a zákaz tých, ktoré sú s týmito predpismi v rozpore.

3.2.8 Výbor si myslí, že akékoľvek súkromné environmentálne označenie produktov rybolovu a akvakultúry by malo podliehať prísny akreditačným kritériám a nezávislej certifikácii a že legislatívny návrh, ktorý vypracuje Komisia, by mal zväziť zriadenie verejného registra, prístupného všetkým zainteresovaným subjektom a subjektom trhu, pracujúcim s produktmi rybolovu a akvakultúry, ktorý by poskytoval informácie o tom, ktoré aktuálne používané označenia spĺňajú legálne stanovené požiadavky.

4. Špecifické poznámky

4.1 Zavádzanie, certifikácia, udeľovanie, dohľad a sankcie

4.1.1 Environmentálne označenia by sa malo jasne odlišovať od všeobecných pravidiel na označovanie potravinárskych výrobkov. Používanie určitého environmentálneho označenia samo o sebe neznamená len súlad s predpismi, ktoré by mali byť dodržiavané v každom prípade aj pokiaľ ide o neoznačované produkty, ale skôr napĺňanie určitých vyšších štandardov ochrany životného prostredia, ktoré v tomto prípade zahŕňajú zodpovedné metódy rybolovu, zachovávanie populácie produktu krytého označením a minimalizáciu negatívnych dôsledkov na biodiverzitu a všeobecne na životné prostredie.

4.1.2 Environmentálne označenia výrobkov rybného hospodárstva, ako aj iných produktov extrakčných odvetví alebo akvakultúry možno udeľovať nespracovaným produktom (celým rybám, a to čerstvým alebo zmrazeným) aj spracovaným produktom z rýb, a to: zmrazeným, soleným, konzervovaným, predvareným alebo vopred pripraveným. V prvom prípade musí environmentálne označenie zaručovať, že použité metódy rybolovu spĺňajú kontrolné normy rybolovu, ale aj Kódex zodpovedného rybolovu organizácie FAO. V druhom prípade musí environmentálne označenie produktu rybolovu zaručovať, že správne uplatňovanie pravidiel na sledovanie potravinárskeho výrobku znamená, že spracovaný a na trh uvedený výrobok, predstavený spotrebiteľovi, je takým produktom rybolovu, ktorý si zaslúži niesť environmentálne označenie.

4.1.3 Pre správne udeľovanie environmentálneho označenia aplikovateľného na produkty rybolovu nestačia len všeobecné právne predpisy, ale je potrebné stanoviť jasný mechanizmus pre akreditáciu subjektov udeľujúcich certifikácie, pre získanie environmentálneho označenia, pre riešenie konfliktov, pre dohľad a sankcie v prípade zneužívania či neplnenia požiadaviek, mechanizmus, ktorý by odlišoval označené produkty od iných produktov rybolovu.

⁽¹⁵⁾ Predpisy súvisiace s touto Dohodou možno nájsť na stránke: <http://www.iattc.org/PICDDocumentsSPN.htm>

⁽¹⁶⁾ Pozri tiež Návrh rozhodnutia Rady o uzatvorení Dohody o medzinárodnom programe na záchranu delfínov Európskym spoločenstvom (KOM(2004)764, konečné znenie).

⁽¹⁷⁾ PE 357.789v01-00 z 2.5.2005, spravodajca: pán Duarte Freitas: Návrh správy o návrhu rozhodnutia Rady o uzatvorení Dohody o medzinárodnom programe na záchranu delfínov Európskym spoločenstvom ...

4.1.4 EHSV zastáva názor, že týmto jasným mechanizmom, spomínaným v bode 4.1.3 by mal byť register, ktorý sa spomína v predchádzajúcom bode 3.2.8. Normy aj register musia zaručiť, že transparentnosť bude základom tohto systému a spolu s informáciami, ktoré poskytuje spotrebiteľovi, musí vytvárať dôveru, potrebnú na zníženie existujúceho rozdielu medzi spotrebiteľmi, ktorí sa zaujímajú o vlastnosti výrobku súvisiace so životným prostredím (v súčasnosti asi 44 %) a tými, ktorých takéto informácie ovplyvnia pri výbere a kúpe výrobku (v súčasnosti asi 10 %).

4.1.5 Údaje uvedené vo vyššie spomínanej správe EVER, ako aj postoj asociácie EUROPECHE/COGECA⁽¹⁸⁾ vyjadrený v poznámke k predmetu tohto stanoviska vyvolávajú určitý pesimizmus, pokiaľ ide o skutočnosť, že environmentálne označenia vo všeobecnosti a obzvlášť tie, ktoré sa udeľujú produktom rybných hospodárstiev predstavujú tvorbu pridanej hodnoty pre výrobcov a transparentné a presné informácie pre spotrebiteľov. Napriek tomu sa zachovanie životného prostredia v tom najširšom zmysle slova, spolu s bojom proti chudobe, radia medzi dve hlavné výzvy ľudstva vo svete. Preto je nevyhnutné, aby sa Európska únia snažila riadiť tie aktivity, ktoré by zodpovedným spotrebiteľom umožňovali rozlišovať a môcť si vybrať medzi výrobkami, ktorých získavanie, spracovanie a marketing sa riadia kritériami rešpektujúcimi životné prostredie.

4.1.6 Výbor bol informovaný o postoji organizácie WWF a je vďačný za to, že tento postoj, napriek logicky rôznym prístupom v určitých oblastiach, sa v podstate zhoduje s názormi vyjadrenými v tomto stanovisku, hlavne pokiaľ ide o nevyhnutnú dôslednosť nariadení týkajúcich sa environmentálnych označení.

4.1.7 Výbor je toho názoru, že nariadenia, ktoré Komisia navrhne, by mali brať ohľad na možnú platnosť environmentálnych označení produktov rybolovu ako pomocného nástroja pre rybný priemysel, ktorého náklady by mali byť premietnuté po celom obchodnom reťazci bez toho, aby zaťažovali spotrebiteľa. V tomto zmysle by environmentálne označenia produktov rybného hospodárstva mohli byť mechanizmom, ktorý by upozorňoval rybárov a podniky na potrebu trvalo udržateľného rybolovu a akvakultúry, aby boli zachovávané populácie rýb,

ktoré sú základom rybolovnej činnosti a celého následného reťazca obchodných aktivít.

4.1.8 Výbor chce Komisiu upozorniť na to, že environmentálne označenia produktov rybolovu a akvakultúry sú spojené s finančnými nákladmi, ktoré musí niesť výrobný reťazec ešte pred tým, než sa výrobok dostane ku konečnému spotrebiteľovi. Malé a stredné podniky alebo subjekty z tretích rozvojových krajín môžu mať za určitých okolností problémy pri získavaní environmentálnych označení a preto by prijaté predpisy mali zahŕňať intervenčné mechanizmy prostredníctvom organizácií výrobcov, asociácií rybárov a partnerských dohôd. Avšak pre plnú účinnosť environmentálneho označenia je v každom prípade potrebné vynaložiť veľké úsilie v oblasti vzdelávania a osvetly, a preto si výbor myslí, že financovanie súvisiace s informovaním a zvyšovaním povedomia u subjektov a spotrebiteľov by malo byť zabezpečené orgánmi verejného sektora.

4.1.9 Z tohto dôvodu akákoľvek aktivita zo strany Európskej únie v tejto problematike by mala byť vnímaná ako prvý krok na tejto ceste. Tento prvý krok by však mal byť dostatočne ambicióznym, aby mohol stanoviť:

- i. jasné a záväzné pravidlá pre akreditáciu, certifikáciu a používanie environmentálnych označení, použiteľných pre produkty rybného hospodárstva,
- ii. systémy pre sledovanie efektivity, transparentnosti a spravodlivosti týchto pravidiel pre všetky subjekty,
- iii. systémy sankcií (založené na princípe subsidiarity) v prípade porušenia platných pravidiel,
- iv. programy súvisiace s informovaním spotrebiteľov a subjektov pôsobiacich na trhu o presnom význame environmentálnej značky produktov rybolovu,
- v. príslušný investičný program, pričom treba brať do úvahy hlavne ekonomické dôsledky environmentálnych označení produktov rybného hospodárstva,
- vi. mechanizmy potrebné pre permanentný dialóg so zainteresovanými subjektami s cieľom priebežného vylepšovania daného systému.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁸⁾ EP(05)115-CP(05)86S1 z 24.8.2005.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zastúpenie žien v rozhodovacích orgánoch hospodárskych a sociálnych záujmových skupín Európskej únie“

(2006/C 88/09)

Európsky parlament sa 11. marca 2003 rozhodol prekonzultovať podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Zastúpenie žien v rozhodovacích orgánoch hospodárskych a sociálnych záujmových skupín Európskej únie“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. januára 2006. Spravodajcom bol pán Etty.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza 14. februára 2006) 88 hlasmi za, 13 hlasmi proti, pričom 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV súhlasí s Európskym parlamentom, že otázka posilnenia zastúpenia žien v rozhodovacích orgánoch hospodárskych a sociálnych záujmových skupín EÚ je dôležitá. Podporil výzvu Európskeho parlamentu adresovanú príslušným národným organizáciám a ich európskym združeniam ako aj Európskej komisii, aby tejto otázke venovala väčšiu a systematickejšiu pozornosť. Európsky parlament požiadal Komisiu, aby spracovala informácie a vytvorila databázu zastúpenia žien v rozhodovacích orgánoch záujmových ekonomických a sociálnych skupín EÚ. Výbor poznamenal, že Komisia už tento proces začala. Domnieva sa, že Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví a Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok môžu v tejto otázke významne prispieť. Výbor tiež zaznamenal, že pokiaľ ide o ukazovatele, Komisia v súčasnosti pracuje s deviatimi kritériami talianskeho predsedníctva z roku 2003.

1.2 Európsky parlament zameral svoj rozbor najmä na združenia zamestnávateľov a odbory. Situácia odborov sa rozvíja pravdepodobne pozitívnejšie ako o tom pojednáva uznesenie a správa. Na druhej strane by sa zdalo, že dobré posúdenie situácie a rozvoja na strane zamestnávateľov a u iných hospodárskych a sociálnych záujmových skupín si vyžaduje jasnejšie uvedomenie si skutočnosti, že tieto organizácie fungujú iným spôsobom ako organizácie, ktorých členmi sú fyzické osoby.

1.2.1 Všetky hospodárske a sociálne záujmové skupiny zastúpené v EHSV majú svoje vlastné charakteristické črty. Politika, ktorá vplyva pozitívne na jeden typ organizácie, nemusí mať rovnaké účinky na iný.

1.2.2 Berúc na vedomie túto skutočnosť sa výbor so záujmom oboznámil s akčným rámcom pre rovnosť pohlaví vypracovaným ETUC, UNICE/UEAPME a CEEP a najmä s prioritou, ktorú tieto organizácie prikladajú téme „ženy v rozhodovacom procese“. Výbor so záujmom očakáva ohlásené ročné správy národného a európskeho pokroku.

1.3 EHSV tak ako Európsky parlament podporuje jestvujúcu európsku stratégiu vyváženej účasti mužov a žien na rozhodovacom procese. EHSV súhlasí s Európskym parla-

mentom, že pre zavedenie zmien a dosiahnutie vyváženého zastúpenia treba prejavíť skutočné politickú vôľu. Mnohé organizácie, vrátane tých, ktoré nie sú zamestnanecké a zamestnávateľské, toto politické rozhodnutie skutočne preukazujú. EHSV odporúča, aby všetky zúčastnené organizácie pravidelne informovali Komisiu o výsledkoch svojich snažení a aby Komisia, v úzkej spolupráci s európskymi združeniami, vytvorila už spomínanú informačnú databázu a nadväzujúca na iniciatívu talianskeho predsedníctva z roku 2003, vypracovala vhodné ukazovatele posilnenia vplyvu žien v rozhodovacích hospodárskych a sociálnych orgánoch.

1.4 Organizácie vysielajú na medzinárodné a národné fóra, a aby sa podľa potreby sa zúčastnili sociálneho dialógu predovšetkým členov podnikovej správy. Avšak pre organizácie, ktoré by radi prispeli k posilneniu ženskej reprezentácie je rovnako dôležité, aby sa zamerali na prípravnú úroveň politiky, z ktorej už mnoho organizácií prijíma svojich delegovaných zástupcov.

1.5 Osobitné a pomocné štruktúry, rovnako ako siete ženského personálu a členov, výrazne prispeli k pozitívnej zmene v organizáciách. Hoci tieto prostriedky nebudú univerzálnym riešením vždy a všade, EHSV je toho názoru, že je potrebné ich naďalej podporovať a to najmä v prípade externého zastúpenia organizácie.

1.6 Nájdenie vhodných riešení, ako zariadiť ďalšie vzdelávanie/školenia a pracovnú dobu/starostlivosť o deti je, ako sa zdá, najvhodnejšou politikou pre posilnenie kariéry žien v spomenutých organizáciách. Podpora tejto politiky zodpovednými oddeleniami Komisie, ktoré stanovili opatrenia pre boj proti diskriminácii a podporu politiky rovnakých príležitostí pre všetkých, zostáva naďalej dôležitou. Združenia zamestnávateľov a odbory tiež zohrávajú dôležitú úlohu pri formovaní tejto politiky.

1.7 Veľa expertov odporúča zavedenie kvót. Stanovenie kvót, ktoré sa ukázalo účinné v niektorých krajinách v politike a aj v spoločenských organizáciách, by malo byť dôkladne preskúmané príslušnými organizáciami a Komisiou z hľadiska ich fungovania a úspešnosti.

1.8 Výbor by uvítal, keby členské štáty vo svojej nominácii pre mandát EHSV na obdobie 2006 – 2010 zohľadnili cieľ 30 % zastúpenia podpriemerne zastúpeného pohlavia v EHSV (na návrh hospodárskych a sociálnych záujmových skupín), so zámerom zvýšiť tento cieľ na 40 % pre nasledujúci mandát.

1.9 EHSV prehodnotí výsledky súčasného prieskumu v rokoch 2006/2007, po začiatku svojho nového štvorročného funkčného obdobia. Toto bude zároveň príležitosťou na zistenie, či sa politika a skúsenosti organizácií nových členských štátov líšia v porovnaní so starými členskými štátmi. Výbor navrhuje, aby Európsky parlament potom porovnal aktuálnu situáciu so správou z roku 2002.

2. Pripomienky

2.1 Zdôvodnenie

2.1.1 Európsky parlament požiadal v januári 2003 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) o vypracovanie stanoviska k zastúpeniu žien v rozhodovacích orgánoch „sociálnych partnerov“⁽¹⁾. Zámerom bolo doplniť štatistické údaje, ktorými Európsky parlament disponoval v čase prípravy uznesenia a správy o „zastúpení žien v orgánoch sociálnych partnerov Európskej únie“ (2002/2006 INI) a vypracovať odporúčania pre stratégiu na posilnenie zastúpenia žien v rozličných orgánoch „sociálnych partnerov“.

2.1.2 Európsky parlament vo svojom uznesení zaznamenal podpriemerné zastúpenie žien v orgánoch a štruktúrach, v ktorých sa „sociálni partneri“ radia o sociálnej politike. Text stanovuje, že na dosiahnutie vyváženého zastúpenia je potrebné upresniť programy a stratégie a vyzýva Európsku komisiu a „sociálnych partnerov“ systematicky spracovať potrebné informácie a prijať opatrenia na posilnenie vplyvu žien v rozhodovacích sociálnych a hospodárskych orgánoch, nielen ich väčším zastúpením, ale takisto zahrnutím rovnoprávnosti pohlaví do ich politiky.

2.1.2.1 Európsky parlament v tomto kontexte vyhlásil, že nezáväzná vyhlásenia zámeru sú nedostatočné a na zavedenie zmien a dosiahnutie vyváženého zastúpenia v organizáciách, v ktorých sa „sociálni partneri“ stretávajú, je potrebná skutočná politická vôľa.

2.1.3 EHSV nebol spomenutý ani v uznesení Európskeho parlamentu ani v jeho správe.

(1) Pojem „sociálni partneri“ bol ďalej vysvetlený ako zahrňujúci nielen združenia zamestnávateľov a odbory, ale i ďalšie hospodárske a sociálne záujmové skupiny zastúpené v EHSV.

2.1.4 EHSV je najreprezentatívnejším zastúpením hospodárskych a sociálnych záujmových skupín („organizovanej občianskej spoločnosti“) EÚ. Jeho úlohou síce nie je radiť zastúpeným organizáciám v ich politike zastúpenia žien v rozhodovacích orgánoch alebo v politike podpory rovnakých príležitostí pre všetkých, jeho zloženie sa však môže javiť ako čiastočný odraz tejto politiky. Výbor je jednou z organizácií, ktoré Európsky parlament spomenul a v ktorej sa hospodárske a sociálne záujmové skupiny stretávajú, a zároveň jedným z orgánov, v ktorých sa diskutuje sociálna politika. Jeho členovia sú preto dobrým zdrojom informácií a rád pre Európsky parlament.

2.2 Všeobecné pripomienky

2.2.1 EHSV súhlasí s Európskym parlamentom, že zastúpenie žien v rozhodovacích štruktúrach hospodárskych a sociálnych záujmových skupín EÚ je dôležitou otázkou. Bol tiež toho názoru, že lepšie štatistické základy a viac informácií o politike týchto organizácií sú dôležitými predpokladmi implementácie politiky Spoločenstva o vyváženom zastúpení mužov a žien v rozhodovacom procese.

2.2.1.1 Skonštatoval, že Európska komisia začala zhromažďovať náležité informácie a na žiadosť Európskeho parlamentu vytvárať databázu na určenie ukazovateľov pre posilnenie vplyvu žien v rozhodovacích hospodárskych a sociálnych orgánoch EÚ. Komisia však vyhlásila, že je ťažké získať informácie o spomínaných záujmových skupinách. Treba dúfať, že Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví pomôže v budúcnosti pri riešení tejto otázky, ako to bolo v prípade Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok.

2.2.1.2 Okrem toho by Komisia mala pokračovať v rozvoji všeobecnej politiky zameranej na väčšie zastúpenie žien v rozhodovacom procese, ako napríklad v opatreniach zameraných na boj proti pretrvávajúcej diskriminácii na pracovisku, zlepšenie rovnováhy práce a súkromného života v členských štátoch EÚ, rovnako ako v zabezpečení rovnakého zaobchádzania a rovnakých príležitostí na pracovisku.

2.2.2 EHSV vo všeobecnosti podporuje žiadosti Európskeho parlamentu adresované zamestnávateľom, zamestnancom a organizovanej občianskej spoločnosti ako celku. Väčšine z nich sa výbor venoval v prieskume vychádzajúcom z dotazníku, ktorý bol v roku 2003 zaslaný všetkým (v tom čase 222) členom⁽²⁾. 107 členov vyplnilo tento dotazník, čo predstavovalo približne 50 %⁽³⁾ odpovedí.

(2) Pozri „Report on balanced decision making in the EESC“ (Správa o vyváženom rozhodovaní v EHSV) (J. Oldersma, N. Lepeshko, A. Woodward), VUB Brusel/ Univerzita Leiden, september 2004, dostupná (iba v angličtine) na internetových stránkach odbornej sekcie EHSV pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo: http://www.esc.eu.int/sections/soc/docs/balanced_decisionmaking_eesc.pdf.

(3) V prípade, že za tú istú organizáciu vyplnilo dotazník dve alebo viac osôb, počítala sa iba jedna odpoveď.

2.2.2.1 Odpovede boli relatívne rovnomerne rozdelené do troch skupín EHSV: 34 % skupina I (zamestnávateľa), 31 % skupina II (zamestnanci) a 34 % skupina III (iné záujmy).

2.2.2.2 Percento ženského zastúpenia v EHSV v čase prieskumu predstavovalo 23 % ⁽⁴⁾.

2.2.2.3 Medzi opýtanými boli pravdepodobne nadmerne zastúpené organizácie s vysokým percentom ženského členstva. Táto skutočnosť by mohla viesť k trocha predpojatému celkovému obrazu „prospešnému pre ženy“.

2.2.3 Dotazník sa zameriaval postupne na typ a charakter reprezentovanej organizácie, jej riadiace štruktúry, zastúpenie v národných a medzinárodných organizáciách a fórach, prítomnosť žien v organizáciách a politiku rovnakých príležitostí pre všetkých.

2.2.4 Okrem toho boli preštudované jestvujúce informácie pochádzajúce z verejnej diskusie expertov o situácii a skúsenostiach v Belgicku, Španielsku a škandinávskych krajinách a využité podklady členov EHSV. Tieto informácie sa prevažne týkali odborov. Tak ako v uznesení a správe Európskeho parlamentu, boli nedostatočné skutočné podklady hodnotení vzhľadom na zamestnávateľov a informácie o iných organizáciách neboli takmer žiadne ⁽⁵⁾.

2.2.5 Prieskum a zohľadnený doplnkový materiál posilnili pôvodný dojem, ktorý vytvorilo uznesenie Európskeho parlamentu, t. j.: a) štatistický základ je skutočne veľmi obmedzený; jedinou výnimkou tvoria odbory, ale ani v tomto prípade nie je dostatočne zohľadnený nedávny pozitívny vývoj ⁽⁶⁾; a b) nie je jednoduché, ak nie problematické porovnať závery o rôznych organizáciách, napr. organizáciách s členstvom fyzických osôb (ako sú odbory) a organizáciách, ktorých členmi sú samotné organizácie (napr. podniky). Iné charakteristické črty organizácií (napr. organizácie farmárov alebo MSP) vyžadujú iné metódy hodnotenia vyváženého zastúpenia mužov a žien. Je nutné zabezpečiť, aby nízke zastúpenie žien v rozhodovacích orgánoch nebolo dôkazom absencie politiky rovnakých príležitostí pre všetkých.

2.2.6 Jedným z bodov kritiky uznesenia Európskeho parlamentu bolo jeho výlučné zameranie na kvantitatívne aspekty zastúpenia, neberúc do úvahy kvalitatívne aspekty vytvárania politiky v organizáciách, v ktorých niekedy hrajú ženy dôležité-

⁽⁴⁾ Po rozšírení (v máji 2004) sa toto percento mierne zvýšilo na 26 %.

⁽⁵⁾ V roku 2002 UNICE poskytol pri dvoch príležitostiach Európskemu parlamentu viac informácií než bolo nakoniec použitých v dokumentoch.

⁽⁶⁾ Napríklad v období od začiatku 90. rokov po prvé roky 21. storočia, účasť ženských zástupcov na kongrese ETUC narástol z 10 - 12 % na 30 %, vo výkonnej rade je to v súčasnosti 25 %, v riadiacom výbore 32 %. Pridružené organizácie tiež naznačujú pozitívnu zmenu: väčšina z nich má v súčasnosti oddelenia pre ženské zastúpenie.

jšiu úlohu ako by si ich formálne zastúpenie žiadalo. Hoci sú tieto kvalitatívne aspekty dôležité, EHSV sa rozhodol nevenovať sa im do detailov. Avšak do svojej analýzy zahrnul zastúpenie žien v štruktúre tvorby politiky. Kvalitatívne aspekty tvorby politiky v tomto zmysle by si vyžadovali viac pozornosti zo strany hospodárskych a sociálnych záujmových skupín a ich európskych združení, ale takisto Európskeho parlamentu a Európskej komisie.

2.2.7 EHSV si po preskúmaní náležitej politiky a skúseností hospodárskych a sociálnych záujmových skupín EÚ zvolil analýzu politiky zastúpenia integračným spôsobom (na národnej a európskej úrovni – zahŕňajúc sociálny dialóg – a na medzinárodnej úrovni).

2.2.7.1 Európske podnikové rady neboli súčasťou prieskumu. Ich zahrnutie by si vyžadovalo osobitné výskumné úsilie, pre ktorý sú iné orgány vybavené lepšie ako EHSV ⁽⁷⁾.

2.2.8 Výbor sa odvolal na rámec činnosti rovnosti príležitostí pre mužov a ženy z 1. marca 2005, ktorý vypracovali ETUC, UNICE/UEAPME a CEEP, v ktorom je podpora žien v rozhodovaní jednou zo štyroch priorit.

2.3 Konkrétne pripomienky (vychádzajúce z výsledkov prieskumu)

2.3.1 Takmer polovica dvoch základných typov organizácií zastúpených v EHSV (konfederácie rôzneho typu na jednej strane a organizácie, ktoré majú za členov jednotlivcov na strane druhej) majú vysoký pomer ženských členov (40 % alebo viac). Len 10 – 15 % spadá do kategórie nízkeho zastúpenia žien (0 – 19 %). Vo všeobecnosti pomer zastúpenia žien v organizáciách predstavuje 36 %. (Pozn.: Ako už bolo uvedené, percento žien medzi členmi EHSV predstavovalo v čase prieskumu 23 %).

2.3.2 Ak sú v týchto organizáciách prítomné ženy, sú častejšie sú vedúcimi pracovníčkami než delegátkami na kongresoch organizácií, v riadení podniku, alebo dokonca v jeho správnej rade.

2.3.3 Táto skutočnosť je pravdepodobne hlavným vysvetlením relatívne nízkeho percenta ženského členstva v EHSV, keďže veľa jeho členov zastupuje správne rady.

⁽⁷⁾ Európska nadácia pre zlepšenie životných a pracovných podmienok vypracovala štúdiu o európskych podnikových radách („European works councils in practice“, 2004). Zahŕňa niekoľko prípadov. Prieskum ukázal, že až na malé výnimky, zastúpenie žien nebolo presným obrazom zloženia pracovných síl. Toto pravdepodobne vychádza zo zloženia podnikových rád v organizáciách na národnej úrovni.

2.3.4 Tie organizácie, ktoré vysielajú veľký počet zástupkyň do EHSV ich skôr vyberajú spomedzi vedúcich pracovníkov alebo využívajú iné typy zastúpení (napríklad zmiešané), ako aby vyberali zástupcov len z najvyššej úrovne vnútorného riadenia.

2.3.5 Pokiaľ ide o zastúpenie na národných alebo medzinárodných fórach, organizácie uprednostňujú zmiešané riešenia. V tomto prípade je zastúpenie jedným alebo viacerými členmi výkonnej rady až druhou možnosťou.

2.3.6 Veľký počet organizácií zastúpených v EHSV sa nezúčastňuje výboru sociálneho dialógu (približne štvrtina). Z organizácií, ktoré sú súčasťou tohto výboru, približne jedna tretina používa zmiešanú formu zastúpenia alebo vysielajú zástupcov zo správnej rady.

2.3.7 Jedna z politík na vyvázenejšie zastúpenie žien v rozhodovacích orgánoch určených Európskym parlamentom je zavedenie štruktúr pre ženy v rámci organizácie. Európsky parlament zároveň konštatoval, že tieto štruktúry zostávajú symbolickým gestom alebo sa obmedzia na izolované diskusné fórum. Podľa Európskeho parlamentu takéto štruktúry preto nesmú izolovať ženy od rozhodovacieho procesu, naopak, mali by ich začleniť do tohto procesu a dovoliť im napredovať. Výbor s týmto názorom súhlasí.

2.3.7.1 Európsky parlament podčiarkol, že *tútorstvo* a vytváranie ženských sietí v rámci organizácií má rozhodujúci vplyv na ich prípravu na vedúce posty.

2.3.8 Iba malá časť z organizácií EHSV (33 %), ktorých zástupcovia vyplnili dotazník má osobitnú alebo pomocnú organizáciu pre svoje členky. Vo väčšine prípadov sú tieto štruktúry zastúpené v správnej rade týchto organizácií a takmer polovica z nich využíva iné prostriedky vplyvu. V 15 % prípadov ženský personál a vedúce pracovníčky vytvorili sieť, v 4 % prípadov oba systémy existujú spolu (t. j. organizácie a rozličné alebo pomocné siete).

2.3.8.1 Oddelené organizácie a siete sa nachádzajú najmä v organizáciách skupiny II (napríklad odbory), čo predstavuje 50 – 70 %. V skupine III je rozloženie medzi 19 – 39 % a v skupine I je tento jav zriedkavý (6 – 19 %). V organizáciách farmárov sú pomocné organizácie bežné (33 %) a v združeniach spotrebiteľov a ochrany zdravia tvoria približne 10 %.

2.3.9 Pokiaľ ide o opatrenia na posilnenie kariéry žien, najmä na ich prípravu na riadiace miesta, 46 % opýtaných odpovedalo, že v ich organizáciách táto politika existuje. Najrozšírenejšou politikou je politika vzdelávania (26 %), rozvrhnutie pracovného času a starostlivosti o deti (22 %) a monitorovanie/hodnotenie (19 %). Avšak iba štvrtina organizácií využíva tieto formy podpory kariéry.

2.3.10 Pozornosť venovaná najmä ženskému personálu sa takisto odrazila v štatistikách prítomnosti žien v organizáciách. Takmer polovica zastúpených organizácií (48 %) oznámila, že robia takúto štatistiku a väčšina z nich tvrdí, že ich každoročne aktualizujú (67 %).

2.3.10.1 V tejto oblasti je jasne najaktívnejšie organizácie skupiny II (viac ako 50 %), ďalej skupina III (približne jedna tretina). V skupine I je dosiahnuté percento štatistík nízke. Prejavil sa značný nesúlad medzi veľmi nízkymi výsledkami štatistík (1 %) a uvedených opatrení na podporu kariéry (11 %).

2.3.11 V 75 % zo 61 uvedených prípadov opatrení na podporu kariéry pre ženy opýtané osoby uviedli, že priniesla úspech. V 40 organizáciách existuje oddelenie alebo zodpovedná osoba, ktorá sa zaoberá politikou na podporu rovnosti mužov a žien. V polovici týchto prípadov táto úloha predstavuje jeden pracovný úväzok.

2.3.11.1 Úspech sa prejavil nárastom počtu zamestnankýň na miestach starších pracovníkov v 49 prípadov a nárastom počtu ženských pracovníčok na vedúcich miestach v 46 % prípadov.

2.3.12 Politika pre rovnosť pohlaví sa často vyskytuje v odboroch (skupina II) (68 %), 25 % v organizáciách skupiny III a 5 % v skupine I.

2.3.13 Niekoľko organizácií (33 členov) vyhlásilo, že otázky politiky na podporu kariéry žien a rodovej politiky (gender mainstreaming) sa ich netýkajú.

2.3.14 Pomer mužov/žien zastúpených v organizáciách EHSV sa javí byť veľmi úzko spojený s pomerom ich zastúpenia na medzinárodnej úrovni. Omnoho nižší pomer sa objavuje v rámci sociálneho dialógu a ešte nižší medzi zástupcami na národných fórach.

2.3.15 Berúc do úvahy skutočnosť, že opýtaní zo skupiny I hodnotia pomer mužov/žien v ich organizáciách na 70/30 %, ich pomer zastúpenia mužov/žien v EHSV je relatívne vysoký (35 %), čo je viac ako zodpovedajúce čísla skupiny II (25 % v EHSV v porovnaní s 60/40 % zastúpením medzi členmi organizácie) a skupiny III (27 % resp. 65/35 %).

2.3.16 Prieskum ukazuje, že pomer mužov/žien vo vedení organizácií určuje zastúpenie mužov/žien v EHSV (pozri body 2.3.2 a 2.3.3). Európsky parlament vyzval „sociálnych partnerov“ (sociálne a hospodárske záujmové skupiny), aby prehodnotili svoje mechanizmy zastúpenia a výberové postupy tak, aby vytvorili z vyváženého zastúpenia mužov a žien princíp vyhlásený v ich stanovách (*).

(* EP 315.516, A5-0279/2002.

2.3.16.1 EHSV v prieskume predstavil typ prijímacieho procesu pre zamestnancov na miesta do výkonných rád so zreteľom na pomer mužov/žien v týchto orgánoch. Rovnako ako vymenovanie pridruženými organizáciami, kooptácia sa ukázala ako najnevýhodnejšia pre ženy. Na vyvodenie jasných záverov spomenulo postupy s pozitívnym účinkom len veľmi málo opýtaných.

2.3.17 Porovnaním priemerného pomeru mužov/žien v rozhodovacích orgánoch a v rôznych oblastiach politiky zameranej na zlepšenie kariéry pre ženy sa dospelo k záverom, že celkové čísla vychádzajú zo silného zastúpenia žien v rozhodovacích orgánoch. Dvojitá kandidatúra a kvóty (o ktorých sa veľmi diskutuje v programoch politických strán EÚ) sa v odpovediach opýtaných vyskytovali len zriedka.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledovný text zo stanoviska odbornej sekcie bol zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu prijatého valným zhromaždením, ale získal viac ako jednu štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.8

„Veľa expertov odporúča zavedenie kvót. Nikdy však nebolo upresnené, či tieto odporúčania platia aj pre hospodárske a sociálne organizácie. Bolo však navrhnuté, aby tento prostriedok, ktorý sa ukázal účinný v niektorých krajinách v politike, bol dôkladnejšie preskúmaný príslušnými organizáciami a Komisiou.“

Výsledok hlasovania:

Za: 42

Proti: 55

Zdržalo sa: 8

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení Agentúry Európskej únie pre základné práva – Návrh rozhodnutia Rady o splnomocnení Agentúry Európskej únie pre základné práva na výkon činností v oblastiach uvedených v hlave VI Zmluvy o Európskej únii“

KOM(2005) 280, konečné znenie – 2005/0124-0125 (CNS)

(2006/C 88/10)

Rada Európskej únie sa rozhodla 22. septembra 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala stanovisko dňa 24. januára 2006. Spravodajcom bol: **pán Sharma** a pomocnou spravodajkyňou bola: **pani Nouail Marlière**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 94 hlasmi za, 0 hlasmi proti, pričom sa 4 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie dokumentu Komisie

1.1 Cieľom tohto návrhu je rozšíriť mandát Európskeho monitorovacieho centra pre rasizmus a xenofóbiu (EMUC) a zriadiť Agentúru Európskej únie pre základné práva v súlade s rozhodnutím Európskej rady z 13. decembra 2003.

1.2 Hlavný rozdiel medzi existujúcimi právnymi predpismi a návrhmi spočíva v tom, že návrhy rozširujú pôsobnosť monitorovacieho centra z rasizmu a xenofóbie, okrem regulačných systémov uznaných OSN, MOP (Medzinárodnou organizáciou práce) a Radou Európy, na všetky oblasti základných práv uvedených v charte bez toho, aby boli dotknuté oblasti, ktorými sa už zaoberajú iné agentúry Spoločenstva.

1.3 Agentúra sa bude zaoberať situáciou v oblasti základných práv pri implementácii práva Únie v tých členských krajinách a potencionálnych členských krajinách, ktoré sa zúčastňujú na práci agentúry. Okrem toho môže Komisia agentúru požiadať, aby predložila informácie a analýzu ohľadom tých tretích krajín, s ktorými Spoločenstvo uzavrelo dohodu o pridružení alebo dohodu obsahujúcu ustanovenia o dodržiavaní ľudských práv alebo s nimi už začalo či má v úmysle začať rokovania o takýchto dohodách.

1.4 Cieľom agentúry je poskytovať pomoc a odborné rady týkajúce sa základných práv príslušným inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram Spoločenstva a jeho členským štátom, pri implementácii práva Spoločenstva, a tak ich podporovať pri prijímaní opatrení alebo rozhodovaní o ďalšom postupe v oblastiach ich pôsobnosti v záujme plného rešpektovania práv.

1.5 V rámci svojej pôsobnosti bude agentúra pri zachovaní plnej nezávislosti zhromažďovať a hodnotiť údaje o praktickom dopade opatrení Únie na oblasť základných práv a overených postupov rešpektovania a podpory týchto práv, vyjadrovať sa

k vývoju politík v oblasti základných práv, zvyšovať povedomie verejnosti o všetkých textoch a regulačných nástrojoch, na ktoré sa EÚ odvoláva a podporovať dialóg s občianskou spoločnosťou a koordinovať a spolupracovať s rôznymi subjektami aktívnymi v oblasti základných práv. Agentúra nebude mať k dispozícii žiaden mechanizmus na riešenie sťažností.

1.6 Návrh splnomocňuje Agentúru na výkon činností v oblastiach uvedených v hlave VI Zmluvy o Európskej únii.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor víta rozhodnutie Európskej rady založiť Agentúru Európskej únie pre základné práva (ďalej len „agentúra“) na podporu princípov a postupov Únie, ktoré sú uvedené v čl. 6 Zmluvy o EÚ. Vytvorí mechanizmus pre monitorovanie základných práv v Únii, ktorý môže slúžiť na zlepšenie koordinácie politík v oblasti základných práv v členských štátoch. Výbor by privítal, keby sa návrh Komisie zameralo aj na ďalšie oblasti, konkrétne:

- využitie Charty základných práv Európskej únie ako referenčného rámca pre mandát agentúry – po prvýkrát by sociálne a kultúrne práva boli neoddeliteľné a rovnocenné. V tejto súvislosti má agentúra v prípade implementácie sociálnych práv konkrétnu možnosť rýchleho varovania, a to aj vo vzťahoch EÚ s tretími krajinami,
- prostredníctvom rozhodnutia Rady rozšíriť rozsah pôsobnosti agentúry o otázky súvisiace s policajnou a súdnou spoluprácou pri vyšetrowaní trestných činov,
- využitie agentúry ako technického experta v rámci konaní začatých v zmysle článku 7 Zmluvy o Európskej únii,
- navrhnuté opatrenia na podporu nezávislosti a verejných záujmov v rámci správnej rady, riaditeľstva a fóra,

— účasť kandidátskych alebo potenciálnych kandidátskych krajín.

2.2 Výbor víta odsek 2 v úvode navrhnutého nariadenia, ktorý uznáva rozsah existujúcich práv na ochranu občanov Únie a osôb, ktoré na jej území žijú. V úvode sa hovorí: „Charta základných práv Európskej únie znovu potvrdzuje práva vyplývajúce najmä z ústavných tradícií a medzinárodných záväzkov spoločných pre členské štáty, zo Zmluvy o Európskej únii, zmlúv Spoločenstva, Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, sociálnych chart prijatých Spoločenstvom a Radou Európy a z judikatúry Súdneho dvora európskych spoločenstiev a Európskeho súdu pre ľudské práva“.

Výbor uznáva potrebu nájsť správnu rovnováhu medzi bezpečnosťou, najmä pri opatreniach proti terorizmu a ochranou a podporou ľudských práv a základných slobôd v rámci Únie. V období nasledujúcom po 11. septembri a neskorších bombových útokoch v Madride a Londýne môžu niektoré nové opatrenia proti terorizmu prijaté členskými štátmi ohroziť ľudské práva a základné slobody. No najslabším miestom európskej spolupráce v oblasti bezpečnosti je skutočnosť, že tieto politiky ostávajú mimo rámca Spoločenstva a sú navrhnuté najmä podľa medzivládnej metódy (tretí pilier EÚ). Úloha Európskej únie je preto veľmi obmedzená. Proces rozhodovania nie je dostatočne transparentný, pretože je z neho vylúčený Európsky Parlament a Európsky súdny dvor. Kľúčovým prvkom pre udržanie správnej rovnováhy medzi slobodou, bezpečnosťou a spravodlivosťou v politikách Únie⁽¹⁾ by bolo rozšírenie pôsobnosti novej agentúry, aby bol obsiahnutý aj tretí pilier EÚ (hlava VI Zmluvy o EÚ).

2.3 Výbor uznáva odbornosť a monitorovací mechanizmus, ktorý existuje v rámci Rady Európy v oblasti ľudských práv a základných slobôd, vrátane uplatniteľných sociálnych práv podľa revidovanej Európskej charty sociálnych práv. Ďalej uznáva právomoci Rady Európy a jej Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch porušovania ľudských práv v súlade s rôznymi dohovormi a medzinárodným právom, kde agentúra nemá také kompetencie. Preto je pevnejšia koordinácia a spolupráca medzi agentúrou a Radou Európy veľmi dôležitá.

Agentúra by mala pri výklade a aplikácii primárneho a sekundárneho práva EÚ, rovnako ako aj Súdny dvor Európskych spoločenstiev vo svojich stanoviskách a rozsudkoch, vychádzať z medzinárodných dohôd.

Výbor opakuje svoju požiadavku, aby EÚ pristúpila k Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a k revidovanej sociálnej charte Rady Európy, keď EÚ získa potrebné právomoci.

2.4 Výbor je ale znepokojený tým, že návrh neposkytuje alebo nepodporuje širšie zastúpenie organizovanej občianskej

spoločnosti v správnej rade a Fóre pre základné práva (ďalej len „fórum“) novej agentúry. To je v rozpore s Bielou knihou o európskom riadení, kde sa hovorí, že občianska spoločnosť zohráva významnú úlohu pri zohľadnení názorov občanov a poskytovaní služieb, ktoré zodpovedajú potrebám ľudí...občianska spoločnosť čím ďalej tým viac vníma zjednotenú Európu ako vhodné fórum na presadenie zmien v politickej orientácii a spoločnosti. Toto vytvára skutočnú príležitosť rozšíriť diskusiu o úlohe Európy a šancu aktívnejšie zapojiť občanov do procesu dosahovania cieľov Únie a ponúknuť im možnosť vyjadriť svoje hodnotenie, kritiku a protesty⁽²⁾.

2.5 Správna rada a fórum by nemali byť zostavené len z právnikov a akademikov. V týchto orgánoch by malo byť prítomné širšie zastúpenie občanov, konkrétne mimovládne organizácie, sociálni partneri, kultúrne, náboženské a humanistické organizácie, ktoré zastupujú a ochraňujú základné práva sociálne vylúčených a znevýhodnených skupín v našej spoločnosti.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Právny základ pre založenie Agentúry EÚ pre základné práva

3.1.1 Je možné argumentovať, že uplatnenie článku 308 Zmluvy o založení ES spolu s rozhodnutím Rady v kapitole VI nebude dostatočné na to, aby agentúre zabezpečilo právomoci v oblastiach, ktoré pokrývajú právne predpisy EÚ. Článok 308 Zmluvy o ES dáva Spoločenstvu (nie Únii) právomoc jednohlasne prijímať vhodné opatrenia na dosiahnutie cieľov Spoločenstva v situáciách, kedy tieto právomoci nie sú stanovené Zmluvou o ES. Všeobecným cieľom Spoločenstva je zabezpečiť, aby jeho vlastná činnosť plne rešpektovala a ochraňovala základné ľudské práva, ale Zmluva o ES na tento účel nestanovila žiadne špecifické právomoci.

3.1.2 Navrhnuté rozhodnutie Rady teda splnomocňuje agentúru na výkon činností v oblastiach uvedených v hlave VI Zmluvy o Európskej únii.

3.1.3 Výbor zdôrazňuje, že ochrana a podpora ľudských práv patria medzi všeobecné hodnoty a ciele Únie, ako to vyjadruje článok 6 ods. 4 Zmluvy o EÚ: *Únia si zabezpečí prostriedky potrebné na dosiahnutie svojich cieľov a uskutočnenie svojich politik.* Preto výbor žiada Komisiu, aby právomoci agentúry zakotvila do najsilnejších právnych základov v súlade s článkom 6 ods. 4, aby tak agentúre zabezpečila potrebné právomoci na vykonávanie jej úloh.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Haagsky program – sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť“ (spravodajkyňa pani Pařiza Castaños) – Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

⁽²⁾ KOM(2001) 428, konečné znenie

3.2 Úlohy agentúry (článok 4)

3.2.1 Výbor navrhuje, aby sa do článku 2 o cieľoch agentúry vložilo vyjadrenie, že jedným cieľom agentúry je formulovať odporúčania, ktoré môžu príslušné inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Spoločenstva a jeho členské štáty použiť pri prijímaní opatrení a rozhodovaní o ďalšom postupe v oblasti základných práv. Okrem toho by agentúra mala poskytovať informácie o možnostiach podávania sťažností a podniknutia právnych krokov, čo by pomohlo chrániť práva osôb alebo skupín diskriminovaných zákonmi alebo postupmi štátov, ktoré nedodržiavajú princíp právneho štátu.

Agentúra by mala vypracúvať výročné správy o implementácii základných práv v EÚ ako aj pravidelné správy o jej vzťahoch s medzinárodnými inštitúciami, hlavne s hospodárskymi inštitúciami a organizáciami rozvojovej pomoci, správy týkajúce sa asociačných dohôd a Dohody z Cotonou.

3.2.2 Výbor tiež navrhuje, aby Európsky parlament, Rada alebo Komisia mohli požiadať agentúru o vypracovanie hodnotenia kompatibility Charty základných práv a akýchkoľvek novo navrhnutých právnych predpisov a politík EÚ (vrátane vonkajšej politiky ako napr. obchod s rozvíjajúcimi sa krajinami) odhládnuť od práva na vypracovanie hodnotenia z vlastnej iniciatívy k akejkoľvek téme v navrhutej európskej legislatíve, a to v súlade alebo na návrh rád agentúry.

3.3 Oblasti pôsobenia (článok 5)

3.3.1 Spätné zhodnotenie konzultácií preukázalo, že 90 % zúčastnených sa chcelo uistiť, že agentúra sa bude aj naďalej zameriavať aj na boj proti rasizmu a xenofóbii. Výbor preto víta návrh Komisie v článku 5 ods. 1 písm. b, ktorý hovorí o tom, že agentúra by mala rasizmus a xenofóbiu vždy začleniť medzi tematické oblasti činnosti agentúry v rámci viacročného rámca.

3.3.2 Výbor si myslí, že aby bolo možné presadiť boj proti rasizmu a xenofóbii podľa článku 5 ods. 1 písm. b novej agentúry, mal by sa vytvoriť špeciálny výbor pre rasizmus a xenofóbiu v rámci správnej rady, ktorý by riadil činnosť v tejto oblasti a prideloval potrebné zdroje.

3.4 Správna rada (článok 11)

3.4.1 Zloženie

Výbor by uvítal vytvorenie agentúry, ktorá by zjednotila všetky zainteresované subjekty a je toho názoru, tento fakt by sa mal

zohľadniť pri zostavovaní správnej rady⁽³⁾. Výbor sa nazdáva, že návrh nariadenia neprináša a nepodporuje širšie zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti v správnej rade.

Biela kniha o európskom riadení hovorí, že *Európsky hospodársky a sociálny výbor si musí plniť úlohu pri vytváraní nových vzťahov vzájomnej zodpovednosti medzi inštitúciami a občianskou spoločnosťou v súlade so zmenami článku 257 Zmluvy o ES schválenej v Nice*⁽⁴⁾. Na základe tohto tvrdenia navrhujeme, aby členom správnej rady bola aj osoba menovaná Európskym hospodárskym a sociálnym výborom.

3.4.2 Správne ujednania

Výbor sa obáva o nezávislosť agentúry, a to nielen vzhľadom na inštitúcie EÚ, ale aj členské štáty. Predchádzajúce skúsenosti EÚMC poukazujú na to, že *členské štáty narušali prácu centra, snažili sa o zvýšenie vplyvu na riadenie centra*⁽⁵⁾. Vzhľadom na skutočnosť, že v mnohých prípadoch sú to členské štáty konajúce jednotlivo alebo kolektívne v Rade, ktoré pri implementácii právnych predpisov EÚ porušujú základné ľudské práva, nová agentúra by mala byť chránená voči politickým zásahom členských štátov. Jednou zo záruk by malo byť menovanie nezávislých členov správnej rady.

Riadenie agentúry musí byť schopné čeliť dohľadu verejnosti. Biela kniha o európskom riadení stanovuje päť nasledovných princípov dobrého riadenia: otvorenosť, účasť, zodpovednosť, efektívnosť a súlad. Výbor navrhuje, aby boli členovia správnej rady menovaní prostredníctvom otvoreného a transparentného procesu. Komisia by mala členským štátom poskytnúť popis práce členov správnej rady. Výberové konanie by malo byť viac transparentné prostredníctvom uverejňovania informácií o výberovom konaní prostredníctvom verejných oznamov v členských štátoch a tiež existujúcich národných a európskych sieťach.

Komisia má tiež schváliť rozpočet (článok 19. ods. 3) a pracovný plán (článok 5 ods. 1) novej agentúry. Ak má byť zabezpečená nezávislosť agentúry, musia byť zvolené správne mechanizmy, ktoré by v čo najväčšej miere zabezpečili plnenie Parížskych princípov OSN o štatúte a fungovaní národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému: „Monitorovacie centrum pre rasizmus a xenofóbiu“ (spravodajca: pán Sharma) CESE1615/2003, ods. 3.3.3 (Ú. v. C80, 30.3.2004).

⁽⁴⁾ Zmluvy o ES, čl. 257, str. 15.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému: „Monitorovacie centrum pre rasizmus a xenofóbiu“ (spravodajca: pán Sharma) AC CESE1615/2003, ods. 3.3.3 (Ú. v. C80, 30.3.2004).

3.4.3 Počet zasadnutí správnej rady

Výbor odporúča, aby správna rada agentúry zasadala viac ako jedenkrát ročne, čo by zabezpečilo lepšiu zodpovednosť a účasť členov rady.

3.5 Výkonná rada (článok 12)

Navrhovaná výkonná rada pozostáva z predsedu, podpredsedu a dvoch zástupcov Komisie. Podľa nášho názoru je počet členov z Komisie vysoký, čo by mohlo ohroziť nezávislosť agentúry. Odporúčame preto, aby sa počet členov správnej rady zvýšil z dvoch na päť.

Výbor znovu zdôrazňuje potrebu pevnejšej koordinácie a spolupráce medzi agentúrou a Radou Európy, ako to podčiarkol v ods. 2.3. Primárnym cieľom by malo byť vytvorenie kultúry ľudských práv v rámci Európskej únie. Výbor preto odporúča, aby jeden z členov správnej rady vo výkonnej rade bol menovaný z Rady Európy. Toto ustanovenie zabezpečí súlad v rámci agentúry a vzájomne sa dopĺňajúcu sa úlohu agentúry a Rady Európy.

3.6 Fórum pre základné práva (článok 14)

3.6.1 Výbor sa nazdáva, že návrh neprináša a nepodporuje širšie zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti vo fóre. Fórum by malo mať čo najširšie zastúpenie zainteresovaných strán, ktorými sú mimovládne organizácie, sociálni partneri, kultúrne, náboženské a humanistické organizácie, ktorých záujmom je ochrana ľudských práv. Výbor navrhuje, aby aspoň tretina členov fóra zastupovala organizovanú občiansku spoločnosť.

3.6.2 Podľa nariadenia by fóru mal predsedáť riaditeľ agentúry. Fórum by malo byť hlásnikom správnej rady ako celku a nie len riaditeľa. Fóru by mal navyše predsedáť predseda správnej rady, aby sa zabezpečilo užšie prepojenie medzi oboma orgánmi.

3.6.3 Mala by sa zachovať odbornosť existujúcej siete nezávislých expertov v oblasti základných ľudských práv. Výbor navrhuje, aby bola sieť nezávislých expertov zastúpená vo fóre.

3.7 Nezávislosť a verejné záujmy (článok 15)

3.7.1 Aby bolo možné zabezpečiť nezávislosť agentúry, musia byť zvolené správne mechanizmy, ktoré by v čo najvyššej miere zabezpečili plnenie Parížskych princípov OSN o štatúte a fungovaní národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv. Výbor preto navrhuje nahradiť článok 15 ods. 1: „Agentúra plní svoje úlohy celkom nezávisle“ nasledujúcou vetou:

„Agentúra plní svoje úlohy celkom nezávisle v súlade s Parížskymi princípmi OSN o národných strediskách pre ľudské práva.“

3.8 Finančné ustanovenia (Kapitola 5), článok 19 (Zostavovanie rozpočtu)

Výbor znovu pripomína Parížske princípy v súvislosti s adekvátnym financovaním agentúry na vykonávanie jej úloh a aktivít. Cieľom tohto financovania by malo byť zabezpečenie dostatočného počtu zamestnancov, priestorov a podpora programu. Bez adekvátneho finančného zabezpečenia by agentúra nebola odolná voči politickému vplyvu zo strany inštitúcií EÚ a členských štátov.

3.8.1 Preto výbor navrhuje, aby bola do článku 19 ods. 1 včlenená veta:

„(1A) Agentúra bude na základe ročného rozpočtového cyklu dostávať z Únie adekvátne finančné prostriedky, aby mohla vykonávať svoje úlohy. Agentúra môže vo výnimočných prípadoch požiadať o dodatočné prostriedky na vykonanie špeciálnych alebo dodatočných úloh, s ktorými ročný rozpočet nepočíta.“

V Bruseli, 14. februára 2006

Predsedička
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Reprezentatívnosť európskych organizácií občianskej spoločnosti v rámci občianskeho dialógu“

(2006/C 88/11)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 25. septembra 2003 rozhodol vypracovať podľa článku 29 svojho vnútorného poriadku stanovisko k téme: „Reprezentatívnosť európskych organizácií občianskej spoločnosti v rámci občianskeho dialógu“.

Výbor sa rozhodol vytvoriť podľa článku 19, odseku 1 vnútorného poriadku podvýbor na prípravu prác v danej veci.

Podvýbor prijal návrh stanoviska 12. januára 2006. Spravodajcom bol pán Jan Olsson.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 103 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 6 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Preambula

1.1 Záujem európskych inštitúcií o dialóg s občianskou spoločnosťou, najmä s organizovanou občianskou spoločnosťou na európskej úrovni za posledných desať až pätnásť rokov neprestajne narastá. Inštitúcie uznali skutočnosť, že dobrá politika nemôže existovať bez úsilia načúvať občanom, bez účasti a súhlasu osôb, ktorých sa rozhodnutia Spoločenstva týkajú.

1.2 Skúsenosti a znalosti/odbornosť aktérov občianskej spoločnosti, vedenie dialógu s orgánmi a verejnými inštitúciami na každej úrovni, rokovanie a hľadanie zhody, či dokonca dohody, umožňujú vznik návrhov v duchu všeobecného záujmu. Tento proces zvyšuje kvalitu a dôveryhodnosť politického rozhodovacieho procesu, keďže takto prijaté rozhodnutia sú pre verejnosť ľahšie pochopiteľné a prijateľnejšie.

1.2.1 Tým, že participatívna demokracia vytvára pre občanov možnosť zúčastňovať sa jednotlivou alebo kolektívne, prostredníctvom konkrétnych príspevkov organizovanej občianskej spoločnosti na riadení verejných vecí, obohacuje reprezentatívnu demokraciu, čím posilňuje demokratickú legitimitu Európskej únie.

1.3 Tu treba poznamenať a podčiarknuť, že vďaka zloženiu a úlohe, ktoré sú mu od jeho vytvorenia stanovené Zmluvami, je Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) historicky, od svojho začiatku, súčasťou európskej participatívnej demokracie a tvorí jej najstaršiu zložku.

1.4 „Právo účasti“, ktoré občianska spoločnosť a organizácie aktívne na európskej úrovni oddávna požadovali, nadobúda v súčasnosti ešte väčší význam. Úlohy a výzvy, ktorým musí Európska únia čeliť, si vyžadujú aktivizáciu všetkých miestnych aktérov a ich zástupcov.

1.5 Túto potrebu uznala v súvislosti s realizáciou Lisabonskej stratégie ⁽¹⁾ najmä Európska rada, ktorá sa zišla v Lisabone 23. a 24. marca 2000 a opäť ju zdôraznila na svojom stretnutí 22. a 23. marca 2005 v kontexte obnovenia tejto stratégie ⁽²⁾.

1.6 V Bielej knihe o európskom riadení ⁽³⁾ z júla 2001 Komisia zvyšuje účasť občianskej spoločnosti na vypracúvaní a zavádzaní politiky Únie do praxe na jeden zo základných princípov dobrého riadenia a na jednu z najdôležitejších oblastí činnosti obnovenia integračnej metódy a zlepšenia demokratického fungovania inštitúcií.

1.7 Princíp participatívnej demokracie je tiež zakotvený v článku I-47 Zmluvy o Ústave pre Európu ⁽⁴⁾. V tomto zmysle a napriek rizikám procesu ratifikácie Zmluvy o Ústave, musia inštitúcie EÚ nasledovať túto logiku a vytvoriť skutočnú participatívnu demokraciu. Avšak na to, aby participatívna demokracia spĺňala požiadavky moderného európskeho riadenia, je potrebné vytvoriť nástroje, ktoré by umožnili európskym občanom a najmä organizáciám, v ktorých aktívne pôsobia, zapájať sa do diskusií a konzultácií a v konečnom dôsledku ovplyvňovať rozvoj Únie a jej politiku v rámci skutočného štruktúrovaného občianskeho dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou.

⁽¹⁾ Európska Rada v bode 38 svojich záverov (dok. SN 100/00) vyhlasuje, že

„Európska únia, členské štáty, regionálne a miestnezastupiteľstvá ako aj sociálni partneri a občianska spoločnosť budú aktívne združení v rôznych formách partnerstiev“

⁽²⁾ Európska Rada v bode 6 svojich záverov (dok. 7619/05) zdôrazňuje, že:

„Popri vládach si musia všetci zainteresovaní aktéri - parlamenty, regionálne a miestne orgány, sociálni partneri, občianska spoločnosť - osvojiť stratégiu a aktívne sa zúčastňovať na plnení týchto cieľov“.

⁽³⁾ KOM(2001) 428, konečné znenie z 25. 07. 2001 – Ú. v. C 287, 12. 10. 2001.

⁽⁴⁾ V článku I-47(2) Zmluvy o Ústave EÚ sa uvádza, že „inštitúcie udržiavajú otvorený, transparentný a pravidelný dialóg s reprezentatívnymi združeniami a občianskou spoločnosťou“, zatiaľ čo odsek 1 žiada od inštitúcií, aby primeraným spôsobom, dali najmä „reprezentatívnym združeniam“ možnosť oznamovať a verejne si vymieňať názory na všetky oblasti činnosti Únie.

1.8 Pokiaľ ide o EHSV, výbor aktívne pracuje na rozvoji participatívnej demokracie v spolupráci s inými inštitúciami Únie a organizáciami občianskej spoločnosti.

1.8.1 EHSV usporiadal v októbri 1999 prvý Konvent o úlohe a príspevku organizovanej občianskej spoločnosti k budovaniu Európy a odvtedy vypracoval viacero stanovísk, ktorých cieľom je perspektívny rozvoj a budovanie dialógu medzi organizáciami občianskej spoločnosti a európskymi inštitúciami ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

2. Aktéri občianskeho dialógu na európskej úrovni ⁽⁷⁾

2.1 Aktéri občianskeho dialógu na európskej úrovni sú organizácie, ktoré predstavujú osobitné a/alebo všeobecné záujmy občanov. Z tohto dôvodu je prirodzeným poslaním európskych organizácií sociálnych partnerov zúčastňovať sa na občianskom dialógu. Občiansky dialóg predstavuje v tomto zmysle dobrý príklad konkrétneho uplatňovania princípu participatívnej demokracie. V každom prípade treba zdôrazniť základný rozdiel medzi sociálnym dialógom a dialógom občianskym. V prípade európskeho sociálneho dialógu sú jasne určení jednak jeho účastníci, jednak zámery a používané postupy. Európski sociálni partneri navyše majú takmer legislatívnu moc ⁽⁸⁾. Špecifickosť sociálneho dialógu vychádza zo špecifických právomocí a účastníkov, ktorí konajú nezávisle.

2.2 Na európskej úrovni majú tieto organizácie rôzne formy a pomenovania: združenie, federácia, nadácia, fórum a sieť sa vyskytujú najbežnejšie ⁽⁹⁾. Tieto rôzne druhy organizácií sú často zoskupené pod hlavičkou „mimovládne organizácie“ (MVO, angl. skratka NGO), ktorá v skutočnosti zahŕňa všetky druhy nezávislých a neziskových organizácií. Mnohé európske organizácie sú súčasťou medzinárodnej štruktúry.

⁽⁵⁾ Pozri dokumentáciu týkajúcu sa Prvého konventu občianskej spoločnosti organizovanej na európskej úrovni („First Convention of civil society organised at European level“), ktorý sa konal 15. a 16. októbra 1999 (CES-2000-01 2-EN) a príslušné stanoviská: „Úloha a príspevok organizácií občianskej spoločnosti pri budovaní Európy“ („The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe“) z 23. 09. 1999 (CES 851/1999 - Ú. v. ES C 329, 17.11.1999), „Komisia a mimovládne organizácie: budovanie silnejšieho partnerstva“ („The Commission and non-governmental organisations: building a stronger partnership“) z 13. 07. 2000 (CES 811/2000 - Ú. v. ES C 268, 19.09.2000), „Organizovaná občianska spoločnosť a európske riadenie – príspevok Komisie ku konspektu bielej knihy“ („Organised civil society and European governance – the Committee's contribution to the drafting of the White Paper“) z 26. 04. 2001 (CES 535/2001 - Ú. v. ES C 193, 10.7.2001), „Európske riadenie – biela kniha“ („European Governance – a White Paper“) z 21. 03. 2002 (CES 357/2002 - Ú. v. ES C 125, 27.05.2002).

⁽⁶⁾ EHSV zorganizoval aj dve ďalšie konferencie na túto tému, prvú 8. a 9. 11. 2001 na tému „Úloha organizovanej občianskej spoločnosti v riadení európskej verejnej správy“ („The role of organised civil society in European governance“) a druhú 8. a 9. 03. 2004 nazvanú „Participatívna demokracia: stav a výhľady, ktoré otvára Zmluva o Ústave“ („Participatory democracy: state of play and perspectives opened up by the European Constitution“).

⁽⁷⁾ Občiansky dialóg má pre Európsky hospodársky a sociálny výbor tri formy: Prvou formou je dialóg o vývoji a budúcnosti Únie a jej politike medzi európskymi organizáciami, ktoré zastupujú občiansku spoločnosť. Druhou formou je štruktúrovaný a pravidelný dialóg medzi týmito organizáciami a Úniou. Treťou formou je každodenný sektorový dialóg medzi organizáciami občianskej spoločnosti a ich partnermi v rámci legislatívnych a exekutívnych orgánov.

⁽⁸⁾ Pozri článok 137 a 138 Zmluvy.

⁽⁹⁾ Zoznam neziskových organizácií občianskej spoločnosti pôsobiacich na úrovni Spoločenstva, ktorý vytvorila Európska komisia na dobrovoľnej báze (databáza CONECCS) obsahuje približne 800 organizácií, z niektorých patria skôr medzi socioprofesionálne združenia.

2.3 Európske organizácie koordinujú činnosť svojich členov a partnerov v rôznych členských štátoch a často i mimo nich. Okrem toho stále častejšie vytvárajú európske siete, ako je to v prípade sociálnych vecí, životného prostredia, ľudských práv, problematiky spotrebiteľov a rozvojovej pomoci, alebo sociálnej ekonomiky.

2.4 Na ilustráciu záberu európskych organizácií občianskej spoločnosti a spôsobu ich usporiadania v prílohe tohto stanoviska uvádzame prehľad organizácií, federácií a najvýznamnejších sietí rôznych sektorov organizovanej občianskej spoločnosti na európskej úrovni, okrem socioprofesionálnych organizácií. Tento dokument pokrýva približne dvadsať konkrétnych sektorov.

2.4.1 Tento prehľad je dôkazom stále väčšieho členenia organizovanej európskej občianskej spoločnosti a rozmanitosti členenia samotných organizácií: môžu sa skladať len z národných organizácií (dokonca v niektorých prípadoch z regionálnych a miestnych organizácií), ktoré zastupujú daný sektor, ich členmi môžu byť európske a národné organizácie, ako aj právne a fyzické osoby na všetkých úrovniach. Do sietí sa zoskupujú buď európske organizácie daného sektora alebo národne a európske organizácie.

2.5 Je zrejmé, že istý počet európskych organizácií občianskej spoločnosti, ako aj niektoré národné organizácie alebo siete, majú vo všeobecnosti skúsenosti a znalosti, ktoré ich oprávňujú žiadať o účasť na konzultačnom procese formovania politiky Únie. V každom prípade je rovnako jasné, že kvôli absencii objektívnych hodnotiacich kritérií je reprezentatívnosť európskych občianskych organizácií, okrem organizácií sociálnych partnerov, často predmetom diskusie. Sektor občianskych organizácií je ponímaný ako nejednotný, pretože je často rozdrobený na množstvo organizácií, zastupujúcich skôr osobné záujmy členov než všeobecný záujem a kvôli nedostatku transparentnosti je navyše mnohými vnímaný ako neschopný skutočne vplyvať na proces formovania politiky a priprav rozhodnutí.

3. Potreba reprezentatívnosti

3.1 EHSV už niekoľkokrát zdôraznil, že iba jasne definovaná reprezentatívnosť môže poskytnúť aktérom občianskej spoločnosti právo zúčastňovať sa na procese formovania politiky a priprav rozhodnutí Spoločenstva.

3.1.1 Potreba reprezentatívnosti občianskej spoločnosti vychádza zo základného demokratického princípu a okrem toho prispieva k napĺňaniu cieľu zvýšenia jej viditeľnosti a vplyvu na európskej úrovni.

3.1.2 EHSV vypracoval v tejto súvislosti kritériá reprezentatívnosti, ktoré nedávno sformuloval vo svojom stanovisku z 20. marca 2002 na tému Bielej knihy o európskom riadení⁽¹⁰⁾. Aby bola určitá organizácia považovaná za reprezentatívnu, musí spĺňať deväť kritérií, t. j.:

- mať vytvorenú stálu štruktúru na európskej úrovni,
- mať priamy prístup k odborným znalostiam svojich členov,
- reprezentovať všeobecné záujmy neodporujúce záujmom európskej spoločnosti,
- skladať sa z organizácií, ktoré sa na úrovni ich členských štátov považujú v otázke záujmov, ktoré zastupujú, za reprezentatívne,
- ich členské organizácie musia existovať vo výraznej väčšine členských štátov,
- mať vyriešenú zodpovednosť pred členmi svojej organizácie,
- mať mandát na zastupovanie a činnosť na európskej úrovni,
- byť nezávislou a neriadiť sa príkazmi vonkajších orgánov,
- byť transparentnou, najmä pokiaľ ide o financovanie a rozhodovací proces.

3.1.3 EHSV v uvedenom stanovisku navrhol „rozvíjať o týchto kritériách diskusiu s inštitúciami a občianskymi organizáciami, ktorá bude základom budúcej spolupráce“.

3.2 Aby sa predišlo nedorozumeniam o rozsahu uplatňovania kritérií reprezentatívnosti definovaných v tomto stanovisku, je potrebné jasne rozlíšiť medzi „**procesom konzultácie**“, teoreticky prístupným pre všetky organizácie, ktoré majú v danej oblasti potrebnú odbornosť, a „**účasťou**“, ako možnosťou určitej organizácie formálne a aktívne zasiahnuť do kolektívneho rozhodovacieho procesu, vo všeobecnom záujme Únie a jej občanov. Tento proces, ktorý sa opiera o demokratické princípy, umožňuje občianskym organizáciám reálne sa podieľať na tvorbe politiky a príprave rozhodnutí o rozvoji a budúcnosti EÚ a jej politiky⁽¹¹⁾.

3.2.1 Hoci by sa zdalo, že tento rozdiel je hlavne akademického charakteru, je dôležitý: reprezentatívnosť je podmienkou účasti na rozhodovacom procese v tom zmysle, že mu dodáva

⁽¹⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou 5, bod 4.2.5 stanoviska (CES 357/2002).

⁽¹¹⁾ Pozri najmä stanovisko výboru z 26. 04. 2001 na tému „Organizovaná občianska spoločnosť a riadenie európskej správy – príspevok Komisie ku konceptu bielej knihy“ („Organised civil society and European governance – the Committee's contribution to the drafting of the White Paper“) (CES 535/2001 – Ú. v. ES C 193, 10.7. 2001 - bod 3.4).

legitimitu. Cieľom konzultačného procesu je vypočúť názory a využiť skúsenosti aktérov občianskej spoločnosti bez stanovovania predbežných podmienok. Konzultácia je takisto dôležitým prvkom občianskeho dialógu.

3.3 Vo vyššie spomínanej Bielej knihe o európskom riadení Komisia navrhla vytvoriť v sektoroch, kde sa už konzultačný proces zaužíval, partnerské dohody presahujúce minimálne konzultačné pravidlá pre všetky svoje oddelenia. Komisia však uzatvorenie takých dohôd podmienovala zárukami zo strany organizácií občianskej spoločnosti v oblasti ich otvorenosti a reprezentatívnosti, no neriešila otázku platných kritérií.

3.4 Oznámenie Komisie z 11. decembra 2002⁽¹²⁾, ktoré zavádza všeobecné zásady a minimálne predpisy pre konzultácie Komisie so zainteresovanými stranami, rozlišuje medzi tzv. „otvorenými“ konzultáciami, ktoré prebiehajú v rámci globálneho a nevýhradného prístupu a „cieľovými“ konzultáciami, ktorých účastníci a zainteresované strany (cieľové skupiny) sú podľa textu oznámenia určené na základe „jasných“ a „transparentných“ výberových kritérií. Avšak ani tu sa neurčujú žiadne kritériá.

3.4.1 V uvedenom oznámení Komisia ďalej zdôrazňuje význam, ktorý prikladá príspevkom predstaviteľov reprezentatívnych európskych organizácií, no odvoláva sa na skoršie práce EHSV v otázke kritérií reprezentatívnosti pre výber organizácií vhodných na účasť na občianskom dialógu.

3.5 Zmluva z Nice posilnila EHSV v úlohe výsadného prostredníka medzi organizovanou občianskou spoločnosťou a rozhodujúcimi orgánmi Únie a uložila mu zvýšenú zodpovednosť za:

- organizovanie výmeny názorov medzi zástupcami občianskej spoločnosti s rôznymi motiváciami a obhajujúcimi rôzne záujmy,
- uľahčovanie nepretržitého a štruktúrovaného dialógu medzi európskymi organizáciami a sieťami organizovanej občianskej spoločnosti a inštitúciami Únie.

3.6 Treba však podčiarknuť, že spomenuté stanovisko sa nezameriava na:

- každodenný sektorový dialóg medzi organizáciami občianskej spoločnosti navzájom, ako aj medzi nimi a ich partnermi v rámci zákonodarných a výkonných orgánov Únie a najmä Komisie⁽¹³⁾,

⁽¹²⁾ KOM(2002) 704, konečné znenie.

⁽¹³⁾ Problematika reprezentatívnosti je v tomto kontexte rovnako dôležitá, najmä v súvislosti s možnosťou udeliť organizáciám občianskej spoločnosti reálne právo zúčastňovať sa nielen na konzultáciách, ale aj na procese vytvárania sektorových politik Únie a prípravy s nimi súvisiacich rozhodnutí, ako aj ich uplatňovania v praxi a následného monitorovania. Vystávajú tu však otázky, ktorých dosah a povaha sú v mnohých ohľadoch odlišné od otázok spomenutých v tomto stanovisku. Táto skutočnosť je takisto dôvodom na to, aby v príhodnom čase bola predmetom osobitného rozboru.

— európsky sociálny dialóg a európske organizácie sociálnych partnerov, ktorých reprezentatívnosť je jasne určená na základe kritérií týchto organizácií. To iste platí i pre socio-profesné organizácie, ktoré sú zahrnuté do sektorového sociálneho dialógu. Tieto organizácie majú však poslanie byť plnohodnotnými aktérmi občianskeho dialógu.

3.7 Vypracovanie tohto stanoviska je v prvom rade súčasťou snahy o vyjasnenie a racionalizáciu vzťahov EHSV s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti. Jeho cieľom je posilnením legitimity týchto európskych organizácií a sietí zvýšiť dôveryhodnosť dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou.

3.7.1 Tieto snahy sú pokračovaním zavádzania posilneného a štruktúrovaného dialógu s európskou organizovanou občianskou spoločnosťou, a to:

- vo všeobecnosti, t. j. vo všetkých otázkach spoločného záujmu spojených najmä s vývojom a budúcnosťou Európskej únie, a zároveň
- v rámci konzultačnej úlohy EHSV spojenej s definovaním a uplatňovaním politiky Spoločenstva.

3.8 Toto stanovisko by mohlo rovnako:

- byť námetom na uvažovanie, či dokonca vzorom pre iné inštitúcie, najmä v súvislosti s upevňovaním participatívnej demokracie na európskej úrovni a rozvíjaním skutočného európskeho občianskeho dialógu,
- vytvoriť pole interinštitucionálnej spolupráce, zahrňujúcej výmenu overených postupov, predovšetkým s Komisiou a Európskym parlamentom, bez toho, aby EHSV zasahoval do ich organizácie dialógu európskej organizovanej občianskej spoločnosti.

3.9 EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že zavedenie systému na akreditovanie občianskych organizácií pri európskych inštitúciách so sebou prináša výhody aj nevýhody. Avšak toto stanovisko nie je pre EHSV vhodným priestorom na vyjadrenie pozitív takéhoto systému. Je však toho názoru, že existuje úzky vzťah medzi touto otázkou a otázkou reprezentatívnosti, a preto by tieto mali byť posudzované súčasne v rozsiahlej diskusii všetkých dotknutých strán, európskych inštitúcií a organizácií občianskej spoločnosti.

4. EHSV a európske organizácie občianskej spoločnosti: pragmatický a otvorený prístup

4.1 EHSV si je vedomý skutočnosti, že jeho zloženie odráža iba sčasti rozmanitosť a vývoj obsiahnuté v pojme „organizovaná občianska spoločnosť“, a preto podnikol iniciatívy

a zaviedol reformy, ktoré majú za cieľ zabezpečiť čo najrozsiahlejšie zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti.

4.2 Do svojej štruktúry a činnosti zapája rôznymi formami a čoraz väčšími najmä európske organizácie a siete občianskej spoločnosti, ktoré ešte nie sú vôbec, alebo sú len nepriamo zastúpené v EHSV. Takéto zapájanie však nie je založené na kritériách jasnej reprezentatívnosti.

4.2.1 Každá z troch **skupín** ⁽¹⁴⁾ EHSV uznáva určité európske organizácie a udeľuje im štatút uznanej organizácie. Členovia EHSV majú väčšinou priame alebo nepriame spojenie s týmito organizáciami, ale neplatí to absolútne.

4.2.2 Na úrovni **odborných sekcií** ⁽¹⁵⁾ sa európske organizácie, ktoré môžu niečím prispieť počas procesu vypracovania stanoviska, často zúčastňujú na prácach. Sú informované o prebiehajúcich prácach, poskytujú pripomienky a môžu byť zastúpené expertmi a zúčastňovať sa organizovaných verejných diskusií alebo konferencií.

4.2.3 EHSV organizuje podujatia (konferencie, semináre, verejné diskusie atď.) na prierezové témy, akou bola napríklad nedávno Lisabonská stratégia, trvalo udržateľný rozvoj a finančné výhľady na obdobie rokov 2007-2013, spomenieme ešte stretnutia zamerané na pokračovanie prác týkajúcich sa Konventu o budúcnosti EÚ ⁽¹⁶⁾.

4.2.3.1 Účastníci z kruhov organizovanej občianskej spoločnosti sú vyberaní pragmatickým spôsobom na základe žiadostí skupín, členov EHSV, sekcií alebo sekretariátu. Tieto podujatia sú v princípe otvorené aj pre zástupcov občianskych organizácií, ktorí o ne spontánne prejavili záujem.

⁽¹⁴⁾ EHSV sa skladá z troch skupín, ktoré zastupujú zamestnávateľov (skupina I), zamestnancov (skupina II) a ostatné zložky organizovanej občianskej spoločnosti ekonomického a sociálneho charakteru (skupina III).

⁽¹⁵⁾ V EHSV existuje 6 odborných sekcií, ktoré sa zaoberajú všetkými oblasťami činnosti Európskej únie, v ktorých výbor vykonáva poradnú funkciu.

⁽¹⁶⁾ V súlade s vyhlásením zo zasadnutia Rady v Laekene z 15. decembra 2001, Konvent o budúcnosti EÚ mal za úlohu začať dialóg s občianskou spoločnosťou. Túto úlohu zabezpečoval Jean-Luc Dehaene, podpredseda Konventu o budúcnosti EÚ, s ktorým EHSV zorganizoval osem otvorených informačných stretnutí a dialógov s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti, na ktorých sa zúčastnili členovia Konventu a najmä jeho predsedníctva. Dôkazom úspechu týchto stretnutí bola aj bohatá spolupráca medzi Európskym parlamentom a EHSV pri príprave a organizácii verejných diskusií organizácií a sietí, pred prijatím parlamentnej správy o Zmluve o Ústave EÚ Výborom pre ústavné záležitosti EP v novembri 2004. EHSV najskôr zorganizoval, za účasti prvého podpredsedu výboru pre ústavné záležitosti a dvoch spravodajcov Európskeho parlamentu, verejnú diskusiu zástupcov všetkých zainteresovaných organizácií. Následne boli pozvaní hovorcovia reprezentatívnych sietí, aby sa vyjadrili priamo pred parlamentnou komisiou.

4.3 Ďalším krokom v tejto spolupráci bolo vytvorenie **kontaktnej skupiny** medzi EHSV a zástupcami základných sektorov európskej organizovanej spoločnosti v roku 2004. V súčasnosti ju tvorí okrem desiatich zástupcov EHSV (predsedníčka EHSV, predsedovia troch skupín a šiestich odborných sekcií) aj štrnásť členov hlavných organizácií a aktívnych sietí pôsobiacich v sektoroch zastúpených v kontaktných skupinách, bez ohľadu na to, či ide o organizácie so štatútom uznanej organizácie.

4.3.1 Úlohou kontaktnej skupiny je na jednej strane zabezpečiť koordinovaný prístup EHSV voči organizáciám a európskym sieťam občianskej spoločnosti a na strane druhej pokračovať v spoločne prijatých iniciatívach.

4.4 Tento prehľad svedčí o pragmatickom prístupe, ktorý EHSV vždy zaujímal a ktorý vo všeobecnosti vedie k uplatňovaniu otvoreného a nevylučného prístupu pri postupnom vytváraní štruktúry jeho vzťahov s európskou organizovanou občianskou spoločnosťou. V prípade udelenia štatútu uznanej organizácie alebo sektorových porád sa však postupuje cielenejšie.

4.5 V tomto zmysle záverečná správa ad hoc skupiny z 10. februára 2004 „Štruktúrovaná spolupráca s organizáciami a sieťami európskej občianskej spoločnosti“ zdôrazňuje, že *„otázka reprezentatívnosti si nepopierateľne zaslúži veľkú pozornosť“*, ale že *„táto otázka nesmie prekážať na ceste vpred“* a odporúča prístup, ktorý *„nevylučuje opatrnosť, ale žiada byť otvorený a pragmatický.“*

5. Trojrozmerný postup hodnotenia reprezentatívnosti

5.1 Kritériá EHSV stanovené v jeho stanovisku o Bielej knihe o európskom riadení neboli vždy formulované jasne. Treba upresniť ich význam a dosah, aby boli zjavné a použiteľné v praxi.

5.2 V tomto kontexte je EHSV názoru, že je dôležité zaviesť jasné, jednotné a jednoduché postupy na hodnotenie reprezentatívnosti európskych organizácií občianskej spoločnosti a vyhnúť sa zložitým a kontroverzným otázkam.

5.3 Tento postup musí umožniť preskúmanie kritérií štruktúry a jestvujúcich spôsobov práce európskych organizácií. Mal by byť tiež založený na princípe účasti samotných organizácií na procese spomenutého hodnotenia. EHSV nemá v žiadnom prípade záujem obmedzovať samostatnosť týchto organizácií.

5.4 Preto by mal tento postup vychádzať z nasledujúcich zásad:

- transparentnosť,
- objektivita,
- nediskriminácia,
- možnosť kontroly,
- účasť zo strany európskych organizácií.

5.5 Výbor navrhuje, aby postup zahŕňal tri hodnotiace prvky, t. j.:

- ustanovenia stanov organizácií a ich uplatňovanie,
- existencia organizácií v členských štátoch,
- kvalitatívne kritéria.

5.5.1 Prvé dva hodnotiace prvky sú jasné a vzťahujú sa na štruktúru každej organizácie. Ponúkajú možnosti dobrého a relatívne objektívneho hodnotenia reprezentatívnosti organizácie a zachovávajú popri tom dynamiku občianskej spoločnosti. Tretí rozmer je komplexnejší.

5.6 EHSV zastáva názor, že navrhnutý postup neobsahuje žiadne bremeno alebo konkrétny problém pre dotknuté organizácie, ale vyžaduje transparentnosť ich štruktúr a operačných spôsobov. Transparentnosť predstavuje mimochodom základný demokratický princíp a princíp všeobecného záujmu, pretože umožňuje rôznym záujmovým skupinám pôsobiacim v spoločnosti, ako aj individuálnym občanom a takisto aj verejným úradom, oboznámiť sa so štruktúrami a aktivitami organizácií a vytvoriť si o nich vlastný úsudok.

5.7 Na základe týchto princípov a hodnotenia by mal byť EHSV schopný vypracovať postup na posúdenie reprezentatívnosti európskych občianskych organizácií. Tento postup by mohol byť uvedený do činnosti špeciálnymi prostriedkami hodnotenia, predovšetkým v rámci spolupráce kontaktnej skupiny s organizáciami a európskymi sieťami občianskej spoločnosti.

6. Stanovy a ich uplatňovanie

6.1 EHSV zastáva názor, že existuje priame prepojenie medzi prijatými kritériami a stanovami, ktorými sa riadia európske občianske organizácie.

6.2 V podstate všetky organizácie pôsobiace – či už de iure, alebo de facto – na európskej úrovni, by mali disponovať štatutárnymi normami ⁽¹⁷⁾.

6.3 V zmysle už definovaných ⁽¹⁸⁾ kritérií EHSV a s cieľom, aby sa ich používanie čo najväčšmi rozšírilo, stanovy európskej organizácie by mal obsahovať tieto ustanovenia:

- pole a ciele jej pôsobnosti,
- kritéria členstva,
- spôsob fungovania, ktorý musí byť demokratický, transparentný a musí zahŕňať povinnosť vedúcich orgánov zodpovedať sa členským organizáciám,
- finančné záväzky členských organizácií,
- predkladanie verejne dostupnej výročnej finančnej správy overenej audítorom a správy o činnosti.

6.4 V prípade, že neexistuje príslušná európska legislatíva, každá organizácia prijme nezávisle svoje stanovy v rámci príslušnej národnej legislatívy ⁽¹⁹⁾.

6.4.1 V tomto zmysle pripomenieme, že v roku 1991 ⁽²⁰⁾ Európska komisia navrhla právny predpis na vytvorenie „európskych združení“. Cieľom tohto textu bolo vytvorenie právnej formy charakteristickej pre združenia, ktorých pobočky sa nachádzajú vo viacerých členských štátoch, podľa už existujúceho vzoru pre akciové spoločnosti a družstvá. Samotné ustanovenia návrhu sa zhodujú s vyššie uvedenými návrhmi na obsah stanov.

6.4.2 Tento návrh, ktorý EHSV podporil ⁽²¹⁾, bol kvôli odporu istých členských štátov zablokovaný a v súčasnosti ho Komisia dokonca stiahla. EHSV je naďalej presvedčený, že takýto štatút je hlavným prostriedkom na potvrdenie práva združovania ako základnej slobody zakotvenej v Charte základných práv Únie a vyjadrením európskeho občianstva. Okrem toho sa výbor nazdáva, že princípy vyjadrené v článku I-47 Zmluvy o Ústave by mali podnietiť opätovné preskúmanie tejto otázky.

6.4.3 Preto EHSV znovu žiada o zavedenie európskeho štatútu nadnárodných organizácií, obdobne so štatútom európskych politických strán, ktorý vstúpil do platnosti v novembri 2003 ⁽²²⁾. Táto požiadavka je tiež v súlade s návrhmi formulovanými v tomto stanovisku.

6.5 Treba vychádzať zo zásady, že je na členských organizáciách, aby vhodnými mechanizmami a postupmi zaručili dodr-

⁽¹⁷⁾ Niektoré veľké európske siete majú vlastné stanovy. To platí napríklad pre platformu mimovládnych európskych organizácií sociálneho sektora a CONCORD, sieť mimovládnych organizácií aktívnych v oblasti rozvojovej pomoci. Iné naopak nemajú vlastné stanovy. To platí pre „Green 9“, zoskupenie mimovládnych organizácií zameraných na ochranu životného prostredia a pre sieť pre ľudské práva, ktorá zoskupuje mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti ľudských práv.

⁽¹⁸⁾ Pozri bod 3.1.2.

⁽¹⁹⁾ V belgickej legislatíve existuje napríklad štatút medzinárodného neziskového združenia (AISBL).

⁽²⁰⁾ KOM(91) 273/1 a 2.

⁽²¹⁾ Stanovisko CES 642/92 z 26. 05. 1992 – Ú. v. ES C 223, 31. 12. 1992.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ L 297, 15. 11. 2003.

žiavanie štatutárných noriem a ich uplatňovanie vo vnútornom demokratickom rozhodovacom procese každej z dotknutých organizácií.

6.6 Na zabezpečenie skutočnej transparentnosti fungovania európskych občianskych organizácií by bolo vhodné, aby stanovy, finančné správy a výročné správy o činnosti, rovnako ako všetky informácie o finančných záväzkoch členských organizácií a finančných zdrojoch bola zverejnené, pokiaľ možno, aj na internetových stránkach týchto organizácií.

7. Existencia členskej základne v členských štátoch

7.1 Podľa navrhnutých kritérií EHSV musí mať európska organizácia vo väčšine členských štátov pobočky, ktoré sú uznávané ako reprezentatívne v oblasti, ktorú zastupuje.

7.2 Vzhľadom na uplatňovanie tohto kritéria sa EHSV domnieva, že na to, aby európska organizácia mohla byť považovaná za reprezentatívnu, musí byť zastúpená vo viac ako polovici členských štátov Európskej únie. Táto požiadavka by mala zostať zachovaná, hoci nedávne rozšírenie EÚ situáciu skomplikovalo.

7.3 Na ohodnotenie tejto členskej základne by každá európska organizácia mala systematicky zverejňovať zoznam svojich členských organizácií, či už sú to organizácie (právnické osoby), ktoré sú nezávislé od vonkajších záujmov reprezentujúcich občiansku spoločnosť v členských štátoch a/alebo európske združenia organizácií rovnakej povahy.

7.4 Určenie stupňa, kedy európska organizácia, alebo jej národná členská organizácia, môže byť považovaná za uznávanú a reprezentatívnu je vždy ťažké. Pri tomto určení by mali byť zvážené nasledujúce body.

7.5 Je vhodné vychádzať z princípu, že členstvo organizácie, či už národnej alebo nadnárodnej, v európskej organizácii zodpovedá nielen kritériám členstva stanoveným v štatúte dotknutej európskej organizácie, ale takisto samotným predpisom členskej organizácie.

7.6 Preto je potrebné, aby národné organizácie, pričlenené k európskym organizáciám, transparentne zverejnili svoje stanovy a správu o činnosti, čím sa zviditeľní štruktúra takýchto organizácií a metódy ich činnosti. Tiež by bolo vhodné poznať počet ich individuálnych členov, ktorí sú s nimi priamo alebo nepriamo spojení, ako to požaduje Rada Európy.

8. Kvalitatívne kritéria

8.1 Kritéria, o ktorých sme hovorili vyššie, môžu svojou vlastnou podstatou byť predmetom objektívneho, relatívne ľahkého hodnotenia. Kvalitatívne kritéria hodnotenia sú obťažnejšie. Je však pravdou, že stanovov organizácie, najmä jej ciele a prostriedky činnosti, rovnako ako geografický rozsah členskej základne, poskytujú určité prvky na hodnotenie. Môžu sa však ukázať ako nedostačujúce na ohodnotenie reprezentatívnosti organizácie. Kvalitatívne kritéria poskytujú skôr nástroje na hodnotenie schopností organizácií prispieť ku konzultačnému procesu.

8.2 V tomto kontexte treba znova pripomenúť, že toto stanovisko sa nevzťahuje na organizácie, ktoré majú požadovanú odbornosť na účasť v procese otvorenej konzultácie (pozri vyššie), ale na tie, ktoré sú prizývané, aby sa zúčastnili reálne a formálnym spôsobom na procese tvorby politík. Táto skutočnosť potvrdzuje potrebu hĺbkovej analýzy.

8.3 Kvalitatívne kritéria na jednej strane teda odkazujú na skúsenosti organizácie a jej schopnosť reprezentovať záujmy

občanov voči európskym inštitúciám a na strane druhej, na dôveru a povest, ktoré jej inštitúcie, ako aj iné zložky európskej organizovanej občianskej spoločnosti priznávajú.

8.4 Preto treba posudzovať schopnosť európskej organizácie prispievať ku konzultačnému procesu európskych inštitúcií, a teda aj jej kvalitatívnu reprezentatívnosť, a to podľa toho, ako daná organizácia prostredníctvom svojej činnosti dokáže preukázať stupeň zapojenia do konzultačného procesu.

8.5 V tomto zmysle je dôležité, aby uvedené európske organizácie prezentovali správy o svojej činnosti a ďalšie dôležité informácie transparentným spôsobom. Mohli by sa tu využiť ukazovatele výkonu, tzv. „benchmarks“ rovnako ako je to zvykom v akademickej a výskumnej oblasti, ktoré by sa definovali v spolupráci s európskymi občianskymi organizáciami.

8.6 V každom prípade EHSV má v úmysle konať transparentným, pragmatickým a objektívnym spôsobom, ako súčasť dynamického a otvoreného procesu.

V Bruseli, 14. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie podnikov v EÚ“

(2006/C 88/12)

Pán László KOVÁCS, člen Európskej komisie, požiadal listom z 13. mája 2005 Európsky hospodársky a sociálny výbor podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva o vypracovanie stanoviska na tému: „Vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie podnikov v EÚ“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 27. januára 2005. Spravodajcom bol pán NYBERG.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. – 15. februára 2006 (schôdza z 14. februára) 94 hlasmi za, 6 hlasmi proti, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Záver a odporúčania

Už v Redingovej správe z roku 1992 bolo uvedené, že sú potrebné spoločné ustanovenia na určenie daňového základu. Okrem toho mal byť tento návrh rozšírený o najvyššiu a najnižšiu sadzbu dane.

Výbor považuje skutočnosť, že pracovná skupina vedená Komisiou vypracúva návrh jednotného konsolidovaného daňového základu pre daň z príjmu právnických osôb za krok správnym smerom. Vzhľadom na komplexnosť tohto problému je však možné, že práce budú trvať dlhšie ako tri roky. Spôsob práce skupiny sa vyznačuje veľkou otvorenosťou. Všetky dokumenty sú bezprostredne dostupné prostredníctvom internetu, aby každý mohol sledovať priebeh tejto diskusie. Okrem toho je potrebné vyhnúť sa tomu, aby sa zavedenie jednotného určovania daňového základu naďalej neodďaľovalo kvôli nedostatočnej ochote prepracovať systémy jednotlivých štátov, vypracované počas mnohých rokov. Členské štáty by mali ukázať, že členstvo v EÚ predstavuje určitú hodnotu, keďže konsolidovaný daňový základ pre zdaňovanie podnikov je možné zaviesť len v rámci EÚ. Otázkou sadzby daní je v súčasnosti nutné ponechať bokom, aby týmto problémom nebola nadmerne komplikovaná dohoda v oblasti daňového základu.

Daňové systémy musia byť v podstate založené na politických rozhodnutiach. Spoločné ustanovenia je potrebné vypracovať v spolupráci s Radou ministrov a Európskym parlamentom, pokiaľ sa chceme vyhnúť tomu, aby boli spoločné ustanovenia pre daňové základy pre zdaňovanie právnických osôb postupne stanovované súdnymi rozhodnutiami Európskeho súdneho dvora. Okrem toho je dôležité, aby táto diskusia prebiehala aj za spolupráce so sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou.

Otázka jednotného základu dane je otázkou, kde nič nie je vyriešené, pokiaľ to nie je vyriešené úplne. Vzhľadom na veľké nebezpečenstvo neustálych oneskorení by však malo byť zvažované, či by jednotlivé kapitoly, v rámci ktorých sa už dospelo k dohode, nemohli postupne nadobúdať platnosť ako čiastkové smernice.

Tieto návrhy sú sčasti právnickej, sčasti ekonomickej povahy a sčasti sa týkajú oblasti daňovníctva. Výbor odporúča Komisie

a členským štátom, aby sa napriek množstvu detailných technických otázok a napriek veľkým rozdielom medzi jednotlivými členskými štátmi riadili hospodárskymi výhodami, ktoré ponúka jednotný konsolidovaný daňový základ.

Diskusia, ktorá prebehla vo výbore sa dá zhrnúť do návrhov základov jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie právnických osôb, ktoré sú uvedené na konci tohto stanoviska. Výbor okrem toho vyzýva Komisiu, aby pri vypracovávaní technických podrobností neustále zohľadňovala už uvedené základy, čím sa zjednoduší rozhodovanie medzi jednotlivými technickými možnosťami riešenia.

1. Zdôvodnenie

1.1 Člen Komisie László Kovács požiadal 13. mája 2005 výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „Vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie podnikov v EÚ“. Člen Komisie poukázal na skutočnosť, že takýto jednotný daňový základ by odstránil množstvo problémov, s ktorými sa musia v súčasnosti vysporiadať podniky v prípade cezhraničného obchodovania v EÚ. Tento návrh sa v sektore hospodárstva ako aj u mnohých vlád stretol s veľkou podporou.

1.2 Komisia predložila od roku 2001 množstvo oznámení a správ týkajúcich sa zdaňovania právnických osôb, okrem iného v októbri 2001 rozsiahlu správu o zdaňovaní podnikov.

1.2.1 Po predložení neoficiálneho dokumentu (non paper) o jednotnom konsolidovanom daňovom základe pre zdaňovanie právnických osôb v júli 2004 a jeho prerokovaní na schôdzke Rady ministrov bola ustanovená technická pracovná skupina, ktorá je zložená z odborníkov z jednotlivých členských krajín. Táto skupina má do roku 2007 preskúmať všetky detaily týkajúce sa praktickej realizácie jednotného daňového základu. Tieto rozhovory sa však, rovnako ako predložené stanovisko, týkali výlučne stanovien jednotného daňového základu pre zdaňovanie právnických osôb a nie sadzby dane právnických osôb. Rovnako sa nezaoberala ani zdaňovaním v štáte sídla podniku. Pritom by mohlo ísť o časovo obmedzený pilotný projekt, kým jednotný daňový základ predstavuje nadradený projekt.

1.3 Pri týchto rozhovoroch nejde len o vytvorenie jednotného daňového základu, ale aj konsolidovaného daňového základu. Toto sa týka najmä podnikov, ktoré pôsobia vo viacerých členských štátoch. Aby mohol jednotný daňový základ optimálne fungovať, musí byť skupina podnikov schopná vykalkulovať všetky zisky celého koncernu na základe jednotného daňového základu, pričom sa takýto výpočet nazýva konsolidovaný. Toto si vyžaduje systém na rozdelenie celkového zisku na jednotlivé časti podniku.

1.4 Diskusia sa týka výlučne dane z príjmu právnických osôb a nie všetkých foriem zdaňovanie podnikov. Existuje množstvo druhov podnikov, ako napríklad dobročinné organizácie a nadácie, ktoré sú rozdielne v jednotlivých členských štátoch. Pokiaľ bude napríklad zavedený jednotný daňový základ pre akciové spoločnosti, presunie sa ťažisko zdaňovania zisku tohto druhu spoločnosti a ostatných druhov spoločností a organizácií. Je preto možné, že budú potrebné úpravy v oblasti zdaňovania ziskov iných druhov podnikov a organizácií na úrovni jednotlivých členských štátov. Tomuto aspektu sa však nevenuje ani už spomínaná pracovná skupina zložená zo zástupcov Komisie a členských štátov, ani toto stanovisko.

2. Predchádzajúce stanoviská výboru k základu dane z príjmu právnických osôb

2.1 Výbor sa problému rozdielných základov dane z príjmu právnických osôb v jednotlivých členských štátoch venoval už v niekoľkých stanoviskách. Zasadzuje sa za vytvorenie liberálnych a spravodlivých podmienok hospodárskej súťaže na podporu cezhraničných aktivít, avšak bez toho, aby boli odstránené daňové základy pre zdaňovanie podnikov v jednotlivých členských štátoch⁽¹⁾. Výbor odporúča, najprv sa zaoberať otázkou daňového základu dane z príjmu právnických osôb, a až potom diskutovať o sadzbách dane⁽²⁾.

2.2 Jednotný daňový základ by mohol zmenšiť alebo dokonca úplne odstrániť väčšinu prekážok cezhraničných aktivít v rámci EÚ. Takýmito prekážkami sú okrem iného:

- dvojité zdanenie,
- interné ceny v prípade cezhraničných aktivít,
- rozdielne chápanie rôznych rezerv v prípade cezhraničnej konsolidácie podnikov,

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Daňová politika v Európskej únii – Priority na nasledujúce roky“ (Ú. v. ES C 48/19, 21.2.2002, s. 73).

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Daňová politika v Európskej únii : Spoločné základy, zblížovanie daňového práva a možnosť rozhodovania kvalifikovanou väčšinou“ (Ú. v. EÚ C 80/33, 30.3.2004, s. 139).

— voľba miesta zdanenia kapitálových ziskov alebo strát v prípade cezhraničnej reštrukturalizácie podnikov,

— vyrovnávanie strát v rámci podniku, ktorý je činný vo viacerých členských štátoch,

— rozdielne ustanovenia v oblasti zdaňovania investícií.

2.2.1 Hoci je zdaňovanie podnikov veľmi dôležité pre vytvorenie priaznivých podmienok, nesmieme zabúdať, že rozhodujúcu rolu pre cezhraničné obchodovanie ako aj pre voľbu sídla produkcie môže zohrávať aj množstvo iných faktorov⁽³⁾.

2.3 Výbor poukázal aj na skutočnosť, že problémy nespôsobujú len samotné rozdiely v stanovovaní daňového základu. Rovnako existuje množstvo praktických rozdielov, napríklad pri ustanoveniach o možnostiach platbe dane, pri predkladaní účtovných uzávierok a pri prešetrovaní odvolaní. Určitá časť týchto problémov by mohla byť vyriešená prostredníctvom praktických ustanovení, ktoré je potrebné vytvoriť súčasne s jednotným daňovým základom⁽⁴⁾.

2.3.1 Najväčšou praktickou výhodou jednotného daňového základu pre zdaňovanie podnikov je pravdepodobne skutočnosť, že by podniky museli poznať a používať len jedny pravidlá. Rozdielne časti podnikov by tak mohli namiesto osobitného účtovníctva viesť jednotné účtovníctvo. Okrem toho by jednotný daňový základ mohol prispieť okrem spravodlivejšej hospodárskej súťaže aj ku zvýšeniu efektívnosti, a to nielen v podnikoch, ale aj na daňových úradoch⁽⁵⁾.

2.4 Výbor tiež odporučil, aby sa diskusia o jednotnom daňovom základe neobmedzila len na cezhraničné aktivity, ktoré tvoria jadro problému. Zavedenie jednotného daňového základu prináša totiž výhody nielen podnikom, ktoré sú aktívne vo viacerých členských štátoch, ale aj podnikom, ktoré sa obmedzujú výlučne na vnútroštátne aktivity. Kľúčová úloha vytvorenia spravodlivejšej hospodárskej súťaže pre podniky vyvíjajúce cezhraničné aktivity nesmie viesť k tomu, aby vznikali nové rozdiely medzi týmito podnikmi a podnikmi činnými len v rámci jedného štátu.

2.4.1 V pozadí tu svoju rolu zohráva ja snaha o odbremenenie malých podnikov, ktoré sú takmer výlučne činné len na vnútroštátnych trhoch. Snaha o zavedenie jednoduchých a jasných daňových pravidiel je aj v tejto súvislosti veľmi dôležitá⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Daňová súťaž a jej vplyv na konkurencieschopnosť podnikov“ (Ú. v. ES C 149/16, 21.6.2002, s. 73).

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Priame zdaňovanie podnikov“ (Ú. v. ES C 241/14, 7.10.2002, s. 75).

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou 4.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 4.

2.5 Výbor už vyjadril názor, že jednotný daňový základ nesmie byť založený na dobrovoľnosti, t. j. nesmie existovať možnosť voľby medzi naďalej platnými národnými daňovými systémami a osobitnými ustanoveniami pre podniky s cezhraničnými aktivitami. Výbor sa preto domnieva, že uplatňovanie nového jednotného základu dane z príjmu právnických osôb musí byť povinné (7).

2.6 Výbor vždy zastával názor, že je potrebné v čo najväčšej miere zohľadniť ustanovenia pre medzinárodné účtovníctvo v rámci opatrení na stanovenie jednotného daňového základu. Výbor si pritom uvedomuje, že medzinárodné štandardy na zostavenie účtovnej závierky (IFRS) môžu pre medzinárodné účtovníctvo v rámci nariadenia o spoločnom daňovom základe slúžiť len ako orientačný bod pre stanovenie daňového základu.

2.7 Jedným z neželaných vedľajších účinkov doterajšej neschopnosti Rady a Európskeho parlamentu, dospieť v otázke jednotného daňového základu pre zdaňovanie podnikov k dohode je, že potrebné rozhodnutia pripadajú v konečnom dôsledku Európskemu súdnemu dvoru. Dokiaľ existujú rozdiely medzi daňovými systémami členských krajín, budú stále znovu a znovu potrebné súdne rozhodnutia. Daňové systémy členských štátov sú bez politických rozhodnutí neustále postupne menené rozsudkami Európskeho súdneho dvora v oblasti jednotného trhu (8), (9). Toto je zrejme aj v aktuálnom prípade Marks & Spencer, ktorý bol práve prednávanom pred Európskym súdnym dvorom prejednaný.

2.8 Želanie výboru začleniť zdaňovanie podnikov do širších politických súvislostí znamená, že neutralita v oblasti daňovej politiky sa musí vzťahovať nielen na zdaňovanie podnikov, ale aj na oba faktory produkcie, a to prácu a kapitál. Táto základná myšlienka sa však úzko súvisí najmä s voľbou sadzby dane (10).

2.9 Integrácia a zvýšenie hospodárskej súťaže sú vzájomne úzko späté a môžu viesť k zvýšenej efektívnosti a rastu. Súčasne to ale aj znamená, že tí aktéri, ktorí nezvládnu tlak zvyšujúcej sa konkurencie nebudú môcť nedostatočnú produktivitu kompenzovať nižším zdanením podniku. Prvky, ktoré narúšajú hospodársku súťaž preto musia byť odstránené, aby sa prejavili pozitívne aspekty integrácie (11).

2.10 Jednotný – snáď aj povinný – daňový základ by uľahčil kontroly platenia daní, keďže by príslušné úrady museli ovládať len jeden systém a mohli by sa ľahko meniť. Toto by viedlo aj k zníženiu počtu daňových únikov. Jednotný daňový základ, ktorý by nebol záväzný, s možnosťou voľby medzi ním a doterajšími metódami jednotlivých členských štátov na

(7) Pozri poznámku pod čiarou 4.

(8) V rokoch 2003 a 2004 vydal Európsky súdny dvor 25 rozsudkov týkajúcich sa priameho zdaňovania.

(9) Stanovisko EHSV na tému „Jednotný trh bez prekážok v oblasti zdaňovania podnikov – výsledky, iniciatívy, výzvy“ (Ú. v. EÚ C 117/10, 30.4.2004, s. 41).

(10) Stanovisko EHSV na tému „Priame zdaňovanie podnikov“ (Ú. v. ES C 241/14, 7.10.2002, s. 75).

(11) Stanovisko EHSV na tému „Daňová politika v Európskej únii : Spoločné základy, zblížovanie daňového práva a možnosť rozhodovania kvalifikovanou väčšinou“ (Ú. v. ES C 80/33, 30.3.2004, s. 139).

výpočet dane podnikov, ktoré podnikajú výlučne v rámci jedného členského štátu by viedol k situácii, v ktorej by namiesto podnikov museli ovládať viaceré daňové systémy jednotlivé štáty.

3. Niekoľko údajov o dani z príjmu právnických osôb

3.1 Daňové zaťaženie podnikov sa v jednotlivých členských štátoch líši, a to najmä v dôsledku rozdielnej sadzby dane (táto sa pohybuje medzi 12,5 % a 40 %). Keďže sa však súčasne líšia i daňové základy, nie je jednoznačne zrejme, do akej miery je tento rozdiel zaťaženia skutočne spôsobený rozdielnymi sadzbami dane (12).

3.2 Komisia zozbierala údaje k tzv. „implicit tax rate“, indikátoru, ktorý udáva podiel skutočne zaplatených daní na zisku spoločnosti. Často sú porovnávané len sadzby dane, čo môže byť zavádzajúce, keďže napr. vyššia sadzba dane môže pri vysokom nezdaniteľnom základe viesť k nižším príjmom z daní. Rozdielne daňové zaťaženie môže byť spôsobené aj možnosťou jednoduchých daňových únikov alebo spôsobom daňových kontrol. Pre rozsah prostriedkov podniku, ktoré sú viazané platením dane z príjmu právnických osôb je však dôležité aj to, či je daňová správa efektívna alebo naopak byrokratická (13).

3.3 OECD konštatovala v roku 1990, že 60 % svetového obchodu sa uskutočňuje v rámci skupín podnikov. Rozdielne daňové systémy jednotlivých štátov sú preto pre podniky problematické, keďže sa tieto rozdiely vyskytujú v rámci jedného podniku.

3.4 Hospodárske dosahy jednotného daňového základu dane z príjmu právnických osôb sa nedajú ľahko vyčíslieť. Jedna z aktuálnych štúdií odhaduje vplyv na HDP medzi 0,2 a 0,3 % HDP. Tieto údaje sa vzťahujú len na spoločné ustanovenia pre jednotný daňový základ, nie na konsolidáciu alebo úspory v administratívnej oblasti. Tieto údaje je potrebné vidieť v kontexte skutočnosti, že celkové zdaňovanie podnikov dosahuje výšku približne 3 % HDP (14).

3.5 Cezhraničné hospodárske aktivity dnes vykonávajú z väčšej časti veľkopodniky. Rozdielne zdaňovanie podnikov preto pre tieto podniky predstavuje problém. Podniky, ktoré pôsobia vo viacerých krajinách si preto osvojili patričné vedomosti, ktoré sú v tejto oblasti potrebné, a zabezpečili financovanie takto vzniknutých dodatočných nákladov. Najväčší vplyv však majú rozdiely v daňových systémoch pravdepodobne na tie MSP, ktoré uvažovali o zahraničných aktivitách, ale odstúpili

(12) Stanovisko EHSV na tému „Priame zdaňovanie podnikov“ (Ú. v. ES C 241/14, 7.10.2002, s. 75).

(13) Stanovisko EHSV na tému „Daňová politika v Európskej únii : Spoločné základy, zblížovanie daňového práva a možnosť rozhodovania kvalifikovanou väčšinou“ (Ú. v. ES C 80/33, 30.3.2004, s. 139).

(14) „Economic effects of tax cooperation in an enlarged European Union“ (Hospodárske vplyvy spolupráce v oblasti daní v rozšírenej Európskej únii), Copenhagen Economics (2005), s. 36.

od týchto plánov. Spoločné ustanovenia by mohli prekážky brániace začatiu takýchto hospodárskych aktivít vo viacerých krajinách výrazne zmenšiť. Práve tu je veľa priestoru na zvyšovanie integrácie a posilnenie hospodárskej súťaže, čo je jedna z hlavných výhod jednotného systému stanovovania daňového základu.

4. Doterajšie rozhodnutia v oblasti jednotnej dane z príjmu právnických osôb

4.1 Do dnešného dňa boli prijaté len tri smernice týkajúce sa zdaňovania podnikov. Smernica o materských a dcérskejších spoločnostiach (90/435/EHS) stanovuje, že zisky dcérskej spoločnosti v určitej krajine sú v členskom štáte, v ktorom má sídlo materská spoločnosť oslobodené od dane. Toto oslobodenie od dane môže byť ale nahradené pravidlom, podľa ktorého budú dane, ktoré odvedla dcérska spoločnosť odpočítané z výšky dane, ktorú má odvieť materská spoločnosť.

4.2 Smernica o zlúčeníach (90/434/EHS) upravuje zdanenie pri reštrukturalizácii podnikov. Hoci neexistujú žiadne občianskoprávne predpisy týkajúce sa cezhraničného zlučovania alebo rozdelenia spoločností, nie sú tieto v uvedenej smernici, ktorá sa týka najmä odpredaja spoločností, nijako upravené.

4.3 Tretia, nedávno prijatá smernica (2003/49/ES) sa týka zdaňovania uplatňovaného na výplaty úrokov a licenčných poplatkov medzi združenými spoločnosťami. Smernica takého cezhraničné výplaty oslobodzuje od zrážkovej dane.

4.4 Od roku 1997 existuje kódex v oblasti zdaňovania podnikov, podľa ktorého nesmú členské štáty lákať žiadnych investorov prostredníctvom opatrení v daňovej oblasti, ktoré by odporovali pravidlám čestnej súťaže. Členské štáty sa v tomto kódexe správania zaväzujú nezavádzať žiadne dane, ktoré by boli v rozpore s týmito pravidlami a zodpovedajúco upraviť existujúce ustanovenia. Tento kódex bol doplnený o zoznam 66 opatrení nečestnej hospodárskej súťaže v oblasti daňovníctva, na odstránení ktorých sa práve pracuje.

5. Preskúvanie technických podrobností

5.1 Najväčšie rozdiely medzi členskými štátmi pri stanovovaní daňového základu sú v ustanoveniach týkajúcich sa nezdaniteľných položiek. Tieto teda budú pri rokovaní členských štátov zohrávať dôležitú úlohu. V tejto súvislosti je potrebné obzvlášť dôrazne poukázať na význam širokého základu pre stanovovanie daňového základu dane z príjmu právnických osôb. Je však potrebné mať na pamäti, že širšie daňové si môžu vyžadovať prehodnotenie sadzieb.

Rozhovory budú žiaľ musieť začať základnými vecami. Náklady dnes môžu byť zaradené rôzne, a to podľa toho, či sú to bežné výdavky, ktoré je teda potrebné zohľadniť pri výpočte daňového základu, alebo či majú byť odpočítané od zisku až po stanovení daňového základu. Kým budú môcť daňoví experti predložiť spoločný návrh, bude potrebné vyriešiť ešte veľa otázok.

5.2 Systém stanovovania daňového základu sa musí riadiť hospodárskou súťažou, aby vytvoril vhodné predpoklady pre investície v Európe. Daňový systém ale nesmie nijako ovplyvňovať druh investícií a to, v ktorom členskom štáte sú vykonávané. Rozhodujúcim faktorom by mala byť návratnosť investícií a nie otázka, ako získať prostriedky na investovanie. Samozrejme musí byť napríklad možné podporovať environmentálne investície, alebo usmerňovať investície do znevýhodnených regiónov, ale na toto sú vhodnejšie iné nástroje než práve stanovovanie daňového základu dane z príjmu právnických osôb.

5.2.1 Rovnako je potrebné zreteľne vymedziť hranicu dane z príjmu fyzických osôb. Úprava vyplácania dividend akcionárom je otázkou, ktorá spadá do rámca dane z príjmu, ktorá nie je v diskusii o zdaňovaní ziskov podnikov ako takých relevantná. Okrem toho nie je táto otázka dôležitá ani v prípade rozhodovania o umiestnení firmy.

5.3 Pokiaľ by sa podarilo dosiahnuť dohodu v otázke jednotného daňového základu, bude potrebné stanoviť pre určité odvetvia špeciálne ustanovenia. Mohli by byť napríklad potrebné osobitné ustanovenia týkajúce sa rezerv napríklad pre bankovníctvo a finančný sektor a najmä pre odvetvie poisťovníctva (najmä v prípade životných poisťovník), keďže v týchto oblastiach majú rezervy osobitne veľký, sektorovo špecifický význam. Ďalším príkladom by mohlo byť lesné hospodárstvo, v ktorom sa v extrémnych prípadoch môžu dosahovať prvé príjmy až po sto rokoch.

5.4 Ďalším aspektom je otázka, či je financovanie spoločnosti založené zväčša na úveroch alebo viac na vlastnom kapitále. Pokiaľ sú úverové úroky odpočítateľnou položkou, je v rámci dividend zdaňovaná len malá časť príjmu podniku. Pokiaľ neboli namerané žiadne úvery a kompletne financovanie bolo kryté vlastným kapitálom, bude všetko zdanené ako zisk. Je potrebné urobiť všetko preto, aby sa zabránilo rozhodovaniu o financovaní spoločnosti na základe dane z príjmu právnických osôb.

5.5 Po stanovení rozsahu nezdaniteľných položiek je potrebné dohodnúť sa na časovom pláne a postupe. Najväčší rozdiel medzi členskými štátmi spočíva v tom, že buď je každý druh investícií odpisovaný osobitne, alebo sú všetky investície odpísateľné v celku. Systém odpisu v celku je pre podniky ľahšie zvládnuteľný, keďže nie je potrebné pre jednotlivé stroje a vybavenie počítat odpočtové položky.

5.6 Aby bolo možné zaviesť konsolidovaný daňový základ pre určenie zisku koncernu, je potrebné definovať, čo rozumieme pod pojmom koncern. Ako alternatíva k takejto definícii by mohol byť použitý percentuálny podiel vlastníctva pre každý čiastkový podniky alebo podiel účasti podniku na aktivitách materskej spoločnosti. Bolo by vhodné zvoliť kombináciu oboch uvedených možností, keďže neexistuje dôvod pre zavádzanie konsolidovaného daňového základu pre podniky z rôznych odvetví, ktoré majú spoločnú vlastnícku štruktúru.

5.7 Aj pokiaľ sa dospeje k dohode o jednotnom daňovom základe dane z príjmu právnických osôb, bude ešte stále potrebné vyriešiť problémy v oblasti konsolidácie: Ako majú byť zisky podnikov, ktoré sú činné vo viacerých členských štátoch rozdelené na takéto jednotlivé štáty? Jednotný daňový základ nestačí, pokiaľ chceme zabrániť presunom zisku v rámci rozdielnych daňových systémov. Je preto taktiež potrebný jednoduchý a logický systém na rozdelenie ziskov spoločnosti na jednotlivé členské štáty (a tým na krajiny s rôznymi sadzbami dane). Pokiaľ budú zisky dosiahnuté rôznymi časťami podnikov v rôznych krajinách zhrnuté takýmto spôsobom, bude potrebná silnejšia spolupráca daňových úradov.

5.7.1 Vzhľadom na toto zadanie by mohlo byť zaujímavé preskúmanie kanadského systému (polovica zisku je delený podľa percentuálneho podielu zamestnancov a polovica podľa percentuálneho podielu predaja).

5.8 Aby takéto delenie zisku v praxi hladko fungovalo, musia byť zjednotené – okrem ustanovení týkajúcich sa daňového základu – aj ďalšie ustanovenia. Výpočty by sa mali uskutočňovať na celoročnom základe a platba dane by sa mala uskutočniť v rovnakom termíne. Ďalšia požiadavka sa týka standardizácie počítačových prevodov.

5.9 Jedným z najdôležitejších dôsledkov jednotného daňového základu je zvýšená transparentnosť systému. V súčasnosti slúži laikovi na porovnanie len sadzba dane. Ak však porovnáme sadzbu dane z príjmu právnických osôb a podiel príjmov z tejto dane na HDP, ukáže sa, aké zavádzajúce to môže byť. Najnižší podiel príjmov z dane z príjmu právnických osôb na HDP má Nemecko (0,8 %) pri sadzbe dane 39,5 %. Toto je pravdepodobne do určitej miery spôsobené problémami pri definícii daňového základu. Nové členské štáty majú v priemere príjmy z dane z príjmu právnických osôb vo výške 2,7 % HDP, pričom sadzba dane sa pohybuje medzi 15 % a 35 %. Vo väčšine starých členských štátov sú príjmy z dane z príjmu právnických osôb – pri sadzbe daní v rozpätí 12,5 % až 28 % – na úrovni približne 3 % HDP⁽¹⁵⁾. Takéto veľké a neočakávané rozdiely by mali byť viditeľné nielen pre podniky, ale aj – čo je zákon demokracie – pre všetkých občanov.

6. Základy pre vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu dane z príjmu právnických osôb⁽¹⁶⁾

6.1 Široký základ

Dane majú za cieľ financovať všeobecný blahobyt spoločnosti, preto by mal byť príjem z daní čo najširšie rozložený. Práve táto šírka rozloženia prispeje k tomu, aby bolo fungovanie hospodárstva čo najmenej ovplyvňované, keďže bude možné udržať sadzby dane na nízkej úrovni.

⁽¹⁵⁾ „Structures of the taxation systems in the European Union“ (Štruktúra daňových systémov v Európskej únii), Copenhagen Economics (2005).

⁽¹⁶⁾ Poradie, v ktorom sú jednotlivé zásady predkladané nepredstavuje žiadny hodnotiaci rebríček.

6.2 Neutralita

Jednotný daňový základ dane z príjmu právnických osôb nesmie ovplyvňovať investície a nesmie narušať hospodársku súťaž medzi jednotlivými odvetvami. Pri rozhodovaní o umiestnení podnikateľských aktivít a mieste zdanenia by malo byť rozhodujúce reálne hospodárske premýšľanie. Neutrálny daňový základ prispieva k posilneniu liberálnej a spravodlivej hospodárskej súťaže medzi podnikmi.

6.3 Jednoduchosť

Spoločné ustanovenia musia byť súčasne jednoduché, jasné a transparentné. Pre zjednodušenie – a pokiaľ je to z hľadiska daňovej politiky vhodné – by mali naväzovať na medzinárodné účtovnícke štandardy, ktoré už používa mnoho podnikov. Rovnaké ustanovenia o časovom období a podrobnostiach platby dane tiež prispievajú k zjednodušeniu systémov.

6.4 Efektívnosť

Vyrubenie dane musí byť efektívne aj v tom zmysle, že bude ľahko kontrolovateľné, čím sa bude dať zabrániť chybám a daňovým únikom.

6.5 Stabilita

Daňové systémy musia byť stabilné. Podnikateľské investície musia sledovať dlhodobé ciele. Keďže sú daňové systémy zohľadňované pri rozhodnutiach o investíciách, nesmú sa priveľmi meniť.

6.6 Legitimita

Ustanovenia musia akceptovať strany, ktorých sa bezprostredne týkajú, sociálni partneri ako aj celé obyvateľstvo, keďže tu ide o financovanie verejného sektora.

6.7 Spravodlivosť

Rozdelenie ziskov, vypočítaných na základe jednotného daňového základu dane z príjmu právnických osôb na jednotlivé členské štáty musí byť spravodlivé. Spravodlivé rozdelenie prispieva k tomu, že každý členský štát môže stanovovať sadzbu dane sám.

6.8 Medzinárodná hospodárska súťaž

Pri stanovovaní daňového základu by malo byť zohľadnené aj to, čím sa odlišuje v porovnaní s daňou z príjmu právnických osôb v tretích krajinách.

6.9 Povinné predpisy

Aby sa predišlo vzniku nových rozdielov v daňovej praxi vo vnútri členských štátov, ustanovenia pre určenie daňového základu musia byť povinné a zohľadňovať ako podniky s cezhraničnými aktivitami tak aj podniky pôsobiace výlučne na domácom trhu. Pokiaľ bude spoločný systém zodpovedať ostatným základným požiadavkám a bude pre podniky dostatočne jednoduchý a orientovaný na hospodársku súťaž, stane sa otázkou protikladu povinného a nepovinného systému čoskoro bezpredmetnou. Pochybnosti týkajúce sa povinného systému súvisia aj s otázkou konkrétnej štruktúry systému.

6.10 Dočasné/prechodné ustanovenia

Možnosť slobodnej voľby môže pre podniky zatiaľ predstavovať akceptovateľné dočasné riešenie. Zavádzanie takých rozsiahlych

zmien, akými je nový systém určovania daňového základu dane z príjmu právnických osôb si môže vyžadovať aj prechodné opatrenia. Dočasné riešenie ako alternatíva k prechodným opatreniam by mohlo pomôcť spružniť zavádzanie jednotného systému.

6.11 Pružné pravidlá rozhodovania

Hoci by mal byť jednotný systém zdaňovania podnikov z dlhodobého hľadiska stabilný, musí mať schopnosť prispôbovať sa zmenám prostredia alebo odstraňovať diery v systéme, čo môže znamenať napríklad odstránenie nežiadúcich vedľajších účinkov systému. Rozhodnutie o novom jednotnom systéme by preto malo obsahovať aj ustanovenia zabezpečujúce hladké uplatňovanie takýchto prispôbení.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedačka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „energetická účinnosť“

(2006/C 88/13)

Komisia požiadala listom zo 7. júna 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému: „Energetická účinnosť“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. januára 2006. Spravodajcom bol pán BUFFETAUT.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) 78 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Záver: Zvyšovanie energetickej účinnosti

1.1 Úsilie o dosiahnutie energetickej účinnosti je v súčasnosti pre podniky nevyhnutné. V dôsledku toho predstavujú dobrovoľné záväzky vo väčšine prípadov primerané riešenie výziev, medzi ktoré patrí zdražovanie energie.

1.2 Európska únia by mohla zohrať mimoriadne významnú úlohu, ak by systematicky zbierala informácie o osvedčených postupoch a inováciách v tejto oblasti. GR pre energetiku by sa mohlo stať akýmsi strediskom informácií týkajúcich sa energetickej účinnosti.

1.3 Užitočné môžu byť aj informačné a osvetové kampane zamerané na verejnosť. Aby boli účinné, je potrebné ich realizovať čo najbližšie ku konečným spotrebiteľom a príslušným odvetviam. Zodpovednosť za ich realizáciu by preto mali prevziať národné a miestne orgány.

1.4 Zavádzanie nových právnych úprav by nemalo byť pravidlom, ale skôr výnimkou, keďže už boli prijaté viaceré

právne nástroje a je potrebné najskôr vyhodnotiť ich uplatňovanie.

1.5 Energetická účinnosť nie je iba slogan, či prepych alebo nejaké bezvýznamné slovné spojenie. V medzinárodnom kontexte, keď dopyt po energii neustále rastie (hlavne pre rýchly rozvoj nastupujúcich krajín ako Čína, India alebo Brazília), ide o záujem občanov, podnikov, členských štátov a Európskej únie. Medzinárodná energetická agentúra predpokladá, že svetový dopyt po energii sa do roku 2030 zvýši o 60 %, kým dovozy energie do EÚ, ktorá na 80 % závisí od fosílnych palív, vzrastú za to isté obdobie z 50 na 70 %. Európska únia teda nevystupuje voči krajinám, ktoré energiu produkujú a krajinám, ktoré energiu vo veľkom spotrebúvajú, ako integrovaný subjekt na svetovom trhu s energiou. Práve preto sa Tony Blair v čase svojho predsedníctva v Rade v októbri minulého roku na neoficiálnom summite v Hampton Court dovoľoval vytvorenia spoločnej energetickej politiky.

1.6 Nesmieme spustiť zo zreteľa skutočnosť, že explózia dopytu a zvyšovanie nákladov na energiu môžu mať vážny vplyv na hospodársky rast Európskej únie a môžu viesť k relokáciám niektorých energeticky náročných činností, v dôsledku čoho by sa mohla zhoršiť sociálna situácia členských štátov, ktorých systémy sociálneho zabezpečenia sú vzhľadom na starnutie populácie a nepriaznivú demografickú situáciu už aj tak vystavené silnému tlaku. V tomto ohľade sú opatrenia energetickej účinnosti nanajvýš účelné, pretože nakoniec prispievajú k úspore nákladov a tým k zvyšovaniu konkurencieschopnosti.

1.7 Rovnako môže súťaženie o energetické zdroje viesť k výrazným politickým nezhodám, ba až k ohrozeniu mieru v niektorých regiónoch sveta, čo je hrozba, ktorá sa prostredníctvom medzinárodného terorizmu môže ľahko rozšíriť aj do iných oblastí sveta.

1.8 Racionálne, účinné a šetrné využívanie energetických zdrojov je princípom životnej rovnováhy našej planéty a je nevyhnutné pre nasledujúce generácie.

1.9 EHSV sa nazdáva, že Zelená kniha „Menej znamená viac“ predkladá závažné otázky a ponúka realistické možnosti riešenia. EHSV jednoznačne podporuje úsilie o zníženie spotreby energie o 20 % a považuje za nevyhnutné nielen skutočne dosiahnuť cieľ ročného zníženia spotreby energie o 1 %, ale aj to, aby bol v ďalšej etape stanovený cieľ efektívneho zníženia spotreby o 2 %.

1.10 Výbor je toho názoru, že dobrovoľné záväzky vo významných hospodárskych sektoroch sú nepochybne účinným riešením, ktoré by sa malo uprednostniť pred donucovacími právnymi opatreniami.

Najväčšie úsilie a inovačné riešenia je potrebné uplatniť vo vzťahu k dvom energeticky najnáročnejším odvetviám: doprave a stavebníctvu.

Trvalé a postupné zavádzanie výkonných inovácií v oblasti energetickej účinnosti je požiadavkou spotrebiteľov a priemyslu. Európska únia a členské štáty by sa mali výrazne angažovať v súbežných opatreniach, ktorých cieľom je podpora energetickej účinnosti, výmena osvedčených postupov a šírenie najvhodnejších technológií, ako aj v informačných kampaniach zameraných na domácnosti a spotrebiteľov.

2. Úvod

V roku 2000 Komisia zdôraznila naliehavú potrebu podporovať energetickú účinnosť na úrovni Európskej únie, ako aj na úrovni členských štátov. Táto potreba nevznikla len na základe cieľov vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu, ale tiež preto, že je nevyhnutné vytvoriť energetickú politiku vhodnejšiu pre kontinent, ktorý je v oblasti zdrojov silne závislý, a rovnako kvôli posilneniu bezpečnosti dodávok energie.

Na základe uvedených skutočností bol zverejnený akčný plán na podporu energetickej účinnosti v rámci Európskeho spoločenstva. K jeho hlavným cieľmi patrí:

- venovať sa otázke energetickej účinnosti,
- navrhovať spoločné opatrenia a aktivity v rámci Kjótskeho protokolu,
- objasniť v tejto súvislosti úlohu Spoločenstva a členských štátov,
- využiť potenciál na zlepšenie energetickej účinnosti, pričom cieľom je dosiahnuť energetickú úsporu 1 % ročne (celkový kumulatívny cieľ je pravdepodobne možné prekročiť),
- šíriť nové technológie.

2.1 Situácia po piatich rokoch

Uvedený cieľ úspor vo výške 1 % zatiaľ nebol dosiahnutý, avšak určité právne nástroje už boli zavedené. S niektorými hospodárskymi sektormi boli podpísané dohody o cieľoch v danej oblasti, na základe iniciatívy Komisie či na žiadosť Rady sa začali rozsiahle diskusie na túto tému, Kjótsky protokol nadobudol účinnosť a taktiež boli stanovené ciele rozvoja obnoviteľných energií. Je pravdepodobné, že dosiahnutie cieľa zníženia energetickej náročnosti nebude lineárne, a že v rámci jednotlivých sektorov bude prebiehať postupne.

2.1.1 Právne nástroje

Niektoré právne nástroje už boli prijaté, iné sú vo fáze schvaľovania; niektoré sú zamerané užšie, iné širšie: napríklad nariadenie o programe označovania energetickej účinnosti kancelárskych zariadení⁽¹⁾, smernica o energetickej hospodárnosti budov⁽²⁾, smernica o kogenerácii⁽³⁾, návrh smernice o konečnej energetickej efektívnosti a o energetických službách⁽⁴⁾.

Na základe dohôd s niektorými hospodárskymi odvetviami sa stanovili minimálne normy účinnosti. Tieto dobrovoľne prijaté dohody predstavujú alternatívu k prípadnej novej legislatíve.

Malo by sa však dbať na to, aby pritom nevznikla spleť príliš veľkého počtu vzájomne sa prelínajúcich právnych predpisov, ktorá by spôsobila ďalší nárast málo prehľadných byrokratických pravidiel a tým celkovo ekonomické prekážky a bola by na škodu požadovanej zvýšenej účinnosti v energetickej oblasti.

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 2422/2001, Ú. v. ES L 332, 15.12.2001

⁽²⁾ Smernica 2002/91/ES, Ú. v. ES L 1, 4.1.2003

⁽³⁾ Smernica 2004/8/ES, Ú. v. EÚ L 52, 21.2.2004

⁽⁴⁾ KOM(2003) 739

2.1.2 Širšia diskusia

Európska únia venovala zároveň pozornosť širšej diskusii, ktorá vyústila do vypracovania stratégií, konkrétne napr. stratégie trvalo udržateľného rozvoja, prijatej Európskou radou v Göteborgu v roku 2001, ktorá mala byť obnovená do konca roku 2005, k čomu žiaľ nedošlo. Uviesť možno aj tematické stratégie recyklovania, trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov alebo mestského rozvoja, ktoré sa týkajú aj energetických aspektov.

2.1.3 Kjóto

Kjótsky protokol nadobudol účinnosť po tom, ako ho ratifikovala Ruská federácia. Spojené štáty ho neratifikovali, hoci vynakladajú nemalé sumy na výskum možností obmedzenia emisií CO₂.

Komisia v tejto súvislosti uverejnila oznámenie s názvom „Víťazne v zápase s globálnymi klimatickými zmenami“ a Európska rada na jarnom summite potvrdila svoju vôľu vnieść do medzinárodných rokovaní nový impulz.

2.1.4 Rozvoj obnoviteľných energií

Ďalej boli zavedené opatrenia a ciele rozvoja obnoviteľných energií, hlavne v oblasti veternej energie, ale aj ekotechnológií celkove.

Energetický dopyt však neprestajne rastie a energetická závislosť Európskej únie je aj naďalej veľmi vysoká, čo by mohlo výrazne poznačiť hospodársku výkonnosť, ktorá je už aj tak nedostatočná v celosvetovom kontexte silnejúceho dopytu, spôsobeného najmä prudkým rastom krajín ako Čína, India a Brazília.

Prerokovanie a zavedenie európskej politiky energetickej účinnosti preto nie je prepychom, ale nevyhnutnou potrebou, ktorú možno rozdeliť do troch kategórií:

- potreba trvalo udržateľného rozvoja,
- hospodárska potreba,
- potreba hospodárskej nezávislosti.

Úvahy EHSV sa teda budú zaoberať témou „energetickej účinnosti, potreby trvalo udržateľného rozvoja, konkurencieschopnosti a hospodárskej nezávislosti“, ktorým sa venuje pozornosť v Zelené knihe.

3. Zelená kniha o energetickej účinnosti

3.1 Komisia zverejnila 22. júna 2005 Zelenú knihu o energetickej účinnosti „Menej znamená viac“. Tento dokument prichádza po zverejnení návrhu smernice o energetickej účinnosti pri konečnom využívaní energie a o energetických

službách, po otvorení parlamentnej diskusie na túto tému a tiež po vyžiadaní prieskumného stanoviska EHSV o energetickej účinnosti. Toto poradie by sa mohlo zdať máťúce, keďže Zelené knihy zvyknú predchádzať textom právneho charakteru, no oblasť, ktorú uvedená Zelená kniha zahŕňa, je širšia než oblasť návrhu smernice. Prieskumné stanovisko EHSV by mohlo byť považované za príspevok ku konzultáciám, ktoré začala Komisia.

3.2 Vzhľadom na neustále rastúci dopyt po energii bez ohľadu na slová o jej racionálnejšom využívaní sa Komisia domnieva, že treba „dať silný impulz, ktorý naštartuje životaschopný program podpory energetickej účinnosti na všetkých úrovniach európskej spoločnosti“. Komisia zastáva názor, že Európska únia by mohla ušetriť minimálne 20 % svojej súčasnej spotreby energie. EHSV víta úsilie Komisie a Európskeho parlamentu v oblasti vytyčovania cieľov a diverzifikácie zdrojov. Nazdáva sa, že tak vzniká pozitívny efekt, ktorý by navyiac prostredníctvom vývoja nových technológií mohol viesť k vytváraniu pracovných miest. Treba však dbať na to, aby prijaté energetické opatrenia nevedli k zvýšeniu cien energie, ktoré by v kontexte silnej medzinárodnej konkurencie viedlo k zvýšeniu výrobných nákladov. Taktiež certifikáty, týkajúce sa emisií CO₂ znamenajú pre odvetvia s vysokou spotrebou energie (napríklad cementársky priemysel) nezanedbateľné náklady a mohli by viesť k delokáciám. Nemožno preto zanedbať sociálno-ekonomické dôsledky navrhovaných alebo prijatých opatrení.

3.3 V súlade s využívaním zelených kníh Komisia položila 25 otázok týkajúcich sa možnosti štruktúrovania verejných konzultácií. Počíta s činnosťou na úrovni Spoločenstva, na národnej, regionálnej i miestnej úrovni a takisto s činnosťou v rámci medzinárodnej spolupráce, pričom uvádza opatrenia, ktoré je potrebné realizovať, a konkrétne odvetvia, ktorých sa tieto opatrenia týkajú, pričom všetko ilustruje príkladmi.

3.4 Je prekvapujúce, že niektoré okruhy problémov, hoci sú skutočne dôležité, nie sú vôbec spomínané. Vôbec nie je uvedená napríklad otázka mestského a verejného osvetlenia, otázka výroby na základe recyklovaných materiálov, ktorá je v určitých prípadoch energeticky výhodnejšia (kovy, hliník a pod.), alebo otázka využitia bioplynu zo skládok.

3.5 Cieľom Zelené knihy je identifikovanie prípadných problémových okruhov (nedostatok podnetov, informácií, vzdelania, financií, ...), ktoré v súčasnosti bránia zvýšeniu účinnosti v najvýnosnejších oblastiach. Je potrebné podporiť tie opatrenia, ktoré vedú k čistým úsporám po amortizácii nevyhnutných investícií. Na otázky formulované ako nápady či príklady, ktoré zodpovedajú navrhovanému cieľu, sa očakávajú odpovede. Na základe Zelené knihy by mal byť v roku 2006 vypracovaný akčný plán.

3.6 Zdá sa, že Komisia je dosť optimistická, pretože zastáva názor, že prísne zavedenie opatrení prijatých po roku 2001 (smernica o energetickej hospodárnosti budov alebo o kogenerácii), by v kombinácii s novými opatreniami mohlo viesť k energetickým úsporám dosahujúcim zhruba 1,5 % celoročnej spotreby, čím by sa dosiahla úroveň spotreby z roku 1990.

4. Energetická účinnosť – potreba z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja, konkurencieschopnosti a hospodárskej nezávislosti

4.1 Energetický reťazec zahŕňa výrobcu, prepravcu, distribútora a spotrebiteľa. Je preto potrebné konať na všetkých úrovniach tohto reťazca, od ponuky až k dopytu. Možno práve na jeho koncoch, t. j. pri výrobe a spotrebe sa najviditeľnejšie prejaví výsledok celej akcie.

4.2 V oblasti výroby energie sa do výrobných metód pravidelne zavádza zvyšovanie účinnosti.

4.2.1 Napríklad princípom kogenerácie tepla a elektrickej energie je znovuzískanie energie, ktorá by inak bola nevyužitá, no využitie nových technológií umožňuje ťažiť z alternatívnych zdrojov energie. Podobne zachytávanie a zhodnocovanie banského plynu umožňuje napájať energiou kogeneračné zariadenie (napríklad Freyming Merlebach v Lotrinsku). Rovnako môže byť zachytené a využité teplo z vysokých pecí (táto technológia bola zavedená v Brescii v Taliansku).

V škandinávskych krajinách boli kogeneračné tepelno-elektrické výrobné jednotky konvertované na využívanie dreva a na ich základe vzniklo špecifické odvetvie, ktoré využíva drevo ako zdroj energie.

Výskum zameraný na vyriešenie problému upchávania zariadení sadzami a nedokonalého spaľovania by mal umožniť zvýšenie výkonnosti týchto zariadení.

4.2.2 Zachytávanie bioplynu a jeho využívanie v odpadových skládkach umožňuje využívanie zdroja energie, ktorá by inak vyšla navivoč. Táto inovácia vedie k tomu, že zariadenia sa umiestňujú do blízkosti miesta spotreby, čím sa vylúčia alebo obmedzia energetické straty spôsobené prepravou energie.

4.2.3 V oblasti výroby elektrickej energie je vyššia účinnosť citelná hlavne napr. pri výrobe slnečnej a veternej energie, podobná situácia sa očakáva aj v prípade všetkých typov veľkých tradičných a jadrových elektrární novej generácie.

4.3 Pokiaľ ide o spotrebu, v rôznych odvetviach, využívajúcich energiu, sa neustále zavádzajú hospodárnejšie technológie. Zdražovanie energie, ktorá zaťažuje konečného spotrebiteľa, zákazníka, vedie priemyselnú oblasť k technologickým inováciám.

4.3.1 V odvetví automobilovej dopravy sa inovácie a pokrok týkajú tak motorov, ako aj kvality a účinnosti pohonných látok a konštrukcie pneumatík. Spotreba automobilov sa už desať rokov znižuje, no treba dodať, že túto skutočnosť negatívne vyvažuje nárast počtu vozidiel. Používanie biopalív je možné podporiť daňovými úľavami, ak napríklad biopalivá nebudú podliehať rovnakému zdaneniu ako ropné výrobky (?).

Automobilový priemysel sa na základe dohody s Európskou úniou zaviazal do roku 2008 dosiahnuť priemernú úroveň emisií CO₂ na úrovni 140 g/km. Parlament a Rada ministrov by si želali, aby sa ACEA zaviazala dosiahnuť cieľ 120 g/km do roku 2010. V každom prípade, pokiaľ sa dohoda dodrží, budú mať osobné vozidlá umiestnené na trh v rokoch 2008/2009 o 25 % nižšiu spotrebu paliva než v roku 1998.

4.3.2 Pokiaľ ide o oblasť dopravy, miestne samosprávy v celej Európe prijímajú také opatrenia v oblasti mestskej dopravy, ktorých cieľom je zlepšiť kvalitu verejnej dopravy, a teda znížiť používanie osobných vozidiel. Napríklad vo Francúzsku má každá samospráva vypracovať, predstaviť a predložiť na schválenie plán mestskej dopravy. V ďalších prípadoch sú prijímané skôr donucovacie opatrenia, hlavne systém mestského mýta (napríklad v Londýne).

4.3.3 Je potrebné podporovať tie druhy dopravy, ktoré nejakým spôsobom zaostávajú v dynamike rozvoja, ako napríklad nákladná železničná doprava, ktorej podiel v Európe neprestajne klesá (menej ako 7 %), a lodná doprava. Treba však povedať, že napriek rôznym vyhláseniam sa tieto dve odvetvia, ktoré sú z hľadiska energetickej účinnosti veľmi dôležité, nerozvíjajú, a to hlavne kvôli nedostatočnej infraštruktúre a veľmi vysokým nákladom spojeným s ich vybudovaním či modernizáciou (napríklad kanál Rýn/Rhône alebo transalpské železničné spojenie). Navyše budovanie infraštruktúry často naráža, či už opodstatnene alebo nie, na odpor environmentálnych aktivistov.

4.3.4 Mestské osvetlenie je taktiež predmetom inovácií, a to s cieľom úspory energie. Kamerové systémy spravovania sietí osvetlenia umožňujú jednako v reálnom čase kontrolovať ich fungovanie, jednako regulovať elektrické napätie a prispôbiť prúd skutočným potrebám, čo pre obce znamená úsporu energie.

Výbojky verejného osvetlenia so starou technológiou (napríklad ortuťové) sa často nahrádzajú vysokotlakovými sodíkovými výbojkami, ktoré majú nižší príkon a sú lacnejšie. Rozvíjajú sa aj energeticky menej náročné biele diódy, podobne ako aj využívanie slnečnej energie. V domácnostiach sa čoraz viac využívajú úsporné žiarivky, čo vedie k znižovaniu spotreby elektrickej energie. Niektoré podniky dodávajúce elektrickú energiu poskytujú svojim zákazníkom poukážky na úsporné žiarivky (Taliansko).

(?) Smernica 2003/96/ES, Ú.v. ES L283, 31.10.2003, Právny rámec Spoločenstva pre zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny.

4.3.5 V oblasti budov by malo priniesť ovocie uplatňovanie smernice o energetickej hospodárnosti budov. V každom prípade možno povedať, že izolačné normy viedli k výraznému pokroku v prípade novostavieb, ako aj okenných technológií.

4.3.6 Viacero významných priemyselných odvetví (napríklad automobilový priemysel), ktoré dobrovoľne prijali záväzky o zlepšovaní energetickej účinnosti svojich výrobkov, navyše spadajú pod európske normy o označovaní výrobkov. Rozvíja sa taktiež zavádzanie kogeneračných jednotiek na priemyselné využitie. Treba poznamenať, že niektoré energeticky náročné odvetvia (ako napríklad výroba hliníka) dospeli využívaním recyklovaných výrobkov k nezanedbateľným úsporám energie.

4.4 Z uvedených príkladov vyplýva, že v kontexte neustáleho zdražovania energie sa energetická účinnosť stala pre hospodárske subjekty prirodzeným pozitívnym procesom, čo vedie k myšlienke, že dobrovoľne zvolené postupy sú z dlhodobého a strednodobého hľadiska rovnako účinné ako prijímanie nariadení.

5. Otázky Zelenej knihy

5.1 Otázka 1: Ako účinnejšie stimulovať európske investície do energetickej účinných technológií?

EHSV je toho názoru, že podporné daňové opatrenia môžu byť účinným investičným stimulom, no okrem nich môžu aj energeticky účinné služby v rámci kontinuálneho využívania energie zvýšiť energetickú účinnosť zariadení.

Zároveň sa však nazdáva, že existujú aj iné, nedaňové opatrenia, ktoré môžu byť účinné, ako napríklad udeľovanie cien za energetické úspory, propagovanie najlepších dostupných technológií, interné podnikové kampane, zamerané na rozvíjanie jednoduchých každodenných návykov (automatické vypínanie osvetlenia, dohľad nad elektrickými a elektrotechnickými zariadeniami, atď.), ako aj kampane určené širokej verejnosti. V tomto duchu aj podniky zásobujúce energiou naberajú spotrebiteľov a zákazníkov k osvojeniu si zodpovedných návykov pri spotrebe elektrickej energie, napríklad používaním úsporných žiaroviek. Ide o vec osobnej a kolektívnej zodpovednosti. Jedno indické príslovie celkom oprávnené hovorí, že „žijeme vo svete, ktorý ako dedičstvo zanecháme svojim deťom“. Je morálne nepredstaviteľné mať nezodpovedný postoj voči budúcim generáciám.

Čo sa týka využívania prostriedkov v oblasti výskumu, mohli by sa ešte znásobiť v prípade partnerstva medzi verejnými výskumnými centrami a súkromnými výskumnými strediskami.

5.2 Otázka 2: Môže obchod s emisnými certifikátmi prispieť k zlepšeniu energetickej účinnosti?

Tento mechanizmus by mohol byť použitý prípadne v domácich projektoch v sektore bývania a v dopravných

podnikoch, o ktorých vieme, že spotrebúvajú veľké množstvo energie. Napokon, niektoré krajiny už zaviedli certifikáty energetických úspor, ktoré ukladajú výrobcovi povinnosti v oblasti energetických úspor a nepriamo aj emisií CO₂. V prípade, že chýbajú konkrétne opatrenia, sú tieto emisie spolplatnené (vo Francúzsku sú to 2 centy za kWh), čo núti výrobcov vyvíjať u svojich zákazníkov iniciatívy zamerané na zníženie spotreby elektrickej energie.

Treba dbať na to, aby zvýšenie nákladov na energiu, ku ktorému tým môže dôjsť, nevyústilo do ekonomických javov s ťažkým spoločenským dopadom (delokácie), no v každom prípade treba na túto politiku pozeráť z hľadiska hrozby zásadnej energetickej krízy v budúcnosti. Súčasnú náklady môžu byť zárukou budúceho zisku. Rovnako rôzne mechanizmy emisných certifikátov alebo certifikátov energetických úspor treba posudzovať podľa ich motivačného účinku na investície do čistých a úsporných energetických technológií.

Pokiaľ ide o projekty pridelovania emisných certifikátov CO₂, je poľutovaniahodné, že subjekty, ktoré už dosť investovali do ekologickejších a energeticky menej náročných technológií, nebudú mať výhodnejšie podmienky než tie subjekty, ktoré toto úsilie nevyužili.

Okrem toho by sa do uvedených projektov pridelovania mala lepšie integrovať kogenerácia, ktorú chce Európska únia podporiť.

5.3 Otázka 3: Užitočnosť ročných programov energetickej účinnosti na úrovni každého členského štátu a porovnanie týchto plánov (benchmarking)

Zavedenie takýchto programov si vyžaduje, aby boli zlučiteľné s investičnými cyklami. V skutočnosti sa investície neodpisujú v priebehu jedného roka, preto by bolo vhodné, aby prípadné programy brali do úvahy lehoty potrebné na realizáciu a odpis.

Tieto programy môžu len stanoviť ciele, ich porovnanie by však mohlo byť užitočným prostriedkom na šírenie účinných a výkonných postupov.

5.4 Otázka 4: Užitočnosť rozvoja daňových nástrojov

Daňové nástroje môžu byť účinné, ak budú správne zvolené a zamerané. Je však jasné, že zavádzanie daňových nástrojov je chýlostivá záležitosť, patrí v prvom rade do kompetencií členských štátov a je pri ňom nutné rešpektovať princíp subsidiarity a samosprávy miestnych orgánov. Pokiaľ ide o mieru DPH, na jej zmenu je v Rade potrebná jednomyselnosť.

Naproti tomu systematické používanie ekologického označovania je jednoduchšie a môže sa ukázať ako veľmi účinné.

5.5 Otázka 5: Rozvíjanie režimu ekologickej štátnej pomoci prostredníctvom podpory ekologických inovácií a zvyšovania produktivity

V tomto ohľade sa treba zamerať na sektory s najväčšou spotrebou energie: na bývanie a dopravu. Táto prípadná štátna pomoc však nesmie narušiť hospodársku súťaž.

5.6 Otázka 6: Verejné orgány ako príklad

EHSV je toho názoru, že je teba podporiť zavedenie kritérií energetickej účinnosti do verejných obstarávaní a zavedenie auditov energetickej účinnosti verejných budov. Možno by bolo dobré zaviesť pojem „energetickej účinnosti“ ponuky.

V každom prípade by bolo potrebné vyhodnotiť skúšky vykonané na verejných budovách, aby bolo možné posúdiť pomer nákladov a účinnosti.

5.7 Otázka 7: Podpora energetickej účinnosti prostredníctvom fondov

Fondy na podporu energetickej účinnosti by mohli byť dôležitými nástrojmi pre účinnejšie využívanie energie avyššiu úsporu energie. Mohli by uľahčiť súkromné investovanie resp. pomôcť dodávateľom energie poskytovať zákazníkom možnosti menšej spotreby energie, urýchlili by rozvoj energeticky účinných služieb a podnikli by výskum a vývoj a včasné umiestňovanie energeticky účinných výrobkov na trhu. Sú teda užitočným prievodcom k zavedeniu obchodovania s emisiami.

Skôr by bolo potrebné zväziť možnosť dôsledného začlenenia energetickej účinnosti do rámca kohézneho fondu a fondu regionálneho rozvoja.

Veľmi naliehavé je určite zvýšenie množstva prostriedkov na výskum a rozvoj podľa vzoru Spojených štátov, kde sa z rozpočtu vyčleňujú veľké čiastky na rozvoj energetických technológií.

5.8 Otázka 8: Energetická účinnosť budov

Tento sektor je strategicky dôležitý a úspory dosiahnuté v rámci energetickej účinnosti môžu byť podstatné. Treba však dbať na to, aby prenajímatelia alebo majitelia priamo využívajúci dané budovy neboli neprimerane zaťažovaní, aby ich nezatažovala príliš náročná a komplikovaná administratíva. Preto treba dbať na to, aby členské štáty nevytvárali príliš komplikované texty, ktorých zavádzanie by bolo ťažko kontrolovateľné a ktoré by sa snažili zaviesť len niektoré podniky, kým iné by sa o to ani nepokúsili, čím by sa narušilo konkurenčné prostredie. Pri stavbách sa energetický profil skladá zo súhry celku, ale štátne orgány zasahujú individuálne. K stavbe je preto potrebné

prístupovať štruktúrované. V praxi bude uplatňovaním energetických noriem poverený architekt, ktorému bude v tejto úlohe pomáhať stavebná firma. Keďže praktická realizácia je komplikovaná, sú potrebné jednoduché a zrozumiteľné texty.

O akomkoľvek rozšírení poľa pôsobnosti tejto smernice možno uvažovať až po vyhodnotení uplatňovania smernice z roku 2001 a hlavne po prípadnom znížení limitu, ktorý je dnes stanovený na 1 000 m². Môžeme zdôrazniť, že revidovaním predpisov o tepelnej energii každých päť rokov sa v skutočnosti poskytuje veľmi krátka implementačná časová lehota pre odvetvie, kde je mnoho malých podnikov. Sedemročná lehota by nepochybne bola realistejšia, pretože podniky by mali dost času na zavedenie nariadení a neboli by vystavené tlaku, že musia zaviesť nové predpisy, pričom predchádzajúce začali sotva platiť.

Bolo by tiež užitočné vyhodnotiť opatrenia prijaté členskými štátmi a vzájomne si vymieňať osvedčené postupy.

5.9 Otázka 9: Čím motivovať vlastníkov k energetickej účinnosti?

Nepochybne by bolo potrebné uprednostniť motivujúce zdaňovanie, napríklad zníženie pozemkovej dane v závislosti od investícií majiteľa do energetickej účinnosti. Jednotlivé opatrenia musia byť stanovované na národnej úrovni.

Bolo by určite veľmi užitočné, keby sa rozvíjali trhy so službami v oblasti energetiky, ktoré už existujú v niektorých krajinách Únie, hlavne v severnej Európe a vo Francúzsku.

5.10 Otázka 10: Zlepšenie výkonnosti elektrospotrebičov v domácnostiach

V rámci celkovej politiky priemyselnej výroby by bolo užitočné vymieňať si skúsenosti:

- prepojiť uvedenú oblasť so zavádzaním smernice o ekologickej koncepcii elektrospotrebičov,
- vyhodnotiť práve realizované dobrovoľné záväzky priemyselných podnikov.

Energetické označovanie je povinné pre určité domáce spotrebiče (chladničky, mrazničky, práčky, umývačky riadu, elektrické žiarovky). Mohlo by sa rozšíriť aj na ďalšie spotrebiče (napr. domáce elektrické rúry a mikrovlnné rúry). Taktiež by mohlo zahŕňať zariadenia v iných oblastiach, kde sa spotrebúva veľa energie, ako je vykurovanie a klimatizácia (napr. plynové ohrievače vody pre domácnosti, obehové čerpadlá a delené klimatické jednotky).

5.11 Otázka 11: Zlepšenie energetickej účinnosti vozidiel

Bolo by dobré počkať na výsledky, ktoré prinesie dobrovoľne prijatý záväzok ACEA voči Komisii.

Treba povedať, že automobilový priemysel neustále zavádza inovácie v oblasti energetickej účinnosti automobilových vozidiel v oblasti motorov a znižovania spotreby.

Otázkou však zostáva starší vozový park, ktorý niekedy nadobúda sociálny aspekt. Z hľadiska energetickej účinnosti ako aj bezpečnosti by však bolo prospešné podporovať výmenu automobilového parku. Možno by bolo vhodné zvážiť špeciálne opatrenia v oblasti úverov, aby nedochádzalo k znevýhodňovaniu osôb so slabšími príjmami.

Nakoniec treba dodať, že daňové zaťaženie dopravných prostriedkov je veľmi nevyrovnané a znevýhodňuje niektoré typy dopravy, ako už zdôraznil EHSV vo svojej správe o trvalo udržateľnom rozvoji.

5.12 Otázka 12: Informačné kampane zamerané na verejnosť

Pokiaľ ide o domácnosti, je treba dať prednosť národným alebo regionálnym kampaniam pred celoeurópskymi kampaňami, ak majú byť tieto kampane účinné. Rovnako by boli užitočné kampane zamerané na deti, aby si čím skôr osvojili správne návyky čo sa týka šetrenia energiou (napríklad zhasínať svetlo pri opúšťaní miestnosti). Veľmi užitočné by bolo tiež primerané informovanie spotrebiteľov, aby si mohli vybrať ten najvhodnejší výrobok z hľadiska spotreby energie.

Keďže národné kampane sa už uskutočnili, bolo by vhodné prikočiť k výmene skúseností.

5.13 Otázka 13: Efektívnosť dopravy a rozvodov elektrickej energie, podpora kogenerácie

Pri výrobe elektriny dochádza k stratám počas transformácie a prepravy (v prvom prípade je to asi 30 %, v druhom približne 10 %). Straty možno minimalizovať skrátením prepravnej vzdialenosti.

Ušetriť možno aj lepším manažmentom dopytu, hlavne čo sa týka veľkých odberateľov energie. Je preto žiaduce podporovať dohody medzi veľkými odberateľmi a výrobcami, aby bol dopyt lepšie riadený.

Otvorenie trhov by mohlo napomôcť dosiahnuť vyššiu účinnosť vďaka konkurenčnému prostrediu medzi výrobcami, zatiaľ čo však predčasné robiť závery.

Pokiaľ ide o kogeneráciu, určite by bolo vhodné lepšie definovať štatút energie vyrobenej formou kogenerácie. Okrem toho sa splnenie parametrov smernice o kogenerácii javí ako obtiažne, pričom jedným z dôvodov je aj to, že každý členský štát ich interpretuje vlastným spôsobom.

5.14 Otázky 14 a 15: Úloha dodávateľov energie v rámci dodávok energetickej služby a zavedenie bielych certifikátov

Môžeme si položiť otázku, či je skutočne v záujme výrobcov a dodávateľov energie podporovať znižovanie jej spotreby. Z tohto dôvodu niektoré štáty zaviedli certifikáty energetickej úspor.

Ak chceme dospieť k zníženiu spotreby elektrickej energie, musíme brať do úvahy celú reťaz zúčastnených aktérov. V tomto smere by pomohol dobrovoľný kódex správania.

Zaiste by bolo treba lepšie definovať, čo sa chápe pod pojmom energeticky účinnej služby a čo pod zmluvou o energetickom výkone.

Čo sa týka provizórnych certifikátov, bolo by dobré, aby pred ich zavedením na úrovni celého Európskeho spoločenstva bolo vyhodnotené ich doterajšie používanie v niektorých členských štátoch.

5.15 Otázka 16: Stimulovanie využívania technológií s vyššou energetickou účinnosťou v priemysle

Účinnosť jestvujúcich opatrení (uhlík, dobrovoľné záväzky).

Pred donucovacími opatreniami treba dať prednosť dobrovoľne prijatým záväzkom. V každom prípade už boli v mnohých európskych krajinách prijaté rôzne opatrenia, pokiaľ boli ekonomicky hodnotné a finančne výnosné. Prípadné aktivity by sa teda mali zamerať na opatrenia, ktoré potrebujú motivačný a podporný impulz, v opačnom prípade by došlo k náhodnému efektu.

5.16 Otázka 17: Vyváženosť druhov dopravy a zvýšenie objemu železničnej a lodnej dopravy

Železničnej doprave často chýba pružnosť a alternatívna ponuka, pričom sieť vodných ciest ešte nie je dostatočne rozvíjaná a existuje na nej príliš mnoho prekážok. Je žiadateľné, aby sa väčšmi investovalo do interoperability jednotlivých druhov dopravy, integrácie externých nákladov a valorizácie tých druhov dopravy, ktoré umožnia dosiahnuť vyššiu energetickú účinnosť. Zavedenie možnosti regulovanej hospodárskej súťaže lepšie zodpovedá charakteristikám tohto sektora než tvrdá konkurencia a mohlo by zvýšiť jeho dynamiku.

5.17 Otázka 18: Financovanie infraštruktúr transeurópskej dopravnej siete ⁽⁶⁾

Vybudovanie niektorých významných transeurópskych sietí je už dlho očakávanou záležitosťou. Celoeurópska kríza verejných financií mnohokrát spomalila ich budovanie. EHSV preto odporúča vkladať finančné prostriedky EÚ prednostne do výstavby takých druhov dopravy, ktoré sa z hľadiska využitia energie ukázali byť energeticky zvlášť účinné.

Je treba tiež dúfať, že dôjde k podnecovaniu vytvárania partnerstiev verejného a súkromného sektora.

⁽⁶⁾ Pozri „Infraštruktúra dopravy budúcnosti“, (Ú. v. EÚ C 108 z 30.4.2004).

5.18 *Otázka 19: Normy alebo riadiace opatrenia v doprave*

Prioritu majú mať technologické inovácie a zavádzanie noriem, ktoré definujú spoločne priemyselný sektor a verejné orgány.

5.19 *Otázka 20: Majú mať verejné orgány povinnosť zaobstarávať ekologické vozidlá?*

Uloženie takejto povinnosti je v rozpore s princípom nezávislosti miestnych samospráv a s princípom subsidiarity. Mnoho samospráv však už takto nakupuje. Predpisy pre verejné obstarávania by mohli túto prax podporiť.

Cieľom návrhu smernice o podpore ekologicky čistých vozidiel v cestnej doprave [KOM(2005) 634] je, v konečnom dôsledku, rozvinúť uvedenú prax stanovením kvóty tzv. „čistých“, teda ekologicky výhodných vozidiel vo výberových konaniach samospráv.

5.20 *Otázka 21: Zavedenie výdavkov na dopravné infraštruktúry a uloženie úhrady externých výdavkov (znečistenie, nehody, atď.)*

EHSV sa už niekoľkokrát pozitívne vyjadril k uloženiu úhrady externých výdavkov a žiadal Komisiu, aby predložila zodpovedajúcu koncepciu. Odporúča sa preto vyhodnotiť opatrenia, ktoré boli doteraz prijaté v niektorých krajinách, aby bolo možné presne poznať ich účinnosť.

5.21 *Otázka 22: Program financovania projektov energetickej účinnosti energeticky efektívnymi spoločnosťami*

Ak boli takéto iniciatívy úspešné, je treba podporovať ich šírenie v rámci Európskej únie.

5.22 *Otázka 23: Energetická účinnosť v rámci vzťahov s tretími krajinami*

Vzhľadom na ceny energie je otázka energetickej účinnosti dnes citlivejšia než v minulosti. Medzinárodné finančné inštitúcie by mali tento aspekt zahrnúť do rámca svojej finančnej a technickej pomoci.

5.23 *Otázka 24: Využívanie európskeho know-how v rozvojových krajinách*

Bolo by potrebné zjednodušiť a zefektívniť jestvujúce opatrenia (CDM, JI) (7).

5.24 *Otázka 25: Možnosť rokovať v rámci WTO o tarifných výhodách pre energeticky účinné výrobky*

Zdá sa pomerne málo pravdepodobné, že by Európska únia dokázala presadiť takéto opatrenia v rámci WTO, pretože by mohli byť považované za opatrenia poškodzujúce výrobu v rozvojových krajinách.

V Bruseli 14. februára 2006

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(7) (CDM=Clean Development Mechanism – mechanizmus čistého rozvoja, JI=Joint Implementation – spoločná implementácia)

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu“

KOM(2005) 87, konečné znenie 2005-0020 (COD)

(2006/C 88/14)

Rada sa 4. apríla 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Dňa 23. januára 2006 odborná sekcia pre jednotný trh výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko, spravodajcom bol pán J. PEGADO LIZ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza zo 14. februára 2006) jednohlasne nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie, závery a odporúčania

1.1 Prostredníctvom návrhu nariadenia, ktorým sa má ustanoviť Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou⁽¹⁾ sporu, chce Komisia pokračovať v iniciatívach s cieľom postupne vytvárať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Komisia chce odstrániť prekážky a podporovať zjednodušenie fungovania občianskoprávneho konania na európskej úrovni, ako to konkrétne stanovila vo svojom akčnom pláne schválenom Radou pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti z 3. decembra 1998⁽²⁾.

1.2 V návaznosti na svoje stanoviská prijaté v minulosti ku všetkým iniciatívam Komisie a Rady s cieľom posilniť vytvorenie skutočného právneho priestoru, EHSV víta a podporuje tento návrh a zdôrazňuje význam zosúladenia navrhovaného právneho základu, aby sa rozsah jeho pôsobnosti nevzťahoval len na cezhraničné spory, ale dobrovoľne aj na vnútroštátne spory so zámerom zaručiť požadovanú rovnosť práv zúčastnených strán na spravodlivý a rýchly proces s možnosťou riešenia sporov vo všetkých členských štátoch.

1.3 EHSV víta odbornú a právnu úroveň návrhu Komisie, ktoré je jasné v každom článku⁽³⁾, dosiahnutú rovnováhu medzi rôznymi záujmami v tomto prípade a vytrvalosť Komisie v jej dôsledkovej štúdii, ktorá je dobre štruktúrovaná, adekvátne vypracovaná a jasne prezentovaná⁽⁴⁾.

1.4 Svojimi všeobecnými a konkrétnymi pripomienkami chce EHSV podporiť predložený návrh a vylepšiť niektoré z jeho mechanizmov tým, že z nich vytvorí efektívny nástroj pre dosiahnutie stanovených cieľov a zabezpečenie dodržiavania práv zúčastnených strán.

1.5 EHSV preto nalieha na Komisiu, aby prijala odporúčania výboru, ktoré uvádza vo svojich pripomienkach a apeluje na členské štáty, aby schválili návrh Komisie v rozsahu a forme, ako ho predkladá.

2. Úvod. Cieľ návrhu

2.1 Tento návrh spĺňa jeden z hlavných cieľov zelenej knihy z 20. decembra 2005⁽⁵⁾, ďalší paralelný cieľ o konaní o európskom platobnom rozkaze bolo pred rokom predmetom návrhu nariadenia Komisie⁽⁶⁾ a výbor k tomuto návrhu vypracoval svoje stanovisko⁽⁷⁾.

2.2 Vzhľadom na pripomienky a odporúčania, ktoré k spomenutej zelenej knihe uviedli Európsky parlament a Európsky hospodársky a sociálny výbor, Komisia vo veci vytvorenia Európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu pripravila návrh nariadenia s cieľom ustanoviť jednotný postup na základe dobrovoľnosti, či už pre cezhraničné spory alebo vnútroštátne spory v jednotlivých členských štátoch.

2.3 Komisia túto iniciatívu zdôvodňuje rozdielmi v režime občianskeho procesného práva v členských štátoch a zvýšenými nákladmi a prehnanými časovými prieťahmi, ktoré sú najmä v cezhraničných súdnych sporoch vo veciach s nízkou hodnotou sporu skutočne neadekvátne vzhľadom na relevantné sumy.

2.4 Komisia sa rozhodla rozšíriť uplatnenie práve navrhovaného postupu pre vnútroštátne súdne spory, aby sa zabezpečila rovnosť medzi právnymi subjektami a neporušila hospodárska súťaž medzi hospodárskymi subjektami v súlade so stanoviskom EHSV k spomenutej zelenej knihe, ale zároveň aby bola zaručená jeho kompatibilita s princípmi proporcionality a subsidiarity.

2.5 Alternatívny charakter práve navrhovaného postupu je v texte jasne vysvetlený, aj v tomto prípade v súlade so stanoviskom EHSV. Veriteľ si vždy môže vybrať iný postup, ktorý existuje na úrovni členských štátov.

⁽¹⁾ KOM(2005) 87 konečné znenie z 15.03.2005

⁽²⁾ Ú. v. C 19, 23.1.1999

⁽³⁾ Príloha SEK(2005)352 z 15. marca 2005

⁽⁴⁾ Príloha SEK(2005)351 z 15. marca 2005

⁽⁵⁾ KOM(2002) 746 konečné znenie z 20.12.2002 na základe ktorého bolo vypracované stanovisko EHSV. Spravodajcom bol Frank von FÜRSTENWERTH (Ú. v. C 220, z 16. 9. 2003)

⁽⁶⁾ KOM(2004) 173 v konečné znenie z 19. 3. 2005

⁽⁷⁾ Ú. v. C 221 z 8. 9. 2005

2.6 Pri formulovaní procesných mechanizmov sa Komisia riadila nasledujúcimi základnými princípmi:

- a) maximálne zjednodušenie procesu s použitím štandardných formulárov,
- b) rýchle stanovenie krátkodobých lehôt,
- c) v zásade písomný postup bez ústneho vypočutia. Ak to bude tribunál považovať za potrebné, vypočutie sa môže uskutočniť prostredníctvom audiovizuálnej techniky alebo elektronickou poštou.
- d) dostatočne zaručiť kontradiktórny proces a predloženie dôkazov,
- e) vysoký stupeň diskretnosti sudcu pri hodnotení a vykonávaní dôkazov,
- f) vykonateľnosť rozsudku podľa národného práva, s možnosťou odvolania a záruka uznania a vykonateľnosti v ktoromkoľvek členskom štáte bez toho, aby bol potrebný exequatur a bez možnosti zamietnuť jeho uznanie,
- g) nemala by existovať povinnosť dať sa zastupovať právnikom.

3. Precedensy a paralelné iniciatívy

3.1 Už dlhšie sa inštitúcie Spoločenstva, či už Európsky parlament⁽⁸⁾ alebo Európsky hospodársky a sociálny výbor⁽⁹⁾, vo svojich dokumentoch zaoberali zjednotením a zjednodušením občiansko-právneho procesu ako prostriedku rýchlejšieho a efektívnejšieho uplatnenia spravodlivosti.

3.2 Aj Komisia sa zaoberala týmito všeobecnými obavami, ktoré vyslovili hospodárske subjekty, odborníci a spotrebiteľia a už dávnejšie predložila možné spôsoby riešenia. Najzaujímavejšie boli pokroky dosiahnuté v dovedy nepreskúmanej oblasti práv spotrebiteľov⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Cf. Uznesenia EP A2-152/86 z 13. 03. 1987, A3-0212/94 z 22. 4. 1994 a A-0355/96 zo 14. 11. 1996.

⁽⁹⁾ Stanoviská na tému Zelená kniha o prístupe spotrebiteľov k spravodlivosti, spravodajca M. ATAÍDE FERREIRA (Ú. v. C 295 z 22. 10. 1994) a na tému Jednotný trh a ochrana spotrebiteľa: príležitosti a prekážky na trhu, spravodajca F. CEBALLO HERRERO (Ú. v. C 39 z 12. 2. 1996)

⁽¹⁰⁾ V súlade s tým pozri nasledujúce dokumenty:

- Memorandum Komisie o prístupe spotrebiteľov k spravodlivosti z 12. 12. 1984 [KOM(84) 692] a dodatočné oznámenie z 7. 5. 1987 [KOM(87) 210];
- Oznámenie Komisie o novom impulze pre politiku spotrebiteľov [KOM(85) 314 konečné znenie z 23. 7. 1985] Ú. v. C 160 z 1. 7. 1985
- Akčný plán Komisie zo 14. februára 1996 [KOM(96) 13 konečné znenie];
- Oznámenie Komisie o efektívnejšom prijímaní a vykonávaní rozhodnutí v Európskej únii [KOM(97) 609 konečné znenie z 22. 12. 1997] Ú. v. C 33 z 31. 1. 1998
- Zelená kniha o prístupe spotrebiteľov k spravodlivosti a uznesenie o súdnych sporoch na jednotnom trhu [KOM(93) 576]
- Zelená kniha o alternatívnych spôsoboch riešenia súdnych sporov v občianskych a obchodných veciach [KOM(2002) 196 konečné znenie z 19. 4. 2002]

3.3 Ale Zelená kniha o konaní pri európskom platobnom rozkaze a opatreniach na zjednodušenie a zrýchlenie procesov vo veciach s nízkou hodnotou sporu jasne naznačila, že daná problematika by mohla viesť k predloženiu legislatívneho návrhu a výrazne definovala základné otázky, ktoré je potrebné objasniť v prípadnom nariadení týkajúcom sa tejto problematiky⁽¹¹⁾.

3.4 Tento návrh sa začleňuje do rámca veľmi dôležitých opatrení, ktoré boli za posledné obdobie prijaté na úrovni spolupráce súdov v občianskych veciach⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Bolo ich desať: hraničná hodnota konfliktov, druhy súdnych sporov, dobrovoľná alebo povinná povahy postupu, použitie formulárov, zastúpenie a pomoc zúčastneným stranám, alternatívne riešenie konfliktov, získavanie dôkazov, obsah rozhodnutia a lehoty na jeho doručenie, náklady a možnosť odvolania.

⁽¹²⁾ Patria sem:

- Odporúčanie Komisie z 12. mája 1995 o oneskorených platbách v obchodných transakciách Ú. v. L 127 z 10. 6. 1995 a súvisiace Oznámenie Komisie Ú. v. C 144 z 10. 6. 1995
- Smernica 98/27/ES z 19. 5. 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. ES L 166/51 z 11. 6. 1998)
- Smernica 2000/35/ES z 29. júna o boji proti oneskorených platbách v obchodných transakciách Ú. v. L 200, z 8. 8. 2000
- Nariadenie ES 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel I) Ú. v. L 12 z 16. 1. 2001 Stanovisko EHSV H. MALOSSE Ú. v. C 117 z 26. 4. 2000.
- Nariadenie ES 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky Ú. v. L 143 z 30. 4. 2004 Stanovisko EHSV G. RAVOET Ú. v. C 85 z 8. 4. 2003.
- Nariadenie ES/1206 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach Ú. v. L 174 z 27. 6. 2001 Stanovisko EHSV B. HERNÁNDEZ BATALER Ú. v. C 139 z 11.5.2001.
- Program opatrení určených na uplatnenie princípu vzájomného uznávania rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. C 12 z 15. 1. 2001)
- Nariadenie ES 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní, Ú. v. L 160 z 30. 6. 2000 Stanovisko EHSV G. RAVOET Ú. v. C 75 z 15.3.2000.
- Nariadenie S 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov, tamtiež. Stanovisko EHSV BRAGHIN Ú. v. C 368 z 20.12.1999.
- Nariadenie ES 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch, tamtiež. Stanovisko EHSV B. HERNÁNDEZ BATALER Ú. v. C 368 z 20.12.1999.
- Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001, ktorým sa vytvára európska sieť súdnych orgánov v občianskych a obchodných veciach Ú. v. L 174 z 27. 6. 2001 Stanovisko EHSV D. RETUREAU Ú. v. C 139 z 11.5.2001.
- Oznámenie Komisie o novom právnom rámci pre platby na vnútornom trhu [KOM(2003) 718 konečné znenie z 2. 12. 2003] Stanovisko EHSV G. RAVOET Ú. v. C 302 z 7.12.2004.

3.5 Pozornosť si zasluhujú najmä Nariadenie ES/805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky⁽¹³⁾, ako aj spomínaný návrh Komisie týkajúci sa konania pri európskom platobnom rozkaze. Tieto texty nemožno vylúčiť pri hodnotení súčasného návrhu Komisie, pretože oba dokumenty pojednávajú o tej istej problematike – o potrebe zjednodušiť a zefektívniť uplatnenie občianskej spravodlivosti v jednotnom justičnom priestore.

4. Právny nástroj a základ

4.1 Na základe všeobecnej podobnosti prijatých iniciatív v tejto oblasti sa Komisia rozhodla navrhnúť použitie nariadenia a svoj návrh zakladá na článkoch 61 písm. c a 65 Zmluvy o založení ES.

4.2 EHSV plne podporuje návrh Komisie. Vo svojich stanoviskách k zelenej knihe a o konaní pri európskom platobnom rozkaze EHSV jasne a otvorene podporil prijatie takéhoto nariadenia.

4.3 Aj vzhľadom na svoj právny základ je vo svojej podstate úplne správne a zhoduje sa s nie vyslovene formálnou interpretáciou zmiených právnych pojmov. Jedine tak je možné splniť cieľ vytvorenia jednotného justičného priestoru v EÚ. Komisia si zasluhuje uznanie za celistvosť, odbornosť a právnu presnosť zdôvodnenia potreby konať na úrovni Spoločenstva s rešpektovaním princípov subsidiarity a proporcionality.

4.4 EHSV v tomto prípade tiež opätovne potvrdzuje svoj názor, že takáto iniciatíva v danej oblasti, berúc do úvahy vyvínuté úsilie, je opodstatnená len, ak je možné uplatniť ju pri vnútorných súdnych sporoch v každom členskom štáte, hoci na základe dobrovoľnosti. Je toho názoru, že obmedzené použitie len v cezhraničných sporoch môže spochybníť jej význam, ak nie dokonca jej potrebu⁽¹⁴⁾.

5. Všeobecné poznámky

5.1 EHSV víta tento návrh nariadenia, ktorý, ako už bolo povedané, obsahuje väčšinu jeho pripomienok týkajúcich sa zelenej knihy o konaní pri európskom platobnom rozkaze a o opatreniach na zjednodušenie a urýchlenie procesov vo veciach s nízkou hodnotou sporu. KOM (2002) 746, konečné znenie.

5.2 Vo svojom stanovisku k zelenej knihe EHSV osobitne uviedol, že „pri vydávaní európskeho platobného rozkazu pri vymáhaní menších nárokov hlavným cieľom by malo byť zabezpečenie vhodných opatrení na urýchlenie týchto súdnych sporov bez toho, aby súčasne dochádzalo k ohrozeniu záruk dotknutých strán podľa právnych noriem.“

⁽¹³⁾ KOM(2002) 159, konečné znenie Ú. v. C 203 z 27.8.2002 Stanovisko EHSV G. RAVOET v Ú. v. C 85 z 8. 4. 2003.

⁽¹⁴⁾ Pretože dôsledková štúdia jasne ukázala, že počet konfliktných prípadov s nízkou hodnotou sporu, ktoré majú výlučne cezhraničný charakter bude vždy relatívne nižší, aj v blízkej budúcnosti.

5.3 Podľa názoru EHSV súčasný návrh nariadenia, aj keď si vyžaduje menšie úpravy, vyvážené odpovedá na dané požiadavky: rýchle riešenie súdnych sporov, prístupnosť vzhľadom na náklady a záruka práv zúčastnených strán.

5.4 Ak má nový systém úspešne plniť svoju úlohu pri spravodlivom, rýchlom a menej nákladnom riešení malých sporov, je nevyhnutné – a EHSV to osobitne zdôrazňuje – aby ho prostredníctvom systematickej informačnej kampane spoznala verejnosť a nie len odborníci v oblasti práva. Kampaň by mala vyzdvihnúť výhody jeho používania, ale ja obmedzenia v súvislosti so základnými tradičnými systémami (náklady, poskytovanie dôkazov, systém zdrojov, právna pomoc, zastupovanie tretími osobami, lehoty, atď.)

5.5 Jedným z rozhodujúcich aspektov úspechu jeho uplatnenia v cezhraničných sporoch bude efektívne riešenie otázky jazykovej rozmanitosti a presného pochopenia postupov zainteresovanými stranami – súdne orgány, odborníci, účastníci procesu. Hlavné úsilie je potrebné vyvinúť na tejto úrovni, najmä čo sa týka zrozumiteľnosti použitých formulárov.

5.6 Na základe opätovne prijatých postojov v danej oblasti EHSV znovu potvrdzuje svoj záujem na vytváraní a súčasne prehlbovaní alternatívnych mechanizmov riešenia konfliktov (ADR), ktoré by sa na základe jasne definovaných a presných princípov mali používať na úrovni Spoločenstva v zjednotenej podobe. Odkaz na tieto procesy by mohol byť začlenený do odôvodnenia návrhu.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Čl. 2. – Rozsah pôsobnosti

6.1.1 EHSV sa domnieva, že navrhovaný limit 2000 eur je zjavne nedostatočný, aby obsiahol dostatočné množstvo situácií vzhľadom na súčasnú hodnotu tovarov a služieb. Navyše, v prípade odvolania (čl. 13, 15 a 16) je EHSV toho názoru, že by tento limit mal byť najmenej 5000 eur. Z pohľadu čisto ekonomického a vzhľadom na predpokladané náklady uvedené v rozšírenom hodnotení vplyvov („Extended Impact Evaluation“) by zvýšenie hornej hranice prispelo k viac než poročnému zníženiu nákladov.

6.1.2 Nie je jasný význam poznámky, že tento návrh sa nevzťahuje „najmä“ na veci týkajúce sa príjmov, ciel alebo administratívnych vecí. Keďže ide o vylúčenie z rozsahu pôsobnosti nariadenia, z pohľadu práva by toto vylúčenie nemalo byť indikatívne ale taxatívne. Toto vylúčenie by teda malo byť vyňaté z poslednej vety 1. ods. a vložené do 2. ods.

6.1.3 Ďalej nie je jasné, prečo bola arbitráž včlenená do čl. 2 ods. 2 písm. e). Arbitráž nemá nič spoločné s ostatnými otázkami, ale je jednou formou alternatívneho riešenia konfliktov, ktorá je jasne vylúčená a nie je potrebné uvádzať ju. EHSV navrhuje zrušenie tohto bodu.

6.1.4 Výbor s ľútosťou prijíma postoj Dánska – z dobre známych a všeobecných dôvodov týkajúcich sa otázok tohto charakteru⁽¹⁵⁾ – ktoré sa chce dať úplne vylúčiť z uplatnenia nariadenia. Výbor zároveň vyjadruje nádej, že v budúcnosti budú prekonané prekážky, ktoré komplikujú úplné vytvorenie jednotného európskeho priestoru⁽¹⁶⁾ a s potešením konštatuje, že Spojené kráľovstvo a Írsko sa zaoberajú možnosťou zapojenia sa do tohto procesu, tak ako to bolo s podobnými iniciatívami už v minulosti.

6.2 Čl. 3. – Začatie konania

6.2.1 EHSV je toho názoru, že premlčacia lehota a jej prerušenie by mali byť aj naďalej upravené vnútroštátnymi predpismi členských štátov. Ak sa tak nestane, pravidlo uvedené v článku 3 ods. 4 by malo zväziť viaceré možné formy, ako podať žiadosť s tým, že premlčacia lehota bude prerušená v deň odoslania riadne overeného formulára o pohľadávke. Je to dôležité najmä v prípade cezhraničných sporov, kedy môže dôjsť k značnému oneskoreniu zásielky⁽¹⁷⁾.

6.2.2 EHSV víta ustanovenie Komisie v článku 3 ods. 6, ktorý dáva strane uplatňujúcej pohľadávku možnosť formulár doplniť alebo upraviť. Výbor už takýto návrh predniesol, keď analyzoval návrh nariadenia o konaní pri európskom platobnom rozkaze, a preto vyjadruje spokojnosť nad tým, že táto možnosť bola do nariadenia začlenená. Doba na vykonanie opravy by mala byť stanovená racionálne.

6.2.3 EHSV ďalej vyjadruje pochybnosti s ustanovením v poslednej časti čl. 3 ods. 7. Kto bude v skutočnosti poskytovať asistenčnú službu? Majú tieto osoby vhodné vzdelanie, aby takúto funkciu mohli vykonávať? EHSV nechce túto funkciu obmedziť na advokátov a právnych zástupcov, no upozorňuje na to, že zmienené praktické aspekty môžu obsahovať problematiku, ktorá si vyžaduje vhodné právnické vzdelanie. Okrem toho, táto činnosť nie je finančne ohodnotená a preto na mnohých súdoch v členských štátoch bude ťažké zabezpečiť takúto službu, ktorá môže byť ľahko považovaná za nepovolené zastupovanie porušujúce profesionálny etický kódex.

⁽¹⁵⁾ V zmysle čl. 1 protokolu týkajúceho sa pozície Dánska, uvedeného v prílohe Zmluvy z Amsterdamu, Dánsko sa nezúčastní na schválení navrhovaných opatrení pri uplatnení hlavy IV Zmluvy v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí.

⁽¹⁶⁾ Podobne ako pri uznávaní rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (rozhodnutie Rady z 20. 9. 2005, Ú. v L 299 z 16. 11. 2005)

⁽¹⁷⁾ Podobne ako v návrhu Komisie na zmenu nariadenia o doručovaní súdnych dokumentov.

6.3 Čl. 4. – Vedenie konania

6.3.1 EHSV chápe dôvody, ktoré sa vo všeobecnosti uplatňujú pri voľbe písomného konania, ale upozorňuje na výhody ústneho vypočutia. Vypočutie zjednodušuje pokusy o zmierenie a zabezpečuje dodržiavanie základných princípov uvedených v čl. 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.

6.3.2 V bodoch 5 a 6 čl. 4 návrh pripúšťa predloženie protipohľadávok, aj v prípade ak príčina žiadosti nie je rovnaká.

6.3.2.1 EHSV má vážne námietky proti tomu, aby sa v takomto konaní, ktoré by malo byť rýchle a neformálne, umožnilo predloženie ktorejkoľvek protipohľadávky bez toho, aby sa dané konanie automaticky zmenilo na bežné konanie.

6.3.2.2 EHSV však chápe, že ak protipohľadávka nemá rovnaký právny vzťah ako pohľadávka, súdny orgán by takúto protipohľadávku nikdy nemal vziať do úvahy.

6.3.2.3 EHSV si myslí, že aby bolo možné prijať akúkoľvek protipohľadávku, jej hodnota nemôže presahovať limit stanovený pre takéto konanie, pretože by mohlo dôjsť k ohrozeniu cieľov konania.

6.3.3 V poslednej časti čl. 4 ods. 7, v prípade, že predložený dokument nie je vyhotovený v jednom z jazykov ustanovených v nariadení č. 1348 sa odporúča, aby si druhá strana zabezpečila jeho preklad. A ak sa tak nestane, aké budú následky pre pohľadávku a konanie? Túto problematiku je potrebné vysvetliť. V tomto prípade ide o nariadenie a nemožno očakávať od členských štátov, že vyplnia medzery, ktoré v ňom vznikli, iba ak by sa v danej situácii uplatňoval všeobecný princíp stanovený v článku 17.

6.4 Čl. 5. – Uzavretie konania

6.4.1 V písm. c) sa uvádza „predvolá strany“, hoci podľa známeho platného rozdielu medzi pojmami predvolať a oznámiť, v tomto prípade nejde o predvolanie, ale o oznámenie. Z toho dôvodu EHSV navrhuje, aby Komisia zmenila tento bod a nahradila slovo predvolať slovom oznámiť.

6.4.2 Mala by byť stanovená maximálna lehota pre stanovenie dátumu vypočutia.

6.5 Čl. 6. – Vypočutie

6.5.1 EHSV víta prijatie noriem, ktoré umožňujú využitie nových technológií pri vypočutí, ak sa uskutoční.

6.5.2 Vzhľadom na skutočnosť, že ešte nie je definovaný presný rozsah uplatnenia týchto nových technológií, EHSV upozorňuje Komisiu na to, že jej využitie v určitých situáciách môže poškodiť možnosti brániť sa a základné procesné princípy, ako sú právna istota a presnosť, kontradiktórny proces a dostupnosť dôkazov. Uvažuje sa napríklad o používaní elektronickej pošty na vypočúvanie svedkov alebo na získanie znaleckého posudku.

6.5.3 Výbor upozorňuje na potrebu zabezpečiť pravosť prehlásení napríklad prostredníctvom elektronického podpisu. Mali by sa prijať potrebné ustanovenia, aby miestne súdne orgány mohli disponovať technickou infraštruktúrou, ktorá by im umožnila poslať inému súdnemu orgánu, aj v zahraničí, právoplatné prehlásenie (bezpečný spôsob posielania elektronickej poštou, získavanie dôkazov prostredníctvom audiokonferencie, videokonferencie alebo elektronickej poštou).

6.5.4 Preto EHSV nalieha na Komisiu, aby zmenila znenie čl. 6 ods. 1. tým, že presne vymedzí rozsah uplatnenia a definovala, pri ktorých úkonoch a situáciách je možné použiť audiovizuálne prostriedky a elektronickej pošty.

6.5.5 Ak sa obe strany zhodnú na tom, že dané technické prostriedky sú dôveryhodné, nie je jasné prečo strana ponechaná možnosť zamietnuť ich použitie. EHSV navrhuje, aby sa zmenilo znenie tohto ustanovenia tak, aby stranám obmedzilo možnosť zamietnuť technické prostriedky len na prípad, ak nie je zaručená ich dôveryhodnosť a rovné zaobchádzanie.

6.6 Čl. 7. – Vykonávanie dôkazov

6.6.1 EHSV vyjadruje znepokojenie nad vykonávaním dôkazov prostredníctvom telefonického rozhovoru. Dôveryhodnosť poskytnutého svedectva je možné zabezpečiť jedine tým, že sa vyhotoví jeho nahrávka a následná transkripcia. EHSV preto žiada, aby Komisia vyňala telefonický rozhovor ako platný prostriedok na vykonanie dôkazov, ak nie je možné zabezpečiť spomínaný postup.

6.6.2 EHSV navrhuje vymazať výraz „vo výnimočných prípadoch“ v čl. 7 ods. 2, pretože implikuje subjektívny prístup a za každých okolností dáva sudcovi možnosť rozhodnúť o zvážení znaleckých posudkov.

6.7 Čl. 8. – Zastupovanie strán

6.7.1 Na základe súčasného návrhu nariadenia môžu byť strany zastupované inými osobami (nie nevyhnutne právnikmi) a EHSV sa domnieva, že by sa mala jasne ustanoviť možnosť, aby v prípade spotrebiteľských sporov mohli spotrebiteľov zastupovať združenia spotrebiteľov a združenia odborníkov by zastupovali svojich členov. Je to zvyčajná forma zastupovania napríklad v systémoch alternatívnych riešení sporov, ale nie je vo všeobecnosti zakotvená v procesnom práve členských štátov.

6.8 Čl. 9. – Úloha súdu alebo tribunálu

6.8.1 Aj napriek prvému dojmu, ako to potvrdila Komisia, nie je možné opomenúť skutočnosť, že návrh neustanovuje, aby sa spory neriešili výlučne len na základe striktných právnych kritérií, ale prípadne aj na základe spravodlivého úsudku („ex aequo et bono“) – dôležitého najmä v prípade, ak ide o otázky finančnej straty. Výbor navrhuje, aby bola táto možnosť zakotvená so všetkými svojimi dôsledkami za podmienky, že bude vopred a jasne vysvetlená zúčastneným stranám.

6.8.2 Poznámky z bodu 6.2.3. sa vzťahujú aj na ustanovenie čl. 9 ods. 3.

6.8.3 Na základe čl. 9 ods. 4 by sa súd alebo tribunál vždy mal snažiť dosiahnuť dohodu, výbor preto navrhuje vymazanie úvodných slov „vždy, keď je to vhodné“.

6.9 Čl. 10. – Rozsudok

6.9.1 V druhej časti čl. 10 ods. 2 by sa okrem účasti strán mal predvídať aj fakt, že strany budú zastupované v zmysle čl. 6 ods. 2.

6.10 Čl. 11. – Doručovanie dokumentov

6.10.1 V čl. 11 ods. 2 sa hovorí o tom, že v prípade, ak „adresátova adresa je s určitou istotou známa“, dokumenty je možné doručiť jednoduchším spôsobom ako je obyčajná listová zásielka, fax alebo elektronickej pošty.

6.10.2 EHSV upozorňuje Komisiu na fakt, že klauzula „ak je adresátova adresa známa s určitou istotou“ je príliš vágna a mohla by viesť k situáciám veľkej právnej neistoty, s možnou ujmom pre odporcov.

6.10.3 Niektoré členské štáty majú systém konkrétnej adresy pre doručovanie: podľa tohto systému, ak zmluvná strana doručí oznámenie na doručovaciu adresu, predpokladá sa, že oznámenie bolo prijaté, a preto nie je potrebný doklad o prijatí. EHSV si myslí, že stanovenie doručovacej adresy by nemalo byť postačujúce pre splnenie požiadavky poznania adresy s určitou istotou.

6.10.4 EHSV preto v súlade s tvrdeniami vo svojom stanovisku k spomínanej zelenej knihe a v stanovisku o konaní pri európskom platobnom rozkaze navrhuje, aby nebolo možné predvolanie a oznámenie vykonať spôsobom (obyčajný list), ktoré neposkytuje alebo ktoré neumožňuje poskytnúť dôkaz o prijatí stranami.

6.11 Čl. 12. – *Lehoty*

6.11.1 Podľa názoru EHSV nie je prijateľné v konaní tohto typu, aby súdny orgán mohol predĺžiť lehoty na neurčito. EHSV navrhuje Komisii, aby stanovila pevný termín na predĺženie lehoty, ktorý sa môže využiť len raz.

6.11.2 Výbor tiež považuje za neprijateľné ustanovenie čl. 12 ods. 2. Vzhľadom na poznatky o práci súdnych orgánov, existujú lehoty no zriedkavo sa uplatňujú sankcie na ich plnenie a takéto ustanovenie viac-menej zaručí neúspech daného konania. EHSV vyzýva Komisiu, aby zrušila bod 2 tohto článku.

6.12 Čl. 13. – *Vykonateľnosť rozsudkov*

6.12.1 EHSV vyjadruje pochybnosti o potrebe ustanovenia o odvolaní v konaní tohto typu. Maximálna hodnota takéhoto konania by mala byť podstatne vyššia ako navrhuje Komisia, napríklad 5 000 eur, čím by bolo odvolanie voči tejto hodnote opodstatnené alebo, ak hodnota sporu bude nižšia (napríklad do 3 500 eur), nemala by existovať možnosť odvolania⁽¹⁸⁾.

6.12.2 Pri diskusii o ponechaní alebo siahnutí možnosti odvolania je potrebné objasniť, že ide o riadny opravný prostriedok a nie o prípady, v ktorých národná legislatíva všetkých krajín v prípade chybného rozsudku umožňuje odvolanie nezávisle od hodnoty sporu.

6.12.3 EHSV preto opätovne žiada Komisiu, aby zvýšila maximálnu hranicu hodnoty sporov zahrnutých do tohto konania aspoň na 5 000 eur. Ak Komisia potvrdí, že hodnota sporu by mala byť rovná alebo nižšia ako 3 500 eur, nemala by stanoviť možnosť odvolania. Ak bude maximálna hodnota stanovená na viac ako 3 500 eur, podanie odvolania bude opodstatnené v sporoch, ktorých hodnota bude vyššia ako tento limit.

6.12.4 V prípade, ak sa ustanoví možnosť odvolania, EHSV upozorňuje Komisiu, aby v znení predpisu zabezpečila súdnemu orgánu možnosť zrušiť vykonanie rozsudku v prípade odvolania, kedy by okamžité vykonanie rozsudku mohlo vážne a zbytočne poškodiť odporcu alebo by malo za následok anulovanie samotného odvolania. V týchto prípadoch by sa napríklad mohlo vyžadovať poskytnutie možnosti kasácie ako podmienky pre zrušenie vykonania.

6.12.5 Ak bude poskytnutá možnosť odvolania, malo by byť jasné, že, s výnimkou zrušenia zastupovania právnikom podľa

⁽¹⁸⁾ Ako je to už v niektorých členských štátoch napríklad v Portugalsku. Podľa všeobecného pravidla, ak je hodnota sporu nižšia ako 3 750 eur, nie je možné odvolanie.

čl. 8, sa uplatní procesný postup daného členského štátu, ktorý jasne stanovuje povinnosť menovania zástupcu v prípade odvolania.

6.13 Čl. 14. – *Súdne trovy*

6.13.1 Je potrebné zdôrazniť, že ustanovenia o nákladoch v tomto článku sú správne. Napriek tomu, požívanie vágnych, subjektívnych a neurčitých vyjadrení ako „nespravodlivé alebo neopodstatnené“ nie je v súlade s cieľmi harmonizácie, pretože zavádza rušivý element v základnej oblasti ako sú súdne trovy.

6.13.2 Výbor sa preto domnieva, že rovnako ako v prípade konania pri európskom platobnom rozkaze, bolo by v takýchto prípadoch vhodné jasne sa odvolať na uplatnenie ustanovení, ktoré v právnom systéme každého členského štátu pochádzajú z transpozície Smernice 2003/8/ES z 27. januára 2003 o právnej podpore⁽¹⁹⁾.

6.13.3 EHSV sa v tejto súvislosti ďalej domnieva, že je nevyhnutné stanoviť povinnosť, aby boli strany vopred informované o systéme súdnych trov a nákladov na honoráre advokátov (ak sú) a porovnať ich s inými právnymi postupmi, ktoré je možné uplatniť, aby si strany mohli naozaj vybrať.

6.14 Čl. 16. – *Revízia rozsudku*

6.14.1 EHSV upozorňuje na skutočnosť, že nie je stanovený žiaden termín na vykonanie tohto práva. Vágne vyjadrenie ako „konať rýchlo“ nie je prípustné. Výbor sa preto domnieva, že ak je naozaj cieľom zabezpečiť efektívne vykonávanie obhajoby odporcu (v prípade nesprávneho doručenia formuláru alebo ak sa odporca nemohol brániť z dôvodu vyššej moci), je potrebné určiť presnú časovú lehotu, počas ktorej môže odporca požiadať o preskúmanie rozsudku bez toho, aby sa toto konanie spomalilo a aby nedošlo k prekážkam vo výkone alebo taktike zdržovania.

6.15 *Prílohy: formuláre*

6.15.1 Práve navrhovaný systém spočíva v použití formulárov reprodukovанных v prílohách 1 a 3 návrhu tohto nariadenia. Navrhované postupy budú prebiehať hladko iba vtedy, ak budú formuláre slúžiť tomu účelu, na ktorý boli navrhované.

6.15.2 EHSV má oprávnené pochybnosti o účinnosti a praktickosti formulárov používaných v cezhraničných sporoch.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ L 26/41, 31.1.2003

6.15.3 Napríklad: taliansky podnik predloží talianskemu súdnemu orgánu žalobu proti poľskému spotrebiteľovi. V akom jazyku dostane poľský spotrebiteľ kópiu žaloby? V taliančine? V poľštine? Ak bude v taliančine, aká je záruka, že spotrebiteľ mu porozumie a bude sa môcť rozhodnúť, či podať žalobnú odpoveď? Ak bude v poľštine, kto bude zodpovedný za jej preklad? A kto bude niesť súvisiace náklady?

6.15.4 Je potrebné dodať, že poškodený vyplňuje nie len okienka na formulári; musí tiež doložiť písomné informácie. Kto bude zodpovedný za ich preklad? A kto overí správnosť prekladu?

6.15.5 Nariadenie č. 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch nezmiernuje vyššie uvedené obavy práve pre dosť neformálnu a voľnú povahu práve skúmaného konania.

6.15.6 A v skutočnosti, aj keby už spomenutý hypotetický poľský spotrebiteľ dostal oznámenie vo svojom materinskom jazyku, v akom jazyku by odpovedal? Kto by zabezpečil preklad z poľštiny do taliančiny? V akom jazyku sformuluje

svoju protipohľadku? A ako bude preložená? Všetky podobné situácie by tvorili prekážky, ktoré negatívne ovplyvnia rýchlosť s náklady na celý postup.

6.15.7 EHSV preto žiada Komisiu, aby zvažila najúčinnější spôsob zabezpečenia toho, aby používanie týchto formulárov v cezhraničných sporoch neohrozovalo rýchlosť a náklady daného postupu alebo právo odporcu na obranu.

6.15.8 EHSV si tiež myslí, že všetky formuláre sú príliš komplikované pre osoby, ktoré nemajú právnické vzdelanie.

6.15.9 Laikovi môžu byť nejasné niektoré termíny (štatutárna úroková sadzba, % nad základný kurz ECB, zrušenie predaja, uznanie záväzkov, kontumačný rozsudok, protipohľadka). Keďže Komisia navrhuje v tomto procese nestanoviť povinné právne zastúpenie, sú potrebné kroky na zabezpečenie toho, aby užívatelia dané formuláre pochopili a správne vyplnili.

6.15.10 V konečnom dôsledku, možnosť dať sa zastupovať právnym zástupcom alebo treťou osobou nie je vylúčená, mala by byť jasne uvedená vo formulároch.

V Bruseli 14. februára 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilnenie hospodárskeho riadenia – reforma Paktu stability a rastu“

(2006/C 88/15)

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 10. februára 2005 rozhodnutie vypracovať v zmysle článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko na tému: „Posilnenie hospodárskeho riadenia – reforma Paktu stability a rastu“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska v danej veci, prijala svoje stanovisko 27. januára 2006. Spravodajkyňou bola pani FLORIO, pomocným spravodajcom pán BURANI.

Výbor prijal na svojom 242. plenárnom zasadnutí 15. februára 2006 (schôdza z...) 88 hlasmi za, 7 hlasmi proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Výbor je vážne znepokojený súčasnou stagnáciou v otázkach hospodárskeho riadenia v Európe. Pokladá preto za zmysluplné znovu sa vrátiť k hospodárskym nástrojom, ktoré boli v Európskej únii zavedené v posledných rokoch a pristúpiť k hodnoteniu doterajšieho priebehu reformy Paktu stability a rastu.

1.2 Cieľom predkladaného dokumentu je

- poukázať na rozdielne postoje, ktoré živili diskusie o politických a hospodárskych otázkach v posledných šiestich rokoch od existencie Paktu stability a rastu;
- zhodnotiť reformný proces Paktu stability a rastu za posledné mesiace;
- načrtnúť hlavné smery k posilneniu hospodárskeho riadenia v Európe.

1.3 Pakt stability a rastu od nadobudnutia svojej účinnosti preukázal zásadný prínos k tomu, aby európsky rast prebiehal v zhode s menovou stabilitou.

1.4 Tento priebeh vývoja žiaľ sprevádza chýbajúca koordinácia hospodárskeho riadenia v Európe a deje sa to v čase silného a pretrvávajúceho medzinárodného napätia tak hospodárskeho, ako aj politického charakteru.

1.5 V priebehu šesťročnej existencie paktu niektoré členské štáty vyvíjali tlaky a požadovali jeho reformu.

1.6 Reformný proces nemožno označiť za uzavretý, keďže ešte nemohol poskytnúť žiadne faktické zlepšenie hospodársko-politickej koordinácie v Európe. Až v rámci takejto posilnenej koordinácie by mohli byť plne vyčerpané možnosti, ktoré európska hospodárska a menová únia poskytuje, pokiaľ ide o hospodársky rast a vývoj zamestnanosti.

1.7 Opatrenia, ktoré navrhujú členovia Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, sa preto sústreďujú na nevyhnutné posilnenie hospodárskeho riadenia v EÚ sú zamerané na

posilnenie koordinácie hospodárskej a daňovej politiky medzi členskými štátmi a na oživenie investícií zameraných na dosiahnutie cieľov stanovených v Lisabonskej stratégii.

2. Od Maastrichtskej zmluvy k Paktu stability a rastu

2.1 Pakt stability a rastu prijatý v roku 1997 bol nástrojom, ktorým sa malo zabezpečiť dodržiavanie rozpočtovej disciplíny v rámci HMÚ založenej Maastrichtskou zmluvou⁽¹⁾. Ako dôsledok tejto zásady *vyrovnanosti verejných financií* mali byť podľa ponímania tvorcov vytvorené priaznivé predpoklady pre cenovú stabilitu a súčasne pre silný a udržateľný rast, vytvárajúci pracovné miesta.

2.2 Vďaka tomuto prístupu sa „dodrži cieľ umožniť pevný, takmer vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet (...) všetkých členských štátov, prekonať konjunkturálne výkyvy a pritom udržiavať deficit verejných financií v rámci referenčnej hodnoty 3 % HDP.“⁽²⁾

2.3 Pakt stability a rastu spočíva na nasledujúcich podstatných prvkoch:

- *politická angažovanosť zmluvných partnerov paktu* (Komisia, členské štáty, Európska rada), ktorá spočíva v pripravenosti včas posilniť kontrolu rozpočtu a koordináciu hospodárskej politiky medzi členskými štátmi;
- *preventívne kontrolné opatrenia*, ktorých cieľom je predísť možnosti, aby verejné rozpočtové deficity prekročili maximálnu hodnotu 3 % HDP. V tejto súvislosti bola *nariadením Rady (ES) č. 1466/97* posilnená multilaterálna kontrola stavu rozpočtu a koordinácia hospodárskych politik tým, že pre každý členský štát EÚ je určený vlastný *program stability a rastu*, ktorý sa predkladá Európskej rade na schválenie;

⁽¹⁾ Pakt bol oficiálne prijatý v roku 1997 (s cieľom posilniť rozpočtovú disciplínu určenú v článkoch 99 a 104 Zmluvy o ES) a v zásade nadobudol účinnosť súčasne so zavedením eura 1. januára 1999.

⁽²⁾ Uznesenie Európskej rady o Pakte stability a rastu, Amsterdam 17. júna 1997.

- *odstrašujúce opatrenia*, pri ktorých krajiny, kde sa ukazujú hrozba deficitu, dostanú *včasné varovanie* tak, že krajina môže prijať pomocné opatrenia.
- pri krajinách, ktoré vykazujú skutočný nadmerný deficit, sa použije postup platný pre *nadmerné deficity* ⁽³⁾: Ak príslušná krajina po ukončení tohto postupu primerane neznížila deficit, môže jej byť uvalená peňažná pokuta až do výšky 0,5 % HDP.

3. Zhodnotenie prvých šiestich rokov uplatňovania paktu

3.1 Kým sa pristúpi k hodnoteniu prvých šiestich rokov uplatňovania paktu, musí sa uznať, že založenie HMÚ predstavuje jeden z najdôležitejších a najprekvapujúcejších fenoménov európskych dejín. Už len skutočnosť, že dnes okolo 300 mil. občanov v 12 európskych štátoch má od januára 2002 tú istú menu, dáva predstavu o dôležitosti tejto historickej udalosti pre Európu.

3.2 Úspechy a kritiku v prvých šiestich rokoch tejto skúsenosti možno v zásade spájať s obidvoma pojmami, ktoré sa v pakte vyskytujú často: nepochybny úspech pre *stabilitu* hodnoty peňazí a rovnako zjavné sklamanie kvôli nedostatocnému hospodárskemu *rastu* v Európe. V priebehu týchto šiestich rokov sa miera inflácie v eurozóne výrazne znížila na približne 2 %. Udržať stabilitu hodnoty peňazí sa podarilo najmä nekompromisnou redukciou úrokových sadziieb zo strany ECB.

3.3 Ďalším pozitívnym faktorom v súvislosti so založením HMÚ je európska integrácia trhov (predovšetkým finančných) odstránením transakčných nákladov a kurzových rizík. Táto integrácia zabezpečila stabilitu hodnoty peňazí, ale taktiež postupné zníženie úrokových sadziieb v eurozóne.

3.4 Vďaka súčasnému pôsobeniu cenovej stability a znižovania úrokových sadziieb finančné trhy po počiatočnom váhaní (1999-2001) postupne nadobudli dôveru v európsku menu, ako to vyplýva aj z obrázka 3 k zhodnocovaniu eura.

3.5 Popri týchto jednoznačne pozitívnych prvkoch v súvislosti so zavedením eura dávajú iné faktory v oblasti hospodárskeho rastu dôvod k veľkej bezradnosti. Je potrebné pripomenúť, že HDP v druhej polovici 90. rokov vykazoval v krajinách, ktoré uvažovali o účasti na spoločnej európskej

mene, významné percentá rastu. Preto bezprostredne pred založením HMÚ existovali veľké očakávania, že spoločná európska mena prispeje k ďalšiemu posilneniu rastu v Európe. Očakávané posilnenie hospodárskeho rastu v eurozóne sa však nedostavilo. V protiklade s vtedajšími očakávaniami práve tie krajiny, ktoré euro nezaviedli, vykázali posilnenie hospodárskeho rastu a dokonca vyšší rast HDP, ako krajiny eurozóny.

3.6 Ďalší neočakávaný jav, ktorý nastal v HMÚ, sú „asymetrické šoky“ v rámci eurozóny. Členské štáty HMÚ tak zaznamenávajú celkom rozdielne percentá rastu, ktoré vykazujú podstatne väčšie rozdiely, než sa očakávalo: niektoré krajiny sa nachádzajú v recesii, iné zažívajú fázy hospodárskej expanzie.

3.7 Štáty eurozóny očakávali, že zjednotenie meny povedie k väčšej cenovej transparentnosti vďaka silnejšej konkurencii na trhu spotrebného tovaru a k znižovaniu cien v prospech spotrebiteľov (v dôsledku rastu ich reálnych príjmov), k čomu však žiaľ nie vždy došlo. V dôsledku chýbajúcej kontroly v niektorých členských štátoch došlo najmä vo fáze prechodu na novú menu k neoprávneným zvýšeniam cien. Tak tomu bolo pri niektorých cenách potravín najmä v Taliansku, ale aj v Nemecku a Grécku. V dôsledku takýchto deformácií (pri presune cien) v niektorých krajinách občania celkove nevnímali euro ako nástroj na zvýšenie blahobytu spotrebiteľov.

3.8 Prvých šesť rokov HMÚ bolo bezpochyby predovšetkým menovým a finančným úspechom. Euro sa stalo obľúbenejším v oblasti finančných trhov a bankových kruhov. Za púhych šesť rokov sa euro prepracovalo na pozíciu druhej najdôležitejšej depozitnej meny na svete ⁽⁴⁾. Umožnila to striktná peňažná politika, ktorej najvyšším cieľom je – podľa prioritného cieľa ECB – cenová stabilita, aby sa posilnila dôvera finančných trhov v novú menu ⁽⁵⁾.

4. HMÚ: Konflikt medzi stabilitou a rastom

4.1 Žiaľ úspechy dosiahnuté v oblastiach meny a financií nevedli k zodpovedajúcim úspechom v reálnom hospodárstve, pokiaľ ide o rast výroby a vytváranie pracovných miest. Z týchto dôvodov euro, hoci jeho vytvorenie je udalosťou veľkého významu, značná časť občanov v eurozóne stále nevnímá tak ako by mala, a to ako úspešný príbeh.

⁽³⁾ Postup pri nadmernom deficite sa nepoužije v nasledujúcich výnimkových prípadoch: 1. pri neobvyklej udalosti, ktorá je mimo moci daného členského štátu, 2. pri hospodárskej recesii s poklesom reálneho HDP o najmenej 2 percentuálne body. Treba pripomenúť, že dodnes sa uplatnilo 26 konaní pri nadmernom deficite, ktoré sa dotkli 10 krajín eurozóny. Takýto postup bol uplatnený proti nasledujúcim krajinám: 2002 proti Nemecku a Portugalsku; 2003 proti Francúzsku; 2004 proti Grécku, Maďarsku, Českej republike, Cypru, Malte, Poľsku, Slovensku, Holandsku, Francúzsku, Nemecku a Spojenému kráľovstvu; 2005 proti Maďarsku, Grécku, Holandsku a nakoniec Taliansku.

⁽⁴⁾ Medzinárodný úspech meny je proces, ktorý v zásade riadia trhové sily, t.j. dôvera aktérov hospodárstva v stabilitu tejto meny.

⁽⁵⁾ „Prvoradým cieľom ESCB [Európsky systém centrálnych bánk] je zabezpečenie cenovej stability.. Pokiaľ je to možné bez vplyvu na ciele cenovej stability, ESCB podporuje všeobecnú hospodársku politiku v spoločenstve, aby prispel k realizácii cieľov spoločenstva stanovených v článku 2.“ (článok 105 ods. 1 Zmluvy o ES). Cieľmi únie (článok 2 Zmluvy o EÚ) sú vysoká úroveň zamestnanosti a udržateľný rast bez inflácie.

4.2 Príčiny tejto zvláštnej „patovej situácie“ HMÚ sa interpretujú rozdielne. Možno rozoznať dve smerodajné vysvetľujúce formulácie: Jedni (ktorých môžeme označiť ako *štrukturalistov*) sú toho názoru, že chýbajúci hospodársky rast má svoje korene najmä v štrukturálnej nepružnosti, ktorá nemá nič spoločné s pravidlami HMÚ. Zásadne protichodný názor majú tí (ktorých môžeme označiť za *makroekonómov*) ktorí sa nazdávajú, že najprv Maastrichtskou zmluvou a potom Paktom stability a rastu boli zavedené pravidlá, ktoré viedli k neúčinnnej hospodárskej politike, ktorá „zablokovala“ možnosti hospodárskeho rastu v Európe.

4.3 Nepochybne značné štrukturálne rozdiely medzi členskými štátmi HMÚ nedávajú žiadne uspokojivé vysvetlenie pre to, že hospodárstvo eurozóny rastie od roku 2001 nedostatočne. Štáty EÚ, ktoré nepatria do eurozóny, prekonalí fázu stagnácie výraznejšie a rýchlejšie, ako krajiny eurozóny. Od roku 2001 bol hospodársky rast v krajinách mimo eurozóny približne o 1,1 percentuálnych bodov vyšší než v krajinách eurozóny. Ak sa navyše porovná hospodárska dynamika v krajinách eurozóny a v USA, negatívna konjunkturálna fáza v eurozóne síce nebola tak výrazná, trvala však dlhšie ako v USA.

4.4 Tieto rozdiely však nemožno vysvetľovať len štrukturálnymi faktormi. Potrebné ďalšie vysvetlenia poskytuje, ako sa ukáže ďalej, druhá interpretácia, podľa ktorej sa súčasná makroekonomická hospodárska politika v Európe tak v oblasti peňažnej, ako aj rozpočtovej politiky, pokladá za neprimeranú.

4.5 V oblasti peňažnej politiky ECB na základe svojho výlučného mandátu zabezpečovať menovú stabilitu eurozóny sledovala osobitne striktnú peňažnú politiku a usilovala sa o obmedzenie miery inflácie na 2 %, čo sa počas obdobia stagnácie 2001/2002 pokladalo za príliš obmedzujúce. Treba však pripustiť, že úplne rozdielne danosti v rámci eurozóny nevelmi pomáhali ECB promptne reagovať na ťažkú konjunkturálnu situáciu rozhodným znížením úrokových sadzieb.

4.6 V oblasti rozpočtovej politiky postoj krajín eurozóny neumožnilo žiadne rýchle prekonanie ťažkej konjunkturálnej situácie existujúcej od roku 2001. Vo fáze stagnácie krajiny eurozóny udržiavali stav svojich dlhov v prepočte na HDP na takmer konštantnej úrovni (2001 69,6 %, 2003 70,8 %), zatiaľ čo USA v tej istej dobe reagovali rýchlejšie (2001 57,9 %, 2003 62,5 %), sledujúc keynesiánsku politiku prekonávania stagnácie „deficitnými výdajmi“.

4.7 Neschopnosť krajín eurozóny použiť anticyklickú rozpočtovú politiku má svoje korene čiastočne v zdedenom bremene (vysoký štátny dlh jednotlivých štátov a neschopnosť znížiť ho počas obdobia hospodárskeho rastu 1996-2000) a čiastočne v stanovených podmienkach Paktu stability a rastu: Tento pakt ukladá tak krajinám, ktorých miera zadĺženia v prepočte na HDP je pod 60 % (Španielsko 48,9 %, Írsko 29,9 %, Holandsko 55,7 %, Fínsko 45,1 %), ako aj krajinám,

ktorých miera zadĺženia v prepočte na HDP len mierne presahuje 60 %, a preto nie je alarmujúca (Nemecko 66,0 %, Francúzsko 65,6 %, Rakúsko 65,2 %, Portugalsko 61,9 %), rozpočtové obmedzenia, ktoré mnohí pokladajú za nevhodné⁽⁶⁾. Jeden z hlavných bodov kritiky paktu sa zameriava v podstate na hornú hranicu rozpočtového deficitu 3 %. Toto pravidlo sa pokladá za úplne svojvoľné a nepotrebné tak v období recesie, ako aj v období expanzie. Vo fáze recesie neumožňuje toto pravidlo jednotlivým vládam žiadnu expanzívnu rozpočtovú politiku, ktorá by ich národné hospodárstva dostala do postavenia umožňujúceho prekonať túto fázu recesie v primeranej dobe. Naopak, vo fázach expanzie toto pravidlo neumožňuje, aby sa jednotlivé vlády správali „pocitovo“ a posilnili svoju rozpočtovú disciplínu. Paktu sa teda kládlo za vinu, že je hlavným nástrojom inštitucionálnej zotrvačnosti Európy v makroekonomickej oblasti. Pakt bol zameraný výlučne na čiastkové ciele (vyrovnané rozpočty a finančná stabilita) a zanedbával alebo dokonca bránil tomu, aby sa dosiahli konečné ciele makroekonomickej stability (hospodársky rast a plná zamestnanosť⁽⁷⁾).

4.8 Väčšina reformných návrhov požadovala sústreďovať sa menej na vzťah rozpočtový deficit/HDP a oveľa viac na vzťah štátny dlh/HDP. Za týchto nových podmienok sa mal pakt zamerať na *stabilitu štátneho dlhu* krajín eurozóny, zatiaľ čo krajinám pod alebo mierne nad 60 % by sa povolila väčšia pružnosť.

4.9 V septembri 2003 ekonóm Paul de Grauwe vypracoval zaujímavý reformný návrh, podľa ktorého každá vláda eurozóny určuje vlastný cieľ, pokiaľ ide o vzťah štátny dlh/HDP (podľa aktuálnej hospodárskej a finančnej situácie) a potom vykoná rad hospodársko-politických opatrení v súlade s týmto cieľom. Návrh De Grauweho síce ráta s tým, že každá krajina by sa mohla krátkodobo odchýliť od vytýčeného cieľa (pokiaľ je to odôvodnené v mimoriadnej konjunkturálnej situácii), ubezpečoval však, že vzťah dlhy/HDP by sa strednodobo a dlhodobo vyvíjal tak, že sa splní vytýčený cieľ.

4.10 Iný návrh na reformu paktu bol, aby sa zaviedlo „*zlaté pravidlo štátnych financií*“, podľa ktorého sa investičné výdaje, ktoré umožňujú dosiahnutie cieľov vytýčených v rámci lisabonskej stratégie (zavádzanie a rozširovanie technologických inovácií, výdavky na výskum a vývoj, výdavky na vzdelávanie atď.) nepripočítajú k výdavkom ovplyvňujúcim deficit verejných rozpočtov.

4.11 Uplatnenie „*zlatého pravidla*“ bolo kritizované v tom zmysle, že pojem „verejné investície“ je nejednoznačný. Je to slabina, pretože pod investičnými výdavkami možno chápať všetky možné výdavky. Aby sa vyšlo tejto kritike v ústrety, navrhol m. i. francúzsky ekonóm J.-P. Fitoussi, aby verejné investície spadajúce pod „zlaté pravidlo“ určila Európska rada po konzultácii s Európskym parlamentom. Nevýhoda nejednoznačnosti pojmu „verejné investície“ by sa tak mohla zmeniť na

⁽⁶⁾ Paul De Grauwe, 2003.

⁽⁷⁾ J.-P. Fitoussi, 2004.

výhodu. A to vďaka možnosti vyvíjať politiku koordinácie pomocou vytvorenia systému stimulov, ktoré jednotlivé krajiny podnikajú investovať v oblastiach spoločného záujmu⁽⁸⁾. V tejto súvislosti je zaujímavý a zasluhuje si hlbšiu úvahu návrh predsedu Komisie Barrosa týkajúci sa zriadenia fondu Spoločenstva pre investície európskeho záujmu, ktoré sú potrebné pre rast a hospodársky rozvoj.

4.12 Tak vznikla široká diskusia o otázke, ktoré opatrenia umožnia skutočné zmeny paktu. Pritom stoja proti sebe v podstate dva rozdielne pohľady: na jednej strane je snaha zachovať systém s jednoznačnými ustanoveniami, na druhej strane sa požaduje pakt stability, ktorý umožňuje politické rozhodnutia vlád na základe existujúcich hospodárskych dôvodov. Tým sa dostala na svetlo potreba uskutočniť reformu paktu na základe systému pravidiel, ktorý môže podoprieť odôvodnenosť paktu z hľadiska technického, hospodárskeho a politického⁽⁹⁾.

5. Reforma paktu od návrhu Európskej komisie⁽¹⁰⁾ po text prijatý Európskou radou⁽¹¹⁾

5.1 Kritika paktu nadobudla veľké rozmery, keď sa v dôsledku zlej konjunktúrnej situácie 2002/2003 dostal pod tlak a potreba reformy paktu sa stala zrejmom. Treba pripomenúť váhanie Nemecka a Francúzska podriaďiť sa pravidlu 3 % a spor medzi Komisiou a Európskou radou. De facto prebehol skutočný inštitucionálny „prelom“, ktorý viedol od *metódy Spoločenstva spočívajúcej v otvorenej koordinácii*, ako bola ustanovená v pravidlách paktu, k *metóde úplne samostatnej kontroly zo strany vlád*. Vo veľkej časti reformných návrhov bolo žiadúce, menej sa orientovať na vzťah rozpočtový deficit/HPD a výraznejšie na vzťah štátny dlh/HPD.

⁽⁸⁾ J.-P. Fitoussi, 2004.

⁽⁹⁾ Na zdôraznenie toho, aká dôležitá je diskusia začatá v roku 2004 o Pakte stability a rastu, treba znovu uviesť závery nedávno uverejneného článku Jeana Pisani-Ferryho: *Nemal by sa podceňovať význam diskusie, ktorá sa uskutoční v nasledujúcich mesiacoch. Hlavná otázka, ktorá vystupuje do popredia, je, či hospodárske riadenie v eurozóne by malo byť založené na právne záväzných predpisoch, alebo na kolektívnych rozhodnutiach na základe hospodárskych princípov. Skôr menovaný model bol vyskúšaný – až kým politika neuplatnila svoje práva. Druhý model ešte nie je vyskúšaný – ale pri chýbajúcej technickej, hospodárskej a politickej legitimitate zrejme nemôže byť úspešný. Ak sa nedosiahne žiadna jednota a druhý model zlyhá, eurozóna pravdepodobne použije istý druh „vyleštenej“ sinatrovskej doktríny – čo určite nie je najlepšia cesta na vytvorenie menovej únie. Sinatrovska doktrína nazvaná podľa piesne „My Way“ Franka Sinatra bolo označenie, ktoré si zvolil Michail Gorbačov, aby opísal politiku, ktorá susedným štátom Varšavskej zmluvy umožnila riešiť svoje vnútorné záležitosti. Ako to ďalej pokračovalo, je známe. J. Pisani-Ferry (2005).*

⁽¹⁰⁾ KOM(2004) 581, konečné znenie.

⁽¹¹⁾ KOM(2005) 154 a 155, konečné znenie.

5.2 Inštitucionálny konflikt vo vnútri EÚ odzrkadľoval konflikt existujúci medzi obidvoma piliermi rozpočtovej a hospodárskej politiky EÚ: zaručenie *hospodárskeho rastu* pri súčasnej *rozpočtovej disciplíne* členských štátov. Bola preto potrebná naliehavá reforma paktu, aby ho bolo možné posilniť kompatibilitu medzi obidvoma piliermi. Komisia na jeseň 2004 vypracovala reformný návrh na predloženie Európskej rade, pričom v ňom stanovila päť usmernení:

5.2.1 Pri dohľade nad vyrovnanosťou rozpočtu je potrebné zamerať sa na udržateľnosť stavu rozpočtu, pričom by sa však vývoj deficitu mal naďalej držať pod kontrolou.

5.2.2 Pre každý členský štát by sa mali stanoviť strednodobé rozpočtové ciele, aby sa zohľadnili osobitosti jednotlivých štátov. Takto by sa na jednej strane predišlo prekročeniu trojpercentného prahu vo vzťahu deficit/HPD v zlej konjunktúrnej situácii a na druhej strane by sa znížil pomer zadĺženie/HPD, a to aj v predstihu vzhľadom na predvídateľný vplyv starnutia obyvateľstva na rozpočty niektorých krajín.

5.2.3 Pri nadmernom deficite by sa podľa návrhu mala výraznejšie zohľadniť hospodárska situácia. Definícia *mimoriadnych okolností*, pri výskyte ktorých sa možno podľa paktu vyhnúť postupu platnému pri nadmernom deficite, by sa mohla zmeniť tak, aby sa zohľadnili aj dlhšie trvajúce obdobia recesie. Určená cesta na odstránenie nadmerného deficitu by sa mohla zmeniť tak, aby sa zohľadnili tak konjunktúralno-cyklické danosti, ako aj ohrozenie trvalej udržateľnosti. Týmto spôsobom by bol proces prispôsobenia výraznejšie zladený a zabezpečený podľa podmienok určitej krajiny, čo by mohlo priniesť odstránenie deficitu v priebehu dlhšieho časového obdobia a nemusel by sa uskutočniť v roku nasledujúcom po zistení nadmerného deficitu.

5.2.4 Musia sa prijať účinné preventívne opatrenia na korekciu neprímeraných rozpočtových stavov. Včasné preventívne opatrenia by mali zabezpečiť, aby požadované vyrovnanie rozpočtu nastalo v priaznivých konjunktúrnych fázach.

5.2.5 Intenzívnejšie uplatnenie ustanovení o dohľade. Podľa pôvodného návrhu bolo úlohou Komisie vysloviť včasné varovanie bez toho, aby k tomu Rada musela dať povolenie. Právomoci Komisie, ako aj jednotlivých štátnych kontrolných inštitúcií v oblasti dohľadu by sa mali posilniť.

5.3 Návrh na reformu paktu stability nepredstavoval pre Komisiu žiadne hlboké zmeny, ale skôr ďalší vývoj. Sledovala cieľ predísť pomocou paktu kritickým situáciám, ktoré mohli viesť k inštitucionálnemu *patu* – ako sa to už aj stalo v minulosti. Komisia zamýšľala prispôsobiť pakt realite a získať tak preň viac dôveryhodnosti a zvýšiť „osvojenie si“ („ownership“) jeho ustanovení v členských štátoch.

5.4 Európska rada dala na jar 2005 odpoveď, ktorá sa zásadne líšila od predstáv Komisie. Európska rada schválila na svojom jarnom zasadnutí 22- 23. marca 2005 dokument „Hospodárstvo a financie“ pripravený Radou pod názvom „Zlepšenie uplatnenia Paktu stability a rastu“, ktorý znamenal zásadné zmeny v pakte. Tieto sa týkajú oblastí, ako „urýchľovanie a objasňovanie vykonania postupu pri nadmernom schodku“ (Nariadenie Rady (ES) č. 1056/2005 z 27. júna 2005) a „posilnenie dohľadu nad stavmi rozpočtov a dohľad nad hospodárskymi politikami a ich koordinácia“ (Nariadenie Rady (ES) č. 1055/2005 z 27. júna 2005). V dôsledku týchto zmien sa zaviedol pružnejší postup, ktorý umožňoval špecifické zmierňujúce dôvody pre krajiny postihnuté nadmerným deficitom, ako aj predĺženie lehôt pre členské štáty na korekciu deficitu. V ďalšom období sa majú uplatniť najdôležitejšie zmeny Paktu stability a rastu nariadené Európskou radou.

5.4.1 Jedna z najdôležitejších zmien sa týka definície *strednodobých rozpočtových cieľov*. Kým tento cieľ bol v poslednom znení paktu definovaný ako takmer vyrovnaný rozpočet alebo ako rozpočtový prebytok, pričom deficit až do -0,5 % HDP bol prípustný pri určitých nejasnostiach týkajúcich sa metód kvantifikácie jednotlivých rozpočtových položiek, odchýlky od strednodobého cieľa sa nepredpokladali.

5.4.1.1 Podľa zmien navrhovaných Radou leží rozsah výkyvov rozpočtového deficitu členských štátov v HMÚ a v štátoch, ktoré sa podieľajú na európskom mechanizme výmenných kurzov (ERM II) medzi vyrovnaným rozpočtom, resp. *rozpočtovým prebytkom* (pre krajiny s vysokým štátnym dlhom a malým potenciálom rastu) a *rozpočtovým deficitom* až do 1 % HDP (pre krajiny s nízkym stavom zadĺženia a vysokým potenciálom rastu). Odchýlky od strednodobého cieľa sú prípustné, pokiaľ vláda príslušnej krajiny uskutočnila štrukturálne reformy.

5.4.2 *Cesta adaptácie na strednodobý rozpočtový cieľ*. V predchádzajúcom znení cesta prechodu nebola súčasťou paktu, ale skôr závislá od rozhodnutí Európskej rady.

5.4.2.1 Podľa nového znenia je možné, že sa krajina odchyľi od strednodobého cieľa a predpokladá sa, že táto odchýlka bude upravená **ročnou korekciou vo výške 0,5 % HDP**. Korekčné snahy môžu v obdobiach nepriaznivej konjunktúry „vyzerat' menšie“ a byť „vyššie“ v časoch priaznivej konjunktúry, aby sa „neočakávaná“ výnosnosť takýchto fáz mohla použiť na redukciiu rozpočtového deficitu a štátneho dlhu. Odchýlky sú prípustné v prípade štrukturálnych reforiem. Pre prípad, že sa ročná korekcia 0,5 % nedosiahne, však nie sú stanovené žiadne sankcie.

5.4.3 *Faktory, ktoré odôvodňujú prekročenie referenčnej hodnoty kvóty deficitu 3 % HDP*. Pôvodne mohli byť dôvodom prekročenia iba nasledujúce mimoriadne a prechodné okolnosti: Prírodné katastrofy, negatívny rast -2 %, ako aj pokles HDP medzi 0,75 % a 2,0 % podľa posúdenia Rady. S inými faktormi sa nerátalo.

5.4.3.1 V navrhovanej reforme paktu sú uvedené **osobitné faktory**, ale nie sú kvantifikované: záporná miera ročného rastu HDP a kumulovaný pokles výroby, spojený s mierou rastu HDP nižším než je jeho potenciálny rast. Tieto sa dopĺňujú o „**ostatné významné faktory**“, ktoré Komisia musí primerane zohľadniť pri kvalitatívnom posudzovaní prekročenia trojpercentnej referenčnej hodnoty schodku:

- i) vývoj potenciálneho rastu
- ii) prevahe cyklov konjunkturálneho oslabenia;
- iii) realizácia lisabonskej stratégie;
- iv) výdavky na výskum, vývoj a inováciu;
- v) predchádzajúce konsolidácie rozpočtu v časoch priaznivej konjunktúry;
- vi) udržateľnosť úrovne zadĺženia;
- vii) verejné investície;
- viii) kvalita verejných financií;
- ix) objem finančných príspevkov v prospech medzinárodnej solidarity;
- x) finančné príspevky súvisiace s realizáciou cieľov európskej politiky, najmä procesu zjednotenia ⁽¹²⁾;
- xi) reforma dôchodkového systému.

5.4.4 *Lehota na korekciu deficitu*. Pôvodne bolo stanovené, že korekcia sa má dosiahnuť v roku, ktorý nasleduje po zistení nadmerného deficitu, pokiaľ sa nevyskytli žiadne mimoriadne okolnosti. Tieto okolnosti však neboli špecifikované a Rada mohla voľne stanoviť novú lehotu.

5.4.4.1 V zmenenom pakte má byť lehota na korekciu spravidla jeden rok po jeho zistení. Ak sa však vyskytli „*mimoriadne okolnosti*“ v oblasti vyššie uvedených „*ďalších faktorov*“, môže byť lehota predĺžená na dva roky po zistení. Celý rad lehôt v súvislosti s postupom pri nadmernom deficite sa posudzuje veľkorysejšie.

5.5 V porovnaní s pôvodným návrhom Komisie predstavuje reforma schválená Európskou radou zásadne odlišný prístup, ktorý sa sotva dá posudzovať ako kompromis medzi návrhom Komisie a požiadaviek Rady. Pakt stability sa zmäkčuje v početných bodoch deformáciou rozdelenia kompetencií medzi orgánmi EÚ. To vedie k nevyváženému rozdeleniu kompetencií medzi Komisiou, ktorá je ako obhajca zmlúv zásadne oslabená, Radou s posilnenými právomocami a Európskym parlamentom, ktorý bol pri tomto postupe úplne vynechaný.

⁽¹²⁾ Tento faktor bol zahrnutý na výslovné želanie nemeckej vlády, aby sa zohľadnili náklady znovuzjednotenia Nemecka. Nemožno však vylúčiť, že sa v budúcnosti neodvolajú aj iné vlády na túto výnimku a požiadajú o väčšiu zhovievavosť v otázkach rozpočtového deficitu, keď patria k netto platcom rozpočtu EÚ (J. Bouzon, G. Durand, 2005).

6. Prvé zhodnotenie doteraz uskutočnenej reformy Paktu stability a rastu

6.1 Reforma zvolená Európskou radou oslabuje najmä zásadu rozpočtovej disciplíny zavedenú Maastrichtskou zmluvou z roku 1991, ktorá bola potvrdená paktom stability schválenom na zasadnutí Európskej rady v Amsterdame v roku 1997. J. Bouzon a G. Durand (2005) poukazujú na to, že táto schizofrénia bola zakotvená už v dokumente Rady „Hospodárstvo a financie“ z 21. marca. V ňom sa uvádza, že „predovšetkým **je nutné postarať sa o vyváženosť medzi vyšším stupňom ekonomickej úvahy a politického manévrovacieho priestoru** pri dohľade a koordinácii rozpočtovej politiky a **nevyhnutnosť i naďalej rozvíjať regulačný systém ako jednoduchý, transparentný a uskutočniteľný**“. V skutočnosti treba konštatovať bezprostrednú konfrontáciu medzi nevyhnutnosťou získať politický a hospodársky manévrovací priestor a zachovávaním jednoduchého, transparentného a uskutočniteľného regulačného systému. Pri súčasnom reformnom procese sa zdá, že konjunkturálne a politické hľadiská získavajú prevahu – na úkor jednoduchého a transparentného regulačného systému.

6.2 Pakt sa v dôsledku reformy oslabuje dvojakým spôsobom: jednak predĺžením lehôt, jednak zavedením systému výnimiek a oslobodení, ktoré teoreticky zahŕňajú všetko, pretože nové faktory poskytujú široký priestor rozdielnym výkladom. Rozpočtový dohľad môže byť spojením oboch týchto prvkov oslabený a neprehľadný. Cieľ vyrovnanosti verejných financií sa tak stáva podľa názoru Nemeckej spolkovej banky *pohyblivým cieľom*⁽¹³⁾. Európska centrálna banka by mohla so zreteľom na pakt stability, ktorý môže len podmienene zaručiť cieľ zabezpečiť rozpočtovú disciplínu členských štátov, inklinovať k tomu, aby automaticky prevzala úlohu výlučného dozorca menovej stability v Európskej únii. To by – vyjadrené makroekonomicky – viedlo ku klasickej hre nulových súm, pri ktorej by sa „zisky“ na základe rozpočtových úľav vyrovnali „stratami“ v dôsledku sprísnených menovo-politických opatrení⁽¹⁴⁾.

6.3 Odhliadnuc od toho, že reforma je jednoznačným pokusom – korunovaným úspechom – zo strany národných vlád ovládnuť hospodársko-politický systém nástrojov, ktorý im bol odňatý alebo paktom stability prinajmenšom silne regulovaný, bolo prednesených niekoľko všeobecných poznámok.

6.4 Zhoršovanie vzťahu štátny dlh/HDP sa bezpochyby prejavuje neustálym rastom kvóty deficitu. Napriek tomu je však v rámci únosného verejného financovania rozpočtový deficit iba ako etapový cieľ, pričom za skutočný cieľ treba pokladať odbúranie štátneho dlhu⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Deutsche Bundesbank, Monatsbericht April 2005.

⁽¹⁴⁾ V tlačovom komuniké ECB prejavuje „Rada ECB (...) vážne znepokojenie nad návrhmi na zmenu Paktu stability a rastu. (...) Viac než kedykoľvek predtým je v súčasnej situácii rozhodujúce, aby všetci zúčastnení postupovali vždy zodpovedne.“ ECB, tlačové komuniké z 21. marca 2005.

⁽¹⁵⁾ Toto bolo správne – ako už bolo uvedené vyššie - navrhnuté Paulom De Grauwe, v roku 2003.

6.4.1 Jeden z kľúčových problémov HMÚ spočíva preto v dlhodobej stálosti verejných financií členských štátov. Bolo by zmysluplné dohodnúť sa na právnych nástrojoch spoločenstva, ktoré by mohli zabezpečiť sanáciu verejných financií v krajinách s vysokou úrovňou štátneho dlhu, pretože únosné verejné financovanie zaručuje nielen menovú stabilitu, ale môže viesť aj späť na cestu rozvoja a rastu.

6.4.2 Únosnosť verejného financovania sa nedosahuje len automatickým znižovaním sociálnych výdavkov, ale oveľa viac optimalizáciou rastu stupňa účinnosti podľa zásad viackrát potvrdených Komisiou: „sociálnej ochrane sa prizná dôležitá úloha ako potenciálnemu produktívnemu faktoru, ktorý poskytuje záruku, že efektívne, dynamické a moderné národné hospodárstva sú založené na pevnom základe a sociálnej spravodlivosti“⁽¹⁶⁾.

6.5 Ďalším prvkom, ktorý vystupuje v návrhu Rady „Hospodárstvo a financie“ a nariadeniami 1055/2005 a 1056/2005 označuje celý reformný proces paktu stability, je odkaz na reformu dôchodkových systémov. V dokumente sa nevyhnutnosti reformy európskych dôchodkových systémov (pri uprednostňovaní viacpilierového systému s jednou verejnou a jednou súkromnou zložkou) poskytuje ďaleko viac miesta, ako stavu štátneho dlhu, ktorý by mal mať vlastne dôležitejšiu úlohu pre posudzovanie únosnosti verejného financovania členských štátov. Krajinám, ktoré uskutočnili takéto reformy, sa povoľuje, aby sa odchyľili od strednodobého cieľa alebo prekročili hodnotu 3 % deficitu.

6.5.1 V tejto súvislosti sa zavádza pojem „*implicitné záväzky*“ („*implicit liabilities*“). Sú to záväzky, ktoré sa kvôli stúpajúcim výdavkom v dôsledku starnutia obyvateľstva dotknú niektorých krajín v nasledujúcich rokoch. Pojem implicitné záväzky týmto patrí k súboru kritérií, na základe ktorých Komisia a Rada posudzuje únosnosť verejného financovania. Problém takéhoto prístupu spočíva – ako to zdôrazňujú Bouzon a Durand – v tom, že nevládne jednotný názor na definíciu takýchto záväzkov, ani na ich presný rozsah⁽¹⁷⁾.

7. Návrhy Výboru na posilnenie hospodárskeho riadenia v Európe

7.1 Žiaľ, reformou paktu stability, ktorú Komisia začala na jeseň 2004 a Európska rada schválila v priebehu svojho zasadania na jar 2005 sa vytratila odvaha prehodnotiť a nanovo

⁽¹⁶⁾ Európska komisia: 1995, 1997 a 2003.

⁽¹⁷⁾ „... Teoreticky môže rozsah týchto záväzkov ďaleko presiahnuť dôchodky ako také. Na základe dokumentu OECD sa pri definícii štátneho dlhu v niektorých členských štátoch zohľadnia iba záväzky v súvislosti s dôchodkami úradníkov. Zdá sa, že je to aj prístup, ktorý sleduje správa rady ECOFIN.“ (J. Bouron, G. Durand, 2005).

usporiadať teoretické a ideologické základy paktu. Tým sa strátila možnosť zásadného pretvorenia a uskutočnenia paktu stability⁽¹⁸⁾. Zmeny boli nevyhnutné, aby sa s *paradoxom suverenity*, ktorý vyčnieva z paktu stability (a toto možno pozorovať aj na mnohých iných poliach európskej politiky), mohlo raz a navždy vyrovnáť a nájsť riešenie.

7.2 Tento paradox sa vyznačuje nasledujúcim skutkovým stavom: Na jednej strane sa nachádzajú vlády národných štátov a Európsky parlament, taktiež zastupiteľské orgány s demokratickou legitímnosťou, ktoré však nedisponujú hospodársko-politickými nástrojmi. Na druhej strane sa nachádzajú orgány ako Komisia a Európska centrálna banka, ktoré síce nemajú priamu demokratickú legitímnosť, zato však disponujú zodpovedajúcim hospodársko-politickým arzenálom. Týmto sa vyznačuje protiklad medzi legitímnosťou bez moci a mocou bez legitímnosti, pričom moc nie je legitímovaná jednoznačným demokratickým procesom, ale opiera sa o „systém doktrín“, v rámci ktorého je úloha vlád neutralizovaná. Ak sa má odstrániť paradox suverenity, musí sa vyriešiť ťažký problém protikladu medzi legitímnosťou bez moci a mocou bez legitímnosti.

7.2.1 Z tohoto systému doktrín sú odvodené nasledujúce kritériá na posudzovanie hospodárskej výkonnosti členských štátov: vyrovnaný rozpočet, flexibilita trhov, štrukturálne reformy atď. Tieto základné ciele udržateľného verejného financovania žiaľ zatlačili do úzadia dlhodobé ciele, akými sú makroekonomická stabilita, rast a plná zamestnanosť (ktoré sú základom lisabonskej stratégie)⁽¹⁹⁾.

7.3 V tomto osobitnom kontexte nastal pri reforme paktu stability pokus o vyriešenie „*paradoxu suverenity*“. Európska rada fakticky neutralizovala kontrolné právomoci Komisie tým, že Rade, ktorá sa skladá z okruhu tých, ktorý patria potenciálne k skupine „*tých, ktorí majú byť pod dohľadom*“, poskytla kontrolné právomoci. Na otázku „*Kto má dohľad nad kontrolórmí*“ existuje trochu znepokojujúca odpoveď: „*Tí, ktorí majú byť pod dohľadom*“. Zdá sa, že deficit demokracie v doterajšom znení Paktu stability a rastu, sa reformou neodstránil, skôr sa pridal ďalší nedostatok, a to chýbajúca transparentnosť a prehľadnosť. V tejto súvislosti sa vynára otázka, akým spôsobom by mohol Európsky parlament prispieť k posilneniu demokratickej legitímácie paktu stability a v tomto kontexte sa musia hľadať možnosti na zlepšenie a opätovné vyváženie právomocí medzi Komisiou, Radou a Európskym parlamentom.

7.4 Po reformnom procese paktu stability nastal rad udalostí, ktoré závažne ovplyvnili proces európskeho zjednotenia, ak vezmeme do úvahy negatívny výsledok referend vo Francúzsku a Holandsku o Zmluve o Ústave pre Európu, rozhodnutie vylúčiť ľudové referendá o prijatí tejto zmluvy

v ostatných členských štátoch, ako aj trápny neúspech rokovani o finančnom výhlade 2007-2013. Zdá sa, akoby sa pomalý, ale neustály proces skladania európskeho puzzle prerušil, pretože každý členský štát sa rozhodol, že jednotlivé diely pristirihne podľa vlastných národných záujmov. Preto sa jednotlivé diely už nedajú pospájať: môžu ležať len vedľa seba alebo naložené jeden na druhom a vytvárajú tak nanajvýš nedokonalú mozaiku, ktorá sa prvým viac či menej dobrovoľným pohybom jedného zúčastneného pri budovaní (či zničení) môže rozpadnúť.

7.5 Európska únia sa nachádza v súčasnosti v chúlостivej fáze a súčasná diskusia ukazuje potrebu prijať smerodajné rozhodnutia. Preto treba zvážiť, či netreba nasledovať radu, ktorú nedávno v jednom článku⁽²⁰⁾ vyslovil Jürgen Habermas. Podľa Habermasa „*Únia (...) je dnes ochromená nevyriešeným konfliktom medzi nezosúladenými predstavami o cieľoch. Európske inštitúcie musia tento spor ihneď internalizovať a uvoľniť, aby bolo možné nájsť produktívne riešenia*“. Výbor podporuje návrh poskytnúť viac priestoru „*prehlbenej politickej spolupráci*“ členských štátov EÚ v rade oblastí, ktoré by vznikli jednomyselne na základe dobrovoľnosti a nie z nutnosti. Pomoc takejto prehlbenej spolupráci na rôznych politických poliach by mohla prekonať súčasnú paralýzu, ktorá vyplýva z toho, že sa v Európskej únii pozostávajúcej z 25 členských štátov musia prijať jednomyselne rozhodnutia.

7.6 Táto prehľbená politická spolupráca by sa mohla realizovať pomocou nástroja „*posilnenej spolupráce*“ medzi najmenej ôsmymi členskými štátmi obsiahnutého v článkoch 43 a 44 Zmluvy z Nice. Pokiaľ takáto spolupráca napomôže dopracovať sa k spoločným rozhodnutiam vďaka menej reštriktívnym pravidlám postupu, potom na druhej strane musí zostať v každom prípade „*otvorená*“, pretože podľa článku 43a Zmluvy z Nice majú všetky členské štáty zakaždým možnosť pridať sa k takejto skupine.

7.6.1 Prvú vhodnú oblasť uplatnenia pre posilnenú spoluprácu by mohla predstavovať práve Hospodárska a menová únia (HMÚ) a mohla by sa ukázať ako potrebná na základe skutočnosti, že krajiny, ktoré sa v súčasnosti podieľajú na spoločnej mene – na rozdiel od krajín, ktoré sa na nej nezúčastňujú – musia bezpochyby koordinovať svoje hospodárske politiky. Okrem toho je rozpočtová politika neoddeliteľnou súčasťou hospodárskej politiky a teda by mohli – ako potvrdil výbor už v iných stanoviskách⁽²¹⁾ – odsúhlasené opatrenia v týchto oblastiach v krajinách eurozóny smerovať k väčšej hospodárskej a sociálnej súdržnosti v rámci celej EÚ.

⁽²⁰⁾ J. Habermas, „*Európa sa prevalila cez naše hlavy*“, Süddeutsche Zeitung zo 6.6.2005, uverejnená 9.6.2005 pod názvom „*Soltanto un sogno può salvare L'Europa*“ v „*La Repubblica*“.

⁽²¹⁾ „*Daňová politika v EÚ: spoločné zásady, smerovanie daňového zákona a možnosť prijímania rozhodnutí kvalifikovanou väčšinou*“, Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 139.

⁽¹⁸⁾ J. Bouzon a G. Durand, (2005).

⁽¹⁹⁾ J.P. Fitoussi, 2004.

7.6.2 Štáty zúčastnené v HMÚ by mohli menovať koordinátora a hospodársko-politického hovorcu členských štátov EÚ, ktorý nedostane iba mandát na koordináciu európskych hospodárskych politík, ale bude mať aj potrebné účinné právomoci na vykonávanie tejto koordinácie. Koordinátor by musel konať v zhode s prezidentom Európskej centrálnej banky a predsedom Európskej komisie.

7.6.3 Členské štáty zúčastnené na zosilnenej spolupráci by okrem toho mohli rozhodnúť o usporadúvaní pravidelných rokovaní medzi koordinátorom zosilnenej spolupráce v pôsobnosti HMÚ, Komisie, Rady, Európskeho parlamentu a Európskej centrálnej banky. Takýmto postupom by bolo možné znovu sa priblížiť k rovnováhe moci, ktorá je v súčasnosti posunutá v prospech Európskej rady.

7.6.4 V rámci hospodársko-politickej koordinácie medzi členskými štátmi zúčastnenými v HMÚ by sa mal vypracovať konkrétny zoznam hospodárskych priorít a definovať nástroje, ktorými možno tieto ciele uskutočniť. Hospodársky rozvoj sa musí kontrolovať v pravý čas, aby prípadné korekcie bolo možné vykonať dostatočne včas. Posilnenie hospodárskeho riadenia v Európe by malo v tomto kontexte – pri zohľadnení sociálneho európskeho dialógu – podporovať makroekonomický dialóg.

7.7 Popri posilnenej spolupráci by sa malo zohľadniť aj odporúčanie, ktoré vyslovil Jacques DELORS vo svojej Bielej knihe z roku 1993⁽²²⁾, a to zriadenie Európskeho fondu na podporu hospodárskeho rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti v Európe prostredníctvom vydania dlhodobých obligácií Únie v súvislosti so strategickými – hmotnými a nehmotnými –

infraštruktúrnymi projektmi. Napokon sa zdá, že návrh predsedu Komisie BARROSA zriadiť Rozvojový fond ide týmto smerom.

7.8 Proces posilnenia hospodárskeho riadenia v Európe si vyžaduje účasť všetkých členských štátov, keďže predstavuje príležitosť pre rast celej EÚ.

7.9 V priebehu debaty o reforme Paktu stability a rastu sa vynorili protirečenia v súvislosti s inštitucionálnou povahou Európskej únie.

7.10 Uplatnenie Paktu stability a rastu si vyžaduje vyjasnenie inštitucionálnej budúcnosti Európskej únie. Iba tak sa môže podať zabezpečiť hospodársky rast pomocou Paktu stability a rastu a následne vytvoriť nové pracovné miesta a súčasne zažehnať nebezpečie hospodárskej nestability.

7.11 V chýlostivej situácii, v ktorej sa EÚ dnes nachádza, sú potrebné odvážne rozhodnutia, aby európska idea, ktorú od počiatku zastávali zakladatelia Spoločenstva a ktorú nám dnes zverili, mohla dostať nové impulzy.

7.12 Je potrebný rozsiahly konsenzus a podpora verejnosti, a nielen nasadenie inštitúcií Spoločenstva a vlád členských štátov, aby Pakt stability a rastu bol úspešne uplatnený a ciele, ktoré viedli k jeho vzniku, mohli byť uskutočnené. Výbor sa preto zasadzuje, aby sa v nasledujúcich mesiacoch usporiadala konferencia, v rámci ktorej všetci, ktorí sa zúčastňujú na tomto procese – zodpovední činitelia inštitúcií, zástupcovia občianskej spoločnosti a sociálni partneri – boli vyzvaní k širokému a prehlbenému dialógu.

V Bruseli, 15. februára 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽²²⁾ Komisia Európskych spoločenstiev, 1993: „Biela kniha: Rast, konkurencieschopnosť, zamestnanosť – výzvy súčasnosti a cesty do 21. storočia“ KOM(93) 700, konečné znenie., Brusel, 5.12.1993.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku na roky 2005 – 2008“

(2006/C 88/16)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol podľa článku 29 odsek 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku na roky 2005 – 2008“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. januára 2006. Spravodajcom bol pán METZLER.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2006 (schôdza z 15. februára) 79 hlasmi za, 18 hlasmi proti, pričom sa 9 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Záver a odporúčania

EHSV sa pred jarným summitom 2006 rozhodol vytvoriť stanovisko z vlastnej iniciatívy s cieľom poskytnúť aktérom rôznych záujmov občianskej spoločnosti, ktorí sa podieľajú na formulovaní hospodárskej politiky EÚ, podnety pre ich ďalšie postupy.

V kontexte pokračujúceho pomalého hospodárskeho rastu v eurozóne resp. v EÚ a úloh vyplývajúcich z globalizácie a demografických zmien zastáva výbor vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy na tému „Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku na roky 2005 – 2008“ názor, že koordinovaná makropolitika, aktívne podporujúca rast a zamestnanosť – ako súčasť Lisabonskej stratégie – je nevyhnutná pre prekonanie súčasných problémov konjunktúry a zamestnanosti v EÚ. Podobne kríza spojená so stratou dôvery v ekonomikách veľkých štátov eurozóny sa okrem toho dá prekonať iba orientovaním sa na základné princípy udržateľnej finančnej a sociálnej politiky. Výbor preto súhlasí s názorom Komisie, že – spolu s orientáciou menovej politiky na stabilitu, ktorá je zakotvená v zmluve – rozpočtová politika rešpektujúca záväzky je v štátoch EÚ nevyhnutná.

Výbor podporuje požiadavku Komisie udržateľným spôsobom modernizovať systémy sociálneho zabezpečenia. Okrem toho sa musí tiež zvýšiť prispôsobivosť pracovných trhov, aby sa znížila nezamestnanosť. Pritom je potrebné zaručiť sociálnu istotu, ktorej mnoho ľudí právom dôveruje. Súčasne je dôležité zmobilizovať existujúci potenciál pracovných síl. Je potrebné, aby sociálni partneri a vlády členských štátov vytvorili v tejto oblasti rovnováhu medzi flexibilitou a bezpečnosťou, ktorá bude priaznivo naklonená inováciám.

Popri primeranej makroekonomickej politike prispôsobenej na stimulovanie rastu a zamestnanosti, sú podľa názoru výboru na posilnenie potenciálu hospodárskeho rastu potrebné aj mikroekonomicke reformy. Okrem opatrení na posilnenie hospodárskej súťaže a znižovania administratívy sem patrí aj ďalší rozvoj vnútorného trhu EÚ. Podľa názoru výboru by však bolo zavádzajúce za každú cenu stotožňovať maximálny stupeň integrácie trhov s optimálnym stupňom integrácie trhov.

Z pohľadu výboru má kľúčový význam v súvislosti so spoločnosťou založenou na vedomostiach aj správne smerovanie v oblasti celoživotného vzdelávania, rovnosti príležitostí, podpory rodiny, vzdelávania ako aj výskumu a inovácie. Rámcové podmienky a stimulačné mechanizmy pre vytváranie inováčnej atmosféry sa preto musia naďalej zlepšovať. Vo všeobecnosti výbor okrem toho zdôrazňuje, že podpora podnikateľskej iniciatívy si zasluhuje zvláštnu pozornosť.

1. Úvodné poznámky

1.1 Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku na roky 2005 – 2008“ v súvislosti s „Integrovanými usmerneniami pre rast a zamestnanosť (2005 – 2008)“ má dopĺňať stanovisko na tému „Usmernenia o zamestnanosti 2005 – 2008“⁽¹⁾. Výbor opakovane kritizuje podmienky konzultačného procesu, ktoré neprišpievajú k vlastnej koherencii oboch stanovísk. Spoločná rozprava k všeobecným usmerneniam a súčasne k usmerneniam o zamestnanosti by lepšie odrážala mnohotvárne prepojenie oboch oblastí.

1.1.1 Európska rada na svojom jarnom summite rozhodla spojiť usmernenia pre hospodársku politiku a pre politiku zamestnanosti a integrovať ich do Lisabonského procesu s cieľom zlepšiť uplatňovanie Lisabonskej stratégie.

1.1.2 Už vo svojom stanovisku na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“⁽²⁾ Výbor upozorňoval na to, aby sa „súbor politík“ viac zamerával na hospodársky rast a plnú zamestnanosť. Toto odporúčanie nestratilo nič zo svojej aktuálnosti.

1.2 ECB musí v rámci svojich záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv zohľadniť okrem stability cien aj reálne hospodárske požiadavky rastu a zamestnanosti. V zmysle koordinácie jednotlivých oblastí makropolitiky definovanej počas kolínskeho procesu musí byť pritom zapojená do konštruktívneho dialógu s rozhodujúcimi politickými činiteľmi v oblasti rozpočtovej a mzdovej politiky.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (na základe článku 128 Zmlúvy o ES)“; (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 38).

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“; (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s.120), z ktorého toto stanovisko vychádza.

1.3 Integrované usmernenia sa majú chápať ako odporúčania pre hospodárske politiky členských štátov, ktorých zodpovedné uplatňovanie však podľa princípu subsidiarity patrí do kompetencie členských štátov. „V oblastiach, ktoré nepatria do jeho výlučnej kompetencie, vyvíja Spoločenstvo činnosť v súlade s princípom subsidiarity len vtedy a len v takom rozsahu, pokiaľ ciele navrhované touto činnosťou nemôžu byť uspokojivo dosiahnuté členskými štátmi a z dôvodov rozsahu alebo dôsledkov navrhovanej činnosti ich možno lepšie dosiahnuť prostredníctvom Spoločenstva.“ (článok 5 Zmluvy o založení ES). Bez ohľadu na vyššie uvedené zostáva hospodárska politika vecou spoločného záujmu (článok 99, odsek 1 Zmluvy o založení ES).

1.4 Toto stanovisko poskytuje pohľad na celoeurópske hospodárstvo bez toho, aby bola dotknutá rôznorodosť jednotlivých vnútroštátnych ekonomík členských štátov.

2. Rozbor problematiky

Východisková pozícia: aktuálny hospodársky vývoj

2.1 Po štyroch rokoch sklamaní z hospodárskeho rastu v EÚ dosiahol rast aj v roku 2005 len 1,5 % (EÚ-25) resp. 1,3 % (eurozóna). Jednako existujú výrazné rozdiely v rozvoji jednotlivých členských štátov. Napriek hospodárskemu rastu nemohla európska ekonomika v plnom rozsahu ťažiť z celosvetového oživenia ekonomiky. Zaostávanie za ostatnými priemyselnými krajinami a regiónmi mimo Európy sa ďalej zväčšovalo.

2.1.1 Aj na základe poklesu hodnoty eura vyšli zo zahraničného obchodu napokon značné impulzy k hospodárskym aktivitám. Dôvera európskych spotrebiteľov sa naproti tomu od roku 2003 iba váhavo zlepšila a v roku 2005 na mnoho mesiacov dokonca zase zhoršila, čo viedlo iba k malému zvýšeniu spotrebiteľského dopytu. Naďalej sa nedá hovoriť o veľkom domácom dopyte, ktorý by bol nositeľom konjunktúrneho rozmachu. Pokračujúca neistota európskych spotrebiteľov sa v medzinárodnom porovnaní prejavuje vo vysokej miere sporivosti.

2.1.2 Kapitálové investície, ktoré od začiatku hospodárskeho poklesu v roku 2001 takmer nepretržite klesali, v poslednom roku opäť stúpili. Výhodné možnosti financovania prostredníctvom nízkych úrokov a rastúce zisky podnikov zabezpečujú aj naďalej rámcové podmienky priaznivé pre investície, priaznivejšie pre investície s vysokou burzovou výnosnosťou než pre výrobné investície. Výbor vyjadruje taktiež znepokojenie nad odlivom kapitálu do USA, ktorý je tiež prejavom slabého investovania v Európe. Zlepšenie miestnych podmienok zostáva teda prioritou, ak sa má dosiahnuť trvalý nárast investícií. Hlavným dôvodom nízkych investícií je súčasný slabý dopyt zo strany spotrebiteľov, hoci sa miera inflácie pohybuje i napriek pretrvávajúcim vysokým cenám za energiu na akcep-

tovatelnej úrovni. To platí predovšetkým pre jadrovú infláciu (bez energie a nespracovaných potravín), ktorá sa pohybuje výrazne pod celkovou infláciou. Geopolitické riziká a obmedzenia kapacít pri ťažbe ropy však predstavujú potenciál pre budúci inflačný tlak. Úlohy v súvislosti s vývojom cien za surovú ropu budú v texte ďalej ešte spomenuté.

2.1.3 Pre výbor je prekvapujúce, že napriek priaznivej finančnej situácii a dobrým obratom neprinesli rastúce zisky veľkých podnikov v rokoch 2003 a 2004 investície do výskumu a produkcie, ktoré by viedli k zlepšeniu ich postavenia v hospodárskej súťaži. Namiesto toho sú tieto likvidity odvádzané ako mimoriadne výnosy pre akcionárov, na odkúpenie podnikových dlhopisov s cieľom podporiť akcie podniku na burze, alebo vytvoriť fúzie a prebrať ďalšie podniky, čo má za následok reštrukturalizácie. Výbor sleduje s obavami takéto „krátkozraké“ jednanie, ktoré postráda potrebné dlhodobé obchodné investície.

2.1.4 Jedným z hlavných problémov európskeho hospodárstva je okrem súčasného slabého dopytu a v porovnaní so zahraničím nižšieho rastu vysoká štrukturálna nezamestnanosť. Preto viedlo najnovšie konjunktúrne oživenie iba vo veľmi malej miere k zlepšeniu na pracovnom trhu. Miera nezamestnanosti zotráva zhruba na 9 %, čo je príliš vysoká úroveň, takže tvorba hodnôt v európskom hospodárstve zaostáva za jej potenciálom. Navyše, súčasné investičné oslabenie ďalej obmedzuje možnosti rastu v budúcnosti.

2.1.5 Táto tendencia oživenia bez vytvorenia pracovných miest („jobless-recovery“) bola v podobnej forme pozorovaná aj na pracovných trhoch iných porovnateľných priemyselných krajín a regiónov. Situácia na pracovnom trhu je tam však väčšinou značne priaznivejšia. Podľa odhadu Komisie ⁽³⁾ sa rast v rokoch 2005 a 2006 prejaví vo vytvorení viac než 3 miliónov nových pracovných miest v EÚ. Na mieru nezamestnanosti to však bude mať slabý dosah, pretože sa očakáva nárast návratu pracovných síl na pracovný trh z dôvodu lepšej hospodárskej situácie.

2.1.6 Preto zostáva zamestnanie nevyužitého potenciálu pracovnej sily jednou z najväčších výziev, ktorej musí EÚ čeliť. Mali by byť realizované konkrétne programy na uľahčenie prístupu na trh práce ženám a mladým ľuďom a na opätovné začlenenie starších pracovníkov.

Ďalšie výzvy: globalizácia a demografické zmeny

2.2 Popri aktuálnych hospodárskych a finančných problémových oblastiach, ako je neuspokojivá situácia na pracovnom trhu a najmä nezamestnanosť ako aj rastúce deficity verejných financií, stojí EÚ pred ďalšími výzvami, ktoré sú síce dnes už známe, ale k ich plnému rozvoju príde až v budúcnosti.

⁽³⁾ Hospodárska predpoveď Komisie na jeseň roku 2005

2.2.1 V prvom rade musí EÚ čeliť tvrdšej hospodárskej konkurencii. So silne rastúcimi ekonomikami Číny a Indie sa na scéne objavili noví konkurenti, ktorí pred desiatimi rokmi v celosvetovej ekonomike ešte nehrali žiadnu rolu. Celosvetový potenciál pracovnej sily sa zdvojnásobil, vzťahy medzi kapitálom a prácou sa z celosvetového pohľadu zmenili. Ľudnatá Čína a India majú z dôvodu svojho hospodárskeho vývoja v porovnaní s tradičnými priemyselnými krajinami k dispozícii oveľa menej kapitálu na jedného zamestnanca.

2.2.2 Je potrebné urobiť všetko pre to, aby sa doterajšie dôsledky globalizácie a zvýšená medzinárodná delba práce tiež považovať za príležitosť pre budúcnosť Európy. Po hospodárskom otvorení Číny a ďalších juhovýchodných ázijských štátov síce rastie súťaž o investície, na druhej strane sa však pre európske firmy otvorili obrovské odbytové trhy, ktoré s tamojším rastúcim blahobytom ponúkajú značný potenciál. Hospodárska politika musí zodpovedajúcim spôsobom reagovať na štrukturálne zmeny, ktoré s tým súvisia. K tomu patrí tiež vytvorenie celosvetových rámcových podmienok v súvislosti s ochranou ekologických a sociálnych minimálnych štandardov ako i majetkových práv.

2.2.3 EÚ musí čeliť tiež dramatickému nárastu ceny ropy, ktorý súvisí s globalizáciou a celosvetovo stúpajúcim dopytom po ropy. Vďaka úsporám pri spotrebe a zvýšenému používaniu iných zdrojov energie sa práve v EÚ významne znížila závislosť na ropy v porovnaní s minulosťou. Práve konkurujúce priemyselné krajiny – napr. Čína – sú viac postihnuté. EÚ by tiež mohla nadmerne profitovať z recyklácie príjmov krajín vyvážajúcich ropu prostredníctvom ich výdajov za dovoz.

2.2.4 Druhou veľkou úlohou pre európske ekonomiky bude demografický vývoj a s ním spojené starnutie spoločnosti. Spoločenstvo tu však môže mať iba obmedzený vplyv, pretože – ako Komisia na inom mieste správne konštatuje – mnoho otázok týkajúcich sa demografických zmien spadá do kompetencie členských štátov alebo sociálnych partnerov. Okrem toho demografické zmeny predstavujú spoločenský jav, na ktorý majú opatrenia hospodárskej politiky iba obmedzený dosah. O to viac je dôležité vytvoriť také podmienky, aby sa mohli včas uskutočniť potrebné úpravy.

2.2.5 Hlavnou príčinou demografických zmien je pokračujúce predlžovanie priemernej dĺžky života, rastúci počet ľudí starších ako 60 rokov a pretrvávajúca nízka pôrodnosť. Zmena vekovej štruktúry ovplyvňuje všetky trhy ekonomiky, na pracovnom trhu bude od roku 2020 chýbať stále viac mladých pracovných síl, trhy s výrobkami sa budú musieť preorientovať na iných zákazníkov a na kapitálovom trhu sa správanie v oblasti sporenia a dopyt po investíciách budú meniť. Ďalej sa dá predpokladať, že vyššia všeobecná intenzita hospodárskej

súťaže vyplývajúca z globalizácie ovplyvní pracovný trh a vo zvýšenej miere bude si vyžadovať zmenu organizácie práce v rámci sociálneho dialógu. Konceptia celoživotného vzdelávania má práve v tomto kontexte svoje oprávnenie⁽⁴⁾. Aj sociálny dialóg a občianska spoločnosť budú pri riešení demografických zmien potrebné.

2.2.6 Ak sa má dosiahnuť cieľ vytvorenia konkurencieschopného hospodárskeho priestoru založenom na vedomostiach, podniky musia byť schopné podporovať a rozvíjať technologické a organizačné zmeny, produktivitu a inováciu. Toto sa dá uskutočniť iba neustálym prispôbovaním kvalifikácie pracujúcich meniacemu sa dopytu a pomocou aktívnych stratégií podnikov. Podniky musia za týmto účelom do svojich stratégií integrovať opatrenia na ďalšie vzdelávanie ako strednodobé a dlhodobé investície a nie ako opatrenie, ktoré prináša rýchly, ba dokonca bezprostredný zisk. Prípravu na povolanie a celoživotné vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie by sa nemali vnímať izolovane, ale mali by predstavovať základné prvky pri plánovaní kariéry pracujúcich. V každej vekovej skupine by mala existovať dostatočná motivácia na účasť na ďalšom vzdelávaní a síce tým, že schopnosti a dynamizácia kariéry budú vyššie ohodnotené. V tomto ohľade systémy hodnotenia a potvrdenia profesionálnych schopností sú koncepciami, ktoré je potrebné ďalej rozvíjať v rámci individuálneho plánovania kariéry spolu s plánovaním podniku⁽⁵⁾.

Lisabonská stratégia

2.3 Vývoj svetovej ekonomiky v posledných piatich rokoch potvrdzuje ctižiadostivé ciele Lisabonskej stratégie trvalo posilňovať konkurencieschopnosť a zabezpečovať pracovné miesta. Zásady Lisabonského programu by mali byť prijaté za svoje. Iba s dôverou vo vlastné sily a odvahou k zmenám sa EÚ môže stať svetovým vedúcim hospodárskym priestorom založeným na vedomostiach so zabezpečenými a lepšími pracovnými miestami, tak ako je jej cieľom. Správy tohto výboru⁽⁶⁾ a odbornej skupiny na vysokej úrovni⁽⁷⁾ (Kokova správa) pre Európsku radu, ktoré hodnotia doterajšie výsledky dosiahnuté v súvislosti s Lisabonskou stratégiou však vidia dosiahnutie stanovených cieľov v ďalekej budúcnosti. Hospodársky rast v EÚ, blokovaný požiadavkami monetárnej politiky, ktorá mu neposkytuje prostriedky na oživenie dopytu prostredníctvom výdavkov, v poslednej dobe znateľne zaostáva za USA. Priemerná úroveň rastu v EÚ dosahovala v rokoch 2001-2004 len 1,5 %. Nepodarilo sa znížiť zaostávanie v HDP na osobu a v raste produktivity v EÚ v porovnaní s inými porovnateľnými priemyselnými krajinami a regiónmi.

⁽⁴⁾ Pozri: stanovisko EHSV „Hospodársky rast, dane a udržateľnosť dôchodkov v EÚ“, (Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 89).

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko CESE 1439/2004 „Konkurencieschopnosť podnikov“, body 5.4.6.3 a 5.4.6.4 a stanovisko CESE 1649/2004 „Stratégie na zvýšenie veku odchodu z trhu práce“, bod 4.3.5.4.

⁽⁶⁾ Pozri: stanovisko EHSV „Zlepšovanie implementácie Lisabonskej stratégie“, (Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005, s. 79).

⁽⁷⁾ „Čeliť výzve: Lisabonská stratégia pre rast a zamestnanosť“, správa skupiny na vysokej úrovni pod vedením Wima Koka, november 2004.

2.3.1 Lisabonský program súčasne ponúka mnoho východiskových bodov k posilneniu domácej hospodárskej dynamiky v EÚ a v jej členských krajinách⁽⁸⁾.

2.3.2 Potenciál na väčší hospodársky rast sa vo väčšine členských štátov dá využiť zvýšením zamestnanosti.

2.4 Niektoré z príčin pomalého hospodárskeho rastu v Európe a dosiaľ neuspokojivého vývoja na pracovnom trhu spočívajú aj v doteraz nevyriešených štrukturálnych problémoch, s ktorými musia zápasiť predovšetkým ekonomiky veľkých štátov eurozóny. Vlády všetkých členských štátov sa okrem toho zhodujú v tom, že tak fiškálna konsolidácia verejných financií ako aj prekonanie pomalého hospodárskeho rastu sú nutné.

2.4.1 EÚ samotná sa musí stať motorom rastu, aby oproti ostatným vedúcim ekonomikám nestrácala ďalej pôdu pod nohami a aby dosiahla ambiciózne ciele v rámci Lisabonskej stratégie.

2.4.2 Výbor tejto súvislosti vidí dôležitú úlohu sociálnych partnerov a zástupcov organizácií občianskej spoločnosti v dialógu. Výbor znovu odkazuje na svoje stanovisko k zlepšovaniu implementácie Lisabonskej stratégie⁽⁹⁾, ktoré bolo napísané v kontexte tohto stanoviska.

Prekonanie krízy spojenej so stratou dôvery

2.5 Neistota v súvislosti so situáciou v zamestnanosti viedla v niektorých členských štátoch k tomu, že sa spotrebiteľia rozhodujú nenakupovať alebo nákupy presúvajú do budúcnosti. Tým vzniká mechanizmus očakávania, ktorý oslabuje domáci dopyt, dlhodobé transakcie sa odkladajú a hospodársky rast je negatívne ovplyvnený. Je znepokojujúce, že v niektorých členských štátoch výdavky na spotrebu, ktoré klesli v spojitosti s hospodárskou recesiou (2001-2003), napriek následnej konjunktúre výrazne znovu nestúpili. Podobne to platí aj pre investičné rozhodnutia podnikov. Existuje nebezpečenstvo, že sa upevnia očakávania, ktoré sa sami naplňujú a tvrdošijná konjunktúrna nerovnováha zostane zachovaná. Tomuto nebezpečenstvu je potrebné vhodnými opatreniami predísť.

2.5.1 Kríza spojená so stratou dôvery sa medzi zamestnancami a spotrebiteľmi v mnohých krajinách Európskeho spoločenstva zhoršila po odhalení chýb a nesprávneho počínania riadiacich pracovníkov a celých riadiacich štruktúr. Výbor považuje za dôležité, aby európske štáty za podpory Európskeho spoločenstva venovali zvýšenú pozornosť nedostatkom v oblasti kvalifikácie a integrity riadiacich pracovníkov a viac

urobiť pre ich odstránenie. Okrem toho by bolo potrebné zvážiť, ako prostredníctvom väčšej transparentnosti, prípadne aj zvýšenej miery zodpovednosti trvať u zodpovedných pracovníkov na tom, aby sa striktnie zameriavali na plnenie svojich úloh a na svoju sociálnu zodpovednosť.

2.5.2 Prekonanie krízy spojenej so stratou dôvery v ekonomikách veľkých štátov eurozóny je jednou z kľúčových úloh. Iba stratégia udržateľnej finančnej a sociálnej politiky udrží a posilní dôveru občanov v spôsobilosť svojich národných vlád a inštitúcií EÚ⁽¹⁰⁾.

2.5.3 Odbremenenie verejných financií a posilnenie systémov sociálneho zabezpečenia bude možné iba v spojitosti s trvalým zlepšovaním situácie na trhu práce. Reformy trhu práce, ktoré sú primerané zrýchľujúcim sa hospodárskym zmenám a súčasne sociálnemu zabezpečeniu, musia byť zaradené do udržateľnej hospodárskej politiky ako kľúčové priority. V súlade s Lisabonskou stratégiou môže štát vykonávať riadiacu úlohu s cieľom podporiť príslušné investície a vytváranie pracovných miest v nových oblastiach ako pozitívna odpoveď na globalizáciu.

2.5.4 Je preto mimoriadne dôležité pomocou lepšej koordinácie opatrení v oblasti obchodu, hospodárskej súťaže, priemyslu, inovácie, všeobecného a odborného vzdelávania ako aj zamestnanosti zamerať sa na tieto nové oblasti a na možnosti, ktoré ponúkajú. Občianska spoločnosť ako celok by tu mala konať primerane k svojej zodpovednosti.

2.5.5 Je nevyhnutné, aby aj finančná a fiškálna politika podporovali stimulovanie rastu a zamestnanosti⁽¹¹⁾. Pritom je však potrebné prihliadať aj na to, aby opatrenia konjunktúrnej politiky na oživenie dopytu neohrozovali dôveru v stabilitu.

3. Makroekonomická politika rastu a zamestnanosti

Rozpočtová politika

3.1 Štrukturálne reformy majú bez dostatočného dopytu negatívny vplyv na zamestnanosť. Už dnes sa musí zohľadniť vysoký dlhodobý tlak na výdavky, ktorý vyplýva zo starnutia obyvateľstva. Za tohto predpokladu by mohla fiškálna politika v rámci vyrovnanej makroekonomickej politiky prispieť k posilneniu efektívneho dopytu⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Rada Európskej únie, závery predsedníctva (19255/2005 z 18.6.2005), najmä body 9-11 a oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu „Spoločné akcie pre rast a zamestnanosť: Lisabonský program Spoločenstva“, (KOM(2005) 330, konečné znenie, 20.7.2005).

⁽⁹⁾ Pozri: stanovisko EHSV „Zlepšovanie implementácie Lisabonskej stratégie“, (Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005, s. 7904).

⁽¹⁰⁾ Pozri tiež: stanovisko odbornej sekcie pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť EHSV na tému „Posilnenie riadenia hospodárstva – reforma paktu stability a rastu“ (ECO/160 – CESE 780/2005 fin., 31.1. 2006).

⁽¹¹⁾ Toto EHSV opakovane požadoval, naposledy o. i. v stanovisku CESE na tému „Politika zamestnanosti: Úloha EHSV po rozšírení EÚ a z pohľadu Lisabonského procesu“ (Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 94).

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“, (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s.120, bod 1.4).

3.1.1 Preto musia členské štáty vychádzať z realistickejšieho a transparentnejšieho plánovania rozpočtu. Kritický pohľad na úlohy a väčšia výdavková disciplína by boli dokladom kvality verejných výdavkov a príspevkom k vyššiemu rastu. To platí pre všetky úrovne EÚ. Potrebné sú prísnejšie mechanizmy implementácie v rámci jednotlivých krajín, aby sa riziká deficitu riešili už pri koreni ich vzniku. Hospodárska predpoveď predložená Komisiou na jeseň roku 2005 k stupňu deficitu verejných financií zdôrazňuje nutnosť konsolidácie. Napriek pretrvávajúcemu (aj keď slabému) konjunkturálnemu oživeniu Komisia odhaduje, že deficit EÚ-25 v rokoch 2005 a 2006 bude dosahovať 2,7 %, čo je tesne pod referenčnou hodnotou 3 %.

3.1.2 Finančná disciplína je dôležitým predpokladom pre to, aby európsky systém centrálnych bánk mohol dlhodobo zabezpečovať cenovú stabilitu pri relatívne nízkych úrokoch. ECP by i naďalej mala pozorne sledovať stúpajúce riziká pre cenovú stabilitu, ako napr. riziká spojené s celosvetovým nadbytkom likvidity alebo sekundárnymi efektmi stúpania kurzu cien energie. Tým výbor podporuje konštatovanie Komisie, že udržanie cenovej stability by malo zostať najvyšším cieľom ECB.

Udržateľnosť sociálnych systémov

3.2 Silný tlak na prispôbenie systémov sociálneho zabezpečenia nevzniká v prvom rade z dôvodu globalizácie, ale predovšetkým vďaka vysokej štrukturálnej nezamestnanosti ako aj ďalekosiahlym demografickým zmenám na základe poklesu pôrodnosti a zvýšenia priemernej dĺžky života, ktorá môže viesť k stále dlhšej dobe poberania dôchodku. Výbor podporuje Komisiu vo všetkom, čo robí pre zamestnanosť a podporuje požiadavku Komisie udržateľným spôsobom modernizovať systémy sociálneho zabezpečenia, pretože vysoká miera sociálnej istoty je nevyhnutná, aby bola zabezpečená rovnováha medzi konkurencieschopnosťou, dopytom a sociálnou súdržnosťou⁽¹³⁾. Tu je dôležité zachovať sociálnu istotu, ktorej mnoho ľudí právom dôveruje.

3.2.1 Reforma systémov sociálneho zabezpečenia musí byť úzko prepojená s konkrétnymi opatreniami na uľahčenie prístupu žien na trh práce. Preto by mali byť zabezpečené služby pre opatrovanie detí, školy a pod. Majú sa podporovať opatrenia, ktoré umožňujú lepšiu zlučiteľnosť medzi rodinou a povoláním, napr. viac možností celodennej opatery malých detí⁽¹⁴⁾. V krajinách s nedostačujúcou ponukou v oblasti opatery detí je miera zamestnanosti žien relatívne nízka. Naopak v krajinách s vysokou zamestnanosťou žien je dobrý prístup k zariadeniam na opatrovanie detí. Prieskumy ukázali, že v EÚ existuje značný rozdiel medzi želaným počtom detí (2,3) a skutočným počtom detí (1,5). Pôrodnosť 2,1 by pritom už stačila na zastavenie budúceho úbytku obyvateľstva. Vytvo-

⁽¹³⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“, (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s.120, bod 1.5.3).

⁽¹⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (na základe článku 128 Zmluvy o ES“, (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s.38). Tam v bode 3.2.3 „EHSV naliehavo opätovne vyzýva členské štáty, aby sa zasadzovali o zosúladenie rodinného a pracovného života. Ide pritom o celospoločenskú úlohu.“

renie primeranej infraštruktúry organizácie práce poskytujúca záruky pre zamestnancov, zvyšovanie prítlačivosti práce na čiastočný úväzok pre zamestnancov a zamestnávateľov ako aj stimulačne neutrálna možnosť ľahšie prerušiť pracovný proces a pružná pracovná doba by mohli aspoň v niektorých členských štátoch výrazne posilniť podnety na návrat na pracovný trh po skončení obdobia výchovy detí. Okrem toho sa pomocou trvalej reformy pracovného trhu, ktorá vedie k väčšiemu dopytu po pracovných silách, posilňuje postavenie zamestnancov a tým ochota zamestnávateľov prispieť k lepšej zlučiteľnosti medzi povolaním a rodinou.

3.2.2 Aj vlády a sociálni partneri sú vyzývaní, aby pomocou kolektívnych dohôd podporovali nové, najmä inovatívne možnosti zamestnanosti a tiež v prvom rade rovnováhu medzi flexibilitou a bezpečnosťou. V tomto smere výbor v otázke „starších pracovníkov“ podporil odporúčania a analýzu, na ktoré sa Komisia odvoláva vo svojom oznámení (KOM(2004) 146, konečné znenie): ... „sociálni partneri by mali rozšíriť a zintenzívniť svoje úsilie na národnej úrovni, ako aj na úrovni Spoločenstva pri vytváraní novej kultúry v oblasti starnutia a riadenia zmeny. Zamestnanci naďalej príliš často využívajú prednostne systémy predčasného dôchodku.“ Ústredným problémom je zvýšiť mieru zamestnanosti. V tejto otázke sa Ekonomický a sociálny výbor nazdáva, že zvyšovanie celkovej zamestnanosti, prípadne zamestnanosti súvisiacej osobitne s vekovou kategóriou 55-64 rokov je spojené so zvyšovaním zamestnanosti kategórií potenciálnych pracovníkov, ktorí majú nedostatočné zastúpenie. V tejto súvislosti je nutné prijať rozsiahle opatrenia, ktoré umožnia zmobilizovať všetky jestvujúce rezervy pracovnej sily v Únii, či už ide najmä o mladých ľudí, príliš často udržiavaných v demotivujúcej nezamestnanosti, čo vyvoláva znepokojenie ohľadom budúcnosti celkovej zamestnanosti, alebo o ženy či postihnutých⁽¹⁵⁾.

Zníženie nezamestnanosti, mobilizácia pracovných síl

3.3 Výbor podčiarkuje nutnosť vyjadrenú Komisiou, aby miera zamestnanosti najmä v ekonomikách veľkých štátov výrazne narástla a ponuka pracovných síl sa trvalo zvýšila. Aby bola zabezpečená dlhodobá udržateľnosť európskeho hospodárstva, musí sa boj s masovou nezamestnanosťou stať najvyššou prioritou.

3.3.1 Vysoká štrukturálna nezamestnanosť a rozšírenie celosvetového obchodu predstavujú ďalšie požiadavky týkajúce sa účinného a dynamického prispôbenia pracovných trhov. Najmä na vývozných trhoch, ale aj v sektore služieb sa v súvislosti so silne expandujúcim svetovým obchodom otvárajú mnohé možnosti. Na schopnosť prispôbovania pracovných trhov sú tým kladené celkom nové požiadavky, ktorých splnenie predpokladá stabilný rámcový systém.

⁽¹⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV „Zvýšenie zamestnanosti starších pracovníkov a oddialenie odchodu z trhu práce“, (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 120), body 6.3.2 a 4.4.4.

3.3.2 Európske pracovné trhy musia byť schopné lepšie a dynamickejšie reagovať na trendy ako „outsourcing“ a „offshoring“. Systémy poistenia proti nezamestnanosti, systémy sociálneho zabezpečenia a sprostredkovanie práce majú fungovať tak, aby zabezpečovali nielen prechod z nezamestnanosti do zamestnania, ale tiež uľahčovali pohyb medzi rôznymi pracovnými situáciami, ako napr. medzi prácou, vzdelávaním, prerušením pracovného procesu alebo samostatnou zárobkovou činnosťou. Keďže Spoločenstvo má v tejto oblasti iba obmedzený mandát, je úlohou členských štátov riadiť v tomto zmysle svoje inštitúcie pracovného trhu.

3.3.3 Okrem toho ešte stále existujú dočasné prekážky mobility zamestnancov v oblasti cezhraničnej mobility v rámci EÚ. Výbor vyzýva členské štáty, aby podrobne preskúmali, či by nebolo možné zrušiť prechodné obdobia. Pritom je potrebná zodpovedajúca konzultácia so sociálnymi partnermi na príslušných úrovniach⁽¹⁶⁾. Prípadné zachovanie prechodných období je však potrebné zdôvodniť závažnými a objektívnymi dôvodmi.

3.3.4 Keďže miera nezamestnanosti medzi osobami so žiadnym resp. malým odborným vzdelaním stojí vysoko nad priemerom, predstavuje podpora odborného vzdelávania a ďalšieho vzdelávania jeden z najdôležitejších nástrojov politiky pracovného trhu. Všeobecné a odborné vzdelávanie sú investíciou do ľudského kapitálu. Zvyšujú šance jednotlivcov na pracovnom trhu a rozširujú výrobné možnosti podnikov. Faktor vzdelania je dôležitým prvkom pre rozvoj produktivity a medzinárodnej konkurencieschopnosti. Sociálni partneri ako strana kolektívnych zmlúv a ostatných pre ne smerodajných zmluvných pomerov by sa mali dohodnúť na tom, že zamestnanec a pracovník ďalším vzdelávaním získa a posilní svoj ľudský kapitál.

3.3.5 Predovšetkým u mladistvých sa odborné vzdelanie právom považuje za nevyhnutný predpoklad pre budúce zamestnanie, aj keď nie je dostatočnou podmienkou pre vhodný dopyt po práci. Od starších osôb, ktorých miera nezamestnanosti je podobne ako u mladistvých a mladých ľuďoch nadpriemerne vysoká, sa takisto žiada, aby pomocou ďalšieho vzdelávania a získavania kvalifikácie nazbierali nové znalosti. Produktívny potenciál starších pracujúcich sa v skutočnosti neznižuje vekom, ale v dôsledku zastarávania vedomostí, a tento nedostatok treba napravnáť vzdelávaním. Vzhľadom na uvedené treba aj upresniť, že nestačí vyvíjať politiku pre vekové kategórie od 40-50 rokov⁽¹⁷⁾.

3.4 Ako závažný problém výbor vidí vysoké zaťaženie faktora práce daňami a príspevkami zamestnávateľov na sociálne zabezpečenie.

4. Mikroekonomické reformy na posilnenie potenciálu rastu

Vnútrotrh EÚ

4.1 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že rozšírený a prehĺbený vnútrotrh musí byť dôležitou súčasťou hospodárskej politiky zameranej na zamestnanosť a rast. Výbor si však nemyslí, že problémy pri uplatňovaní Lisabonskej stratégie sú spôsobené iba neuspokojivo integrovaným vnútrotrhom.

4.1.1 Dosiaľ nedokončenú integráciu trhov so službami sotva možno považovať za príčinu slabej výkonnosti pracovných trhov a hospodárskeho rastu. Veľká časť nezamestnaných patrí do skupiny málo kvalifikovaných, ktorí by z integrovaného vnútrotrhu európskeho trhu so službami ťažili iba v malej miere. Odstránenie daňových prekážok síce môže zlepšiť investičnú klímu a prekonanie prekážok v mobilite môže byť uľahčením pre niektorých zamestnávateľov a zamestnancov. Toto však sotva prispeje k výraznému odľahčeniu pracovných trhov jednotlivých štátov. Ďalší rozvoj vnútrotrhu s cieľom vytvoriť skutočný a vyvážený vnútrotrh so službami môže byť dôležitým príspevkom.

4.1.2 Podľa názoru výboru by však bolo mylné za každú cenu stotožňovať maximálny stupeň integrácie trhov s optimálnym stupňom integrácie trhov. Najmä v prípade typicky regionálnych alebo miestnych trhov, na ktorých fungujú mnohí poskytovatelia služieb, sa objem cezhraničných služieb bude vždy pohybovať v úzko vymedzenom rámci. Práve tu by vnucovanie harmonizácie mohlo vzbudiť dojem, že politika EÚ dostatočne nezohľadňuje regionálne špecifiká a tým vedie k utvrdeniu existujúcich výhrad. Z tohto dôvodu je potrebné prekážky, ktoré momentálne existujú, aspoň jasne pomenovať a vyvážiť ich reguláciami, ktoré na základe špecifik členských štátov budú aj v budúcnosti existovať a ktorým sa účastníci trhu musia prispôbiť. Prioritou by pri tom malo byť starostlivé zváženie podľa trhov a sektorov.

4.1.3 Výbor podporuje tiež odporúčanie Komisie zrušiť štátnu pomoc, ktorá narušuje konkurenciu alebo pomoc nasmerovať do oblastí výskumu, inovácie a vzdelávania v súvislosti s Lisabonským programom. Vzhľadom na požadovaný cieľ zvýšiť intenzitu konkurencie by sa tým dosiahlo odbremenenie verejných financií resp. zvýšenie budúcich verejných investícií.

4.1.4 Integrácia európskych kapitálových trhov je dôležitá pre oživenie rastu v EÚ. V priebehu posledných rokov boli vyvíjané značné snahy o vytvorenie regulačných rámcových podmienok pre integrovaný kapitálový trh a trh finančných služieb. V tomto kontexte výbor venuje pozornosť sťažnostiam na príliš rýchlu a nákladnú harmonizáciu.

⁽¹⁶⁾ „Sociálna dimenzia globalizácie – príspevok politiky EÚ k rozširovaniu výhod na všetkých“, KOM(2004) 383, konečné znenie, 18.5.2004.

⁽¹⁷⁾ Pozri Medzinárodný prieskum OECD o gramotnosti dospelých [International Adult Literacy Survey-IALS] a stanovisko EHSV na tému „Starší pracujúci“, (Ú. v. EÚ C 14, 16.1.2001) a „Zvýšenie zamestnanosti starších pracovníkov a oddialenie odchodu z trhu práce“, (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 120), body 6.3.2 a 4.3.5.

4.1.5 Pred ďalšou harmonizáciou a reguláciou je potrebné najprv starostlivo preskúmať ich nutnosť a naliehavosť. Projekty smerníc, ktoré nie sú akútne nevyhnutné, by mali byť v krátkej dobe pozastavené. Skôr je vhodné predbežne sa sústrediť na trhovo orientované a pokiaľ ide o náklady, efektívne uskutočňovanie a konsolidáciu niektorých ešte nie celkom ukončených legislatívnych iniciatív nedávnej minulosti. Výbor tiež podporuje s týmto súvisiace postoje Komisie stanovené v Bielej knihe o finančných službách na obdobie 2005 – 2010.

Hospodárska súťaž a znižovanie administratívy

4.2 Výbor víta ciele stanovené Komisiou voľnejšie rozvíjať obchod. Štíhla a modernizovaná administratíva, ktorá sa obmedzuje na kľúčové úlohy, má potenciál byť úsporná, ale môže nechať členské štáty bez intervenčných nástrojov na zvládanie kríz. Členské štáty by mali venovať väčšiu pozornosť ambicióznemu sústreďeniu sa na plnenie štátnych kľúčových úloh, medzi iným vzdelávanie, verejná infraštruktúra, vnútropolitická a zahraničnopolitická bezpečnosť, sociálne zabezpečenie a vysokú úroveň zdravia obyvateľstva. V tejto súvislosti výbor podporuje vyjadrenia Komisie v prospech ekonomickej dôležitosťi lepšej legislatívy. Intenzívnejšia konzultácia so zainteresovanými stranami v priebehu legislatívneho procesu slúži transparentnejšiemu rozhodovaniu, čo je v záujme legislatívy a účastníkov trhu.

4.2.1 Zvýšená intenzita hospodárskej súťaže bude hnacou silou podpory inovácií. Politické rámcové podmienky pre inovácie a všeobecne pre výskum by sa mali zlepšiť. V tejto oblasti by výbor zároveň rád pripomenul, že v mnohých svojich stanoviskách predložil návrhy, ktoré sú dodnes aktuálne a môže ich potvrdiť⁽¹⁸⁾.

4.2.2 EHSV upozorňuje na to, že téme znižovania administratívy sa v smerniciach nevenuje dostatočná pozornosť. Preto sa ešte raz vyzdvihuje význam koncepcie EÚ pre lepšiu legislatívu, ale výbor ľutuje, že v smerniciach chýba stála výzva členským štátom, aby prijali opatrenia na znižovanie administratívy, napr. zjednodušenie daňového a odvodového systému. To isté platí pre tvorbu právnych predpisov na úrovni EÚ a ich uplatňovanie v jednotlivých krajinách. Nielen rýchle rozhodovanie, ale aj zjednodušené postupy by znížili náklady a odľahčili verejné financie.

4.2.3 V oblasti regulácie, deregulácie a liberalizácie trhov je nevyhnutné starostlivo vyvážiť záujmy ochrany spotrebiteľa a životného prostredia ako aj ciele sociálnej politiky

⁽¹⁸⁾ Pozri stanoviská EHSV „Výskumníci v európskom výskumnom priestore“, (Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 3), „Posilnenie európskeho výskumného priestoru“, (Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004, s. 81) „Európsky výskumný priestor: nový elán – posilnenie, reorientácia a otvorenie nových perspektív“, (Ú. v. EÚ C 95, 23.4.2003, s. 48) a „Posilnenie súdržnosti a konkurencieschopnosti prostredníctvom výskumu, technologického rozvoja a inovácie“, (Ú. v. 40, 15.2.1999, s. 12).

s možnosťami rastu celého hospodárstva. Budúce legislatívne a dozorno-právne aktivity by sa mali viac než doteraz stať predmetom hodnotenia dosahu zákonov⁽¹⁹⁾.

4.2.4 Práve MSP a iné samostatne zárobkovo činné osoby sú rozsiahlou reguláciou vo svojej produktivite nadmerne obmedzované, pretože majú iba nevýrazné štruktúry vedenia a administratívy. Výbor preto opakovanne požaduje vytvorenie zvláštneho štatútu pre MSP vzdelávania⁽²⁰⁾.

4.2.5. Velkú príležitosť vidí výbor aj v posilnenej spolupráci verejného sektora s podnikateľským sektorom pri riešení verejných úloh (Public-Private-Partnership). Táto najnovšia forma súčinnosti členských štátov EÚ a samotného Spoločenstva pri plnení verejných úloh by mala pre súkromný a verejný sektor zabezpečiť rovnaké podmienky, aby sa tak maximalizoval prospech pre verejnosť. Pôžičky zo súkromného sektora na financovanie projektov by sa mali zväziť, pokiaľ je to efektívne z hľadiska nákladov a bez ohľadu na to, ako sú projekty navrhnuté, budované alebo riadené.

Učenie a vzdelávanie

4.3 Koncepcia celoživotného vzdelávania – najmä tiež pomocou pružných učebných metód – zohráva v súvislosti so spoločnosťou založenou na vedomostiach dôležitú rolu. Na uskutočňovanie celoživotného vzdelávania je potrebná spoločenská kultúra vzdelávania a infraštruktúra, ktorá ju podporuje. Sociálni partneri a občianska spoločnosť by mali podporovať celoživotné vzdelávanie ako smerodajný princíp. Aj v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania by sa malo zväziť väčšie využívanie možnosti partnerstva medzi verejným a súkromným sektorom. Na financovanie infraštruktúry je v súčasnosti potrebná väčšia podpora zo strany štátu, ktorá však zatiaľ nie je dostatočná. Celkové výdavky na všeobecné a odborné vzdelávanie v EÚ-25 naposledy (2002) dosahovali 5,2 % HDP, čo je približne na úrovni porovnateľných hospodárskych priestorov. Pritom iba 0,6 % HDP bolo zo súkromných prostriedkov; to je oveľa menej než v referenčných regiónoch a táto hodnota by sa mohla zvýšiť, keď je to z hľadiska doby trvania projektu alebo pôžičky výhodné.

4.3.1 V jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk sa EHSV už vyjadril k súvislosti medzi kultúrnou výmenou a mladými ľuďmi v rámci akčného programu v oblasti celoživotného vzdelávania⁽²¹⁾. Na tomto mieste je potrebné znovu zdôrazniť význam tohto vzťahu pre vytváranie spoločnosti založenej na vedomostiach. Podpora kultúrnej výmeny (predovšetkým mladých ľudí) vzbudzuje záujem ostatných kultúrnych kruhov a pozitívne tak prispieva k vzájomnému prenosu vedomostí.

⁽¹⁹⁾ V tomto zmysle sa EHSV už predtým prihovárал za vytvorenie jednoduchého štátneho súboru pravidiel a daňového systému. Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“, (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s.120, bod 4.4.2.4).

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (na základe článku 128 Zmluvy o EŠ)“, (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 38).

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady na založenie integrovaného akčného programu v oblasti celoživotného vzdelávania“ z 10.2.2005 (Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 134).

4.3.2 Výbor víta, že rozhodnutím o smernici o uznávaní diplomov sa odstránili podstatné prekážky pri mobilite zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb. Vyzýva členské štáty, aby zabezpečili jej urýchlené uplatňovanie. Okrem toho pravidelné porovnávanie výkonov a benchmarking univerzít a škôl, tak ako sa uskutočňujú v rámci štúdie PISA a bolonského procesu, by malo mať pozitívny vplyv na ctižiadostivosť a pripravenosť účastníkov podávať výkony dostatočné. ⁽²²⁾

4.3.3 Okrem toho európsky vysokoškolský vzdelávací systém nie je dostatočne zameraný na cieľ stať sa celosvetovým vedúcim priestorom špičkového výskumu. Zvýšená pozornosť by sa mala na národnej a európskej úrovni venovať koncepcii centier a clusterov excelentnosti tam, kde sa tak ešte v dostatočnej miere nedeje. Dalo by sa tým pôsobiť proti odchodu európskych špičkových vedcov do zámoria.

Výskum a inovácia

4.4 Očakávaný úbytok a starnutie obyvateľstva v Európe si vyžaduje, že bude potrebné stále viac a viac technologických inovácií na zabezpečenie blahobytu celej európskej spoločnosti v budúcnosti. Komisia však konštatovala a správne upozornila, že snahy zvýšiť inováciu v EÚ neboli doteraz dostatočné ⁽²³⁾.

4.4.1 K tomu, aby sa zvýšila inovačná činnosť na úrovni EÚ, výbor považuje za nevyhnutné odstrániť prekážky, ktoré bránia jej prenikaniu cez hranice. Inovačná činnosť, ktorá ešte stále zaostáva za svojimi možnosťami, patrí popri neuspokojivej situácii na pracovnom trhu k významným faktorom spomaľovania rastu produktivity v eurozóne. Za účelom dosiahnutia lepších výsledkov v inovácii musia sa odstrániť príčiny fragmentácie trhu, ktoré v súčasnosti bránia šíreniu nových technológií.

4.4.2 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že rámcové podmienky a stimulačné mechanizmy pre vytváranie produktívnej a inovačnej atmosféry sa musia naďalej zlepšovať.

4.4.3 Štátna podpora výskumu by mala byť efektívnejšia a cielenejšie využívaná, aby sa tým zabránilo nesprávnym stimulom pre súkromných investorov a tým nesprávnemu pridelovaniu verejných financií. Viac by sa mali využívať projekty v úzkej spolupráci medzi univerzitami a podnikmi, s cieľom účinnejšie prepojiť výskum so súkromným sektorom – aj napriek nutnosti základného výskumu.

4.4.4 Pravidlá pre štátne podporné opatrenia by mali byť transparentnejšie, aby umožnili ľahší prístup k verejným prostriedkom určeným na výskum. Výbor víta tiež väčšiu spoluprácu v rámci inštitúcií Komisie. Výbor podčiarkuje svoju viackrát prednesenú požiadavku urobiť rámcové podmienky podpory prístupnejšie aj pre malé a stredné podniky a mikropodniky.

4.4.5 Patentový zákon Spoločenstva v rámci celej EÚ by tiež mal pozitívny vplyv na inováciu. Prekážky v tomto smere (napr. „jazykový problém“) by sa mali dať prekonať. Výbor sa opakovane dôrazne zasadzuje za čo najrýchlejšie zavedenie európskeho patentového zákona Spoločenstva.

Malé a stredné podniky

4.5 Ako výbor už vo svojom skoršom stanovisku zdôraznil, zvláštna pozornosť by sa mala venovať podpore podnikateľskej iniciatívy ⁽²⁴⁾. Najmä MSP majú zvláštny inovačný potenciál. Ak chcú svoju nevýhodu v súvislosti s nákladmi, ktoré majú oproti etablovaným väčším podnikom, kompenzovať, musia sa presadiť pomocou inovačných produktov a služieb. Preto výbor víta požiadavku Komisie umožniť, aby v prístupe k finančným prostriedkom všeobecne a k trhom rizikového kapitálu pre mladé podniky v Európe neboli žiadne prekážky ⁽²⁵⁾.

V Bruseli 15. februára 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²²⁾ Aj na inom mieste EHSV zdôraznil, „že je tiež veľmi dôležité podniknúť kroky – a síce celkovo v Európe i na medzinárodnej úrovni – smerom k transparentnosti a harmonizácii kvalifikácií“. Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (na základe článku 128 Zmluvy o EŠ“, (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 38, bod 3.8.1).

⁽²³⁾ EÚ v súčasnosti vydáva iba okolo 2 % HDP na VaV. Pozri odporúčanie Komisie k zásadám hospodárskej politiky (2005-2008) KOM (2005) 141, konečné znenie, časť B 2. Toto je percentuálna sadzba, ktorá je sotva vyššia než v čase nástupu Lisabonskej stratégie a ktorá je ešte výrazne ďaleko od zámeru EÚ venovať 3 % HDP na investície do výskumu. Výbor pripomína, že dve tretiny by mali pochádzať zo súkromného sektora.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Podpora podnikateľskej iniciatívy v Európe: priority pre budúcnosť“ (Ú. v. EŠ C 235, 27.7.1998) a stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (na základe článku 128 Zmluvy o EŠ“, (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s.38).

⁽²⁵⁾ V tomto zmysle sa EHSV vyjadril už skôr a súčasne sa prihovárať za podporu podnikania a vytváranie podnikov. Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky na obdobie 2003-2005“, (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s.120, bod 4.4.2.4).

PRÍLOHA 1

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru**Zamietnutý pozmeňovací návrh**

Nasledujúci pozmeňovací návrh, ktorý získal aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov, bol v priebehu diskusie zamietnutý:

Bod 2.5.1

Vymazať

Zdôvodnenie

V členských štátoch EÚ funguje 23 miliónov rôznych hospodárskych subjektov a niekoľkonásobne viac riadiacich pracovníkov, z ktorých väčšina sú zamestnanci. Pracujú v podmienkach extrémneho stresu a preberajú zodpovednosť prakticky za všetko, čo sa deje v podnikoch zavinením alebo zapríčinením všetkých pracovníkov. Mnoho riadiacich pracovníkov sa vzdá funkcie alebo sa dá poistiť proti rizikám.

Všetky členské štáty EÚ majú právne systémy, ako napríklad občianske, obchodné alebo trestné zákonníky, ktoré stanovujú nariadenia regulujúce zodpovednosť riadiacich pracovníkov hospodárskych subjektov.

Bod 2.5.1 však vyzýva členské štáty a EÚ, aby venovali zvýšenú pozornosť nedostatkom v oblasti kvalifikácie a integrity riadiacich pracovníkov a snažili sa o nápravu nedostatkov.

V tejto súvislosti vzniká niekoľko otázok, a tieto otázky musia byť zodpovedané, ak chceme, aby sa stanovisku EHSV dostalo náležitej pozornosti.

1. Akým spôsobom má EÚ a členské štáty kontrolovať kvalifikáciu a etiku správania niekoľko desiatok miliónov ľudí? Je potrebné zriaďovať nové inštitúcie? Či súčasné právne systémy na tú úlohu nestačia a nebolo by vhodné jednoducho presadzovať právo?
2. Prečo by nemala byť táto výzva adresovaná pracovníkom, aby pracovali poriadne a efektívne, aby mali správne kvalifikácie a eticky sa správali, pretože za chyby, ktoré zavinia, zodpovedajú za nich riadiaci pracovníci? Ak je Európsky hospodársky a sociálny výbor skutočne orgán, ktorý pracuje na základe konsenzu, mali by sme vyzvať všetkých pracovníkov, všetky nadácie a spoločenské i mimovládne organizácie, aby zaistili, že budú mať predpísané kvalifikácie a dodržiavať požadované princípy, a žiadať od členských štátov a EÚ, aby to kontrolovali. Prečo iba riadiaci pracovníci?
3. Na rokovaníach sekcie ECO, počas schvaľovania tohto stanoviska, sa argumentovalo tým, že výzva k EÚ a členským štátom by sa nemala brať vážne, pretože je to iba výzva. V tom prípade sa možno súčasne v jednom stanovisku a jednej výzve, viediac, že je to iba výzva, zaoberať všetkými problémami, či už hospodárskymi, sociálnymi alebo inými. Toto navrhovala opozícia parlamentom v komunistických štátoch, v ktorých čím horšie to bolo po ekonomickej stránke, tým viac vlády prijímali nariadenia v nádeji, že vydávaním nariadení, uznesení a prijímaním výziev je možné niečo zmeniť. Navrhujem, aby sme prijali stanovisko spolu s nasledujúcou výzvou na adresu EÚ a členských štátov: „Má byť dobre.“ To by umožnilo vyriešiť nielen otázku riadiacich pracovníkov, ale aj všetky ostatné záležitosti. Potom už Európsky hospodársky a sociálny výbor nebude potrebný, čo bude Európskej únii a európskej integrácii iba na úžitok.

Výsledok hlasovania

Za: 37

Proti: 53

Zdržali sa: 9

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi Európskou úniou a Mexikom“

(2006/C 88/17)

V súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku, Európsky hospodársky a sociálny výbor rozhodol 1. júla 2004 o vypracovaní stanoviska na tému: „Vzťahy Európskej únie s Mexikom“

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou podkladov na túto tému, prijala svoje stanovisko 26. januára 2006. Spravodajca: pán RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 424. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2005 (schôdza z 15. februára 2005) 107 hlasmi za, 4 hlasmi proti, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Cieľom tohto stanoviska je analyzovať vývoj vzťahov medzi Európskou úniou (EÚ) a Mexikom od decembra 1995, keď EHSV schválil svoje prvé stanovisko na túto tému⁽¹⁾. Jeho cieľom je taktiež predstaviť konkrétne témy, o ktorých je možné rozvinúť diskusiu týkajúcu sa budúcnosti vzťahov medzi EÚ a Mexikom alebo zapojenia občianskych spoločností na oboch stranách.

1.2 Vzťahy medzi EÚ a Mexikom zaznamenali významný pokrok, ktorý predstavuje dohoda o hospodárskom partnerstve, politickej koordinácii a spolupráci medzi Mexikom a Európskou úniou (globálna dohoda) z októbra 2000. Jej súčasťou je aj zóna voľného obchodu. Úlohou predmetného stanoviska je vyzdvihnúť tie osobitné prvky každej strany, ktoré zdôrazňujú strategickú dôležitosť európsko – mexických vzťahov a prispievajú k prehĺbeniu a zlepšeniu asociačnej dohody medzi EÚ a Mexikom.

1.3 Jedným z aspektov, ktorý je osobitne zdôraznený v ustanoveniach tejto dohody (články 36 a 39), je zapojenie občianskych spoločností na oboch stranách do rozvoja vzťahov medzi Európskou úniou a Mexikom. V deklarácii⁽²⁾ prijatej na 3. stretnutí organizovanej občianskej spoločnosti „Európska únia – Latinská Amerika“, ktoré sa konalo v apríli 2004 v Mexiku s aktívnou účasťou EHSV, sa zúčastnené strany zhodli na spektre aktivít, zameraných na tri ciele: prehĺbiť partnerstvo Európskej únie, Latinskej Ameriky a Karibiku; vytvoriť agendu pre upewnienie sociálnej súdržnosti a posilniť úlohu organizovanej občianskej spoločnosti.

V tejto deklarácii sa medzi iným uvádza potreba vytvoriť „štrukturované platformy pre dialóg na národnej a regionálnej úrovni“; „plné zapojenie sa do procesu posilňovania inštitúcií“; žiadosť o „podporu Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, čo sa týka odovzdávania skúseností a dialógu.“

1.4 EHSV v prípade vzťahov medzi Európskou úniou a Mexikom zastáva názor, že cieľ zapojenia občianskej spoločnosti do napĺňania dohody by sa nemal prejavovať len v posilnení

vzťahov medzi občianskou spoločnosťou na oboch stranách, ale aj v reprezentačných štruktúrach na oboch stranách. Taktiež by sa mala uznať ich účasť v inštitucionálnej rovine dohody prostredníctvom poradného orgánu, ktorý by vykonával povinné konzultácie týkajúce sa obsahu dohody alebo by predkladal návrhy z vlastnej iniciatívy. Táto účasť by sa mala skonkretizovať podľa EHSV formou zriadenia spoločného poradného výboru v rámci tejto dohody.

2. Súčasná situácia a perspektívy Mexika: politická, hospodárska a sociálna situácia

2.1 Politická situácia

2.1.1 Prechod na demokraciu v Mexiku predstavuje dlhý a osobitný proces. Udalosti posledných dvadsiatich rokov na politickej scéne sú pevným základom pluralitného a demokratického režimu. Politická scéna v Mexiku zaznamenala striedanie sa politických síl, posilnenie a nezávislosť legislatívnej a súdnej moci, zmeny v rozdelení politickej moci a inštitucionálne reformy veľkých rozmerov. Ako príklad môžeme uviesť Najvyšší národný súd, Federálny volebný inštitút, Federálny súdny orgán súdnej moci pre volebné záležitosti.

2.1.2 Zlomovým bodom v politickom živote Mexika bolo víťazstvo Vicenta Foxa Quesadu v roku 2000, kandidáta na predsedu Strany národnej aktivity (PAN). Týmto sa skončilo obdobie 71 rokov hegemonie Inštitucionálnej revolučnej strany (PRI). Tento fakt zdôraznil potrebu striedania politických síl pre riadne fungovanie demokratického systému a zároveň otvoril novú etapu pre vykonanie ďalších zmien.

2.1.3 Národný plán rozvoja mexickej vlády na obdobie 2001 – 2006 bol zostavený v záujme politických, hospodárskych, sociálnych a demografických zmien. Stanovujú sa v ňom priority, ktoré majú naplniť súčasné správne orgány a to v súlade s nasledujúcimi bodmi: ľudský a spoločenský rozvoj, rast kvality a verejný poriadok.

(1) Bod 5.5 stanoviska na tému „vzťahy medzi Európskou úniou a Mexikom“, ktoré bolo schválené 21. decembra 1995 (Ú. v. C 82, 19.3.1996, s. 68).

(2) Bod III zhrnutia a body 33, 34 a 35 záverečnej deklarácie tretieho stretnutia organizovanej občianskej spoločnosti z krajín Európskej únie, Latinskej Ameriky a Karibiku. Mexiko 13, 14 a 15. apríla 2004. V tomto dokumente sú zahrnuté pokroky dosiahnuté v oblasti uznania etnickej, kultúrnej rozmanitosti ako aj práv pôvodného obyvateľstva.

2.1.4 Viaceré reformné projekty, ktoré súčasná vláda považuje za nevyhnutné (daňová reforma, energetická politika) sú v súčasnosti zablokované. V prvom rade v legislatívnych komorách (v kongrese a senáte) neexistuje dostatočná väčšina na ich schválenie a v druhom rade z dôvodu budúcich prezidentských volieb v júli 2006.

2.1.5 Stupeň hospodárskeho rastu a relatívna politická stabilita, ktorú Mexiko zaznamenalo vo väčšej časti druhej polovice XX. storočia, mu zabezpečili postavenie strednej mocnosti v medzinárodnom kontexte. Tento vývoj sa zmenil následkom hospodárskej krízy, ktorá zachvátila Mexiko v osemdesiatych rokoch, ako aj kvôli veľkým zmenám, ktoré nastali na medzinárodnej scéne v deväťdesiatych rokoch. Uvedené skutočnosti prinútili túto krajinu prehodnotiť hospodárske a politické ciele ako aj svoje záujmy v medzinárodných vzťahoch.

2.1.6 Strategický pohľad Mexičanov na Európanov a naopak sa neskôr prejavil v uzatvorení globálnej dohody. Táto dohoda zohľadňuje konkrétne aspekty bilaterálnych vzťahov. V tomto zmysle je potrebné zdôrazniť, že v posledných rokoch obaja partneri čoraz častejšie nachádzajú spoločnú pozíciu v otázkach medzinárodných vzťahov a spoločné postoje na medzinárodných fórach. V tejto súvislosti EÚ a Mexiko spolupracujú, medzi inými, aj v oblastiach ako životné prostredie (Kjótsky protokol); rozvojová politika (summit v Johannesburgu a Monterrey) a ľudské práva. Zároveň Mexiko udržiava veľmi intenzívne vzťahy s ostatnými krajinami Latinskej Ameriky. Ako príklad môžeme uviesť politické dohody so skupinou z Ria. Mexiko podporuje taktiež integračný proces v rámci Mercosur, kde vyjadrilo svoj záujem o pridruženie, ako aj snahu o spoluprácu so Zónou voľného obchodu v Amerike (FTAA – ALCA).

2.1.7 Mexiko predstavuje pre EÚ krajinu, ktorá ju spája s americkým kontinentom, a preto je strategickým a nenahraditeľným partnerom vo všetkých aspektoch jej vzťahov, či už súčasných alebo budúcich.

2.2 Hospodárska situácia

2.2.1 Mexiko prešlo dôležitou počas posledných desiatich rokov. významnými hospodárskymi zmenami. Zaviedlo otvorené trhové hospodárstvo, je jedinou krajinou, ktorá uzavrela zmluvy o voľnom obchode s USA, Kanadou, Japonskom a EÚ, ako aj s Európskym združením voľného obchodu (EZVO), Izraelom a väčšinou krajín Latinskej Ameriky. V roku 1984 Mexiko vstúpilo do GATT (dnes Svetová obchodná organizácia – WTO) a v roku 1993 pristúpilo k Ázijsko – pacifickému hospodárskemu spoločenstvu (APEC). Od roku 1994 je taktiež členom Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Tempo ako aj intenzita mexického reformného procesu boli rozsiahlejšie ako vo väčšine rozvojových krajín, ktoré v posledných rokoch podstúpili podobné hospodárske zmeny. Vývoj vnútornej spotreby, rast dopytu v USA, nárast hodnoty aktív v USA, rastúce ceny ropy, značný príliv priamych zahraničných investícií (PZI), prínos turistického ruchu a príjmy emigrantov tvoria veľmi dôležité faktory mexického hospodárstva.

2.2.2 Približne 98 % mexických podnikov je možné považovať za mikropodniky a malé a stredné podniky (MSP), ktoré zohrávajú dôležitú úlohu pri vytváraní pracovných miest, regionálnej hospodárskej aktivity a profesionálnej príprave technických a riadiacich pracovníkov. Ich potencionálny prínos k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju Mexika je veľmi významný, a to nielen z pohľadu zabezpečenia základných potrieb obyvateľstva, ale aj z toho dôvodu, že sú dodávateľmi prvotných surovín a komponentov pre veľké podniky, ako aj priamymi alebo nepriamymi vývozcami.

2.2.3 MSP boli od konca osemdesiatych rokov sektorom, ktorý bol najviac zasiahnutý zmenami hospodárskej politiky, finančnými krízami a odstránením finančných výhod pri investíciách, vytváraní pracovných miest a regionálnom rozvoji. Tieto podniky zaznamenali významné zníženie svojich aktivít. V súčasnej dobe existuje široký konsenzus, osobitne v prípade MSP v tom zmysle, že súčasné politické opatrenia a nástroje nie sú dostatočné na ich prežitie a budúci rozvoj.

2.2.4 Podľa správy Medzinárodného menového fondu (MMF) ⁽³⁾ o Mexiku správa verejného dlhu v Mexiku zaznamenala výrazný pokrok v posledných piatich rokoch vďaka adekvátnemu postupu a zvýšeniu transparentnosti. Avšak aj napriek tomuto pokroku je verejný sektor naďalej vystavený zmenám v refinancovaní a riziku kolísania úrokových sadzieb.

2.2.5 Vďaka procesu otvorenia trhu, ktorý sa v roku 1986 začal pristúpením k dohode GATT ⁽⁴⁾, sa mexický vývoz stal hnacou silou hospodárskeho rastu krajiny, ktorá prešla od vývozu výrobných surovín k vývozu finálnych výrobkov, pričom tieto sú vyrábané hlavne v tzv. „maquiladoras“ ⁽⁵⁾. Avšak zníženie obchodovania s Mexikom od roku 2000 preukázalo zraniteľnosť krajiny voči zmenám v zahraničnom dopyte.

⁽³⁾ Správa Medzinárodného menového fondu (MMF) č. 04/418 z 23. decembra 2004

⁽⁴⁾ Všeobecná dohoda o clách a obchode (General Agreement on Tariffs and Trade).

⁽⁵⁾ Pojem „maquila“ je podľa *Consejo Nacional de la Industria Maquiladora de Exportación (Národnej rady vývozného priemyslu)* (www.cni-me.org.mx) priemyselným procesom alebo službou, ktorá za zaoberá spracovaním, výrobou alebo opravou tovaru zahraničného pôvodu, ktorý bol dočasne dovezený za účelom jeho neskoršieho vývozu. Tento proces je vykonávaný podnikmi nazývanými „maquiladoras“, ktoré sa čiastočne zaoberajú vývozom v zmysle vyhlášky o podpore a orientácii vývozného priemyslu a jeho reforme. Priemyselná aktivita v Mexiku sa sústreďuje prevažne na ťažobné odvetvia, výrobný priemysel, stavebný priemysel, výrobu elektrickej energie, plynársky a vodársky priemysel. Pokles prílevu investícií do výrobného sektoru v období od roku 2001 do roku 2003 mal za následok zníženie výroby, a to najmä v oblasti výroby a stavebníctva. V tomto období sektory, ktoré zaznamenali najväčší pokles výroby, boli najviac dotknuté znížením vývozu. Osobitne ide o priemysel odvetvia v oblasti kovových výrobkov (automobily, elektrospotrebiče, elektronika, stroje a strojové vybavenie), textil, konfekcia a výrobky z kože, chemické produkty (ropa, farmaceutické výrobky, kaučuk, plasty). Vo výrobných sektoroch, ktoré zaznamenali najväčšie ťažkosti vo svojej realnej produkcii, predstavuje zložka „maquilador“ viac ako 50 %. To znamená, že viac ako polovica ich vývozu je tvorená podnikmi typu „maquiladoras“. Ide o sektory ako napríklad textilný a konfekčný priemysel (62 %), stroje a vybavenie (60 %) a drevospracujúci priemysel (56 %).

2.2.6 Spomalenie rastu mexického hospodárstva má svoj pôvod v nasledujúcich príčinách:

- menší hospodársky rast USA a jeho priamy dosah na mexický vývoz;
- zníženie objemu mexického vývozu, a tým aj investícií pre exportné odvetvie;
- zníženie investícií má vo všeobecnosti dosah na celkovú výrobu v krajine;
- celkový nižší objem výroby ovplyvňuje mieru nezamestnanosti ⁽⁶⁾

2.2.7 Chýbajúce optimálne oživenie hospodárstva USA nie je jediným faktorom, ktorý vplýva na mexické hospodárstvo. Taktiež je potrebné zohľadniť vzostup čínskeho hospodárstva ⁽⁷⁾ na jednej strane a zníženie globálnej konkurencieschopnosti Mexika na druhej strane.

2.2.8 Podľa údajov mexického inštitútu pre konkurencieschopnosť ⁽⁸⁾, v posledných rokoch sa pozícia Mexika v oblasti konkurencieschopnosti zhoršila aj na medzinárodnej úrovni. Medzi príčinami straty konkurencieschopnosti nachádzame najmä neaktuálnosť mexického hospodárskeho modelu založeného na nízkych platoch a nedostatočnom zlepšovaní iných faktorov podporujúcich podnikateľské aktivity, ako napríklad výdavky na základnú infraštruktúru (doprava, komunikácie, voda), energia, daňový systém, školstvo, odborná príprava a produktivita pracovnej sily, bezpečnosť a riadenie vládnych orgánov.

2.2.9 V tomto zmysle krajina rieši otázku, ako poskytnúť podmienky, ktoré pomôžu dosiahnuť efektívnu konkurencieschopnosť, založenú na prvkoch ako zlepšenie hospodárskej súťaže, produktivita, zvýšenie kvalifikácie pracovnej sily, inovácia, technologický rozvoj a demokracia. Čo sa týka obchodu, Mexiko musí posilniť právnu bezpečnosť, logistiku a infraštruktúru, ktoré mu zabezpečia príliv investícií a dopravu tovaru. Taktiež musí zaviesť lepšiu colnú štruktúru.

2.3 Sociálna situácia

2.3.1 Ako sme už uviedli, Mexiko je transformujúcou sa krajinou, pre ktorú je charakteristická sociálna nerovnosť. Rozdiely medzi regiónmi a obyvateľmi sa prehĺbili (rôzne miery

rozvoja, najmä medzi severom a juhom), pretrvávajú odchod z vidieka (vytvárajú sa obrovské mestské aglomerácie), pričom sociálna pozícia väčšiny Mexičanov je krehká a nevyhovujúca.

2.3.2 Po dlhotrvajúcom zhoršovaní sociálnej situácie bol prijatý národný plán rozvoja pre obdobie 2001 – 2006, ktorý považuje sociálnu politiku za jednu z hlavných priorít krajiny. V posledných rokoch boli rozšírené rôzne vládne sociálne programy, čo sa týka počtu beneficentov ako aj príspevkov a výšky podpory. Sociálne výdavky reálne vzrástli, a to najmä v oblasti vzdelávania, sociálnej ochrany a programov pre chudobných. Uvedený rast dosiahol v deväťdesiatych rokoch 8,4 percenta ročne a 9,8 percenta ročne po roku 2000.

2.3.3 Avšak ešte stále existujú rozdiely medzi jednotlivými mierami rastu. Schopnosť štátu redistribuovať bohatstvo je obmedzená nízkymi daňovými príjmami a nízkym daňovým tlakom. V dôsledku uvedeného sú opatrenia pre sociálnu súdržnosť nedostatočné. Táto situácia sa ešte zhoršuje vplyvom nízkeho objemu vnútroštátneho hospodárstva a nedostatočne rozvinutým vnútorným trhom.

2.3.4 V rokoch 2000 až 2002 prekročilo prah tzv. životného minima 3,4 miliónov ľudí. To znamená, že sa nachádzajú v situácii, kedy si dokážu zabezpečiť obživu a môžu aj investovať, hoci len skromne, do vzdelania a zdravotnej starostlivosti. Tento údaj je v kontraste s obdobím rokmi 1994 až 1996, kedy počet osôb pod hranicou životného minima vzrástol o 15,4 miliónov.

2.3.5 Podiel obyvateľov žijúcich v chudobe (domácnosti, ktorých príjmy na osobu nepostačujú na pokrytie výživových potrieb) v mestských oblastiach klesol z 12,6 % na 11,4 %, pričom na vidieku sa tento podiel znížil zo 42,4 % na 34,8 %. Napriek poklesu počtu obyvateľov žijúcich v chudobe, ich počet je stále veľmi vysoký vzhľadom na stupeň rozvoja a bohatstvo krajiny. Napriek tomu môžeme zaznamenaný pokrok považovať za pozitívnu tendenciu ⁽⁹⁾ Veľké rozdiely v mexickej spoločnosti nie sú však zapríčinené len chudobou, ale skôr prístupom ku vzdelaniu a jeho kvalitou ako aj zdravotnou starostlivosťou, čo ešte väčšmi sťažuje situáciu v znevýhodnených regiónoch. Čo sa týka vzdelania, analfabetizmus na severe krajiny (5 %) je v kontraste s jeho podielom na juhu, kde dosahuje až 17 %.

2.3.6 Ľudské práva sú komplexný problém, ktorý nesúvisí iba s nedostatkami v právnej úprave. Obchod s drogami a ľuďmi ešte zhoršuje situáciu, a preto sú ľudské práva v Mexiku oblasťou, v ktorej je ešte veľa nedostatkov, a to najmä čo sa týka práv indiánskej populácie. Najväčšie prekážky pretrvávajú v problematike policajných síl a v súdnom systéme. V niektorých prípadoch nie je možné zabezpečiť obyvateľstvu uspokojivý prístup k súdom, aj napriek tomu, že tieto problémy sú predmetom záujmu najvyšších orgánov v krajine.

⁽⁶⁾ Podľa kancelárie štátneho tajomníka pre priemysel a obchod v Mexiku v období 2001 až 2003 zaznamenali všetky sektory výrobného priemyslu nárast nezamestnanosti 17,8 % v období 1995 – 2000 v sektore „maquiladoras“ a o 13,8 % v ostatných sektoroch. Oživenie hospodárstva v roku 2004 sa nedotklo ukazovateľov zamestnanosti, ktoré majú aj naďalej klesajúcu tendenciu.

⁽⁷⁾ Konkurenčný tlak Číny a jej podiel na textilnom a konfekčnom trhu v USA a EÚ prináša zmeny v krajinách, ktoré na tieto trhy vyvážajú, s osobitne závažnými dôsledkami pre Mexiko. Okrem toho potencionálny rozvoj Číny predstavuje veľkú výzvu pre súčasnú pozíciu Mexika, a to hlavne čo sa týka tovarov, ktoré sú náročné na pracovnú silu vzhľadom na úroveň mexických plátov.

⁽⁸⁾ Analýza konkurencieschopnosti Mexika. Mexický inštitút pre konkurencieschopnosť (IMCO). September 2003.

⁽⁹⁾ Kancelária štátneho tajomníka pre sociálny rozvoj. *Meranie rozvoja. Mexiko 2000 - 2002*. 23. júna 2003.

2.3.7 Aj napriek tomu, že v posledných rokoch bol zaznamenaný pokrok v mexickej ústavnej úprave v oblasti uznávania kultúrnej a etnickej rozmanitosti a práv pôvodných obyvateľov, aj naďalej pretrvávajú veľké výzvy, s ktorými sa táto krajina musí vysporiadať v oblasti efektívnej ochrany a podpory základných ľudských práv a slobôd pôvodného obyvateľstva. Spomedzi mnohých problémov treba vyzdvihnúť poľnohospodárske konflikty, diskrimináciu v oblasti prístupu k súdom, ako aj nedobrovoľné presuny obyvateľstva. ⁽¹⁰⁾

2.3.8 Ďalším významným sociálnym problémom je územné členenie v Mexiku. Metropolitná oblasť mesta Mexiko (AMCM) s počtom obyvateľov okolo 25 miliónov prechádza dvomi hlavnými zmenami. Prvou tendenciou je prechod od vysokého rastu obyvateľstva k relatívnej stabilite a územnému rozdeleniu. Druhou tendenciou je prechod od výrobného hospodárstva pre vnútroštátny trh na hospodárstvo založené na službách, ktoré sa snaží byť konkurencieschopné na medzinárodnej úrovni. ⁽¹¹⁾

2.3.9 AMCM má významný potenciál rastu, ktorý je spojený s koncentráciou sídiel podnikov, vzdelávacích a výskumných centier, kultúrnou ponukou a veľkým prílivom zahraničných investícií. Avšak tento potenciál naráža na prekážky vo vysokej koncentrácii obyvateľov s obmedzenými finančnými prostriedkami v mestských častiach s nevyhovujúcimi obydliami, obmedzenými alebo neexistujúcimi verejnými službami a infraštruktúrou, ktorí sú vystavení prírodným katastrofám. Okrem toho tu prevláda nedostačujúca úroveň vzdelania, pričom miera kriminality v týchto oblastiach je vyššia ⁽¹²⁾.

2.3.10 Napriek tomu boli zaznamenané zmeny vo vzdelaní populácie, ktorá sa nachádzala pod hranicou životného minima v období 2000 a 2002. Percentuálny podiel detí vo veku 5 až 15 rokov, ktoré nenavštevujú školu, sa znížil zo 14,3 % na 11,9 %. K najväčšiemu zníženiu došlo vo vekovej skupine 12 až 15 rokov, kde v uvedenom období percentuálny podiel pracujúcich detí klesol z 18,6 % na 6,6 %. Miera analfabetizmu sa znížila v takej istej miere ako počet osôb vo veku 15 rokov, ktoré nedokončia základné vzdelanie. Aj napriek tomu, že uvedené úspechy sú vítané, úroveň a kvalita vzdelávacieho systému a zdravotnej starostlivosti nie sú adekvátne, a preto nemožno povedať, že by napomáhali dosiahnutiu želaného stupňa sociálnej súdržnosti.

2.3.11 Čo sa týka výšky zamestnanosti, v roku 2004 Mexiko zaznamenalo mieru nezamestnanosti vo výške 3,1 %, pričom v tom istom roku nezamestnanosť v EÚ-15 dosahovala 8,2 % a 5,6 % v USA ⁽¹³⁾. Podľa nedávno založenej inštitúcie *Observatorio Laboral* ⁽¹⁴⁾ v poslednom desaťročí došlo k zvýšeniu počtu

odborníkov v prakticky všetkých vedeckých odboroch. Pozoruhodným údajom je, že 56 % odborníkov je sústredených v troch oblastiach: hospodársko/administratívna oblasť, vzdelávanie a spoločenské vedy. V prvej oblasti bol zaznamenaný najväčší nárast zamestnancov za posledné štyri roky.

2.3.12 Z uvedených údajov vyplýva, že väčšina žien má prístup na pracovný trh. Avšak iba 40 % žien s vyšším vzdelaním má zamestnanie, napriek tomu, že táto skupina predstavuje 52 % študentov zapísaných na vysoké školy.

2.3.13 Osem z každých desiatich mexických pracovníkov sú zamestnancami, ⁽¹⁵⁾ t.j. majú pracovnú zmluvu a poberajú plat. Oblasti, v ktorých sú najvyššie platy, sú taktiež oblasti s najnižšou mierou zamestnanosti (inžinierske povolania, matematicko-fyzikálne a biologické vedné odbory). Oblasť školstva zaznamenáva najvyššiu mieru zamestnanosti, pričom platy sú najnižšie.

2.3.14 V mexickom inštitucionálnom rámci sa pokročilo v oblasti sociálneho rozvoja a podpory občianskej spoločnosti prostredníctvom sietí a združení. V tomto smere je potrebné vyzdvihnúť zákon o verejnom prístupe k informáciám, zákon o sociálnom rozvoji a zákon na podporu občianskej spoločnosti.

3. Vývoj a hodnotenie globálnej dohody medzi Európskou úniou a Mexikom

3.1 Vývoj ⁽¹⁶⁾

3.1.1 Súčasná dohoda o hospodárskom partnerstve, politickej koordinácii a spolupráci medzi Mexikom a Európskou úniou (globálna dohoda), ktorá je v platnosti od 1. októbra 2000, okrem iného obsahuje dohodu o voľnom obchode medzi oboma stranami ako aj ustanovenia o politickom dialógu a spoločnej spolupráci. Spomenutej globálnej dohode už predchádzala dohoda podpísaná v roku 1991 medzi Európskym spoločenstvom a Mexikom. V Paríži v roku 1995 obe strany podpísali spoločné vyhlásenie, ktorým sa stanovili politické, hospodárske a obchodné ciele, ktoré by mali byť zahrnuté v novej dohode. Rokovania o tejto novej dohode boli zahájené v roku 1996 a skončili v júli 1997. Ich výsledkom bola tzv. globálna dohoda a interná dohoda, ktorých podpísanie sa uskutočnilo v Bruseli 8. decembra 1997.

3.1.2 Najdôležitejšie aspekty globálnej dohody sú inštitucionalizácia politického dialógu, posilnenie obchodných a hospodárskych vzťahov pomocou bilaterálnej a preferenčnej liberalizácie, ktorá by sa mala uskutočniť postupne a recipročne v oblasti obchodu, podľa pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a rozšírenie oblastí spolupráce, ktorá sa v súčasnosti týka približne tridsiatich rôznych oblastí. Dohoda ustanovila spoločnú radu, ktorá dohliada na jej uplatňovanie.

⁽¹⁰⁾ Vestník Organizácie spojených národov č. 03/042 zo 17. júna 2003 o situácii v oblasti základných práv a slobôd pôvodného obyvateľstva v Mexiku.

⁽¹¹⁾ Policy Brief OCDE, Október 2002. *Territorial reviews: México City*.

⁽¹²⁾ Chudoba v Mexiku: hodnotenie podmienok, tendencie a stratégia vlády. Svetová banka. 2004

⁽¹³⁾ OCDE, Employment Outlook, 2005.

⁽¹⁴⁾ Observatorio Laboral je inštitúcia, ktorú založila mexická vláda na zlepšenie pracovného trhu. Prezident Mexika ju slávnostne otvoril 2. marca 2005 na slávnosti v Residencia Oficial de Los Pinos. Na tomto podujatí sa zúčastnila aj pozvaná delegácia EHSV.

⁽¹⁵⁾ Národný inštitút pre geografickú štatistiku a informatiku. Mexiko D.F. 8. marca 2004.

⁽¹⁶⁾ „Vzťahy medzi EÚ a Mexikom“, Stále zastúpenie Španielska pri EÚ.

3.1.3 Až do ratifikácie globálnej dohody umožnila interná dohoda⁽¹⁷⁾ obom stranám efektívne uplatňovať ustanovenia týkajúce sa obchodu a ich doplnkové opatrenia, pričom do platnosti vstúpila 1. júla 1998.

3.1.4 V novembri 2004 v rámci spoločného výboru sa EÚ a Mexiko rozhodli pristúpiť k uplatneniu revízných ustanovení v oblasti poľnohospodárstva, služieb a investícií. Dohodli sa na začatí paralelných rokovaní v týchto sektoroch začiatkom roku 2005 s výhľadom na dosiahnutie dohody v tomto roku.

3.2 Hodnotenie

EHSV sa nazdáva, že „**dohoda o hospodárskom partnerstve, politickej koordinácii a spolupráci medzi Mexikom a Európskou úniou**“ (globálna dohoda) po viac ako piatich rokoch po jej vstupe do platnosti, naďalej ukrýva nesmierny potenciál. Jej progresívny charakter bude prínosom pre obe strany vo všetkých troch pilieroch (politický dialóg, rozvoj obchodu a spolupráce), na ktorých je táto dohoda založená. EHSV zastáva názor, že globálna bilancia je pozitívna, tak v oblasti objemu obchodu a investícií ako aj v oblasti inštitucionálneho dialógu. Napriek tomu sa EHSV nazdáva, že globálna dohoda ešte stále nie je vyčerpaná a predmetné stanovisko obsahuje niektoré návrhy na ďalšie uplatnenie jej potenciálu.

3.2.1 Politické aspekty

3.2.1.1 Čo sa týka politických aspektov, EÚ a Mexiko dohodli na štvrtom zasadnutí spoločnej rady EÚ – Mexiko, ktoré sa konalo v novembri 2004 v Mexiko city, na tom, že je potrebné posilniť bilaterálny politický dialóg a multilateralizmus. Ďalej si vymenili názory na Medzinárodný trestný tribunál a zhodli sa na nutnosti ho podporiť.

3.2.1.2 Okrem vrcholného stretnutia hláv štátov a predsedov vlád EÚ a Mexika, ako aj zasadnutí rôznych výborov, na ktorých odborníci môžu diskutovať o špecifických témach, globálna dohoda prispela k vytvoreniu nových trvalých komunikačných kanálov. Tieto kanály umožňujú dialóg na vysokej úrovni o témach, ktoré sú v záujme oboch strán. Dohoda taktiež poskytla príležitosti na zblíženie medzi politikmi. Takisto vzťahy medzi organizáciami občianskej spoločnosti sú v súčasnej dobe užšie, predovšetkým vďaka 3. stretnutiu zástupcov občianskej spoločnosti EÚ, Latinskej Ameriky a Karibiku, ktoré sa konalo v apríli 2004 v meste Mexiko pod záštitou EHSV.

⁽¹⁷⁾ Rámcová dohoda, ktorá stanovila pravidlá pre obchodné rokovania. Íšlo o rokovania tzv. „rýchlej cesty“ (*fast track*), čo umožnilo začať obchodné rokovania prostredníctvom „spoločnej rady“, ktorú ustanovila globálna dohoda.

3.2.1.3 EHSV zastáva názor, že dohodu treba kvalitatívne vylepšiť, a to začlenením ustanovení o spolupráci a inštitucionalizovanom dialógu, ako aj zapojením občianskej spoločnosti do rozhodovacieho procesu. V tejto súvislosti EHSV víta závery zo zasadnutia spoločnej rady, v ktorých bolo poukázané na možnosť inštitucionalizovania dialógu s občianskou spoločnosťou. Taktiež víta poverenie úlohou „určiť metodiku a vhodnú rámcovú úpravu pre tento účel“⁽¹⁸⁾.

3.2.1.4 Na návrh EÚ bola do dohody začlenená tzv. „demokratická klauzula“. Podľa nej „dodržiavanie demokratických princípov a základných ľudských práv“, tak ako sú stanovené vo všeobecnej deklarácii ľudských práv, by malo byť základom vnútroštátnej a medzinárodnej politiky zmluvných strán, pričom ide o zásadný prvok tejto dohody. Táto klauzula vzbudila veľké očakávania u občianskej spoločnosti. Bola považovaná za pokrokové ustanovenie, ktoré zmení obchod na nástroj trvalo udržateľného rozvoja a nástroj na zabezpečenie ľudských práv, vrátane hospodárskych a sociálnych práv. Avšak neskôr sa dohoda o hospodárskych a sociálnych právach už nezmieňuje.

3.2.2 Hospodárske aspekty

3.2.2.1 Päť rokov po podpise dohody obe strany hodnotia jej výsledky pozitívne. Obzvlášť je potrebné vyzdvihnúť značný nárast obchodu⁽¹⁹⁾ a investícií medzi Mexikom a EÚ.

3.2.2.2 Dohoda taktiež umožnila EÚ zúčastňovať sa hospodárskej súťaže za rovnakých podmienok ako krajiny, s ktorými Mexiko uzavrelo dohodu o voľnom obchode. Týmto spôsobom je európskym podnikom zaručený prístup na trh v porovnateľných podmienkach, aké v Mexiku získali podnikateľské subjekty z USA prostredníctvom Severoamerickej dohody o voľnom obchode (táto pozícia je nazývaná „*Nafta parity*“). Mexiko ťaží z vysokého potenciálu európskych investícií, presunu technológií a rozsiahleho európskeho trhu.

3.2.2.3 Avšak výsledky by mohli byť výrazne lepšie. Napriek tomu, že objem obchodu medzi EÚ a Mexikom od vstupu dohody do platnosti vzrástol, tento nárast neznamená pre EÚ väčší percentuálny podiel na jeho celkovom obsahu. Okrem toho mexická obchodná bilancia má aj naďalej rastúcu tendenciu. Tento deficit sa vzťahuje v prvom rade na dovoz výrobných a investičných tovarov. Tieto sú potrebné pre modernizáciu výrobných zariadení v Mexiku alebo pre výrobu finálnych výrobkov s vyššou pridanou hodnotou európskymi podnikmi etablovanými v Mexiku určených na vývoz do USA.

⁽¹⁸⁾ Bod 15 Oznamenia spoločnej rady EÚ – Mexiko, ktorej zasadnutie sa konalo v Luxemburgu 26. mája 2005.

⁽¹⁹⁾ Od vstupu do platnosti obchodnej časti dohody v roku 2000 a až do júna 2004 sa zvýšil objem obchodovania medzi EÚ a Mexikom o 31 %, čo predstavuje 111 miliárd dolárov. „Vzťahy medzi EÚ a Mexikom, 2004“, Delegácia EÚ v Mexiku, 2004.

3.2.2.4 Celkové investície EÚ v Mexiku v období medzi januárom 1994 a júnom 2004 vzrástli na 33,6566 miliárd dolárov⁽²⁰⁾, čo predstavuje 24,3 % zo všetkých priamych zahraničných investícií uskutočnených v Mexiku v danom období. V rokoch 1999 až 2004 Mexiko prijalo celkom 78,06 miliárd dolárov v priamych zahraničných investíciách (PZI), z čoho 19,791 miliárd pochádzalo z EÚ. Podľa podielu na priamych zahraničných investíciách (PZI) v danom období možno členské krajiny EÚ zoradiť nasledovne: Španielsko (8,3 %), Holandsko (8,2 %), Spojené kráľovstvo (3,7 %) a Nemecko (2,6 %). Vývoj investícií EÚ zdôrazňuje strategický význam Mexika. Mexiko a EÚ musia využiť možnosti, ktoré sa im prostredníctvom dohody otvorili. Je potrebné prehĺbiť a rozšíriť oblasti služieb a investícií. Uvedené sektory majú pre EÚ veľký význam.

3.2.2.5 EHSV poukazuje najmä na nasledujúce ekonomické dôsledky dohody:

- Investície EÚ by mali byť rôznorodnejšie (predovšetkým v oblasti vedeckého a technologického rozvoja), pretože doteraz sa sústredili len na niekoľko málo výrobných oblastí a regiónov Mexika;
- vývoz výrobkov z Mexika vzrástol, škála výrobkov je ale zatiaľ len veľmi obmedzená, preto musia mexické podniky hľadať priestor pre nové výrobky a preniknúť na trhy ďalších krajín Európskej únie,
- nárast obchodovania a investícií má síce všeobecne pozitívny dosah na hospodárstvo, avšak neuskutočnili sa očakávané zmeny v oblasti sociálneho rozvoja a boja proti chudobe,
- dohodu využili predovšetkým veľké mexické a európske podniky, pričom MSP nevyužili všetky ponúkané možnosti,
- právny rámec dohody nepostačuje na prilákanie väčších investícií, k čomu je potrebná hlavne právna istota.
- dohoda sama o sebe nepredstavuje žiadnu pevnú schému pre obchodné vzťahy, preto by malo byť preskúmané, či je možné ju zlepšiť a aktualizovať prostredníctvom revízných klauzúl.

3.2.3 Aspekty spolupráce

3.2.3.1 Spolupráca medzi Mexikom a EÚ prebieha v štyroch oblastiach. V prvom rade ide o bilaterálnu spoluprácu na vládnej úrovni. Nasledujú regionálne programy, ktoré ponúka EÚ pre celú Latinskú Ameriku (AL-Invest; URBAN; ALFA; @lis, Eurosociál (atď.)), na ktorých sa Mexiko zúčastňuje. Na treťom mieste je spolupráca v otázkach ako sú ľudské práva, životné prostredie a mimovládne organizácie. Nakoniec treba spomenúť fakt, že Mexiko sa môže podieľať sa aj na iných programoch, ako je šiesty rámcový program pre výskum a vývoj.

⁽²⁰⁾ Všetky uvedené údaje o PZI sa zakladajú na informáciách obsiahnutých v publikácii „Európa v Mexiku, 2004“, Delegácia EÚ v Mexiku, 2004.

3.2.3.2 V oblasti bilaterálnej spolupráce existuje pevný právny rámec, ktorý predstavuje kapitola dohody o spolupráci a Memorandum o porozumení, ktoré sa týka viacročných hlavných usmernení pre nastolenie spolupráce medzi EÚ a Mexikom na obdobie 2002-2006. Obe strany sa dohodli zamerať sa v spolupráci na nasledujúce oblasti: sociálny rozvoj a zníženie sociálnych nerovností, posilnenie právneho štátu, hospodárska spolupráca, vedecká a technologická spolupráca. Program pre obdobie 2002-2006, ktorý sa vykonáva kofinancovaním, je dotovaný 52,6 miliónom EUR zo strany EÚ. Podobnou čiastkou prispievajú mexické inštitúcie, ktoré ťažia z vykonávania projektov. Ďalšou z podpísaných dohôd je rámcová dohoda o financovaní, ktorá slúži ako základný dokument pre vytváranie špecifických projektov spolupráce medzi Mexikom a Európskou úniou.

3.2.3.3 Ďalej bolo podnietené rokovanie a prijatie doplnkových nástrojov pre posilnenie spolupráce medzi Mexikom a EÚ. V tomto smere bola vo februári 2004 podpísaná sektorová dohoda o vedeckej a technologickej spolupráci. Zároveň pokračujú kontakty zamerané na uzatvorenie sektorových dohôd v oblasti vysokoškolského vzdelávania a životného prostredia.

3.2.3.4 Práve prebieha komplexný program pre podporu malých a stredných podnikov, ktorý sa zameriava okrem iného na nasledujúce aspekty: vybudovanie technických kapacít pre podporu produktivity MSP, podpora pri odovzďovaní technológií, podpora postupov podnikateľskej spolupráce, podpora spoločných investícií a strategických aliancií medzi MSP Mexika a EÚ, modernizácia a medzinárodný charakter MSP. Na druhej strane program pre zjednodušenie globálnej dohody sa zameriava na špecifické oblasti: colná správa, technické štandardy, zdravotnícke a fyto-sanitárne normy, ochrana spotrebiteľov a duševné vlastníctvo.

3.2.3.5 V súvislosti so spoluprácou v oblasti ľudských práv práve prebiehajú projekty spojené s nasledovnou problematikou: „uplatňovanie odporúčania z hodnotenia situácie ľudských práv Mexiku“ a „podpora a ochrana ľudských práv indiánskych národov v Mexiku“.

3.2.3.6 S ohľadom na riadenie a správu spolupráce niektoré mexické vládne inštitúcie upozornili EHSV na zložitosť postupov Spoločenstva pri vykonávaní spolupráce. V otázke budúcnosti spolupráce EÚ a Mexiko zdieľajú názor, že prehĺbenie ich vzťahov je dôležité a malo by k nemu dôjsť presnejším zacielením spolupráce, a to stanovením doplňujúcich postupov ako sú sektorové dialógy a trojstranná spolupráca medzi Mexikom, EÚ a tretími krajinami, najmä zo Strednej Ameriky. Čo sa týka ďalších oblastí spolupráce, ktoré treba stanoviť na obdobie 2007-2013, EHSV zastáva názor, že je nutné posilniť súčasnú podporu MSP. Taktiež treba podporiť oblasti sociálnej spolupráce, vzdelávania a životného prostredia.

3.2.4 Dopady rozširovania EÚ na vzťahy s Mexikom

3.2.4.1 Medzi Mexikom a EÚ existujú obzvlášť plodné obchodné vzťahy s niektorými z desiatich nových krajín. Obchodný rozvoj je výnimočný napríklad v prípade Českej republiky, Maďarska a Slovenskej republiky. Taktiež je dokázané, že malé a stredné ekonomiky dokážu tieto vzťahy využiť lepšie ako veľké ekonomiky. Obchodné výmeny medzi Mexikom a novými členskými štátmi sú samozrejme zatiaľ len v začiatkoch.

3.2.4.2 V prípade Mexika rozšírenie znamenalo, že privilegované obchodné vzťahy sa vďaka globálnej dohode rozšírili aj na nové krajiny. Prístup k zóne voľného obchodu, zahŕňajúcej vyše 550⁽²¹⁾ miliónoch spotrebiteľov (obyvateľstvo EÚ a Mexika⁽²²⁾) by mal mať citelné dôsledky tak pre mexických podnikateľov ako pre podnikateľov z nových členských štátov. V dôsledku rozšírenia sa nové členské krajiny zapojili obchodnej politiky Spoločenstva, a na druhej strane, uplatnením spoločných obchodných predpisov, jednotného colného sadzovníka a jednotného správneho postupu bola podnikom z tretích krajín ako Mexiko uľahčená činnosť v nových členských štátoch.

3.2.4.3 Tak Mexiko ako aj nové členské štáty zdôrazňujú, že na ich trhoch existujú obchodné možnosti pre podniky z druhej strany. Ide hlavne o spracovateľský priemysel v nových členských krajinách a poľnohospodársku oblasť v Mexiku. Okrem toho hospodársky rast, ktorý je už teraz badateľný v nových členských štátoch, vytvorí významný dodatočný dopyt. Uvedené by malo byť výhodou pre mexických vývozcov, ktorí tak získajú relatívnu konkurenčnú výhodu oproti ich latinskoamerickým a ázijským konkurentom, ktorí ešte nedisponujú preferenčnou dohodou s EÚ.

4. Globálna dohoda medzi EÚ a Mexikom a Severoamerická dohoda o voľnom obchode (NAFTA)

4.1 Blízkosť Mexika voči jednému z najväčších svetových trhov, USA, vysvetľuje z veľkej časti stupeň integrácie mexického hospodárstva s hospodárstvom USA. V záujme USA je byť konkurencieschopnejší ako ich najväčší rivali Japonsko a EÚ. Mexiko zároveň vyvíja snahu o pevné začlenenie sa do svetového hospodárstva. Mexiko upevnilo svoje vzťahy s USA prostredníctvom systému NAFTA, ktorý sa ukázal výhodný predovšetkým pre Severnú Ameriku, a vo všeobecnosti pre malé aj veľké podniky. EÚ v tom čase sústredila svoju činnosť na proces otvárania sa smerom na východ, ktorý sa začal zjednotením Nemecka.

4.2 Od 1. januára 1994, kedy NAFTA vstúpila do platnosti, trojstranný obchod presiahol 623 miliárd dolárov, čo znamenalo takmer zdvojnásobenie hodnôt z obdobia pred uzavretím dohovoru NAFTA. V rokoch 1994 až 2003 priame zahraničné investície spolu v jej troch členských krajinách dosiahli viac

ako 1,7 biliónov dolárov. Zároveň s NAFTA vstúpili do platnosti taktiež Severoamerická dohoda o spolupráci v oblasti životného prostredia (North American Agreement on Environment Cooperation – NAAEC) a Severoamerická dohoda o pracovnej spolupráci (North American Agreement on Labor Cooperation – NAALC)⁽²³⁾.

4.3 Podľa odhadov Svetovej banky⁽²⁴⁾ by vývoz a zahraničné investície v Mexiku boli bez účasti krajiny na dohovore NAFTA nižšie. Severná Amerika je hlavným zdrojom investícií v Mexiku (EÚ je na druhom mieste). V rokoch 1994 až 2004 smerovali severoamerické investície predovšetkým do spracovateľského priemyslu (43,7 % celkového objemu) a do služieb (38,4 % celkového objemu). V iných oblastiach sú však dôsledky NAFTA sporné. Ide, predovšetkým o mieru nezamestnanosti, imigráciu, príjmy na osobu a poľnohospodárstvo. Od zavedenia systému NAFTA hromadný príliv investícií nespôsobil ohlasované vyrovnanie životnej úrovne medzi Mexikom a jeho severoamerickými partnermi.⁽²⁵⁾

4.4 Zmluvné štáty dohovoru NAFTA v súčasnosti pracujú na prehĺbení hospodárskej integrácie Severnej Ameriky, pričom hľadajú nové nástroje pre zlepšenie obchodu, investícií a konkurencieschopnosti. NAFTA sa však nezaobera základnými otázkami ako emigrácia alebo mobilita pracovníkov. V týchto oblastiach USA poskytuje iba obmedzený počet víz pre odborníkov. Po liberalizácii trhov vzrástol počet ilegálnych mexických emigrantov do USA. Kým v roku 1990 dosahoval 2 milióny osôb, v roku 2000 ich bolo až 4,8 miliónov⁽²⁶⁾, čo viedlo k zhoršeniu problémov na hraniciach. V roku 2004 malo asi 10 miliónov osôb narodených v Mexiku bydlisko v USA. Ak k tomu pripočítame občanov USA mexického pôvodu, stúpne počet na 26,6 miliónov, čo je 9 % severoamerickej populácie. Obzvlášť zreteľne sa emigrácia prejavuje na zasielaní finančných prostriedkov do Mexika, ktorých objem presiahol v roku 2004 13 miliárd amerických dolárov⁽²⁷⁾.

4.5 Hlavný rozdiel medzi NAFTA a globálnou dohodou medzi Mexikom a EÚ je ten, že globálna dohoda sa nezaobera len čisto obchodnými záležitosťami. Nielen že vytvorila z EÚ druhého najsilnejšieho obchodného partnera (a to pri vyvážennejšej a spravodlivejšej obchodnej bilancii), ale obsahuje aj zásadné otázky spolupráce a politických konzultácií, ktoré v dohode NAFTA nie sú zohľadnené. Čo sa týka zapojenia občianskej spoločnosti do rozhodovacieho procesu, NAFTA pre tento účel nestanovila žiadne mechanizmy.

⁽²¹⁾ Vráťane Bulharska a Rumunska.

⁽²²⁾ Počet obyvateľov Mexika v roku 2003 dosahoval 102 miliónov obyvateľov (OECD, Fact Book, 2005)

⁽²³⁾ Spoločné vyhlásenie Komisie Severoamerickej dohody o voľnom obchode (NAFTA) 16. júla 2004.

⁽²⁴⁾ „Správa o Mexiku“, Área de Estudios de Caja Madrid, máj 2002. Svetová banka. „Lekcie z NAFTA pre latinskoamerické krajiny a Karibik“, D. Lederman, W.F. Maloney y L. Serven. 2003

⁽²⁵⁾ Svetová banka. Svetové ukazovatele rozvoja na internete (World Development Indicators Online)

⁽²⁶⁾ John Audley, *ibidem*, s. 49.

⁽²⁷⁾ Tlačová správa č. 71/04 kancelárie mexickej vlády zo 17. decembra 2004.

4.6 Z obchodnej bilancie je zrejmé, že objem obchodu medzi EÚ a Mexikom počas uplynulých piatich rokov významne vzrástol, aj keď na základe doterajších údajov⁽²⁸⁾ zatiaľ nepredstavuje protipól k obchodným vzťahom Mexika s USA, ktoré sú aj naďalej jeho najdôležitejším obchodným partnerom. Až 90 % vývozu z Mexika smerovalo do krajín NAFTA⁽²⁹⁾, zatiaľ čo do EÚ to bolo len 3,4 %. Čo sa týka dovozu do Mexika, 64,2 % pochádzalo z USA a len 10,4 % z EÚ.

5. Inštitucionalizácia dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou.

5.1 Globálna dohoda inštitucionalizuje politický dialóg, ktorý zahŕňa všetky bilaterálne a medzinárodné otázky obojstranného záujmu na všetkých úrovniach. Vzhľadom na tento fakt bola vytvorená „spoločná rada“ (čl. 45), ktorá má dohliadať na vykonávanie dohody a pri tejto činnosti ju podporuje „spoločný výbor“ (čl. 48). V dohode je ďalej stanovené, že spoločná rada **môže rozhodnúť o vytvorení ďalších orgánov, ktoré jej budú asistovať pri plnení úloh (čl. 49).**

5.2 Podpora zapojenia mexickej a európskej občianskej spoločnosti je dôležitá pre to, aby boli pri vykonávaní globálnej dohody boli zohľadnené záujmy sociálnych sektorov na oboch stranách. Musí prísť k lepšiemu zastúpeniu celej škály organizácií občianskej spoločnosti: združenia poľnohospodárov, spotrebiteľov, žien, ľudských práv a profesijné organizácie ako aj malé a stredné podniky (MSP).

5.3 Hlava VI a VII globálnej dohody obsahuje vyššie uvedené články a poskytuje právny základ pre vytvorenie zmiešaného poradného výboru EÚ-Mexiko. V prvom rade článok 36 výslovne stanovuje, že občianska spoločnosť musí byť zapojená do procesu regionálnej integrácie. Na druhej strane článok 39 stanovuje oblasti, na ktoré sa má spolupráca sústrediť, pričom prvou oblasťou je posilnenie občianskej spoločnosti. A nakoniec, spoločná rada podľa článku 49 je oprávnená vytvoriť poradné výbory alebo akékoľvek orgány, ktoré považuje za dôležité pre vykonávanie ustanovení dohody. Zároveň flexibilná klauzula (článok 43) umožňuje rozšírenie oblastí spolupráce. Preto existuje reálna možnosť vytvoriť zmiešaný výbor EÚ-Mexiko, ktorý by zabezpečoval vykonávanie aktivít v rámci rôznych aspektov dohody. Podľa názoru EHSV a v súlade so získanými skúsenosťami⁽³⁰⁾ by sa tento orgán nazýval „spoločný poradný výbor EÚ-Mexiko“.

⁽²⁸⁾ Zdroj: ANIERM s údajmi od SE.

⁽²⁹⁾ Avšak treba brať na vedomie, že 90 % z uvedených 10 % sa týkajú ropy a 50 % „maquila“.

⁽³⁰⁾ Článok 10 asociačnej dohody medzi EÚ a Čile (v platnosti od 1. marca 2005, Ú. v. EÚ L 352 z 30.12.2002), v ktorom sa ustanovuje „spoločný poradný výbor“. Jeho funkciou je asistovať „asociačnej rade pri rozvoji dialógu a spolupráce medzi rôznymi hospodárskymi a sociálnymi organizáciami občianskej spoločnosti v Európskej únii a Čile“.

5.4 Podľa názoru EHSV by vytvorenie a prácu takéhoto orgánu zjednodušilo, keby v Mexiku existoval porovnateľný orgán so zodpovedajúcou legitimitou, reprezentatívnosťou a nezávislosťou, v ktorom by boli vhodným spôsobom zastúpené tri tradičné sektory (zamestnávateľia, zamestnanci a rôzne záujmy). Pokusy podniknuté na pôde mexického parlamentu vytvoriť mexický HSV neboli úspešné, aj keď bol predložený návrh zákona na vytvorenie hospodárskej a sociálnej rady ako verejného orgánu so sídlom v Mexiko City⁽³¹⁾. Odbory, organizácie zamestnávateľov a tretí sektor ešte stále nedospeli k zhode. Pri určovaní úlohy takéhoto orgánu neexistuje jasný rozdiel medzi nástrojmi sociálneho dialógu (konzultácie, koncentrácie a rokovania) a konzultácie s občianskou spoločnosťou.

5.5 Dialóg vlády s časťou občianskej spoločnosti sa odohráva v tzv. *Consejo para el diálogo con los sectores productivos* (CDSP – Rada pre dialóg s výrobnými sektormi)⁽³²⁾, v ktorej sú zastúpené odbory, zamestnávateľia, centrálna a regionálne vládne orgány. Tento dialóg však nesie znaky skôr sociálneho ako občianskeho dialógu a tretí sektor je zastúpený neplnohodnotne a nedostatočne prostredníctvom vedcov a poľnohospodárov. Na druhej strane vláda vedie dialóg s inými platformami, ktoré tvoria rôzne organizácie občianskej spoločnosti (odbory, komory malých podnikov, mimovládne organizácie), osobitne v súvislosti s obchodnými dohodami, ktoré Mexiko podpísalo.

5.6 Vláda a mexickí zamestnávateľia sa vyslovujú za CDSP ako partnera EHSV, aj keď to vláda vníma len ako prvý krok, kým bude nájdený spôsob, ako zapojiť organizácie tretieho sektora. Odbory sa aktívne zapájajú a CDSP väčšinou uznávajú, avšak v otázke, či má byť partnerom pre EHSV, nezastupujú žiadne spoločné stanovisko. Organizácie, ktoré patria k platforme občianskej spoločnosti, sa vyslovujú za založenie HSV ako novej organizácie.

6. Závery a odporúčania

6.1 Aj keď sú zmeny odohrávané sa v Mexiku vnímané pozitívne, napriek tomu chýba celý rad reforiem. Okrem iného je nutné posilniť právny štát a zaručiť tak slobodu a právnu istotu, riešiť problémy justície, zabezpečiť priranejšiu delbu majetku, zlepšiť sociálnu ochranu, postarať sa o prístup k hodnotnému vzdelaniu a zdravotníctvu a nechať rásť domáci trh najmä prostredníctvom MSP. Avšak na to, aby Mexiko mohlo byť považované za rozvinutú krajinu so všetkými zárukami, hlavnou osou všetkých reforiem musí byť sociálna súdržnosť.

⁽³¹⁾ Článok 1 návrhu zákona

⁽³²⁾ Ďalšie informácie nájdete na internetovej stránke: http://www.stps.gob.mx/consejo_dialogo/cpdsp/frameset.htm

6.2 EHSV sa nazdáva, že možnosti Globálnej dohody neboli dostatočne využité v celom svojom potenciáli. Podľa EHSV by mali z dohody vzišť nové impulzy k zníženiu daní a odstráneniu technických prekážok obchodu. Taktiež je potrebné otvoriť ďalšie sektory pre obchodovanie so službami a pre investície. Na oboch stranách musí byť podporované zakladanie podnikov, zjednodušené inštitucionálne vzťahy, vytvorené vhodné prostredie na podnikanie a podporované diskusné fóra. Ďalej je potrebné posilniť bilaterálnu spoluprácu v rámci vonkajších iniciatív spoločného záujmu predovšetkým v ostatných krajinách Latinskej Ameriky a USA. Je potrebné rozvíjať sociálne a pracovné aspekty dohody (vzdelanie, rovnosť príležitostí, zamestnanie, atď.) prostredníctvom rozvojových projektov.

6.3 Podľa EHSV je možné založiť spoločný poradný výbor (SPV) EÚ – Mexiko pre zapojenie občianskej spoločnosti do týchto úloh. EHSV sa ďalej dôrazne vyslovuje za vytvorenie organizácie porovnateľnej s EHSV a vyzýva mexických zástupcov, aby v tomto smere pokračovali vo svojej snahe.

6.4 Z pohľadu EHSV by spoločný poradný výbor mohol byť predovšetkým poradný orgán spoločnej rady, ktorý by spolupôsobil pri rozvoji, uplatňovaní a vykonávaní globálnej dohody. Jeho úloha by mala spočívať v tom, že by sa vyjadroval k témam na žiadosť spoločného výboru a spoločnej rady. Mohol by tiež vydávať stanoviská alebo odporúčania z vlastnej iniciatívy o otázkach týkajúcich sa dohody. Ďalej by mal za úlohu pravidelne vypracovávať správu o vývoji dohody a za pomoci a finančnej podpory Spoločného výboru organizovať stretnutia fóra občianskej spoločnosti EÚ-Mexiko. Zmiešaný poradný výbor by sa mal tiež pravidelne stretávať so zmiešaným parlamentným výborom EÚ – Mexiko. Forma týchto stretnutí bude ešte určená, aby bolo možné lepšie sledovať uplatňovanie dohody.

6.5 S cieľom preskúmať možnosti vytvorenia SPV EÚ – Mexiko, EHSV považuje za zmysluplné, aby doterajšie sporadické kontakty s mexickou občianskou spoločnosťou boli odteraz pravidelné. Z tohto dôvodu žiada subjekty mexickej občianskej spoločnosti, aby zo svojich troch skupín (odbory, zamestnávateľia a tretí sektor) na základe dohody vybrala troch zástupcov každej skupiny. EHSV tiež vymenuje troch zástupcov z každej zo svojich troch skupín. Cieľom je vytvoriť pracovnú skupinu, v ktorej sa v priebehu práce ukáže, kam bude smerovať.

6.6 Úloha tejto spoločnej pracovnej skupiny EHSV a zástupcov mexickej občianskej spoločnosti má spočívať vo vypracovaní návrhu na vytvorenie, zloženie, stanovenie úloh a štatútu SPV EÚ-Mexiko. Toto by mohlo prebehnúť v roku 2006 a návrh by mohol byť predložený spoločnej rade v roku 2007.

6.7 EHSV bude na druhej strane a v bilaterálnom rámci mimo dohodu pripravený podľa možností podporovať vytvorenie porovnateľného národného orgánu v Mexiku, ak s tým mexická spoločnosť vyjadrí súhlas. Tak by sa ďalej mohli rozvíjať vzťahy medzi rôznymi organizáciami európskej a mexickej občianskej spoločnosti a podporovať užší vzťah medzi Európou a Mexikom.

6.8 Podľa názoru EHSV by mal tento orgán odrážať pestrosť mexickej občianskej spoločnosti a združovať preto tri spomenuté skupiny. A rovnako ako EHSV, mal by spĺňať kritériá reprezentatívnosti, nezávislosti a legitimacy. Hlavnými predpokladmi pre vytvorenie takéhoto orgánu je podľa skúsenosti EHSV vôľa k dosiahnutiu dohody medzi rôznymi zúčastnenými sektormi občianskej spoločnosti a stanovenie kritérií reprezentatívnosti pre organizácie, ktoré v ňom majú byť zastúpené.

V Bruseli, 15. februára 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND